די
פרוי
וואס שטעהט אין מיטען

—— פון ——

מ. ארציבאשעוו

איבערזעצט אויס דעם רוסישען

פון 5. לאקסאן

„די פרוי, וואס שטעהט אין מיטען" איז אהן צווייפעל ארציבאשעוו'ס בעסטע ווערק. די צענטראלע פיגור פון ראמאן איז א שעהנע, אומשולדיגע מיידעל, וועלכע טרעפט אריבער יענעם צארטען עלטער, בעת זי ווערט פון א קינד א פרוי. איהר ווייבליכקייט איז פון אלע זייטען ארומגערינגעלט מיט געפאהר, וועלכע זי קען נים אויסמיידען. פארוואס? איז די געפאהר טאקי אונפערמיידליך? אויב יא, ווער איז דערין שולדיג? אט די אלע פראגען בעמיהט זיך דער פערפאסער צו פערענטפערען אין דעם ראמאן „די פרוי, וואס שטעהט אין מיטען". און צוגעטראטען האט ער צו די אלע פראגען, מיט אזא טאלאנט, מיט אזעלכע קינסטלערישע פעהיגקייטען, מיט אזא חויך ארטיסטישער קראפט, וואס שטעלט דאס ווערק אין איין רייהע מיט די בעסטע ליטעראריש שאפונגען פון דער מאדערנער ליטעראטור.

די בילדער, די סצענען, די טיפען און כאראקטערען, די גאנצע אטמאספערע פון מענשליכער פערדארבענהייט און אויסגלאסענהייט, — און אלץ אויף א הינטער־גרונד פון מענשליכער סימפאטיע און מענשליכקייט, דורכגעווייקט פון טרעהרען און בלוט און וואהרעם געמאכט דורך די אויביגע יסורים פון די בעלידיגטע און ערנידערידגטע פון אונזער סיסטעם, — דאס אלץ מאכט ארציבאשעוו'ס ווערק נים נור פאר א וויכטיגען ליטערארישען ראמאן, מיט א מאראלישען יסוד, נור אויך פאר אן ערנסטע סאציאלע ווערק.

פריז 60 סענט

מאקס נ. מייזעל
424 גרענד סטריט,
ניו יארק.

אידישער פערלאג
פיר ליטעראטור
און ווייסענשאפט.

MAX N. MAISEL
PUBLISHER

424 GRAND ST.
NEW YORK

די ערציהונג

גייסטיג, משׂרשלישׂ און קערפערליך.

איבערזעצט דורך דר. י. א. מעריסאן.

סאענסער׳ס בוך „די ערציהונג" איז איבערזעצט אין כמעט אלע שפראכען פון דער וועלט. אין יודיש איז עס דאס אויסגיביגע בוך אי־בער דעם געגענשטאנד. עס עקזיסטירט שׂם 278 זייטען, מיט אן אנצי־גער פון די חויפט עכיטים, אין א״ב סדר, שעהן געדרוקט. די לידבערי עדישען, פראקטיטל געבונדען אין סילק קלאטה

פריין $1.00

די פאלקס אויסגאבע, גוט געבונדען
פריין 50 סענט.

אויסצוג פון איבערזעצער׳ס פארוואָרט:

סאענסער׳ס „ערציהונג" איז נים געמיינט צו זיין א „מעטאדע" אין דעם ענגען זין פון וואָרט. עס איז נים קיין האנדבוך פאר לעהרער, נור א לעהרבוך פאר עלטערן און אינטעליגענטע מענשען בכלל. עס איז נאטור סיסטעם פון ערציהונג געבויט אויף דער וויסענשאפט פון ענטוויקלונג — נאטור־סיסטעם וואס ערציהט די עלטערן גופא נים וועניגער ווי זייערע קינדער.

וואס שׂנבערעפט דער איבערזעצונג, איז די ערשטע אויסרעכנונג אין אינר פלאן — פרינציפיס צום פרינציפל. סאענסער׳ס סטיל איז ווי א כלי פון עכטען קריסטאל: קלאר און שווערליך. די קלארהייט איז שׂבער שׂוא בריליאנטענע, שׂו זי איז טכער אויף די קריסטאלענע שווערקייט; און דערביבער איז דאס ציעל גענוג, בעושׂהרען דאס פרינציפלען סטיל ווי ווייט עס לאָזט זיך. פערזיסשען כייוב צו־שׂאם אויס׳פשׂלען און פערדרבען; עס איז אויך נים פלא כאל פריי פון א גענוסער בעליידיגונג פאר׳ן לעזער: דאָ וועט דער לעזער גענינען נים קיין שׂוועלגרזעציע פון סאענסער׳ס בוך, נור דאס בוך שלייך".

מאקס נ. מייזעל
424 גרעגד סטריט,
ניו יארק.

424 GRAND ST.
NEW YORK

אידישער פערלאג
פיר ליטעראטור
און ווייסענשאפט.

MAX N. MAISEL
PUBLISHER

מיינונגען פון דער פרעסס
וועגען
ה. רויזענבלאַט'ס
נעדיכטע און ליעדער

אלגין אין „צוקונפט" —

„אָבער שלעכטע פיהלט איהר אַ לעבעדיגען מענשען מיט אַ לעבעדיגער נשמה, וואָס אַז ער זאָגט אייך עפּעס, — ג ל ו ב ט א י ה ר א י ה ם (דאָס איז דאָך דער גאנצער סוד פון דיכטונג.) א פּריש וויגעטע וועהט אין זייגע ליעדער, און איהר פיהלט זיך ווי אין אַ העלען פּראָסטיגען פּריה־מאָרגען... פֿליגעלך, שוועלבעלער, סויבעלער; קינדערשע ימים־טובים; אַ ברוגז מיט'ן טאַטען, אידישע קינדערלעך שוויצען איבער דער גמרא... און אין היטעל — „די פּריהלינגס־גלעקלעך"...."

באָרוכאָוו, ב. אין דער „וואָרהייט" —

„דאָס נייע ליעדער־בוך איז ווי אַ פּיעדעל מיט אָנגעשפּאַנטע סטרונעס, וואָס ציטערען אַפֿ מיט צאָרטע איבערצייגע אויף אימליכען תּוך פון דער לופט, אויף אימליכען שׂרך פון אונווערסאלען לעבען. אלע מאָטיוון בעגעגענט איהר דאָ: רעליגיעז זייגען ביי איהם כמעט אלע שטימונגען און גרעאנקען, דורכגעדרינגען מיט א אונווערסאלען לירישען פאַטאַליזם."

כץ מ. אין „טאָג" —

„אָבער קוקט איהר דורך די ליעדער פון די איבעריגע סערייעס זעהט איהר, אַז דאָס האַרץ פון דעם פּאָעט רופט זיך אָב מיט דערזעלבער וואַרעמקייט אויך אויף זכרונות פון די קינדער יאָהרען, אויף נאַציאָנאַלע אומגליקען, אויף צייטגעשעהענישען, אַז דער געפיהל פון אינזאַמקייט און פערלאָרענהייט, וואָס בעהערשט אָפט דעם מאָדערנעם מענשען דרינגט אויך רויזענבלאַט'ס נשמה און אַז עס איז פאַקטיש ניטאָ קיין איין זייט פון לעבען וועגען וועלבער דער פּאָעט זאָל קענען זאָגען:

„אָפּ דאָס איז מיין ספּעציעלער וויגקעל" אַדער:

„דאָ פיהל איך זיך ווי אַ פּרעמדער". רויזענבלאַט איז זעהר פיעל־זייטיג, אַלץ זעהט ער, אַלץ בעמערקט ער און אויף אַלץ רופט ער זיך אָב...."

ראָסקין, סאָול, אין „פּרייע ארבייטער שטימע" —

„ביי איהם געפינען מיר ווידער יענע אַלטע, אייביג־יונגע, טיפּע און גאנצע טענער פון ליעבע, האַס, גלויבען, האָפענונג, פערצווייפלונג, ענטציקונג און ענטוישונג, מהאָטענדורשט און מיעדקייט, מרויער און פּרעהליכקיט, און צ ע ר ט ל י כ ק י י ט, ניט סענטימענטאַליטעט, נור צערטליכקיט. עס דוכט זיך אַקוראַט ווי ער גיהט צו יעדער זאַך און גלעט זי, לאָשטעט זי און צער־מאַלט זי... קען דען א געפיהל צערטליכער זיין, ווי דער, וואס דריקט זיך אוים אין געדיכט „שנעעלעך": — — —

אַ פּראַכטבאַנד פון 320 זייטען, רייך געבונדען $1.00

געשענק־לעדער־באַנד $1.50.

מייזעל'ס פערלאַג, ניו־יאָרק.

פערדינאנד לאסאל

פון געאָרג בראנדעס

איבערזעצט פון ל. לאקסאן

געאָרג בראנדעס'ס בעריהמטע ווערק וועגען פערדינאנד לאסאל, וואס ווען גאר אין גיכען ערשיינען צום ערשטען מאל אין א אידישער איבערזעצונג, איז אהן צווייפעל איינס פון די בעסטע צווישען די שאפונגען פון גרויסען דענישען קריטיקער. דאס ווערק וועגען לאסאל'ן איז ניט נור א ביאגראפיע, אן אבשאצונג פון זיין טהעטיגקייט און זיין ווערט אין געזעלשאפטליכען לעבען, נור אויך א גרויסע פאנאראמע פון שטוינענדע וועלט־נעשעהענישען און פון גרויסע היסטאריש פערזענליכקייטען. דאס ווערק נעהמט אָרום איינע פון די וואונדערבארסטע עפאכען אין דער וועלט־נעשיכטע.

אינהאלט:

פאָרווָארט. — די אידישע פאמיליען־סביבה. — טאג־בוך. — גימנאזיע. — אָרט לעבען. — קינדער־יאהרען. — פאנטאזיעס פון א אידיש אינגעל. — בעציהונג צום אידענטום. — די קאמערץ־שוהל. — דאס לעבען אין לייפציג. — פאנטאזיעס וועגען זיין צוקינפטיגער טהעטיגקייט. — די ערשטע ליעבע. — דאס אונייווער־זיטעט. — דאס סטודענטען־לעבען. — די וויסענשאפטליכע פאר־שונגען וועגען דעם פילאזאף העראקליטוס. — אין פאריז. — די פריינדשאפט מיט העינריך היינע. — צוריק אין בערלין. — די בעקאנטשאפט מיט דער גרעפין האצפעלד. — איהר שיקזאל. — לאסאל וועדט דער גרעפין'ס פערטיידיגער. — דער קאמפף מיט איהר מאן. — דער פראצעס וועגען דאס גע'נגב'עטע קעסטעלע. — דער אנטהייל אין דער בעוועגונג פון יאהר 1848. — דער ערשטער פאר־ליטישער פראצעס. — זיין פערטהיידיגונג פאר די ריכטער. — אין געפענגנים. — בעניט דעם קאמפף קעגען גראף האצפעלד.

בערלין. — לאסאל אלס פארשער פון העראקליטוס „דעם דונ־קעלען". — לאסאל אלס העגעליאנער. — לאסאל אלס דראמאטורג. — דער אוינדרוק אויף אלכסנדר הומבאלדט. — אין קרויז פון פרייגר. — דאס לעבען אין בערלין. — די „איטאליענישע מלחמה". — בוי גראיבאלדי. — זיין ליעבע צו פרויליין ס. סאלנצעוו. — „די סיס־טעמע פון ערווארבענע רעכט". זיין בעציהונג צום קאמפף פון די פראגרעסיסטען. — קראפט און רעכט. — וועגען דעם תוך פון דער קאנסטיטוציע. — לאסאל און ביסמארק. — לאסאל און מארקס. — אבקלאנגען פון דער יולי'ער רעוואלוציע. — דיטשלאנד אין 19־טען יאהר־הונדערט. ראמאנטיזם אין דער דיטשער ליטעראטור. — וונג דיטשלאנד. — די רעפאקציע. — ערב דער מערץ רע־וואלוציע. — איהרע רעזולטאטען. — שולצע־דעליטש און זיין פראפאגאנדע. — די אגיטאציע פון די פראגרעסיסטען צווישען די ארבייטער. — די געגענווערטיגע היסטארישע תקופה און דער ארבייטער־שטאנד. — אויפ'ן אנקלאגעס־באנק. — זיין אויפהרונג אין גערמכט. — דער לייפציגער צענטראל־קאמיטעט. — דער הויפט־עגטפער. — די לייפציגער רעדע. — די גרינדונג פונ'ס געזעל־שאפטליכען ארבייטער־פערבאנד. — נייע פראצעסען. — זיין לעצ־טע אגיטאציאנס־רעדע. — זיין קראנקייט און זיין זעעלען־שטוי־מונג. — העלענא פאן דעניגעס. — זייער בעגעגעניש. — די ליעבע. — זוינע לעצטע טעג. — דער דועל. — דער טויט. — די לויח. —

פרייז $1.00

מייזעל'ס פערלאג, ניו יארק.

קוק געטהאן אויף זשענניא'ס פלאנעלענע בלוזע און אויף איהרע שלעכט פערקאמטע האר, האט געמאכט א פערעכטליכע מינע און געזאגט:

— נא — אר!...

(ענדע.)

ווארעז, האָט מאָשוכין געטומען זיך אויפֿהרען ווי פֿריהער: וויעדער פֿלעגט ער יעדען טאג אוועקגעהן פון דער היים און טרינקען, און כאָטש זייערע פאמיליען־פֿערהעלטניסע זיינען אָבגעפֿרישט גע־ווארעז און זיך געהאָלטען, זיינען דאָס אָבער נור געווען עפּעס אזוי־נע רוהיגע, פֿרייגדליכע פֿערהעלטניסען, אָהן ליידענשאפֿט, אָהן ענטציקונג און אָהן פֿרייד.

און ביסלעכווייז איז זשעניא אוועק אין יענער נייער קינדער־וועלטעל, וואס האָט ביסלעכווייז געוואקסען לעבען איהר פֿער־קריפּעלטען לעבען. קינדערשע קראנקהייטען, קינדערשע פֿרייד, די ערשטע וועדטער און די ערשטע שטיפֿערייען, די ערשטע ערציהונג און די ערשטע טרעהרען — דאָס אלץ האָבען איהר ארומגערינ־געלט, אריינגעצויגען און אינגאנצען פֿערשלונגען. דער מאן איז געבליבען אָן א זייט און ביסלעכווייז האָבען זיך צווישען זיי אייג־נעשטעלט נייע, וואריעמע, אָבער נור חבר'שע פֿערהעלטניסען.

אמאל אין הערבסט איז פון פּעטראנראד געקומען זינא פּעט־ראוא, פּונקט אזוי ווי פֿריהער, א טרוקענע ווי א שטעקעל, א שוואַרצע, ווי א האלעוועשקע מיט שפּיציגע עלענבויגענע און מיט א פֿערעכטליכען פּנים. זי איז שוין געווען אן ארצט, האָט נור נערעדט פון א מעדיצינישען שטאנדפּונקט, פֿלעגט וויל זיך האמ־פֿערען מיט מאנסביליען און רויבערען פּאפּיראסען.

זשעניא איז פֿערגאנגען פון פֿרייד. זי האָט געווויינט, געלאכט און אזוי געקוסט איהר פֿריינדין, עפּעס אזוי ווי מיט איהר וואלט זיך אומגעקערט דאָס פֿריהערדיגעס, פֿריידיגעס און ליכטיגעס לעבען.

דערנאָך האָט זי איהר אריינגעפּיהרט אין קינדער־צימער, גע־וויזען די קינדער, דערצעהלט וועגען אלע זייערע קראנקהייטען און אייגענארטען, זיך בעריהמט מיט זייערע אונגעוועהנליכע פעהיג־קייטען, קיין זאך ניט פֿערפֿעהלענדיג, אפילו ווי דאָס מיידעלע זאָגט ארויס דאָס וואָרט „מאמע" ניט שארף. און זשעניא האָט דערביי אינגאנצען געבראכט פון עטציקונג און מוטער־שטאלץ.

זינא פּעטראוא, ארויפֿרוקענדיג די פּענסנע אויף דער נאז, האָט סקעפּטיש בעקוקט די קינדער, אויסגעהערט אָט די גאנצע פֿייערליכע פֿלוידעריי, וואָס האָט זיך עפּס ניט געקלעפּט, האָט א

דאָס האָט שוין אין איהר ניט אַרויסגערופען די פּריהערדיגע ענט־ציקונג און עהערפורכטיגע פּרייד, דאָס האָט אין איהר דערוועקט שרעק, שוואַרמוטה און קעלט.

מאַשוכין האָט לאַנג אזוי ווי גאָרנישט בעמערקט איהר שוואַנ־גערשאפט, און נור דאָן, בעת זי האָט שוין געדארפט זיך לייגען אין קינפּעט, האָט ער געטומען זיין אָפּטער אין הויז. זשעניא האָט אָפּט געפּאַנגען אויף זיך זיין פּרעגנדעון, בעטריבטען בליק.

און בעת זי האָט נעבאָרען דאָס קינד און א שוואכע, אן אויסגעמאַטערטע איז זי גלעגען אין בעט, איז מאַשוכין אוכ־עדוואַרטעט אריין צו איהר. ער האָט לאַנג געקוקט אויפ'ן קינד, וואס האָט זיך ארומגעוואַרפען אין וויגעלע, דערנאָך איז ער צו־גענאַנגען צו דער ווייב, געוואָלט עפּעס וואָס איהר זאָגען און האָט נישט געקאָנט.

זשעניא האָט איהם אָנגענומען פּאר'ן האַנד, האָט פון אונטען ארויף אויף איהם א קוק געטהאָן מיט בלישצענדיגע אויגען, בלוש־צענדיגע פונקט ווי דעמאָלט, נור איצט האָבען זיי גענלישצעט פון היץ, האָט זיך צוואוויינט און צוגעדריקט דעם מאַנ'ס האַנד צו די ליפּען. דאָן האָט מאַשוכין זיך ארָאבגעלאָזט אויף די קניע, אוועקגעלייגט דעם קאָפּ אויפ'ן קיסען לעבען איהר קאָפּ און אויף זיך צוואוויינט.

איטליכער האָט געוויינט וועגען זיין אייגענער זאך, און דאָך וועגען דערזעלבער זאך: וועגען דעם פערלוירענעם גליק, וואס וועט שוין צוריק זיך ניט אומקעהרען. זשעניא האָט געפיהלט. אז קיין נעהנטערעם, טייערערעם וועזען ווי ער איז, איז פאר איהר נישטאָ אויף דער וועלט. ווייגאַרסקי האָט מעהר ניט עקזיסטירט. און זי האָט בשום אופן נישט געקענט פערשטעהן, ווי אזוי איז דאָס אלץ געשעהן, ווער איז דערין שולדיג?

די צייט, בעת זי איז קראנק געווען, איז מאַשוכין פון איהר ניט אָבגעטראַטען. ער איז געווען צערטליך און זאָרגפול, און צייי־טענווייז פלעגט זיך אָבראַכטען, אז דאָס פּריהערדיגע גליק קעהרט זיך אום, א שטילעם, בעטריבטעם גליק, אבער נאָך צארטער און טיעפער, ווי פריהער.

אָבער וואס מעהר זשעניא איז געקומען צו זיך, אלץ מעהר האָט ער זיך פון איהר דערווייטערט, און בעת זי איז שוין נעזונד ג־

ס'ווייזט אויס, אז נאר דער גימנאזיסטעל אליין האָט גע־ווּאוסט. יעדען פאל, איטליכעס מאל, בעת ווייל־נאָרסקי פלעגט קומען, פלעגט ער אנטלויפען. די שוועסטער האָט ער אויסגע־מיידט און געקוקט אויף איהר מיט שרעק. זיין גאנצע צוגעבונדענ־קייט איז איצט געווען צו מאשוכינען און ער פלעגט בוכשטעבליך פון איהם ניט אָבטרעטען. און איינמאהל האָט ער זיך פערשטעקט אין די קוסטען, און בעת ווייל־נאָרסקי איז פערבייגעפאָהרען דעם בארג, האָט ער א ווארף געטהאָן א שטיין. דער שטיין איז נישט דערפלויגען, ווייל־נאָרסקי האָט זיך אפילו נישט אומגעקוקט. דער גימנאזיסטעל איז וויים געווארען, ווי קרייד, האָט צונויפגעדריקט די פויסטען, געמומען ציטערען און אָנגעהויבען לויפען אין וואלד אריין. געלאָפען איז ער אזוי לאנג, ביז דער אָטהעם האָט איהם פערכאפט, דאן האָט ער זיך מיט'ן געזיכט צוגעדריקט צו א בוים און געמומען רעווען, זיך צופּענדיג פאר די האָר און קלאפּענדיג מיט די פויסטען איבער דער הארטער גראָהער קאָרע פון'ם בוים.

א ראָב, וואס איז געזעסען אויפ'ן בוים און האָט נור וואס געמומען זיך קלייבען צו רייניגען דעם שנאבעל, האָט זיך א הויב געטהאָן אין דער לופטען און געמומען פליהען אין שרעק דורכ'ן נאכ־צען וואלד, וואו די אויגען טראגען.

דער זומער איז גיך אַווק, און זשעניא מיט מאשוכינען האָבען אריינגעצויגען אין שטאָדט.

אין דער צייט האָבען די בעציהונגען צווישען ווייל־נאָרסקי'ן און זשעניא'ן אויפגעהערט, אָבער מ'האָט וועגען זיי נערעדט אין שטאָדט.

ווייזט אויס, אין מאזשוכינ'ס נשמה האָט זיך אריינגעכאפט עפעס א וועלכער איז פערדאכט. זיינע פערהעלטניסע צו זשעניא'ן האָבען זיך שרעקליך שארף געענדערט. ער האָט כמעט אויפגעהערט רעדען מיט איהר, האָט אויפגעהערט לעבען מיט איהר, ווי מיט א פרוי, און בעת זי אליין פלעגט זיך אָנשטרייגען און אָנ־הויבען רעדען מיט איהם, פלעגט מאשוכינ'ס פנים ווערען קלעג־ליך, רחמנותדיג. ער פלעגט אפט פערברענגען די צייט ניט אין דערהיים און יעדען אבענד פלעגט ער שפּיעלען קאָרטען אין קלוב ביז אין דער פריה, דערנאָך האָט ער אָנגעהויבען שטארק טרינקען.

אָנהויב הערבסט איז זשעניא ווידער שוואויגער געווארען. אָבער

איהר. זשעניא האָט זאנאר פּרובירט איהם ארומנעהמען און זיך צוררייקען צו איהם, אום איהם צו שטערען, אָבער ער האָט זי לייכט אָבגעריסען פון זיך. און פּלוצלונג האָט זי דערפיהלט, אז זי איז ניט בכח זיך צו ראנגלען מיט דיזער אונבעזיגבארער און אונבויג־נאַרער קראפט. איהר האָט זיך נענומען אויסווייזען, אז איצט איז שוין אלץ איינס. וויילנאַרסקי איז איהר בייגעקומען אויפ'ן שטעל, אויף דעם הייסען, מיט דער זון אָנגעזאפּטען גראז.

און בעת זשעניא איז נעקומען צו זיך, האָט זי א בליק געטהאָן אויף וויילנארסקי'ן, האָט א געשריי נעטהאָן, איז אָנידערגעפאלען מיט'ן פּנים אויף זיינע פּיס און ווי א שקלאפין, האָט זי זיי ארומ־נעכאפּט מיט די הענד

ס'קאָן זיין איהר האָט זיך געדאכט, אז איצט געהערט זי שוין אין נאנצען צו איהם.

— 10 —

וויילנארסקי האָט אין א מאָנאט ארום זי אוועקגעווארפען. זשעניא איז אין נאנצען אזוי ווי פערניכטעט געווארען, זי האָט אויף איהם נעקוקט, ווי א הינטעל, זי איז אין אלץ געווען אונטערטהעניג און האָט נור געווויינט. דאָס איז געווען אומעטיג.

ער האָט אָנגעהויבען קומען אויף דער דאטשע אלץ זעלטענער און זעלטענער, דערנאָך גאָר אויפגעהערט קומען. זשעניא האָט אויף איהם נעקוקט מיט שרעק, זי האָט איהם אָבער א ווארט נישט גע־זאגט. איהר האָט זיך געדאכט, אז דער לעצטער שטרויעלע גליטשט זיך אוועק און זי זינקט.

פּאר'ן מאן האָט זי איצט מורא געהאט, פּלעגט רויט ווע־רען, בעת ער פּלעגט אָנהויבען מיט איהר ריידען, האָט איהם אין די אויגען ניט געקאָנט קוקען, מיט שרעק פּלעגט זי זיך אונטער־ווארפען אונטער זיינע לאַסקעם, זי האָט אָבער ניט געוואגט איהם צו דערווידערן, אויף אזא ארט האָט זי געלעבט מיט צוויי, און איצט האָט זי קלאָהר געזעהן אז זי איז א פערלוירענע.

מאזשוכין האָט בעמערקט, אז מיט איהר קומט פּאר עפּעס־וואָס זאָנדערבארעס. ער פּלעגט זיך פערלירען אין פערשיעדענע אהנונגען און אלץ פּרובירען טרעפּען, וואס אזעלכעס איז מיט איהר נעווא־רען, ער האָט אָבער קיין זאך ניט געקענט געוואָהר ווערען.

א פוס־וועג האָט זיך געצויגען ערגעץ־וואו באַרג־ארויף. רונד ארום איז קיינער ניט געווען, נור גרויע שטאַמען פון בוימער און בלעטער. ערגעץ־וואו האָט א דיאטעל געקלאפט מיט'ן שנאַבעל אין א בוים, און זיין האַסטיגער קלאפען האָט אונטערגעשטריכען די שטילקייט און פוסטקייט פון דיזען שרעקליכן טאָג. זשעניא האָט זיך געפיהלט שרעקליך אייגנזאם אין דער גאַנצער וועלט. זי האָט זיך אומגעקוקט אויף דער דאטשע און איז געשווינד געגאַנגען אלץ טיעפער אין טיעפער אין וואלד.

וויילגאַרסקי האָט דערזעהן פון דער טעראַסע, וויי איהר וווייסער שארף האָט א שוועב געטהאַן צווישען די בוימער. ער האָט געשווינד זיך אַרומגעקוקט, זיך צוגעהאַרכט, גאַנץ שטיל ארונטער־געלאפען פון דער טעראַסע און אוועק נאַך זשעניא'ן.

ער האָט זי דעריאָגט אין סאמע וועלדעל, וואו די געריכטע גרינע וועלבעם און בוימלעך זיינען געשטאַנען, ווי א נעריכטע, ענגע מאסע און דיזע מאסע, ווי ס'האָט זיך געדאכט, האָט זיי, ווי א גרינע וואַנט, אָבגעטהיילט פון דער גאַנצער וועלט.

זשעניא האָט דערהערט זיינע טריט און האָט זיך אומגעקעהרט. זי האָט גאַרנישט געזאגט, נור אויפגעהויבען די הענד, פונקט אזוי, ווי זי וואלט ביי איהם געבעטען מיטלייד האָבען מיט איהר. וויילגאַרסקי האָט איהר גראָב ארומגענומען.

זי האָט עפעס וואָס געמומען רייד־ען, אָבער וויילגאַרסקי האָט זי אראבגעלאָזט אויפ'ן גראז און איהר געמומען קושען אין די פלייצעס, אויגען און בראוסט. א מאַדנער ציטער איז דורכגעלאָפען דורך זשעניא'ס גאַנצען קערפער, און דער קאָפ האָט זיך ביי איהר געמומען דרעהען, בעת ער האָט איהר א קוש געטהאַן פון הינטען אין האלז, לעבען רוקען. זי האָט זיך אין גאַנצען צונויפגעקנייטשט, פונקט אזוי ווי פון קיצלען, און וויילגאַרסקי האָט געמומען אָב־קנעפלען איהר בלוזע. זשעניא האָט איהם אָנגעכאפט פאר די הענד, ער האָט אָבער רוהיג און מיט זיכערהייט איהרע הענד אָבגעוועגדט. זשעניא האָט זיך געמומען ראַנגלען און בעטען זיך:

— אום גאָטעס ווילען, וואס טהוט איהר!...

דאָ האָט זי פערדעקט דאָס פנים, דאָ די ברוסט, אָבער וויילגאַרסקי האָט רוהיג איהרע הענד אָבגעפיהרט און געטהאַן דאָס זייניגע, עפעס אזוי ווי ער וואלט זיך גאַרנישט געריכענט מיט

ווייל־נאַרסקי׳ס לאסקעס און קושען זיינען איהר פאַלשטענדיג איבּ־
רינ, זי ווייל עס ניט, דאָס איז איהר אבשטויסענד, בעליידיגענד...
ווי אזוי זשע נעהמט ער זיך דאָס רעכט זיך צו בענעהן מיט איהר
אויף אזא׳ן ארט?... איז זי דען א שפראכל־אָזוע חיה?... וואס איז
דאָס פאר אן אָנשויקענעס?...

אָט הויבט זי נאָר אָן אבנעפרעמדט ווערען פון איהר מאַן,
און אָט ווערט זי צו איהם בעזאָנדער צארט און לייד־ענשאפט־
ליך. די נאנצע וועלט האָט זיך פאר איהר איבערגעקערט און
זשענויא האָט שוין ניט פערשטאַנען, וואו זי איז און וואס מיט איהר
איז.

איין מאָל, אין א יום טוב טאָג, איז מאזשוכין נעקומען אהיים
פריהער ווי נעוועהנליך און האָט מיט זיך געבראכט ווייל־נאַרסקי׳ן.
זיי האָבען נעגעסטן מיטאג אויף דער דאטשע און נאָך מיטאג האָט
מאזשוכין זיך נעלייגט שלאָפען.

זשענויא איז נענאנגען נאָך איהם. זי האָט דערפיהלט עפעס אן
אינסטינקטיוון שרעק און ביי דעם נעדאנק, אז מאזשוכין וועט
איינשלאָפען און זי וועט אליין בלייבען מיט ווייל־נאַרסקי׳ן, האָט
איהר אָנגענומען א מורא. זשענויא האָט מיט אלע איהרע קרעפטען
זיך בעמיהט איהם צו שטערען דעם שלאָף, אָבער מאזשוכין האָט
זיך אויף איהר איינגעקוקט מיט פריינדליכע, פערשלאָפענע אויגען
און נעזאָגט:

— נו, נעה, נעה, טייבעלע!... איך בין מיעד.

דערנאָך האָט ער זיך אומגעקעהרט צום וואנט און איז אייּ־
נעשלאָפען.

זשענויא איז אין דער שטיל אריוסנענאנגען פון צימער, א
פערלוירענע, א בעטויבטע, אָבער אנשטאט אריוסצוגעהן אויף דער
טעראסע, איז זי נאנץ שטיל דורכנעלאָפען דורך דער הינטערשטער
טהיר און איז אריוסנעלאָפען אויפ׳ן הויף.

פון דער זון האָט אלץ ארום נעברענט און נעפוילוועדט. די
לופט איז נעווען אונבעוועגליך און אָנגעברענט, ווי אין אן אויוון.
די בוימער זיינען נעשטאַנען בעטריבטע, פערשטויבט און אונבעוועג־
ליך. זשענויא האָט ארויפגעווארפען אויפ׳ן קאָפ א לייכטען שאַרף,
הער׳ננב׳עטערהייד איז זי דורכנענאנגען דורכ׳ן הויף און האָט זיך
דורכנעגליטשט הינטער דער פארטקע, אין וואלד אריין.

האָט אויף איהר א קוק געטהאָן, האָט זיך איינגעבוינען און א קוש געטהאָן איהר אין האלז, אונטער די האָר.

זשעניא האָט אויפגעציטערט, האָט אויף איהם אויפגעהויבען א פאלשטענדיג הילפלאָזען, בעטענדען פנים און ארויסגערעדט מיט פערצווייפלונג:

— אָבער איהר מוזט דאָך פערשטעהן, פערשטעהט זשע!...

וויילנאָרסקי האָט זי ארומגענומען און א קוש געטהאָן אין די ליפען.

זשעניא האָט נור געקוקט אויף איהם מיט בריים צועפענטע, פערצווייפעלטע אויגען.

אונטערדעסען איז געקומען מאושוכין. ער האָט דערזעהען זשעניא'ס פערווייניטע אויגען און האָט בעאונרוהיגט געפרעגט:

— וואָס איז מיט דיר?... האָסטו געווויינט?...

— דער קאָפּ טהוט מיר וועה!... — האָט זשעניא געזאָגט מיט קימער.

דערביי האָט זי א קוק געטהאָן אויף וויילנאָרסקי'ן און א מורא האָט איהר אָנגענומען, וואָס זי האָט געזאָגט א ליגען אין זיין געגענווארט. אָבער זי האָט שוין ניט געקאָנט ניט זאָגען א ליגען.

נאָך דעם זיינען אריבער עטליכע טעג, ווי אין א וואהנזיניגער מאטערנים. איצט, וען וויילנאָרסקי האָט זי געקושט, האָט זשעניא געפיהלט, אז ס'איז שוין צו שפעט צו דערצעהלען דעם מאן, אז זי אליין, ניט וויסענדיג ווי אזוי, האָט צוגעלאָזט צו ווייט. און איהר האָט זיך נעראכט, אז זי איז שוין פערלוירען.

אויף וויילנאָרסקי'ן האָט זשעניא געקוקט מיט שרעק. דער דאָזיגער מענש האָט זי צוגעדריקט, האָט זי פערניכטעט, האָט ביי איהר אוועקגענומען יעדע קראפט פאר א ווידערשטאנד. זי האָט שוין ניט געקאָנט ניט פראָטעסטירען, ניט זיך אָבוועהרען און קעמפען, און בעת וויילנאָרסקי האָט וויעדער און וויעדער איהר געזאָגט וועגען זיין ליעבע, און כמעט הינטער'ן מאן'ס רוקען זי געקושט, פלעגט זשעניא נור אויפציטערען און האָט זיך געפיהלט קלעגליך, שמוציג און נידערטרעכטיג, ווי די לעצטע בעשעפענים.

איהר האָט זיך נעראכט, אז זי געהט אראָב פון זינען. בעת וויילנאָרסקי פלעגט נישט זיין, פלעגט זי נעהמען קלעהרען און איהר פלעגט אויסקומען בוכשטעבליך ווילד: זי ליעבט דאָך איהר מאן,

זשעניא האָט זיך געפיהלט אינגאנצען אראָבנגעשלאָגען פון איהר פאָזיציע. פונקט אזוי ווי מען וואָלט ארויסגעכאפט פון איהרע הענד עפעס א וועלכע איז געווען, וואָס זי האָט בעטראכט אלס טויט־ברענגענד. נור אזוי ווי אין דער זעלבער צייט איז געקומען מאושכין, האָט זי אָבגעלייגט די וויטערדינג ערקלעהרונג אויף אן אנדערש מאָל. אָבער זי האָט פעסט בעשלאָסען דעם מאן נאָרנישט צו דערצעהלען.

—ס'איז דאָך קיין זאך ניט פאָרגעקומען, פארוואָס זאָל איך איהם צורודערן!...

זי האָט זיך דערמאָהנט, אז זיי דיענען ביידע אין איין שפיטאָל און ווען זי זאָל איהם דערצעהלען, וועט פאר זיי אונמעגליך זיין אינאיינעם צו ארבייטען.

אין צוויי טאָג ארום איז וויילגאָרסקי געקומען פריהער פון מאזשוכינ'ען, און זשעניא האָט זיך כמעט דערפרעהט דערמיט, אום, ענדליך צו מאכען א סוף צו דיזעזער אונערטרעגליכער לאנג.

דער נימנאזיסטל איז אוועק זיך שיפען אויפ'ן טייך, און די ניאנקע איז געזעסען מיט'ן קינד און צו איהם געשמוצערט, וואָס האָט זיך געהערט אויף דער טעראסע דורך'ן אָפענעם פענסטער. זשעניא איז ארויסגענאַנגען צו וויילגאָרסקי'ן מיט א קאלטען און ענטשלאָסענעם פנים און באלד אָנגעהויבען:

— הערט נור, וויקטאָר פאוולאָוויטש, איך וויל אייך זאָגען... וויילגאָרסקי האָט א קוק געטהאָן אויף איהר צורויטעלטען, אויפגערעגטען פנים, האָט רוהיג זי אָנגענומען ביי דער טאליע, צוגעדריקט צו זיך און געגומען ריידען, אז ער קאָן אָהן איהר נישט לעבען, אז זי איז אן אונגעוועהנליכע, וואונדערבארע פרוי.

דאָס איז געווען אזוי אונערווארטעט, אז זשעניא איז ערשט אין א מינוט ארום געקומען צו זיך און האָט זיך ארויסגעריסען פון זיינע אומארמונגען, א פערווירטע און פערלוירענע. אָבער וויילגאָרסקי האָט אויסגעהערט שווייגענדיג איהרע צאָרנדיגע און בעליידיגענדע ווערטער און ווידערהאָלט:

— איך ליעב אייך!...

זשעניא האָט זיך אווועקגעזעצט אויפ'ן שאקעל־וויג, פערדעקט איהר פנים מיט די הענד און הילפלאָז זיך צוואוויינט. וויילגאָרסקי

— מיר זיינען געלאָפען בארג אראָב.

זשעניא האָט אויף איהם א קוק געטהאָן און האָט בענעגענט דעם זעלבען עקשנות׳דיגען און זיכערען בליק. די הענד האָבען זיך ביי איהר אראָבגעלאָזט.

מאזשוכין האָט גאָרנישט בעמערקט און האָט זעהר אויפגעלייגט נענומען דערצעהלען שטאָדטישע נייעס. צווישען איהם און ווייגאָרסקי׳ן האָט זיך באלד פערבונדען עפעס א האמפערי, און זשעניא האָט זיך געוועצט אָן א זייט, אין שאָטען, האָט פון דאָרט אויף זיי געקוקט, ווי א מויז, און האָט בשום אופן נישט געקאָנט בעשליסען: דארף זי דערצעהלען דעם מאן, אָדער ניט? איהר איז געווען אונערטרעגליך צו זעהען, אז ער רעדט אזוי פריינדליך מיט א מענשען, וועלכער האָט נור־וואָס אזוי גרויזאם איהם בעליידיגט; אָבער בעת זי האָט א טראכט געטהאָן וועגען דעם, וואָס עס קען ארויסקומען אז זי וועט יא דערצעהלען, האָט א טויט שרעק איהר אָנגענומען. זי האָט עפעס מיט א ווילדער נייגעריגקייט געקוקט אויף ווייגאָרסקי׳ן, און איהר האָט זיך געדאכט, אז זי זעהט איהם דאָס ערשטע מאל. דערפאר וואָס ער האָט געזאָגט, אז ער ליעבט זי כלומרשט און אז זי מוז איהם געהערען, איז ער פלוצלינג פאר איהר געוואָרען עפעס אן אנדערער, א נייער, א שרעקליכער. א ברענענדער אינטערעס, אויסגעפלאָכטען פון בעליידיגונג, האס, מורא און נייגעריגקייט האָט זיך אין זשעניא׳ן דערוועקט. זי האָט געברענט אויף א לאנגזאמען פייער און האָט געפיהלט, אז פאר קיין זאך אויף דער וועלט וועט זי זיך ניט בעשליסען צו דערצעהלען דעם מאן.

9.

אויפ׳ן צווייטען טאג, בעקלעהרענדיג אליין, וואָס איז פאָרגעקומען, האָט זשעניא בעשלאָסען צו נעהמען זיך אין די הענד און ערנסט איבערריידען מיט ווייגאָרסקי׳ן, איהם בעווייזען, ווי אונזיניג און בעליידיגענד זיינע פערלאנגען זיינען. נור וועז זי האָט שוין אָבגעפאסט א פאסיגע מינוט און נענומען רעדען מיט איהם מיט אויפרעגונג און אימפעט, האָט ווייגאָרסקי אויף איהר א קוק געטהאָן א פערצאָגטער און געזאָגט:

— איך וויים גאָרנישט, אויסער דעם, אז איך ליעב אייך, און איהר מוזט זיין מיינע!...

געשיכטע, האָט זי געזומען געהן גראד אויף ווייגנארסקי'ן, פונקט אזוי ווי ער וואָלט נעווען א פוסטער אָרט.

ווייגנאָרסקי האָט איהר אָבגעטראָטען דעם וועג, און האָט אלץ געערדט עקשנות'דיג און מיט זיכערהייט :

— אלץ איינס... איצט וועט איהר אוועקגעהן, ענדליך וועל איך זיך אָבער דערשלאָגען דאָס מייניגע !...

זשעניא, ניט אָבשטעלענדיג זיך, איז געגאנגען צוריק צום הויז צו, פול מיט כעס, א בעלידינטע. זי האָט בעשלאָסען אלץ באלד דערצעהלען דעם מאן. ווייגנארסקי איז געגאנגען הינטער איהר און האָט אלץ ווידערהאָלט דאָס זעלבע :

— און פון דעסטוועגען ליעב איך דיך !...

בעת זיי זיינען געקומען צוריק, האָט אויף דער טעראסע נעבערענט א לאָמפּ און מאשוכין איז געזעסען ביים סאמאָוואר. דער נימנאזיסטל האָט געבלאָזען אין טאש טהיי.

— א, אָט, און איהר זייט אויך דאָ !... — האָט מאשוכין היימליך געזאָגט. וואו זייט איהר דאָס פערפאלען געווארען ?

זשעניא איז געגאנגען איבער די טרעפלאָך מיט ענטשלאָסענע, פעסטע טריט. אויף איהרע ליפּען זיינען געלעגן וועדטער פון ענטריסטונג, איהר געזיכט האָט געברענט, איהרע אויגען האָבען געגלאנצט. נור בעת זי האָט דערזעהען מאשוכין'ס רוהיגע געזיכט און דערהערט זיין געוועהנליכע שטימע, זיינען די וועדטער געבליבען ביי איהר אין האלז. זי האָט פלוצים דערפיהלט א מאָדנע שוואכקייט, און ביי איהר אין קאָפּ איז דורכגעלאָפען א געדאנק, אז ס'קאָן זיין, בעסער נאָרנישט רעדען, און נאָר איינפאך איבערריסען אלע בעציהונגען מיט ווייגנאָרסקי'ן. זי האָט נאָך ניט געענדיגט נענוי בעטראכטען איהר בעשלוס, און ווייגנאָרסקי האָט אויף מאשוכין'ס פראגע געענטפערט רוהיג, פונקט אזוי, ווי עס וואָלט נאָרנישט פאָרגעקומען :

— מיר זיינען געגאנגען אייך בעגעגענען.

— איך בין געפאָהרען דורך סעליוואנקע — האָט מאשוכין דערקלעהרט. — וואָס ביסטו אזוי רויט, זשעניא ?

זשעניא האָט נור ערשט נענומען בעגרייפען, אז זי מוז אויסזעהען שרעקליך, אָבער ווייגנאָרסקי האָט איהר וויעדער ארויסגעהאָלפען :

אין אייך דאָ אזוי פיעל לעבען? איהר האָט מיר פון זינען אראָב־געפיהרט!...

ער האָט צוגעדריקט די הענד צום הארצען און געזאָגט כמעט מיט עהרפורכט:

— נאָט מיינער, ווי שעהן איהר זייט!

זשעניא איז אביסעל געקומען צו זיך.

— פארוואָס זאָגט איהר מיר דאָס? איהר פערגעסט אז איך בין א פערהייראטהע פרוי! — האָט זי געזאָגט.

— וואָס געהט עס מיר אָן?... — האָט ווייל־נאָרסקי געענט־פערט מיט פערדרוס, עפעס אזוי ווי זי וואָלט געזאָגט עפעס וואָס אונווויטיגעס, איבריגענס. — יאָ פערהייראטה, אָדער ניט פערהיי־ראטה, וואָס ווייס איך!... איך ליעב אייך און ווייטער געהט מיר ניט אָן!... פערשטעהט־זשע, אז איך ליעב אייך!...

זיין שטימע האָט געקלונגען אזוי קרעפטיג, אז זשעניא האָט זיך פערלוירען.

—אָבער איך וויל דאָס נאָר נישט... — האָט זשעניא קלענליך ערווויעדערט. — איך וועל ניט הערען, וואָס איהר'ט מיר זאָגען!...

— ניין, איהר'ט מיר יאָ אויסהערען!... איהר זייט אזא צערטליכע, אזא וואכזאמע, קענט איהר דען אָבשטויסען א מענשען, וואָס ליעבט אייך, ווי איך!

— אָבער הערט נור, — האָט זשעניא ארויסגערעדט מיט פער־צווייפלונג: — דאָס איז דאָך שרעקליך, וואָס איהר רעדט... איך ליעב דאָך מיין מאן, פערשטעהט עס!...

— אלץ איינס! — האָט ווייל־נאָרסקי עקשנות'דיג געענטפערט.

— און איצט וועט איהר מיר ליעב קריגען און איהר וועט זיין מיינע!... אזוי ווי איך!...

זשעניא האָט שטאָלץ אויף איהם א קוק געטהאָן, האָט פער־עכטליך פערוואָרפען דעם קאָפּ, א הויב געטהאָן די שולטערען אוו געזאָגט:

— וועלען מיר זעהן!...

— וועלען מיר זעהן!... — האָט ווייל־נאָרסקי עקשנות'דיג און אונערביטליך ווידערהאָלט.

זשעניא האָט נאָך א מאָל א הויב געטהאָן די שולטערן אוו, עפעס אזוי ווי בעשלוסענדיג צו ענדיגען מיט דער דאָזיגער מאָרנער

האָט ביי איהר געקלאַפּט, אין די אויגען זיינען אָנגעלאָפען טרערהרען פון שאַנדע און בעלײדיגונג, דאָס פּנים האָט ביי איהר געברענט. זי האָט זיך פערלוירען. נאָך עטליכע טריט און זיי זיינען ארויס פון וואַלד.

דאָ איז שוין געווען גאַנץ ליכטיג. אויף א גרויסער שטרעקע ארום האָבען זיך געצויגען גראדע וווייטקייטען, אונטען, אונטער'ן בארג, האָט געגלאַנצט דער טײַך, ווי א ליכטיגע לענטע, און גראד געגען זיי, אויפ'ן בלאָס־בלויען הימעל, איז געשטאַנען א פּאָלשטענ־דיג רונדע, ראָזע לבנה.

וווייגאַרסקי האָט פּלוצלינג אָנגעכאַפּט זשעניא'ן פאר'ן האַנד און זי אָבגעשטעלט. זשעניא האָט זיך גאריסען, זי האָט זיך אָבער ניט געקענט ארויסרייסען פון איהם און האָט איהם נור געצוואונגען צו מאכען נאָך א פּאָאָר טריט. די אויגען זיינען ביי איהר געווען קייַלעדיגע, דערשראָקענע.

— איהר מוזט מיר אויסהערען! איך בעט אייך!... — האָט וווייגאַרסקי געפּליסטערט. — איך לייב אייך... איך קאָן אייך ניט זעהן אָהן אויפרעגונג, הערען אייער שטימע, דעם שאָרף פון אייער קלייד... איך וועל פון זינען אראָב!... פערשטעהט איהר דען ניט, ווי איך לייב אייך?...

זשעניא האָט ווידער אמאָל פרובירט ארויסרייסען זיך, זי האָט אָבער ניט געקענט. זי האָט באלד זיך דערפיהלט הילפלאָז און האָט זיך שטארק דערשראָקען. וווייגאַרסקי האָט שטארק, ביז צו יסורים, געדריקט איהם האנד און ווידערהאָלט דאָס זעלבע:

— איך לייב אייך! זייט מיינע!...

— איהר בעלײדיגט מיר!... לאָזט מיר אָב אויגענבליקליך... ווי וואנט איהר דאָס!...

וווייגאַרסקי'ס פּנים איז פּלוצלינג געוואָרען צארט און טרויעריג.

— איך בעלײדיג אייך?... זייט מיר מוחל!... איך האָב ניט געוואָלט אייך בעלײדיגען!... — האָט ער וויך און וועהמוטיג גע־זאָגט און ארויסגעלאָזט איהר האנד. — איך האָב נור ניט געקענט בעזיעגען מיין לייבע צו אייך... איהר אליין זייט אָבער שולדיג דערין: פּאַרוואָס זייט איהר אזוי שעהן, אזוי יונג, פּאר וואָס איז

צוריק אריין אין צימער און געגומען אנשטאפען פאפיראסען פאר מא־זשוכינ'ען.

אין דער אלעע איז געווען גאנץ פינסטער און ס'האט געשמעקט מיט פייכטקייט. ווייל־נאַרסקי איז געגאנגען שווייגענדיג און פון א זייט אלץ געווארפען בליקען אויף דער ווייסער פרויען פינורקע, וועל־כע האט זיך בעווען אין רייהע מיט איהם אין וואל־פינסטערקייט. זיין אויפגערעגטקייט איז אלץ געוואקסען און, מסתמא האט זשע־ניא דאס געפיהלט, ווארים זי האט אויך געשווייגען און איז אלץ גע־גאנגען גיכער. פארויס האבען זיך שוין געזעהען ליכטיגע אבנלאנצען צווישען די בוימער.

— אי, א זשאבע!... — האט זשעניא פלוצלינג אויסגעשריען, איז אבגעשפרונגען און מיט'ן שולטער זיך אבגעשלאגען אן ווייל־נאַרסקי'ן.

אין דער מינוט האט ער אינסטינקטיוו זי א כאפ געטהאן פאר דער טאליע און זי צוגעדריקט צו זיך. אנפאנגס האט זשעניא אפילו ניט פערשטאנען, וואס אזעלכעס איז דא געשעהן, אבער באלד האט זי דערזעהען נאהענט נעגען זיך זיין מאדנע פערענדערטען פנים און זיינע ציטערענדיגע ליפען, וואס האבען געזוכט איהרע ליפען, און אין איהר פנים האט געשלאגען מיט א טרוקענער היץ פון זיין איבערגעריסענעם אטהעם. זשעניא האט א געשריי נעטהאן מיט אלע איהרע קרעפטען, מיט ביידע הענד איהם אבגעשטויסען און זיך ארויסגעריסען.

— איהר זייט פון זינען אראב!... — האט זי אויסגעשריען, ווי א צודולטע פון שרעק און בעליידיגונג.

— איך ליעב אייך!... — האט ווייל־נאַרסקי ליידענשאפטליך ארויסגעפליסטערט.

זשעניא האט אויף איהם א קוק געטהאן מיט כעס און מיט עקעל און געמאכט מיט די הענד אזעלכע בעוועגונגען, פונקט אזוי ווי זי וואלט זיך אבגעטרייסעלט פון עפעס וואס שמוציגעס.

— איך ליעב אייך!... — האט ווייל־נאַרסקי וויעדערהאלט, ווי א צוטומעלטער, און האט אויסגעשטרעקט די האנד. — שוין לאנג, אז איך ליעב אייך!... איהר מוזט זיין מיינע...

זשעניא איז געווארען אן אנגעצונדענע און האט געשווינד נע־נומען געהן פארויס, ניט וויסענדיג וואוהין זי געהט. דאס הארץ

מאן, קענטיג אבער, אז זי האט ניט פערשטאנען ווי אזוי איבערצו־
געבען דעם מאן דעם עיקר פון די דאזיגע געשפרעכען, דעם תוך פון
אלעם דעם, ווארום מאזשוכין פלעגט נור לאכען.

— ווייס איהר גאר וואס, — האט זי געזאגט, — אום צו מא־
כען א סוף מיט דיעזען געשפרעך, לאמיר געהן בעגענגען ווילאדימיר
פעטראוויטש'ן. ער דארף באלד קומען. גיט נור א קוק ס'ארא
אבענד עס איז און מיר פילאזאפירען !...

— א שהנע פילאזאפיע... — האט וויילגארסקי געזאגט און
זיך צולאכט.

זשעניא איז אויף א ווייל אוועקגעלאפען א קוק טהון אויף'ן
קינד, און וויילגארסקי האט אויף איהר אויפגעווארט, קוקענדיג צור־
שטרייט ארום. ער האט אזוי ווי עפעס־וואס בעטראכט און זיך גע־
רעגט. איהם האט זיך געראכט, אז זשעניא ווייל דאס זעלבע, וואס
ער ווייל, אבער אויף צו בעשלוסען זיך אויפ'ן לעצטען שריט האט
ער ניט געהאט קיין דרייסטקייט. ניט דערפאר, ווייל ער האט
מיורא נעהאט, טאמער האט ער א טעות, נור גאר איינפאך, אין די
פאסיגע מאמענטען איז ער עפעס אזוי ווי אבגעשוואכט געווארען.
ער איז געשטאנען אויפ'ן גאניק, האט געווארט אויף זשעניא'ן און
געוארעט צו זיך, אז מען דארף האנדלען גראדער, גרעבער.

— פרויען נעפעהלט עס !...

זשעניא איז ארויסגעגאנגען אויפ'ן גאניק, און נאך איהר איז
ארויסגענאנגען דער מאגערער, אומגעלומפערטער גימנאזיסטל.

— איך וועל בעסער געהן צום דארף צו... — האט ער גע־
זאגט, און א קוק געטהאן מיט בושה אויף וויילגארסקי'ן.

— נו, ווי דיר נעפעהלט, — האט זשעניא צוגעשטימט אונ־
ענטשלאסען, ארבגעהענדיג פון גאניק.

נאך איהר שטימע האט וויילגארסקי פערשטאנען, אז זי האט
מורא צו בלייבען מיט איהם אליין און האט אומיסנע גערופען דעם
גימנאזיסטל. אויך מעגליך, אז דאס איז ניט אזוי געווען, אבער
דאס וואלט זשעניא אליין ניט געזאגט.

זיי זיינען לאנגזאם געגאנגען אויפ'ן בארג, אין דער אלטע צווי־
יגען דובאוויע בוימער, און דער גימנאזיסטל איז געשטאנען אויפ'ן
גאניק, האט זיי נאכגעקוקט און פערהאסט וויילגארסקי'ן מיט אלע
קרעפטען פון זיין נשמה. אין דארף איז ער ניט נעגאנגען, ער איז

— איהר דערמאָהנט מיר לאיעווסקי'ן, אין טשעבאָוו'ס „דועל"... יענער האָט אויך וועגען קיין אנדער זאך נישט געקענט רעדען!...

— לאיעווסקי איז געווען א צינקער און האָט פערשטאנען ליעבע נור אלם בעט — האָט ווייגאַרסקי אָבגעענטפערט.

— ווי־קטאָר פאוולאָוויטש, איהר רעדט פאסקודנע!... — האָט זשעניא געזאָגט האלב לאכענדיג, האלב בייז.

— פארוואָס איז דאָס פאסקודנע?... פון דעסטוועגען מיין איך, אז אָהן ליעבע און לײדענשאפט איז ניטא קיין לעבען!... פערבינדען דאָס גאנצע לעבען מיט איין מענשען, איז דאָס אלץ איינס, ווי לעזען דאָס גאנצע לעבען איין בוך... דאָס בוך קען זיך זיין א גאנץ אינטערעסאנטעס, אָבער מען קען דאָך ניט פערגעסען, אז אויף דער וועלט זיינען פאראן פיעל ביכער, קען זיין, נאָך אינטערעסאנטערע!... וואָס אבבעלאנגט מיך, קען איך זיך ניט בערוהיגען, ביז וואנען איך וועל ניט איבערלייענען אלע ביכער, וואָס קומען מיר צום האנד. און וועז איך האָב שוין אָנגעהויבען לעזען, וועל איך ניט אוועקווארפען, ביז וואנען איך וועל ניט איבערלעזען דאָס לעצטע בלאט!...

— עקעלהאפט!... — האָט זשעניא ווידערהאָלט.

ווייגאַרסקי האָט אויפגעהויבען זיין מאטוויסען פנים און געזאָגט:

— איך קען ניט זעהן א יונגע, שעהנע פרוי און עס זאָל מיר נישט ציהען צו איהר... און איך בין חלילה נישט אויסגעלאסען און ציניש, ווי לאיעווסקי... יעדע יונגע פרוי — דאָס איז א גאנצע פאָעמע פון שעהנקייט און צארטקייט. און דערקענען קען מען זי נור דאן, בעת מען בעזיצט זי אלם פרוי... וועז ניט בלייבט זי שטענדיג א רעטעניש... אונטער איהר קלייד בעהאלט די פרוי ניט נור איהר קערפער, נור אויך די נשמה.

ביי די וועלטער: „בעת מען בעזיצט זי" — איז זשעניא אביסעל רויט געוואָרען. זי האָט דערפיהלט, אז דאָס בעציהט זיך אויף איהר און איהר איז געוואָרען אונבעקוועם. אזעלכע געשפרעכען זיינען פאָרגעקומען שוין ניט איין מאָל און האָבען זי אונאנגענעהם גערעגט. זשעניא'ן האָט זיך אויסגעדאכט, אז ס'איז ניט רעכט, וואָס זי הערט אָויס אזעלכע זאכען. אמת, זי פלעגט דאָס אלץ דערצעהלען דעם

דער זומער האָט זיך נאָר וואָס אָנגעהויבען און ער האָט אויס־געוויזען צו זיין א זעהר הייסער.

דאָקטאָר ווייַלגאַרסקי פלעגט איצט פאָהרען אויף דער דאטשע, ווי מאָזשוכין איז אמאָל געפאָהרען. זשעניא האָט זיך שוין צו איהם צוגעוואָהנט, און בעת מאָזשוכין פלעגט זיך צולויעב וואָס עס איז לענגער פערהאלטען אין שטאָדט, און ווייַלגאַרסקי איז פריהער פון איהם געקומען, פלעגען זיי צוזאמען שפאַציירען, שמועסען און לאכען, ווי אלטע בעקאנטע.

דער גימנאזיסטעל האָט איצט ניט געקענט פערטראָגען ווייל־גאַרסקי'ן, פונקט אזוי ווי ער האָט אמאָל ניט געקענט פערטראָגען מאָזשוכינען און פלעגט איהם רופען ניט אנדערש ווי „יענער".

— וולאדימיר פעטראָוויטש — פלעגט ער זאָגען — יענער איז געקומען . . .

דאָס איז געווען נאָך מאָדנער, מחמת ווייַלגאַרסקי האָט נישט געהאט קיין שלעכטע מאניערען, און ער האָט נאָר נישט בעמערקט דעם אינגעל.

פון אָבענד בעת ערגעץ וואו הינטער'ן וואלד איז אויפגעגאנגען די בלאסע לבנה, איז זשעניא האלב געלעגען אויף דער טעראסע אין אזא סאָרט לייוועטענעם שטוהל, און ווייַלגאַרסקי איז געזעסען אויף א טרעפעל פון גאניק און פון אונטען געקוקט אויף איהר מיט זיינע גרויסע, שארפע אויגען. אפילו דאָ, אין וואלה, צווישען די גרויסע, גרינע, דובאָווע בוימער, איז נאָך געווען נאָר ליכטיג.

זשעניא האָט שוין לאנג געפיהלט, אז זי געפעהלט ווייַלגאָר־סקי'ן אלס פרוי, נור זי האָט זיך געטראכט, אז דאָס פערפליכטעט זי צו קיין זאָך נישט און איהר איז דאָס זאָגאר געווען אביסעל שמיי־כעלהאפט און אנגענעהם. דאָס האָט אריינגעטראָגען עפעס א וועל־כען איז אינטערעס אין זייערע פערהעלטניסען, און מיט ווייל־גאַרסקי'ן איז זשעניא'ן קיין מאָל ניט געווען אומעדיג. איהר איז נישט געפעהלען געווארען נור דאָס, וואָס אין דער לעצטער צייט פלעגט ווייַלגאַרסקי איטליכעם מאָל אריופפיהרען זייער שמועס, בעת זיי פלעגען בלייבען זאלבענאנד, אלץ אויף ליעבע און לויידע־שאפט. דאָס פלעגט איהר אביסעל פערווירען, זשעניא האָט אין קיין זאָך ניט איינגעשטימט מיט ווייַלגאַרסקי'ן און האָט איהם געוויפען דערפאר לאיוואוסקי.

און האָט א קוק געטהאָן, וואָס איז מיט'ן קינד. זיך איבערצייגענדיג, אז דאָס קינד שלאָפט רוהיג, האָט זי געזאָגט צום מאן:

— גענה שוין שלאָפען! . . .

און מאזשוכין, א ביסעל אויפגערעגט פון'ם וויין, וואָס ער האָט געטרונקען ביים אָבענד־מאָהלצייט, איז ארומגענאנגען אין שלאָף־צימער הין און צוריק, האָט לאנגזאם אראָבגעצויגען די שלייקעס און גענומען רעידען:

— מיר גענפעהלט אין ווייל־נאָרסקי'ן דאָס, וואָס ער ברעכט זיך ניט און בעמיהט זיך ניט ארויסצואווייזען אנדערש ווי ער איז אין אמת'ען... מיט פיעל פון זיינע אנשויאונגען בין איך ניט איינ־שטימיג, אָבער, פונדעסטוועגען, איז ער, דאכט זיך, ניט קיין נארי־שער מענש....

זשעניא האָט אויפמערקזאם אויסגעהערט און געענטפערט, טראכטענדיג בעת מעשה וועגען עפעס אנדערש:

— יא, איך דענק אויך אזוי...

8.

יענעם ווינטער האָט זשעניא איבערגעלעבט צוויי שרעקליכע אומגליקען: עס איז ביי איהר געשטאָרבען דער פאָטער און די מוטער, ניט אויסהאלטענדיג דעם פערלוסט פון איהר מאן, מיט וועל־כען זי האָט אָבגעלעבט אזוי פיעל יאָהרען, איז ארונטער פון זינען. איהר האָט זיך אלץ אָבגעדוכט, אז זי איז שולדיג אין זיין טויט, וויל זי האָט ניט גענוג אכטונג געגעבען אויף איהם. איהר משונעת האָט אָנגענומען אזא כאראקטער, אז מ'האָט געמוזט ארויסגעבען זי אין א קליניק פאר גייסטיגע קראנקע.

אָט די שרעקען האָבען זיך שטארק אָבגערופען אויף זשעניא'ן. זי איז געוואָרען ערנסטער און וויבליכער. די לעצטע מיידעלשע שפורען זיינען פערשוואונדען און זי איז פערוואנדעלט געוואָרען אין א פרוי.

אין מאָנאָט מאי זיינען זיי ארויסגעפאָהרען אויף דער דאטשע צוזאמען מיט'ן גימנאזיסטעל, זשעניא'ס ברודער, וועלכער איז אינ־גאנצען פער'יתום'ט געוואָרען און האָט זיך איצט אינגאנצען צוגע־בונדען צו מאושוכינ'ען.

אז דער מאמענט, בעת דער מאנספארשוין בעזיעגט די פרוי׳ס שעה־מעריגקייט, איז דער שארפסטער מאמענט אין לעבעם בעציהונגען.

ס׳איז שוין געווען נאכט. ווייגנארסקי איז צוגענאנגען צום פענסטער און נענומען קוקען אויפ׳ן מארק־פלאץ, וועלכער איז גע־ווען שוואך בעלויכטען פון די קראמען־לאמטערנען. ווייזט אויס, אז ס׳איז נעווען ווינטיג. די פייערלעך אין די לאמטערנען האבען זיך געטרייסעלט און די שיטערע בלאטע האט געגלאנצט. קיין איין לעבעדיגער נפש האט זיך ניט געזעהן. איבער דער שטאדט איז גע־לעגען א חשך, און אין אלע הייזער, כאטש דער זייגער האט נור געשלאגען עלף, האט מען קיין פייערל שוין נישט געקאנט זעהן.

א שרעק פון פאלשטענדיגער איינזאמקייט און אבגערינסענקייט פון אלץ, וואס ער האט געלעבט און צו וואס ער איז נעווען צוגע־בונדען, האט ארומגעכאפט ווייגנארסקי׳ן. איהם האט זיך איצט פארגעשטעלט, אז ערגעץ דארט ווייט, הינטער׳ן פארהאנג פון דער פינסטערקייט, הינטער די ווייסטע פעלדער און אויסגעטריקענטע וועלדלעך רוישט און פלאמט נעווסקי פראספעקט, אן אויסגעפוצטע פובליקום בעווענט זיך, מוזיק שפיעלט, אין די רעסטאראנען קאכט און ברויזט און די גאנצע שטאדט איז פערגאסען מיט שיין. ווייל־נארסקי האט אויפגעציטערט און בעדריקט איז ער זיך דורכגענאנגען איבער׳ן צימער.

דערנאך האט ער זיך וויעדער צוגעדריקט מיט׳ן קאפ צום פענס־טער, און אין שווארצען שויב האט ער באלד דערזעהען זשעניא׳ן. אנפאנגס האט ער זי נעזעהן אזוי, פונקט ווי זי האט אויסגעוויעזען ביים אבענד־מאהלייט און אין קינדער־צימער, דערנאך האט ער זי געזעהען א נאקעטע, דערנאך אין אונפערשעהמטע און ליידענשאפט־ליכע פאזעס. איהם האט געמומען שוואכען אין די פיס, די אויגען זיינען ביי איהם פייכט געווארען און איהם איז געווארען א ביסעל לייכטער.

זשעניא׳ס נאנצע נשמה וואלט אויפגעציטערט געווארען פון שאנד און ברענענדער בעליידיגונג, וועז זי וואלט געקענט זיך דער־זעהען אין ווייגנארסקי׳ס פארשטעלונג. זי האט אבער גאר נישט נעטראכט וועגען איהם. ער איז פאר איהר געווען א פרעמדער, אן אונפערשטענדליכער, אין א פאלשטענדיג אוננויטהיגער מענש.

גראד אין דער אייגענער צייט, איז זשעניא געלעגען אין בעט

פערווירונג, איז געווען פראכטפול. וויילגארסקי, וועלכער האָט ניט געקענט פערטראָגען קיין קינדער, האָט גנעדיג א טאָרע געטהאָן דאָס קינד אונטער'ן מאָרדעטשקע, האָט איהם געמאכט שמייכלענדיג, און דערמיט האָט ער זשעניא'ן פאָלשטענדיג בעצויבערט. מאזשוכין איז געשטאנען אויפ'ן שוועל, ווי א גליקליכער אייגענטהימער, האָט געשמייכעלט מיט זעלבסט־צופריעדענהייט און געזאָגט:

— זשעניא מיינט, אז אויף דער נאנצער וועלט איז נישטאָ קיין זאך, וואָס איז אינטערעסאנטער פון איהר זוהנעלע!... אלע מאמעס זיינען דערריין גליך!...

זשעניא איז רויט געוואָרען און נעלאכט.

— פערשטעהסט נאָר נישט!... אמת, ער פערשטעהט נאָר נישט? — האָט זי געפרעגט דאָס קינד, אונבעוואוסטזיניג קאָקעטי־רענדיג מיט איהר מוטערשאפט. — און מיר זיינען ענטציקענד!... אמת, מיר זיינען ענטציקענד?...

און זי האָט געגומען הויבען און אונטערווארפען דאָס קינד און וויילגארסקי האָט אויף איהר געקוקט און זי איז איהם געפעלען געוואָרען. ער האָט ליעב געהאט אזעלכע צארטע, קלייניגקע פרויען. דערנאָך האָט מען געטרונקען טהעע און געגעסען אָבענד־מאָהל־צייט. בייִם עסען האָט זשעניא געטרונקען וויין, האָט זיך צורוי־טעלט און איז געווען בעצויבערענד.

קומענדיג אהיים, האָט וויילגאָרסקי זיך דערמאָהנט, אז נאָך נאנץ לאנג וועט איהם אויסקומען צו וואָהנען אין דיעזען אומעריגען שטערטעל, און האָט געגומען טראכטען וועגען זשעניא'ן מיט בע־שטימטקייט. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט איהרע אויגען, ליפען, שולטערן און איהר וויבע טאליע; ער האָט זיך געגומען פאָרשטעלען, ווי ער טהוט איהר אויס און האָט בעשלאָסען, אז זי האָט א זעהר צארטען קערפער און אז זי מוז זיין א לייִדענשאפטליכע ליובאָווניצע.

וויילגאָרסקי האָט געהאלטען פרויען און אלע פרויען, אָהן אויס־נאהם, האָט ער געהאלטען פאר זינדיגע און לייכטצוגענגליכע. ער האָט פערזיכערט, אז איטליכע פרוי קען מען פערפיהרען אין צוויי טעג צייט, עס זאל נור זיין די פאסיגע אומגעבונג און א געוויסע ג־ניטקייט. ער האָט אין זיי געזעהן בלויז א שענעם קערפער. און וואָס אַרענטליכע פרויען, אזוי צו זאָגען, זיינען איהם געווען אנגענעהמער, איז עס געווען בלויז דערפאר, וויל ער האָט נערעכענט,

דאָס לעבען איז ארויף אויף א גלייכען בריטען און ליכטיגען שטעג. און ס׳האָט זיך אויסגעוויזען, אז קיין קראפט קען שוין איהם נישט ארויסשטויסען פון דאָרט.

.7

בעת מאושכין איז בעשטימט געוואָרען אלס אויבער־ארצט אין שטאָדטישען שפיטאָל, איז אויף זיין אָרט אָנגעקומען א נייער ארצט, ווייל־גאָרסקי.

ער איז געווען א מענש פון א יאָהר זעקס און דרייסיג, געזאָלט. ווי אן אקטיאָר, א הויכער, א שעהנער, נור וואָס געקומען פון פּעטראָ־גראד, און. אויף בעוואונדערונג פון גאנצען שטעדטעל, האָט ער גע־מאָגען א ציליגדער און מאָדנע האנדשוה.

מאשוכין האָט איהם בעקאנט געמאכט מיט זיין פרוי, אוז אזוי ווי ער, דער נייער געהילף זיינער, איז געפעהלען געוואָרען דעם מאן, האָט זשעניא איהם אויפגענומען זעהר פרייגדליך. אויפ׳ן ציווייטען טאָג האָט ער ביי זיי געגעסען מיטאָג, און נאָך׳ן עסען האָט זשעניא איהם אריינגעפיהרט אין קינדער צימער איהם וווייזען דאָס קינד. דאָס איז ביי איהר געווען א צייכען פון פריינדשאפט.

— זשעניא, אפשר איז דאָס נאָר ניט אינטערעסאנט פאר וויקטאָר פּאוולאָוויטש׳ן !... — האָט מאשוכין געזאָגט שמייכלענדיג.

זשעניא האָט זיך דערשראָקען אָבגעשטעלט און האָט פערווירט א קיק געטהאָן אויפ׳ן גאסט, נור דאָקטאָר ווייל־גאָרסקי האָט באלד געמאכט א זעהר ערנסטען פנים, און זי האָט זיך אויגענבליקליך בע־רוהיגט.

דאָס קינד האָט נור וואָס זיך אויפגעבאָפּט פון שלאָף און די ניאנקע האָט איהם געקאָרמעט מיט מילך. ער איז געזעסען ביי איהר אויף די קניה, האָט אויסגעשטעלט די פערשלאָפענע, בלויע אויגלעך און געבריקעט מיט נאקעטע פיסלעך. זשעניא האָט איהם גענומען פאר די הענדטלעך, איהם צוגעדריקט צום פנים, פונקט אזוי ווי זי וואָלט איהם געוואָלט פערגלייכען מיט זיך, און, קאָקעטיש קוקענדיג אויף דאָקטאָר ווייל־גאָרסקי, האָט זי געזאָגט :

— זעהט איהר, ס׳ארא אינגעלע !...

דאָס קינד איז געווען א ריינינקער און א גוטינקער, און די מוטער, אינגאנצען בענאָסען מיט א ראָזען קאָליר פון שטאָלץ און

צום ענדע פון צוויי־טען יאהר נאך איהר חתונה איז זשעניא שוואנגער געוואָרען און דאָס האָט נאך מעהר איהר פול געמאכט מיט צערטליכקייט צום מאן. דאָס בעוואוסטזיין, אז ער איז דער שולדיגער פון איהרע ליידען, האָט איהר פערשאפט גרויס נענוס, און אפילו אין די סאמע נעבורט־שמערצען האָט זי מיט פרייד געטראכט, אז זי ליידעט צוליעב איהם. איצט האָט זי שוין נאך שטאַרקער געפיהלט, אז איהר גאנץ לעבען איז אויף אייביג פערקניפט מיט איהם דורך אונצוריסבארע פעדים. זי האָט זאָגאר זיך נאָר נישט געקענט פאָרשטעלען, אז עס האָט געקענט זיין אזא צייט, בעת זי האָט געקענט לעבען אָהן איהם און נאך בעטראכטען דאָס לעבען פאר אינטערעסאנט.

און בעת דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען, איז זשעניא פאָלשטענדיג אויפגעלעזט געוואָרען, זי האָט זיך פערליורען צווישען מאן און זון... זי האָט א מינוט נישט געקענט בלייבען מיט זיך אליין. מיט אן אונבענרייפליכער לייכטקייט איז זי פערוואנדעלט געוואָרען פון א ליידנשאפטליכער וויב אין א היסער, ציטערענדיגער מוטער; זי האָט געקאָנט ניט שלאָפען גאנצע נעכט, פערברענגענדיג זיי צווישען דער בעט פון מאן און דער וויגעלע פון קינד. מ'האָט נור געקאָנט בעוואונדערען, וואָס אין אזא שוואכען פרויען־קערפער איז דאָ אזוי פיעל בויגזאמקייט, קראפט און זעלבסט־אויפאָפפערונג. און דערצו נאך איז זשעניא אלע מאל געווען היימליך, אויסגעפוצט און קאָקעטיש. אמת, קאָקעטירט האָט זי נור מיט'ן מאן, זי האָט זיך נעקליידעט און געמאכט די פריזור נור אזוי וויי אים איז געווען געפעלען, און איהר איז אויפ'ן זינען נאָר נישט ארויף, אז א וועלכער איז אנדערער זאל זי קענען פעראינטערעסירען אלס מאנספארשון.

אונטערדעסען איז מאשוכין בעשטימט געוואָרען אלס אויבערארצט פון שטאָדטישען שפיטאל און האָט פערנומען אין שטאָדט אן אָנגעזעהענעם פעסטען אָרט. ער איז בעדייטענד פולער געוואָרען, האָט זיך בערוהיגט, און כאטש ער האָט זיך נאך גלייד אזוי ווי פריהער, פראנטיש, האָבען זיך אָבער אין איהם געזומען בעווייזען פראָווינציעלע מאניערען און געוואָהנהייטען. די קלייניע אינטערעסען פון לאָקאלען לעבען האָבען שוין אין איהם נישט ארויסגערופען די פריהערדיגע גוטמוטהיגע שבאָטלוסטיגקייט און זיי האָבען איהם אויפריכטיג גערעגט.

דער נרעסטער אויפמערקזאמקייט זיך צוהערען צום מאן׳ס יערען וואָרט און פלעגט זאָגען:

— דאָס איז ריכטיג... איך דענק אויך אזוי.

און דאָס איז געווען ניט קיין אָנשטעל. זשעניא האָט אונבעוואוסטזיניג אין זיך איינגעזאפט זיינע איבערצייגונגען און זיי זיינען געוואָרען איהר אייגען געפיהל, אויף אזוי פיעל שטארק, אז איהר האָט זיך אויסגערוכט עפעס אזוי ווי זי וואָלט טאקע אין אמת׳ן שטענדיג אזוי נעדענקט.

פערשטאַנען האָט זי דעם מאן אויפ׳ן וואונק, נאָך זיין בעווענגונג, און בעת זי פלעגט אמאל זאָגען עפעס אזעלכעס, מיט וואָס מאזשוכין האָט ניט איינגעשטימט, אָדער איהם איז דאָס נישט גענוען נעפעהלען, פלעגט זשעניא זאָגאר נישט קוקענדיג, דערפיהלען דאָס און זיך אונטעראיילין זיך צו פערענטפערען.

די מענשען וואָס זיינען מאזשוכינ׳ען געווען אנגענעהם, האָט זשעניא נעהאלטען פאר גוטע, אינטערעסאנטע, און די, מיט וועלכע מאזשוכין איז געווען אין פיינדליכע בעציהונגען, האָט זשעניא גערענט פאר בייזע און נעשמאקלאָזע.

מאזשוכין האָט זעהר ליעב נעהאט די ווייב. ער האָט אָבער אויך נעקאָנט לעבען מיט זיינע אינטערעסען. ער האָט זיך זעהר פיעל אָבגענעבען מיט דער מעדיצין און געטרוימט וועגען א דיסערטאציע, האָט זיך פאָרגעשלאָגען אלס מיטגליעד אין דער שטאָדטפערוואלטונג און אלס בעאמטער אין קלוב, האָט ליעב נעהאט צו שפיעלען אין קאָרטען און א הוליע טאָהן אין א מאנסביליאשער קאָמפאניע. האָט אויך נישט פיינט נעהאט א פיקאנטע, לייכטע ליעבעס־פאסירונג, נור דאָס זאָל בלייבען א נעהיימנים פאר דער ווייב. זשעניא האָב אָבער נעלעבט אין אן עננען קרייז, דער צענטער פון וועלכען איז נור איהר מאן נעווען. ארום דיעזען צענטער האָבען זיך נעדרעהט אלע איהרע נעפיהלען און נעדאנקען. אזוי ווי פריהער, האָט זי איצט אויך פיעל נעלעזען און האָט זיך מיט אלץ אינטערעסירט, אָבער נור ביז וואנען דאָס האָט נישט נעשטערט איהר ליעבע. ווי א בין, וואָס מאכט פול זיין בינשטאָק מיט האָניג, אזוי האָט זי פול נעמאכט איהר קלייַן וועלטל מיט דער זיסקייט פון איהר נעפיהל און אויף נאָט׳ס נאנצער וועלט האָט זי נעקוקט נור פון איהר ביהנשטאָק־פענסטערל.

פון זיך אליין און איז געווארען אזא, וואס איז געווען אנגענעהם און נויטיג דעם מאן.

אין דער אייגענער ציים האט זשעניא גוט פערשטאנען מאזשורכינ'ען און האט דערזעהען, או ער איז גאר נישט דער זעלביגער, וועלכען זי האט געקענט פאר דער חתונה. פריהער איז דאס געווען עפעס אזא מארנער, אביסעל א שרעקליכער מאנספארשוין, וואס מען האט וועניג וואס געקענט פערשטעהן, א מענש, וועלכער האט גע־טראכט, גערעדט און זיך בעגאנגען אזוי ווי ער וואלט גאר מיט קיינעם זיך ניט גערעכענט. דעמאלט האט ער זיך איהר ארויסגע־וויזען פאר אן אונגעוועהנליך קלוגען, אלוויסענדען און זעלבסטשטענ־דיגען. זשעניא האט זיך אין זיין גענעווארט געפיהלט אלס א קליין מיידעלע. און פלוצלינג האט זי פערשטאנען, או אין איהם איז קיין אויסערגעווענליכעם נישטא, או ער איז פונקט אזא מענש, ווי זי אליין, און אין פיעל הינזיכטען זאגאר שוואכער פון איהר און הילפלאזער פון איהר. און גראד אט דיזע הילפלאזיגקייט אין לע־בענס־קלייניגקייטען, ווי צום ביישפיעל, בעת עס רייסט זיך אוים א קנעפעל, האט אין זשעניא'ן ארויסגערופען אזא נעפיהל פון צערט־ליכקייט און מיטלייד צו איהם, פונקט אזוי ווי זי וואלט געווען א מוטער צו איהם, און ער א קליין קינד איהר'ס.

זשעניא האט זעהר שטאלצירט דערמיט, וואס איהר מאן איז דער בעסטער ארצט אין שטאדט. קיין גרעסערען פערגניגען איז פאר איהר נישט געווען, ווי בעת'ן ריידען וועגען עפעס א אונפערשטענד־ליכער קראנקהייט. פלוצלינג מען זאגען:

בעראטה זיך מיט מאזשוכינ'ען.

דערפאר אבער אין אלע הויזליכע פראגען און עסקים האט זשע־ניא זיך געשטעלט העכער פון איהם און פלוצלינג זיך גאר נישט רע־כענען מיט'ן מאנ'ס אטאריטעט.

— נו, געה אוועק, געה אוועק... איך וועל אליין !... — פלוצלינג זי זאגען, בעת מאזשוכין פלוצלינג פרובירען זיך אריינמישען אין עפעס אזוינס וואס האט בעלאנגט צו דער באלעבאטישקייט.

און מאזשוכין פלוצלינג אוועקגעהן אן אונטערטהעניגער מיט א גליקליכען שמייכעל אויף'ן פנים.

דערפאר אבער, בעת געסט פלוצלינג זיך צונויפקומען און עס פלוצלינג זיך אנהויבען א וועלכע איז האמפעריי, פלוצלינג זשעניא מיט

הענד, איז ער אוועק ווייטער, אין דער לענג פון גראָבען, אונבעוואוסט וואוהין.

מעהר האָט זשעניא בעשטימט ניט געקענט נערענקען.

6.

ס'האָט זיך אָנגעהויבען א נייַ לעבען, גאָרנישט עהנלִיך אויף דעם פריהערדיגען לעבען, און נישט אויף יענעם לעבען וואָס זשעניא האָט נעטרויעט.

אמאָל פלעגט זי זיך פרענען מיט פערוואונדערונג, פארוואָס זי איז אזוי גלִיקלִיך און איהר פלעגט ווערען שרעקלִיך פאר איהר גלִיק.

זיי האָבען נעהאט א שעהנע, געמיטלִיכע דירה, וואו זשעניא'ן איז אלץ געווען לִיעב און טהייער. די אומשטעלונג האָט מאָשוכין איינגעאָרדענט, אָבער זשעניא האָט אין איהר אריינגעטראָגען עפעס איהר אייגענעם וווייכען און אינטימען טאָן, און אין דיזער דירה האָבען זיי געוואָהנט זאלבענאנד, ביידע יונגע, געזונטע, וואָס האָבען איינעם דעם צווייטען געלִיבט מיט לִייב און זעעלע.

די ערשטע לאסקעם פון מאן האָבען זשעניא'ן פערוואונדערט, דערשראָקען און בעלִיידיגט. פון איהרע חבר'טעס אין גימנאזיע האָט זי שוין פון לאנג אָן געוואוסט וועגען די בעציהונגען פון מאנספאר־שוינען און פרויען. זי האָט זיך אָבער נישט פאָרגעשטעלט, אז דאָס איז אזוי שמוציג און גראָב. די ערשטע צייט האָט זי זיך געשעהמט קוקען דעם מאן אין די אויגען, אָבער שפעטער האָט זשעניא פער־שטאנען, אז ער לִיידעט דערפון און זי האָט געקראָגען מיטלִייד מיט איהם, און דערנאָך האָט איהר געמומען הנאה טהאָן וואָס זי קען איהם פערשאפען נעמוס.

אין צווייי־דריי מאָנאָטען ארום האָט זי זיך פאָלשטענדיג אייי־נגעלעבט מיט'ן מאן און האָט זיך אלִיין געוואונדערט, וואָס ער איז איהר געוואָרען טהייערער און נעהנטער אידער איהר מוטער, פאָטער און ברודער. זשעניא האָט געשווינד זיך אויסגעלערענט טרעפען איהר מאן'ס באגעהרען, וואָס איהם געפעלט מעהר פאר אלץ און אונבעוואוסטזיניג האָט זי איבערגענומען יענע געוואָהנהייטען, מא־ניערען און אינטאָנאציעס וואָס האָבען אין מאשוכינ'ען דערוועקט גרויס לִיעבשאפט צו איהר. זי האָט זיך עפעס אזוי ווי אָבגעזאָגט

מיט'ן קאפ צו איהר ווייבען, וואריפען בויך און האט בשום אופן ניט נעוואלט ווייזען איהר געזיכט. און די מוטער האט שטיל זי נענלעט איבער די הער און דאכט זיך, זי האט נעוויינט.

די חתונה האט מען נעפייערט הערבסט־צייט, אין שטאדט, און עס איז צונעגאנגען זעהר פייערליך.

עס זיינען געווען א סך נעסט; אויף דער נאס, קענען הויז, האבען העל נעברענט לאמטערנען און א גרויסער המון האט זיך נעדרענגט. ס'האט נעשפיעלט א מיליטערישער ארקעסטער, וואס מען האט אריינגעשפאדט אין גימנאזיסט'עלס צימער, פון וועלכען מען האט אריסגעטראגען אלע זיינע זאכען. דער גימנאזיסטל האט ביטער נעווויינט פארוואס זשעניא האט חתונה, אבער די איקאנע אין קלויס־טער האט ער נעטראגען זעהר פייערליך און מיט א פולען בעוואוסט־זיין פון דער וויכטיגקייט פון זיין מיסיע. צווישען דער כלה'ס נא־הענטעסטע איז אויך נעווען זינא פעטראווא, שווארץ, ווי א האלע־וועשקע, שטאלץ, האפערדינ. און קאזאקאוו איז נעווען א שאפער און האט נעטראגען אין לאז א וואקסענעם שאפער־בלום.

איבערנענס, דיעזען אבענד האט זשעניא נערענקט, נור ווי דורך א נעבעל. ס'איז נעווען זעהר היים און שטיקענד, רוישיג האט מען נעטרונקען שאמפאניער, מ'האט נעשריען און אלע זיינען נעווען שיכור.

נאך דער וועטשערע איז צו איהר צונעגאנגען זינא פעטראווא, וועלכע מען האט אביסל אנגעטרונקען. זי האט נעטראגען א ווייס, דעקאלטירטע קלייד, פון וועלכער ס'האבען ארויסגעסטארטשעט איהרע שארפע אקסל־ביינער און עלענבוינענס, און אויף איהרע באקען האבען נעברענט צוויי רויטע פלעקען. זי האט ריהרענד א קוש נעטהאן זשעניא'ן און האט נעזאגט, כאטש ניט פעסט, נור פון דעסטוועגען פערעכטליך:

— נא־אר!...

און בעת דאס יונגע פארעל האט זיך אריינגעזעצט אין קארעט, האט קאזאקאוו, א פאלשטענדיג שיכור'ער, אהן א היטעל, זיך אריינ־נעוואליעט אין גראבען אריין, און אנשטאט ארויסצוקריכען אויפ'ן טראטואר, וואו ס'האבען זיך צו איהם אויסגעשטרעקט א צעהנדליג

ער האָט געמאכט א פּאָר טריט נעהנטער צו זשעניא'ן, האָט זיך איינגעקוקט אין איהרע גלאָנצענדיגע אויגען, וועלכע האָבען געקוקט אויף איהם מאָדנע, ווי אויף אן אונבעקאַנטען, און האָט געזאָגט:

— זשעניא!...

זי האָט זיך אויף איהם איינגעקוקט און א שמייכעל געטהאָן. מאָזשוכין'ס ליפּען האָבען געציטערט און ער האָט מעהר נישט געקאָנט א ווארט אויסרויידען. עפּעס ווּאָס איז פּאַרגעקומען אין זשעניא'ס נשמה: ער האָט זיך איהר פּלוצים אויסגעוויזען קליין, בעדויערענסוועדטה און אזוי ליעב, ליעב...

— זשעניא!... — האָט ער ענדליך ווידערהאָלט.

דאָן האָט זשעניא לאָנגזאָם אומגעוענדעט דעם קאָפּ צו איהם און האָט פּערמאָכט די אויגען.

נאָך'ן קוס זיינען זיי לאָנג געשטאַנען, פּונקט אזוי ווי זיי וואָלטען מורא האָבען זיך צו ריהרען. דערנאָך האָט זשעניא זיך בעפּרייט פון מאָזשוכין'ס העגד און האָט גענומען האָסטיג געהן איבער'ן וועג צום הויז צו. ביז דער סאָכע דאָטשע האָבען זיי געשוויגען, און נור דאָן, בעת דורך די בלעטער האָט זיך שוין גענומען זעהען דער גענשטרייפטער פּאָרהאָנג פון באלקאָן און דער ווייסער קיטעל פון איוואַנאָוויטש, וועלכער איז געזעסען אויפ'ן גאָניקל, האָבען זיי ווידער גענומען זיך קושען, שוויינענדיג און לאָנג. דערנאָך האָט זשעניא זיך ארויסגעריסען, אנטלאָפען צו זיך אין צימער, זיך גענלעגט אין בעט מיט'ן געזיכט אראָב און אזוי ווי אָבגעשטאָרבען.

— ווי מאָדנע, ווי מאָדנע!... — איז ביי איהר דורכגעלאָפען אין קאָפּ.

אָבער פון גליק און צערטליכקייט האָט ביי איהר געציטערט דאָס האַרץ, און די ליפּען איהרע האָבען אליין פאר זיך געשמייכעלט אין קיסען. פון באלקאָן האָבען זיך געהערט שטימען, גלעכטער און עפּעס אזוי ווי קלינגענדע קוסען. און דערנאָך איז אין צימער שטיל אריינגעגאַנגען זשעניא'ס מוטער.

דאָס מיידעל האָט געשווינד אויפגעהויבען דעם קאָפּ און דערשראָקען א קוק געטהאָן מיט פינקלענדיגע אויגען. דער מוטער'ס פּנים האָט געשמייכעלט, און די באָקען זיינען געווען נאס. זשעניא האָט אריינגעקוקט אין דיזעזען אונענדליך בעקאַנטען, ליעבען אלטען פּנים און ארומגענומען די מוטער. זי האָט זיך שטאַרק צוגעדריקט

— נו ?... — האָט זי פערעכטלעך געפרעגט בעת די פריינדינס זיינען געבליבען אליין.

זשעניא איז רויט געוואָרען און האָט שולדיג געשמייכעלט.

— נאר !... — האָט געזאָגט זינא פעטראָווא, און איז אוועק־געפאָהרען אין שטאָדט, וואו שפּאַצירענדיג מיט בעקאַנטע סטודענ־טען איבער'ן בולוואַר, האָט זי געמומען רעידען וועגען דעם, ווי זי, און שוין ניט זיי, וועט אין הערבסט פאָהרען קיין פעטראָגראד. זשע־ניא האָט פאר איהר אויפגעהערט עקזיסטירען.

בעת זינא איז אוועקגעפאָהרען, האָט זשעניא לאנג געווויינט און האָט אין נעראָנק זיך געערכטפערטיגט קעגען איהר פרייַנדין: זי איז דאָך דערין ניט שולדיג, זי וויל זעהר פאָהרען אויף די קורסען, אָבער וואָס טהוט מען ?... זי האָט זאָגאר זיך אליין נישט געקאָנט דערקלעהרען, וואָס דאָ קומט פאָר, נור עפעס א וועלכע איז זייטיגע קראָפט האָט זי ארומגעוויקעלט פון אלע זייטען, און זשעניא האָט זיך אונטערגענעבען דער אונפערמייַדליכקייט.

אויפ'ן צווייטען טאָג פון אָבענד, בעת די היץ איז ארונטער־געפאלען, איז זשעניא מיט מאזשוכינען געגאנגען שפּאַצירען. זיי זיינען אריבערגענאנגען דעם בארג, דורכ'ן וואלד, וואו די טאָג־קלאנ־גען האָבען שוין ניט דערגרייכט, און זיינען ארויסגענאנגען אויפ'ן פעלד.

דער גרויסער הימעלס־געוועלב האָט זיך פאר זיי באלד געעפענט, איננאנצען בארעקט מיט פורפור־רויטע וואלקענס, וואָס האָבען זיך געקליבען און געוואלגיעט איינער אויפ'ן צווייטען. אין יענעם אָרט. וואו די זון האָט זיך ניט לאנג צוריק ארָאבגעזעצט, איז געשטאנען א בלענדענדער ברענענדיגער זייל, און אונטער איהם האָט די וויי־קייט אויסגעוויזען א טונקל־פיאלעטע. די פרייַע לופט פון גרויסען שטח האָט זיי ארומגעכאפט פון אלע זייטען. אויף צעהנטליגער וויאָרסט ארום האָט מען נאָרנישט געזעהן, אויסער גרינע ברעג־לאָזע פעלדער.

לאנג זיינען זיי געשטאנען, ארומגעכאפט פון אן אונפערשטענד־ליכער ענטציקונג. אויף זשעניא'ס געזיכט זיינען געלעגען העלע אָבגלאנצען פון דעם זונענאונטערגאנג, איהרע האָאר האָבען אויסגע־וויזען קופער־רויט און די אויגען האָבען געגלאנצט.

מאזשוכין האָט דערפיהלט, אז דער אָטהעם פערכאפט איהם.

איין מאל בייטאג, בעת ער איז געווען אין שפיטאל, האט מאשו־
כין ערהאלטען א צעטעלע, וואו מ׳האט איהם געלאזט וויסען, אז
זשעניא איז קראנק געווארען.

דער פלוצלונגער קלאפ אין הארצען פון וועלכען ביי איהם
האבען געוומען ציטערען הענד און פיס, האט מאשוכינען בעוויזען,
וואס זשעניא איז פאר איהם, און ער האט ערשט פערשטאנען
צום ערשטען מאל, אז ער ליעבט זי.

איבערגעבענדיג דעם שפיטאל דעם אלטען קאמישאון׳ן, איז
מאשוכין באלד אוועקגעפאהרען אויף דער דאטשע און דעם גאנצען
וועג האט ער אלץ געטראכט איינס און דאסזעלבע:

— איז דען איהר קראנקהייט אן ערנסטע?... וועט דען זשע־
ניא שטארבען?...

א פערסאפעטער, א בלאסער און באאונרוהיגטער איז ער אריין
אין זשעניא׳ס צימער און בעת ער האט דערזעהן איהר רויטען
פנים פון היץ און איהרע נאקעטע שולטערען, וועלכע האבען אויף
דער קיסען אויסגעזוהען טונקעל־ראז, האט מאשוכין דערפיהלט אזא
צערטליכקייט און מיטלייד, אז ער האט זיך שיער ניט צעוויינט. ער
האט אננענומען איהר קלייניע, הייסע האנד און דער אויסדרוק פון
זיין פנים איז געווען אזא, אז זשעניא האט זיך פערלוירען און האט
די דעקע א ציה געטהאן ביז איבער׳ן האלז.

זשעניא׳ס קראנקהייט איז געווען אן איינפאכע פערקיהלונג,
און אין א וואך ארום איז זי געווען פאלשטענדיג געזונד. אבער
אין זייערע בעציהונגען איז פארגעקומען א שארפע ענדערונג:
זשעניא איז איצט געווען שטענדיג פערטראכט, שטיל און שוויי־
גענדיג, און מאשוכין איז געווען שטענדיג בעאונרוהיגט און עפעס
אזוי ווי א שולדיגער האט ער זיך געפיהלט. זיי האבען אננע־
הויבען ארומגעהן צוזאמען שטונדען לאנג, און בעת זיי פלעגען
קומען צוריק האבען ביידע אויסגעזוהען ווי שולדיגע. עפעס אזוי ווי
זיי וואלטען זיך געשעהמט, וואס זיי זיינען אזוי גליקליך.

אלע אין הויז האבען בעמערקט דיעזע ענדערונג. און אויך
האט עס בעמערקט זינא פעטראווא, וועלכע איז געקומען צופאהרען
פון שטאדט. זי האט פארשענד א קוק געטהאן אויף זשעניא׳ן און
האט גיפטיג פערדריקט די ליפען.

בעת ער האָט געזאָגט זשעניא'ן, געקוקט אין איהרע גראָהע אָפענע אויגען און אויף איהרע פרישע ראָזע ליפּען; בעת ער האָט געזאָגט און כמעט געפיהלט, ווי איהר ווייכער צארטער קערפער בעוועגט זיך אונטער איהר ווייסער בלוזקע, האָט די פראָנע אליין זיך נעלייזט אין דעם שטארקען בינגאהר זי אריינצוכאפּען אין זיינע אומארמונגען. פון דער פארשטעלונג אליין, אז זשעניא וועט איהם געהערען, פלעגט ביי מאָשוכינען טונקעל ווערען אין די אויגען. אָבער בעת ער איז געווען ווייט פון איהר, אין זיין בעקוועמער, געמיטליכער דירה פון אן אונפערהייראטען מאן, האָט ער דעמאָלט קלאָר געזאָהן, אז ער דארף קיין פרוי נישט און אויב ער וועט הייראטען, וועט ער אָבטהאָן א גרויסע נאָרישקייט.

— פרייהייט איז בעסער פון אלץ! — פלעגט מאָשוכין צו זיך אליין זאָגען.

אָט אזוי פלעגט ער זיך אלץ שלאָגען מיט דער דעה. דאָס פלעגט איהם פערמאָטערען און ער פלעגט זיך ניט קענען בעפרייען פון נעדאנק: „הייראטען אדער ניט הייראטען?"

אונטערדעסען איז דעם ארכיטעקטאָר'ס ווייב מיט איהר אָננעפּודערטען פּנים, מיט איהר אָבגענוצטען קערפער און מיט איהרע אונגאָטירליכע ליידענשאפטליכע ענטציקונגען, איהם געווארען אָבּשטויסענד, און ביסלעכווייז האָט ער נענומען זיך דערווייטערען פון איהר.

— איך ווייס, איהר... איהר ליעבט אן אנדערע... — האָט זי טראָגיש ארויסגעפליסטערט מיט אויסגעטארטשעטע אויגען, ברעכענדיג די הענד.

— נו, גראָטוליר איך אייך דערמיט... — האָט מאָשוכין נאָך רוהיג נעענטפערט און איז אוועקגעפאָהרען צו זשעניא'ן, אויף דער דאטשע.

ער האָט אהין נענומען פאָהרען יערען טאָג. אויפגענומען האָט מען איהם מיט אויסגעשטרעקטע ארעמס, און מאָשוכין האָט זיך נאָך גוט נעפיהלט אין דיעזער נעמיטליכער פאמיליען אומגעבונג פון די גוטמוטהיגע אלטע לייט מיט דער ליעבער זשעניא. די אנוועזענהייט פון וועלכער ער האָט נעפיהלט אפילו דעמאָלט, בעת ער האָט אויף איהר נישט נעקוקט.

אן אונערוואַרטער פאָרפאל האָט געלייזט דעם נאָנצען ענין.

בעת איך האָב א פוסטע קאָקעטעריי אָנגענומען פאר עפעס־וואָס־מעהר.... זייט נעזונד!

— וועלכע קאָקעטעריי? זשאַרזש, וואס רעדט איהר?

קאָזאקאוו האָט אויף איהר א קוק גענומען מיט פערצווייפֿלונג, האָט נעוועלט עפעס נאָך וואָס זאָגען, ער האָט אָבער נישט געקענט. ער האָט נור א מאָך געטהאָן מיט דער האַנד און איז געשווינד אוועק פון איהר אויף אראבצו, אונטער'ן בארג.

— זשאַרזש!... — — האָט זשעניא איהם צוגעשריען א בעשטירצטע פון אונערוואַרטקייט.

ער האָט זיך אָבער נישט אָבגעשטעלט און איז אלץ נאָכגענגען גראד איבער די קוסטען און גראז, ביז ער איז פערשוואונדען הינטער די בוימער. זשעניא האָט איהם בעגלייט מיט פערווירטע בליקען, דערנאָך האָט זי זיך נעזעצט אויף איהר באדע־לייכ און זיך צעווייגט.

— וואס ווילען זיי אלע פון מיר?... נאָט, נאָט, ס'ארא אומגליקליכע איך בין!... — האָט זיך נעדרעהט ביי איהר אין קאָפּ.

אזוי איז זי נעזעסען און נעווייגט, דערנאָך האָט זי דערהערט די שטימע פון גימנאזיסטעל פון ערניץ־וואו הינטער די בוימער, וועלכער האָט זי נערופען:

— זשענקא!... זשענקא, נעה ניכער... יענער איז נעקומען!...

זשעניא האָט אויפנעציטערט, האָט נעשווינד זיך אויפנעהויבען, א כאפּ נעטהאָן דעם לייכ און נעמאכט א פּאָר טריט צום הויז צו. זי האָט זיך אָבער באלד אומנעקעהרט און נענומען לויפען אויפ'ן בארג, אין וואלד ארויף. דאָרט האָט זי זיך נעלייגט אויפ'ן גראז הינטער די קוסטען, און האָט זיך צוגעהאָרכט, ווי מען רופט זי, האָט צוגעמאכט די אויגען און זיך פערטאיעט, פונקט ווי א חיה'לע, וואס מען פערפאָלגט און וואס האָט ניט וואוהין צו לויפען.

— 5 —

מאזשוכין האָט זיך לאנג נעשלאָגען מיט דער דעה, אויבער ער האָט נעמאכט דעם לעצטען טריט. איהם האָט ניט נעאָרט, וואס זשעניא טראכט און פיהלט, ער אליין האָט נעלייזט די פראַגע פאר זיך.

— נו, זשארזש, לייבער... נו, הערט אויף... איהר זייט זעהר א וואויל־ער און איך האב אייך זעהר ליעב, אבער פערשטעהט... אויף נאמנות, דאס איז פאלשטענדיג אונמעגליך!... איך... איך וויל ניט זיין קיינעמס פרוי... איך דארף דאס איננאנצען ניט... איך וויל פאהרען אויף די קורסען, זיך לערנען... זשארזש, לייבער!... נו, פערשטעהט איהר דען נישט?...

אט אזוי האט זשעניא צו איהם נערעדט, איהם געגלעט אי־בער דער פלייצע און איבער די הענד, און איהרע אויגען זיינען נע־וואן פערלאפען מיט טרערהרען. זי האט זעהר אויפריכטיג מיטלייד געהאט מיט קאזאקאוו'ן און אין דער אייגענער צייט איז איהר אויסגעקומען וויל־ד: פערשטעהט ער דען נישט אזא אינפאכע זאך, אז זי וויל גאר נישט חתונה האבען?

— הייסט עס, איהר ליעבט אן אנדערען?... — האט קאזא־קאוו טראגיש ארויסגעפלייסטערט.

זשעניא האט אראבגעלאזט די הענד און איז אבגעטראטען.

— ס'ארא נארישקייטען!... — האט זי געזאגט מיט ערשטוי־נונג.

אבער אין דער זעלבער סעקונדע האט זי זיך דערמאהנט אן מאזשוכינ'ען, און, אליין ניט וויסענדיג פארוואס, איז זי געדיכט רויט געווארען. קאזאקאוו האט פון אונטער'ן שטערען אויף איהר א קוק געטהאן, און זיין פנים איז צוקרימט געווארען פון א גיפ־טיגען שמייכעל.

— אזוי, — האט ער הייזעריג ארויסגעברומט, — הייסט עס, אז דאס איז אמת?...

— אויף נאמנות, דאס איז אונמעגליך!... — האט זשעניא ארויסגעפלייסטערט, ניט וואגענדיג אויפצוהייבען די אויגען.

— אזוי, — האט קאזאקאוו ווידערהאלט, קוקענדיג אויף איהר מיט פעראכטונג. — נו, בלייבט פאר מיר אבצוטרעטען און איבערלאזען דעם פלאץ פאר'ן גליקליכען!... זייט געזונד!...

זשעניא האט געמאכט א טריט צו איהם און אויסגעשטרעקט די האנד.

— זשארזש, אבער דאס איז דאך נארישי!...

— ס'קאן זיין, ס'איז נארישי... יא, איך בין געווען נאריש,

האָט סאָפּענדיג קאזאקאוו געפּליסטערט, איהר פערלויפענדיג דעם וועג, — יעוועניא ניקאָלאיעוונא !...

זשעניא איז געגאנגען ווייטער און ער האָט איהר אלץ פער־צוימט דעם וועג. זשעניא האָט זיך אלץ אומגעוועגדט אין דער אנדער זייט, נור ער פלעגט זיך אויף אומוועגדען און איהר אלץ פערלויפען דעם וועג. זשעניא האָט זיך אָבגעשטעלט.

— יעוועניא ניקאָלאיעוונא... וואָס זשע דענקט איהר ?... — האָט קאזאקאוו מיט פערצווייפלונג געפרעגט, פיהלענדיג זיין האָפ־נונגסלאָזיגקייט.

זשעניא האָט אויפגעהויבען די אויגען און האָט דערזעהן קעגען זיך אזא פערלוירענע, נאָרישע און הילפלאָזע פיזיאָנאָמיע, אינגאנ־צען פערשטויבט און פערשוויצט, אז זי האָט פּלוצלונג אויסגעשאָ־סען מיט א פייערליכען געלעכטער. קאזאקאוו'ן האָט איהר גע־לעכטער זאָגאר אָבגעשטויסען.

— יעוועניא ניקאָלאיעוונא !... — האָט ער קלעגליך אויס־געשריען.

אָבער זשעניא האָט זיך נעקייכט און געמאכט מיט די הענט, דער באדע ליילאך איז ארויסגעפאָלען, זי האָט עפּעס־וואס געוואלט זאָגען און ניט געקענט.

קאזאקאוו האָט פערשטאנען. זיין רויטער פנים איז נרוי נע־ווארען. א מינוט האָט ער אונבעוועגליך נעקוקט אויף זשעניא'ן, דערנאָך האָט ער זיך געשווינד אומגעקעהרט, אָבגענאנגען אָן א זייט, זוך צוגעדריקט מיט'ן שטערען צו א בוים, ווי אן אָבגעשטאר־בענער.

זשעניא האָט מיט אמאל אויפגעהערט לאכען און זיך א ווארף געטהאָן צו איהם א בעאונרוהיגטע.

— זשאָרזש, זשאָרזש, וואס איז מיט אייך ?... — האָט זי נענומען שרייען, איהם כאפענדיג ביים ארבעל. — זשאָרזש ! הערט אויף, נאָרישקייטען !...

— פאר אייך איז דאָס נארישקייטען... און פאר מיר — א קויל אין שטערען !... — האָט קאזאקאוו ארויסגעפּליסטערט.

זשעניא האָט ארויסגעלאָזט זיין ארבעל פון איהר האנד און נעקוקט אויף איהם מיט טרעהרען אין די אויגען. דערנאָך האָט זי נענומען גלעטען איהם איבער דער פּלייצע.

זשעניא האָט זיך איינגעקוקט אויף זיין רויטען, פערשווייצטען פנים, אויף זיין פערשטויבטען מונדיר, און געזאָגט:

— א פערוועלענים צו פאָהרען אהער אין אזא היץ!...

— אלץ איינס!... — האָט קאזאקאוו בעטריבט געענטפערט.

— וואס געהט מיר אָן די היץ...

זשעניא האָט אויף איהם א קוק געטהאָן מיט פערוואונדערונג, האָט א שמייכעל געטהאָן און איז שטיל געגאנגען ווייטער.

— דער פאפא איז שוין געווים אויפגעשטאנען... באלד וועלען מיר טרינקען טהיי.

— טהיי?... יא... און איך האָב געוועלט מיט אייך עפעס רייטרען, יעווגעניא ניקאָלאיעוונא. — האָט קאזאקאוו בעטריבט און ענטשלאָסען ארויסגערעדט.

— נו רעדט, — האָט זשעניא איינגעשטימט און האָט זיך אבגעשטעלט.

— אָט וואס... יעווגעניא ניקאָלאיעוונא... ווייל... איהר ווייסט דאָך... ווי איך... ווייל... — האָט קאזאקאוו געמומען אונפערשטענדליך באָלבען, ניט קוקענדיג איהר אין די אויגען

— גאָט מיינער, ציהט ניט אזוי... וואס אזוינס איז דאָס?... נו? — האָט זשעניא איהם איבערגעשלאָגען אלץ מעהר עפענענדיג די אויגען.

— פערשטעהט איהר, מיר איז זעהר שווער, ווייל...

זשעניא האָט א מאָך געטהאָן מיט דער האנד.

— איך ווייל אייך בעטען... זיין מיין פרוי!... — האָט קאזאקאוו ארויסגעשאָסען און איז אין נאנצען געווארען א צוטומעלטער.

זשעניא האָט בריים צוגעפענט די אויגען, האָט א ווייליע אונבעוועגליך געקוקט אויף קאזאקאוו'ן, דאָס מויל האָט זיך אביסעל ביי איהר אויפגעמאכט, דערנאָך איז זי רויט געווארען ביז די שולטערן, האָט אראבגעלאָזט די אויגען און געמומען שנעל אוועקגעהן.

ביי איהר אין קאָפּ האָט זיך אלץ געמומען דרעהען, זי האָט אונטער איהרע פים די ערד נישט געפיהלט. דאָס איז אויסגעקומען עפעס אזוי אבגעשמאקט, אז זשעניא האָט גאָר נישט געקענט בעגרייפען ווי געהעריג, וואס דאָ איז פארגעקומען.

— יעווגעניא ניקאָלאיעוונא... יעווגעניא ניקאָלאיעוונא!... —

ניא האָט פּויל זיך אויפגעהויבען אין דער הויך און פון דאָרט האָט זי דערזעהן אונטען אויפ'ן וועג, אז אימיצער אין א ווייסען אָפּיצירסקען זומער־קיטעל רייט אויף א פערד. זי האָט באלד דער־קאָנט קאזאקאוו'ן און ערשט איצט האָט זי זיך פערוואונדערט, וואס ער איז אזוי לאנג נישט געווען. דער ווייסער קיטעל איז פער־שוואונדען אין א זייט און זשעניא איז געגאנגען ווייטער.

— ער וועט אויפווארטען !... — האָט זי בעשלאָסען.

און בעת זי האָט זיך געבאָדען, פערזינקענדיג איהר ראָזען קערפער אינ'ם בלויען, קיהלבליכען ווייסען וואסער, אין וועלכען עס האָבען זיך נעשאָקעלט די אָבשפּיגלונגען פון די וואָלקענס, האָט זי גאָרנישט געטראכט וועגען קאזאקאוו'ן. דאָס וואסער האָט נע־צערטעלט און געלאשצעט, די זון האָט העל געשיינט און ס'איז אזוי גוט געווען, אזוי זאָרגלאָז און גערואנקענלאָז. אויפ'ן צוויי־טען ברעג, הינטער א קוסט, איז געזעסען דער גימנאזיסטל און געכאפט פיש.

זשעניא האָט א קוק געטהאָן, זיך צולאכט, זיך געלעגט אויפ'ן רוקען און געגומען קוקען אויפ'ן הימל, וואו ס'איז געלעגען א נרויסער, ווייסער וואלקען.

דאָס וואסער האָט שטיל זי געוויגט און געטראגען ערגעץ־וואו. איהר קערפער איז געווען לייכט, און זשעניא'ן האָט זיך נע־דאכט, אז זי איז אינגאנצען צוגאנגען אין דיעזען וואסער, אין דער זון און אין דער אונבעווועגליכער הייסער לופט.

— גאָט מיינער, ווי גוט !.... — האָט זי זיך געטראכט און קיין מענשליכעם געזיכט איז איצט פאר איהרע אויגען ניט ge־שטאנען. נור דער בלויער הייסער הימל און דער אונבעווועגליכער וואלקען אויף איהם.

בעת זשעניא איז געגאנגען צוריק, א מונטערע, בעלעבטע, פיה־לענדיג ווי שטארק און עלאסטיש עס איז איהר אָבגעפרישטער קערפער, האָט קאזאקאוו זי בענגענט אויפ'ן בארג.

ער האָט א קוש געטהאָן איהר קאלטליכע, א הארעלע פייכטע האנד, וועלכע האָט נאָך געשמעקט מיט פרישקייט פון טייך, און אויף איהר זאָרגלאָזער פראגע, פאר וואס מ'האָט איהם אזוי לאנג נישט געזעהן, האָט ער געענטפערט :

— איז דען אייך ניט אלץ איינס ?

וועגען דער מלחמה פון 1877. און אלע זיינען געווען אזוי אויפ־ריכטיג און פריידיג איבערצייגט אין דעם, אז זשעניא האָט חתונה, אז דאָס מיידעל האָט זיך אינגאנצען פערליורען און פלעגט אַרומגעהן א צוטראגענע.

זינא פעטראווא, נאָך אלץ א שטרענגע, שווארץ פון דער זון, האָט עס אלץ צוגעזעהן און האָט גיפטיג בעמערקט:

— ווי ריהרענד דאָס אלץ איז!... און דו פרעהסט זיך... נאר!...

און זשעניא, מיט טרערען אין די אויגען, רויט ווי צונטער, פלעגט איהר פערזיכערען, אז זי האָט דערמיט נאָרנישט צו טהאָן, אז זי דארף דאָס נאָרנישט, אז זי טראכט אפילו ניט וועגען מא־זשוכינען און זי וועט זיכער פאָהרען אויף די קורסען. צייטענווייז פלעגט זי אָנהויבען האָסען מאזשוכינען.

אונטערדעסען פלעגט קאזאקאָוו אלץ זעלטענער און זעלטענער קומען אויף דער דאטשע און ענדליך איז ער פערפאלען געווא־רען אויף צוויי וואָכען. אָבער קיינער האָט עס ניט בעמערקט.

ס'איז געווען א הייסער, טרוקענער טאָג. מ'האָט קיין שאָטען נישט נעקאָנט געפינען אפילו אונטער די געדיכטסטע בוימער, און זשעניא איז ארומגענאנגען ווי אן אויסגעקאָכטע. אלע אין הויז האָ־בען נאָך מיטאג־עסען זיך גלעגט שלאָפען און דער גימנאזיסטל איז אוועק צום טייך כאפען פיש.

עפעס אזוי ווי אלץ וואָלט אויסגעשטאָרבען. די זון האָט אונבעוועגליך און עקשנות'דיג געבאקט די שטויביגע, צוטריקענ־טע ערד. די שאָטענס אויפ'ן גראָז זיינען געווען שיטער און טרו־קען. אויפ'ן דאטשענעם הויף איז געווען פוסט און שטיל, און אין וואלד האָט זיך נישט איין גרעזעל נעריהרט. זשעניא איז ארומגענאנגען איבער דער דאטשע, האָט זיך קיין ארט נישט נע־קענט נעפינען, האָט פרובירט לעזען, זי האָט אָבער נישט נעקענט. ענדליך איז אויף איהר ארויף א פערצווייפלונג און זי האָט זיך בעשלאָסען צו נעהן באָדען.

אום צוצוקומען צום טייך, האָט מען נעדארפט זיך אויפהוי־בען אויף א בארג, צוגעהן צום סאמע שפיץ, פון וואנען ס'האָבען זיך נעעפענט ברעגלאָזע וווייטקייטען און ס'האָט זיך געזעהן דער וועג אין שטאָדט, און זיך ארונטערלאָזען אויף יענער זייט. זשע־

בעגעגענים מיט מאזשוכינען. פאר דער צייט האָט דאָקטאָר מאַזשוכין זיך שוין בעקאַנט מיט זשעניא'ס הויז־נעזינד און פלעגט זעהר אָפט זיין ביי זיי אויף דער דאטשע. אלע האָבען איהם ליעב געקראגען. נור דער קלייגער גימנאזיסטע האָט מאזשוכינען ניט ליעב געהאט. און דאָס איז געווען דערפאר, וואס מאזשוכין האָט געהאט א שלעכטע טבע, נעמליך: אלס צייכען פון ליעבליכער פרייגדשאפט פלעגט ער דעם גראָבען פינגער אריבערפיהרען אין בער'ן גימנאזיסטע'ס קעפעל קעגען די קורץ אָבגעשוירענע האָר. דער גימנאזיסטע פלעגט מוטהיג אריבערטראגען דיעזע מאטערנים, ער האָט אָבער דערפאר געהאסט מאזשוכינען און פלעגט איהם רופען „יענער."

— זשענקא, געה, „יענער" איז געקומען!... — פלעגט ער שרייען צו דער שוועסטער.

און זשעניא פלעגט רויט ווערען און טרעהרען פלעגען איהר אָנקלויפען אין די אויגען. ווארום אין אמת'ן איז פאר קיינעם קיין סוד ניט געווען און פאר זשעניא'ן אויך ניט, אז מאזשוכין קומט צו זיי נור צולליעב איהר: און אלע הויזליכע, אָנהויבענדיג פון דער מוטער און ענדיגענדיג מיט דער דיענסט, האָבען אויף איהם געקוקט, ווי אויף א חתן.

זשעניא האָט בשום אופן ניט געקאָנט פערשטעהן, ווי אזוי דאָס אלץ איז געשעהן. זי האָט נאָך אלץ נעטרוימט און גערעדט וועגען קורסען, און איהר איז אין קאף נישט געקראָכען די מעגליכקייט זיך צו פערליעבען און הייראטען. דאָס האָט זיך איהר אויסגעווייזען פאר אזוי ניט נויטיג און אָבגעשמאקט, אז צייטענווייז פלעגט זי ווערען פערבייזט און בעת דער גימנאזיסטע האָט איין מאל גענאט א טעות און אנשטאט „יענער" האָט ער אויסגעשריען: — „זשענקא, געה... „דיינער" איז נעקומען"... — האָט זשעניא געמומען זיך ווארפען, האָט זיך צעווייגט און האָט לאנג ניט געווילט ארויסקומען צו מאזשוכינען.

נאָר דער דאָקטאָר איז געווען אלעמען נעפעלען און מ'האָט איהם בעטראכט פאר א פאַרטייליהאפטען שידוך. זשעניא'ס מוטער האָט איהם אויפגענומען און טראקטירט, ווי אן אייגענעם מענשען, די דיענסט האָט זיך נעגרייט שטענדיג צו זיין אויפנאהמע און דער פאָטער פלעגט גערן און א סך מיט איהם זיך אונטערהאלטען

ארכיטעקטאָר׳ס פרוי און איהם האָט זיך פערוואלט עפעס וואס אנדערש, שהנעם, יונגעס און ריינעס. וואס מעהר פראקטיקע ער האָט נעהאט און וואס מעהר געלד ער האָט נעהאט אין באנק, אלץ בעשטימטער איז ביי איהם נעווארען דער דאָזיגער בעגעהר, און פריהלינג־צייט, בעת אויפ׳ן בולוואר האָבען זיך בעוויזען יונגע מיידלעך, אין לייכטע העלע בלוזעס, איז זיין בעגעהר נעווארען נאָך פעסטער און נאָך צודרינגליכער.

זשעניא איז איהם נעפעלען נעווארען פון דער ערשטער בעגעגענים אויפ׳ן פיקניק, און בעת מאזשוכין איז געפאהרען אויף זיין אייגענעם פערד פון פיקניק, אין שטאָדט אריין, איז די שטימונג ביי איהם געווען א געהויבענע.

די פעלדער זיינען געלעגען פוסט און פערנעבעלט. אויף די וויטע זומפען האָבען זיך נעצויגען גראָהע שטרייפען, שוואָך בעלויכטען פון דעם בלויען לבנה־שיין. ס׳האָט זיך געפיהלט א פאר־פריהמאָרגענדיגע פרישקייט. מאזשוכין האָט זיך אביסעל אויפגעקנייטשט פון פייכטקייט, האָט נעקוקט רונד ארום, געשמייכעלט צו זיך אליין און געטראכט:

— פריהער אָדער שפעטער... צו וואס ארומפלאָנטערן זיך!... פאר וואס ניט הייראטען?

ער האָט זיך נאנץ קלאָר פארגעשטעלט זשעניא׳ן, א וויי־כענקע, א צארטינקע, ווי־אס איז בעשאפען פאר לאסקעם און קוסען, און ער האָט זיך אויפגאנצען פערגעסען אין די ניט־בעשיידענע, אבער אנגענעהמע חלומות. נור בעת זיין קארעטקע האָט זיך גענומען טרייסלען איבער׳ן שטוביגען ברוק און פון די זייטען האָבען זיך בעווייזען די דונקעלע הייזלעך פון פארשטאָדט, איז מאזשוכין נעקומען צו זיך, האָט פערטריבען פון זיין פנים דעם שמייכעל און געזאָגט צו זיך אליין:

— נאָר איינפאך, כ׳בין שכור!...

— 4 —

אין זשעניא׳ס לעבען איז פאָרגעקומען אן אונגעוועהנליכע געשעהענים: קאזאקאוו האָט איהר געמאכט א הייראטס־פאָר־שלאג.

דאָס איז נעווען אונגעפעהר אין א מאָנאט ארום נאָך דער

כין׳ס איטליכעם ווארט זעהר אויפמערקואם און קאזאקאוו האָט נערדעהט די וואָנצע און זיך געקוואָלען פון אייפערזוכט.

— 3 —

מאזשוכין האָט ליעב נעהאט פרויען און האָט שטענדיג נע־ האט א סך ליעבעם פאסירונגען. זיין צוויי מאנאטען ארום נאָך זיין אָנקומען, איז ער שוין געוועזן נאָהענט מיט דער פרוי פון שטאָדט־ ארכיטעקטאָר, וועלכע איז געווען א לייכטזיניגע, פלעגט אָבנארען איהר מאן מיט אזא רוהיגקייט און אזוי שטענדיג, פונקט אזוי ווי דאָס וואָלט געווען א געוועהנליכע זאך. האָבען א ליובאָוניס איז ביי איהר געווען אזוי נאטירליך, ווי עסען, אויספוצען זיך און שלאָפען. איבריגענס, דער ארכיטעקטאָר איז געווען א פליכע־ וואטער, א טרוקענער און לאנגוויליגער מענש, וואס האָט א האלבען לעבען פערבראכט און קלוב ביים קאָרטען־טיש, און, ס׳האָט זיך נערואכט, אז די נאטור אליין האָט איהם בעשטימט פאר דער ראָלע פון א מאן, וואס ווערט אָבגענארט פון זיין פרוי. נאנץ מעגליך, אז ער האָט זאָגאר געוואוסט, וועגען זיין פרוי׳ס בעציהונגען צו מאזשוכינען, נאָר ביי זייערע בעגעגעניסען פלעגט ער שטענדיג מאזשוכינען פרייגדליך דריקען די האנד און זיך נאָכפרעגען וועי־ גען זיין געזונדהייט.

דעם ארכיטעקטאָר׳ס פרוי איז געווען נאָך א יונגע און פיקאנטע פרוי און אלץ וואָלט זיך ביי זיי איינגעאָרדענט ווי געהעריג איז, וועז זי וואָלט ניט געווען אזא אייפערזיכטיגע. זי איז אויך מא־ זשוכינען געווען אייפערזיכטיג צו יעדער פרוי אָהן אויסנאהם, און פלעגט מאכען אזעלכע סצענעס פון היסטעריקע, אז דער אר־ כיטעקטאָר פלעגט צו איהר אריינלויפען פון זיין קאבינעט און בערוהיגען זי:

— טאניושא, אזוי קאָן מען ניט!... אונמעגליך!... אויך נאמנות, מ׳הערט אויך דער גאס!...

און וועז מיט איהר פלעגט טרעפען א היסטעריקע צוליעב דעם וואס מאזשוכין פלעגט ניט קומען, פלעגט דער ארכיטעק־ טאָר אליין שרייבען צעטעלאָך, וואו ער פלעגט בעטען מאשזוכי־ נען קומען און אויסהָארכען זיין פרוי, וועלכע פיהלט זיך שלעכט. מאזשוכין איז גיך מיעד געוואָרען פון דער נאָהענטקייט צום

נאכגעהן דעם מאנספערשוין, וואס זי האט ליעב... דאס איז שקלא־
פעריי, אבער א שעהנע שקלאפעריי, א הייליגע, און אין דיעזער
שקלאפעריי, נור אין דיעזער שקלאפעריי, איז דער גאנצער זין
פון דער פרוי׳ס לעבען !... מיט שרעק קוק איך אויף פרויען־אד־
וואקאטען, דאקטוירים און בעאמטע... וועט פערשווינדען די פרוי־
שקלאפין — און אין מענשליכען לעבען וועט פערשווינדען די
גאנצע שעהנהייט, צערטליכקייט, די גאנצע פאעזיע !... איהר
טרויעט וועגען קורסען און, ס׳קען זיין, איהר וועט זיין אן אויס־
געצייכענטער ארצט, אבער אן אמת׳ע פרוי אין פולען זין וועט
איהר נאר דאמאלס זיין בעת איהר וועט אנהויבען אויפריכטיג
ליעבען און וועט נאכפאלגען אייער געליעבטען אין עק וועלט !
איבעראל !... סאי אין צרות און יסורים, סאי אויף דער תליה...

— נו, איך וועל זיך קיין מאל ניט פערליעבען !... — האט
זינא פעטראווא פערעכטליך אבגעעגנטפערט.

מאושוכין האט א קוק געטהאן אויף איהר שארפען, ניט שעה־
נעם פנים, מיט דינע טרוקענע ליפען און געטראכט, אז דאס קען
זעהר זיין.

— איבריגענס, — האט מאושוכין ווידער אמאל אנגעהויבען,
— איטליכער האט זיך זיין אויסקוק און זיין ארט אין לעבען. קור־
סען זיינען קורסען און פאמיליען־לעבען איז זיך פאמיליען־לעבען.
מען קען זיין גליקליך אומעטום און ביי פערשיידענע בעדינגונגען.
געדענקט איהר, ביי טשעכאוו׳ן, טרויעט א גייסטליכער וועגען
דעם, ווי ער וועט ארומפאהרען אלס מיסיאנער, וועט זיך אום־
קעהרען אלס פערפאסער פון טהעאלאגישע ביכער, וועט ווערען אן
ארכיעריי און וועט פון בימה בענשען דאס פאלק. אן אנדער
גייסטליכער טרויעט וועגען דעם, ווי ער וועט ווערען א גייסטליכער
אין דארף, תפילות אויפ׳ן פעלד, ארום זינגען די פויגעלעך, א
בליויער הימעל, די זון, און דער ווינט שאקעלט שטיל די אלטע הויי־
ליגע פאהנעס... און ער טראכט, אז דאס איז גוט...

מאושוכין האט זיך צוליאכט און אין זיין געלעכטער איז געווען
עפעס אזוינס אייגפאכעם און ליעבעם, אז זשעניא האט נישט ווילען־
דיג א טראכט נעטהאן :

— ער איז א וואויליער !...

געהענדיג ווייטער האט זשעניא זיך צוגעהארכט צו מאושו־

— ניין, אויף אן אמת... איך האָב פיעל יאהרען געוואָהנט אין פעטראגראד, אויפ'ן זעקסטען שטאָק, ביי א טשוכאָנקע, א שכור'טע, האָב געגעסען אין א שלעכטען רעסטאָראַן, און די נאטור האָב איך געזוהן נור אין אלעקסאנדראָווסקי'ן גאָרטען. געווייס, איצט ענט־ציקט מיך אלץ אין איין און דערזעלבער שטופע: מענשען, די נאטור און דער באָרשץ!... אלץ זעהט מיר אויס שעהן... אפילו בייזע מיידלעך, וואס קלייבען זיך אויף די קורסען!...

ער האָט עס ארויסגערעדט אזוי קאָמיש און גוטמוטהיג, אז אפילו זינא פעטראווא האָט א שמייכעל געטהאָן.

ענדליך האָט מאשוכין אלעמען אריינגעצויגען אין שמועס און אין א האלבע שעה ארום האָט זשעניא זיך געקייכט, זינא האָט עקשנות'דיג זיך געהאלפערט און קאוואקאָוו, ווי ער וואלט קיין זאך ניט פערשטאנען, אינגאנצען א פערגעסענער, איז אוכ־בעוועגליך נעזעסען אויפ'ן שטאם פון אבגעהאקטען בוים און זיך געקוואלען פון אייפערזוכט.

און בעת זיי זיינען געגאנגען אהיים האָט מאשוכין נע־שפרייזט אין רייהע מיט זינא'ן, האָט געפאָכט מיט'ן שטעקען, האָט בעלויכטען מיט'ן פאפיראס די בוימער און געזאָגט:

— ניין, זינא איוואנאָוונא, דאָס אלץ האָבען אייך בעשטע־טיגט די קלוגע ביכלעך, אָבער די פרוי איז אלע מאל געווען און וועט זיין די שקלאפין פון מאנספערשוין!... אזוי לאנג ווי מענ־שען לעבען האָט די פרוי זיך אלע מאל צוגעגרייט צו ווערען א ווייב, א פריינד פון מאנספערשוין, א מוטער פון נייע ארבייטער אויפ'ן פעלד פון לעבען...

מיט איהר צערטליכקייט, איבערגעבענהייט און זעלבסט אויפ־אָפפערונג האָט זי פערלייכטערט די שווערע, אונערבארמליכע מיה פון מאנספערשוין... יענע פאראויסגעהענדע און פארטשריטליכע פרויען, וועגען וועלכע איהר רעדט, האָבען קיין מאל ניט געהאט זייער אייגענע אידעע, זיי האָבען נור אונטערטהעניג און מיט אויפ־אָפפערונג נאכגעפאלגט דעם מאנספארשוין. פאר די אידעען פון די מאנספארשוינען האָבען זיי געאָפפערט זייער לעבען, זיי זיי־נען געגאנגען אין סיביר, האָבען גערולדיג געליטען און זיינען אום־געקומען... א מאנספערשוין קען זיך בעגייסטערן מיט א אידעע און געהן פאר זיין אידעע אויף דער תליה, און א פרוי וועט נור

נעטהאן מיט איהרע גרויסע ליכטיגע אויגען און נעענטפערט:
— אזוי זיך...

מאשוכין האט זיך צוגלאכט, האט א שלייד ער נעטהאן זיין פאפיראס אין טייך אריין און נענומען קוקען אויף זשעניא'ן.

— יא, — האט מאשוכין נענומען רעדען, נארנישט טראכטענדיג, צי זיין טהעמא איז פאר זיי אינטערעסאנט צי ניט — אט וואהן איך שוין צוויי יאהר אין אייער נאט־נעבענשטען שטעטל און מוז צוגעבען, אז דא ביי אייך איז נאנץ גוט!... די נאטור איז דא וואונדערבאר, די מענשען אויסגעצייכענטע, און דער בארשץ אויך אויסגעצייכענט!... מען דארף ניט שטארבען!

— און פאר אייך, דאכט זיך, איז די נאטור, די מענשען און דער בארשץ — איינס און דאסזעלבע? — האט זינא פעטראוווא ניפטיג בעמערקט.

קאזאקאוו האט א הירזשע געטהאן.

— אט האסטו! — האט מאשוכין זאגלאז דערויף אבגענטפערט. — און איהר, ווי עס זעהט אוים, זייט א בייזע!... איך האב דאס נאר ניט געווואוסט. איבריגענס, איהר קלייבט זיך דאך אויף די קורסען.

— וואס האבען די קורסען דערמיט צו טהאן? — האט זינא א הויב געטהאן די שולטערן און איז רויט געווארען.

— אזוי איז שוין דאס. וועז א מיידעל קלייבט זיך אויף די קורסען, מוז זי זיין ניט אנדערש אן ערנסטע, א בייזע און נישט דערלאזען קיין לייכטזיניגע געשפרעכען...

— נישט שארפזיניג!... — האט זינא פעטראוווא אבגענטפערט און זיך אנגעבלאזען.

— או, א בייזע!... — האט מאשוכין ווידערהאלט און זיך אומגעוועגדט צו זשעניא'ן. — און איהר, יעווגעניא ניקאלאיעוויטש, זייט אויך א בייזע?

זשעניא האט אויף איהם א קוק געטהאן מיט פערוואונדערונג, עפעס אזוי ווי זי וואלט ניט פערשטאנען, וואס ער וויל פון איהר.

— איך?... ניין!... — האט זי אונענטשלאסען געענטפערט.

מאשוכין האט מיט זיין שטעקען א גראב געטהאן דעם זאמד, וואס האט זיך געגומען שיטען בארג אראב אין וואסער אריין, און אנגעהויבען שוין מיט אן אנדער טאן:

טיעפקייט וואלט נאך אויפגעהאלטען די אבגלאנצען פון פערגאנגענעם טאג.

— ווי שעהן! — האט זינא געזאגט און האט געמאכט א פאעטיש פנים.

— יא, וואונדערבאר!... — האט קאזאקאוו'ס שטימע אבגעקלונגען, ווי אן עכא.

זשעניא האט גאר נישט געזאגט און, זיך צודריקענדיג צו איהר פריינדין, האט זי מיט ברייט־צוועפענטע אויגען געקוקט אויף די טונקעלע ברעגען, אויפ'ן לימטיגען טייך, אויף די פינקלענדיגע פייערלעך ארום.

פון דערווייטענם האבען זיך דערטראגען שטימען, א גלעכטער און שהן־טרויעריגע קלאנגען פון ארקעסטער, און דא, וואו די מיידלעך זיינען געזעסען, איז געווען שטיל, און ס'האט זיך נעהערט, אז וויינט אויף די לאנקעם שרייען געגנ און פערד הירזשען.

פון הינטען האבען זיך דערהערט שווערע טריט, און אימיצער איז צו זיי צוגעגאנגען. קאזאקאוו און זינא האבען זיך ארומגעקוקט און האבען דערזעהן מאזשוכינען. נור זשעניא האט זיך ניט גערירט פון ארט און, ווי א פערצויבערטע האט זי נאך אלץ געקוקט פאר זיך. וואס האט איהר געאפרט עפעם א וועלכער עם איז מאזשוכין, בעת איהר האט זיך געדאכט, אז דער טייך, דער וואלד, בערג און הימעל דרינגען אריין אין דער נשמה און זי ווערט אינגאנצען צונויפגענאסען מיט זיי אין פרייד און בענקשאפט.

מאזשוכין האט געטראגען א שטרויענעם הוט און א לייכטען העלען אויבערראק. אין מוי ביי איהם האט געשטעקט א פאפיראס, דער הוט אביסעל אראבגערוקט צום פאטילניצע אן ס'האט זיך פון איהם געהערט ווייך.

— קאן מען זיך צוזעצען צו אייך? — האט ער געפרעגט און, ניט דערווארטענדיג זיך אויף אן ענטפער, האט ער זיך געזעצט אין רייהע מיט זינא פעטראווא.

— איהר טרויעט?... יעווגעניא ניקאלאיעוונא, וועגען וואס האט איהר זיך אזוי פערטראכט?

זשעניא האט אויפגעציטערט, האט זיך אויף איהם א קרים

איז געווען אייפערזיכטיג אויף זשעניא'ן צו יעדען מאנסביל, האט א דערפרעהטער אונטערגעכאפט:

— יא, ער איז שרעקליך אנגעצויגען, דיעזער הערר!... ס'איז זאגאר אונאנגענעהם!...

זינא האט פערעכטליך א קוק געטהאן אויף איהם און גע־זאגט:

— און פונדעסטוועגען איז ער בעסער פון אייך!...

ניט זינא'ן, ניט קאזאקאוו'ן האט קיין מאל ניט געקאנט ארויפקומען אויפ'ן געדאנק, אז אין דריי חדשים ארום וועט זשע־ניא זיין די פרוי פון דיעזען אונגעצוואונגענעם העררן, וועלכער האלט פון זיך אזוי פיעל. און נאך ווייניגער וואלט זשעניא אליין געקאנט גלויבען, אז זי וועט זינלא זיין פערליעבט אין מאזשו־כינען, אויף אלץ וועט זי קוקען מיט זיינע אויגען, וועט ניט פאה־רען אויף די קורסען אין פעטראגראד, וועט חתונה האבען, האבען קינדער, דערנאך וועט זי אויף א נארישען אופן פערראטהען איהר מאן, וועט איבערלעבען א שווערע זעלען־דראמא און איהר גאנצען לעבען וועט זי פערבינדען מיט'ן לעבען פון דיעזען גאנץ פרעמדען אומבעקאנטען מענשען.

זשעניא'ן האט זיך שטענדיג פארגעשטעלט א גאנץ אנדער לעבען, א בעזונדער, אינטערעסאנט לעבען, וואס קיין קינסטלער האט נאך ניט געמאהלט, וועגען וועלכען עס שרייבען נור ארעמ־ליכע ליבעראלע פובליציסטען. אונטער זינא פעטראוא'ס ווירקונג האט זשעניא זיך אנגעלעזען וועגען דעם און האט הייליג גע־גלויבט, אז נור אזא שעהן, בעזונדער לעבען ערווארט זי, א לע־בען פול מיט פרוכטבארער ארבייט און מיט אינהאלט.

די מיידלאך זיינען געזעסען אויפ'ן בארג־אברים, אויפ'ן האר־ליכען טרוקענעם גראז, און קאזאקאוו אין זיין העלען אפיציירסקי'ן מאנטל האט זיך געזעצט ניט ווייט פון זשעניא'ן, אויף דעם שטאם פון אן אבגעהאקטען בוים.

ס'איז שוין געווארען טונקל, דער אבענד האט זיך גענו־מען דערנעהנטערען. די בערג און לאנקעם זיינען טונקל געווארען און דער הימל, נור דער טייך איז גלעזגען אויסגעשפרייט א גלאטער, א בריטער, א ליכטיגער, פונקט אזוי ווי זיין קיהלע

זיך שיפען איבער'ן טיך, זינגען ליעדער און אויסלייגען פייערן. אמאל פלעגט מען מאכען גרויסע פיקניקס, ארויסרופען פון שטאדט א מיליטערישען אָרקעסטער און איינאַרדענען פייערוועַרק.

אויף איינעם פון אזעלכע פיקניקס האָט זשעניא זיך בעקאנט מיט דאָקטאָר מאזשוכין, וועלכער האָט נור מיט צוויי יאהר צוריק זיך בעזעצט אין שטאדט און זיך נערעכענט פאר'ן בעסטען דאָקטאָר אין שטאדט. שוין נאָכ'ן ערשטען יאהר האָט ער געהאט א גרויסע פראקטיק, וואס ער האָט אבגעשלאָגען ביי די אלטע צוויי דאָקטוירים אין שטאדט.

מאזשוכין איז אין שטאדט געווען א פרישער מענש, און כאטש פאר דיעזע צוויי יאהר האָט ער שוין בעוויזען זיך אויסצולערנען שפיעלען אין קאָרטען און טרינקען בראָנפען, איז פונדעסטוועגען אויף איהם נאָך גלעגען אן אָבדרוק פון אן אנדער לעבען, א גרויסשטאדטישען לעבען, וואו די מענשען זיינען נערוועז, איינפעליג, שארפזיניג און דרייסט, וואו מען לעבט און מען רעגט זיך מיט פראָגען, וועגען וועלכע אין א קליין פראווינציעלער שטעדטעל אָדער מען האָט קיין מאל ניט געווואוסט, אדער מען האָט שוין זיי לאנג פערגעסען.

ער איז געווען א פעסטער, שהנער מאנספערשוין, מיט בריי־טע שולטערן, מיט א בריייטען, אָפענעם פנים און מיט א בלאָנדער באָרד. געקליידט האָט ער זיך ניט ווי א פראָווינציאל, נור שהן, פרעכטיג און פריי, האָט נערעדט פיעל און לייכט. אין יעדער נעזעלשאפט, צי מיט אָפיצערען, בעאמטע אדער סוחרים, איז ער געווען אן אנגענעהמער אונטערהאלטער, און ער האָט אומעטום נעהאט פרייונד. מיט יונגע לייט פלעגט ער זיך בעגעהן ווי א דער־וואקסענער מיט קינדער: פרייונדליך, נור אביסעלע מיט גרינג־שעצונג.

זשעניא'ן איז ער געפעלען געוואָרען, זינא'ן פלעגט זיין טאָן אביסעל אויפרייצען.

— איך דענק, אז ער האלט פון זיך צופיעל!... — האָט זי נעזאָגט, בעת די מיידלעך, אין דער בעגלייטונג פון קאזאקאָוו'ן, זיינען אוועק פון דער איבעריגער קאמפאניע אין וואלד אריין.

זשעניא האָט דאָרויף צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפ, וויל זינא'ס אויטאָריטעט איז געווען אונצושטערבאר, און קאזאקאָוו, וועלכער

נור אויפ'ן ענד בולוואר, פון די קלוב־פענסטער, זיינען נע־
פאלען העלע שטרייפען און שווארצע קופקעס מאנספערשוינען מיט
גערויש און געלעכטער זיינען פון דאָרטען זיך פאנאנדערגענאנגען.

— 2 —

נאָכדעם ווי זינא און זשעניא האָבען געענדיגט נימנאזיע, האָבען
זיי זיך גענומען קלייבען קיין פּעטראגראד. זשעניא'ס פאָטער
און מוטער זיינען אפילו געווען געגען דעם, זיי האָבען אָבער נאָר
ניט גערעדט און די זאך איז געווען בעשלאָסען. נאנצע אוונ־
דען האָבען די מיידלעך איצט גערעדט וועגען דעם, ווי אזוי זיי
וועלען לעבען אין א גרויסער שטאָדט, וועלכע זיי האָבען קיין
מאָל נישט געזעהן און אפילו זיך ניט פאָרגעשטעלט. זיי האָבען
געטרוימט וועגען טהעאטערס, קאָנצערטען, לעקציעס און בילדער־
אויסשטעלונגען. די קעפ האָבען זיך ביי זיי געדרעהט פון ענט־
ציקונג און די הערצער פלעגען זיך ביי זיי צונויפדרייקען פון שרעק.

סוף מאי האָט דער אָבשטויסענדער זשיחארעווסקי זשעניא'ן
בעקאנט געמאכט מיט קאואקאוו'ן, אָבער זשעניא האָט זיך באלד
ענטוישט. דער בלאס־פנים'דיגער אָפיציער האָט זיך ארויסגעוויעזען
פאר א נאר, האָט די גאנצע צייט געשווינגען און האָט נור זשע־
ניא'ן געשלונגען מיט זיינע פערליעבטע אויגען. זשעניא האָט
איהם גענוג גרינג נעדולדעט. דערפאר אָבער האָט זינא פעטראווא
איהם נישט געקאָנט אָנזעהען און האָט "זטענדיג איבער איהם
שפּאס געטריבען און איהם געזאָגט שטעך־ווערטלאָך.

אויף איבער זומער האָט מען אָבגעדונגען א דאטשע אין מא־
נאסטירסקי'ן וועלדעל, ביים ברעג פון א גרויסען ליכטיגען טייך.
זינט זשעניא האָט זיך געדענקט, האָבען זיי שטענדיג אָבגעדונגען
דיזעלבע דאטשע אויף איבער זומער, און דאָ איז אלץ געווען —
וואלד, א טייך און אלטער מאנאסטיר אויפ'ן בארג, וואס איז
געווען בעוואקסען מיט גרינע געריכטע בוימער. דאָס אלץ איז
זשעניא'ן געווען בעקאנט און טהייער. זי האָט זעהר געליעבט
וואלד און טייך, און יעדער זומער פלעגט פערבייגעהן פאר איהר,
ווי א העלער זונענטאג.

אָט אין דעם וואלד און אין דאָרף, אויפ'ן צווייטען ברעג פון
טייך, האָבען געווואהנט פיעל דאטשניקעס. פון אוועגר פלעגען זיי

בעקומען ליעבעס־צעטעלעך, דערנאך איז זי אריינגעפאלען אונטער דער ווירקונג פון זינא פעטראווא, האט געזומען פיעל לעזען און טרוימען וועגען לעהר־קורסען. איהרע קינדערשע ראמאנען האט זשעניא נאנץ ניך אין נאנצען פערגעסען און, אזוי ווי זינא פעט־ראווא, פלעגט זי מיט פעראכטונג זיך בעציהען צו ליעבע. אז זי איז אריבער אין זעקסטען קלאס און אנגעהויבען טראגען לאנגע קלייד־לאך, האבען פלוצלונג פון ערגעץ־וואו זיך בעווייזען דער־וואקסענע מאנספערשוינען און געזומען זיך שארפן צו איהר און איהר נאכגעהן. אבער קיינער פון זיי איז זשעניא'ן נישט געפעלען געווארען. נור דער קאוואלעריע אפיצער קאזאקאוו, מיט א בלאס פנים און מיט שווארצע וואנסען האט אין איהר יא דערוועקט עפעס אן אונקלארהרען אינטערעס. אבער מיט דיזען אפיצער איז זשעניא ניט געווען בעקאנט, זי האט איהם נור געזעהן פון דער־וויטענס, אוים'ן בולוואר.

נאכדעם ווי זיי האבען זיך שוין געהאט צוגעגרייט צום מארגענדינען עקזאמען, איז זינא פעטראווא אוועק א היים, זשע־ניא האט זיך נעשווינד אויסגעטהאן, געלעגט אין בעט אונטער איהר ווייכע, געליעבטע דעקע און געזומען טראכטען.

ביי איהר אין קאפ האט זיך אלץ געדרעהט דאם, וואס זי האט געהערט אויפ'ן בולוואר און וואס מעהר זי האט געטראכט, אלץ אונפערשטענדליכער און מעהר בעליידיגענד איז פאר איהר געווען: פאר וואס האבען זיי אזוי גלאכט? דערנאך האט זי זיך דערמאנט אן קאזאקאוו'ן, און איהר האט זיך גראוואלט, אז ער זאל דאס האבען נעזאגט. פון דעם נעראנק האט זי זיך פערשעהמט. ס'האט איהר א צופ געטהאן ביים הארצען און די באקען זיינען ביי איהר היים געווארען. זשעניא האט אונטערגעליגט די האנד אונטער'ן קאפ אונטערגעבויגען די פים און אייגעשלאפען.

און אויף דרויסען איז געשטאנען א פריהלינגס־נאכט. די שטערען האבען נאך העלער גע־פינקעלט און אויפ'ן מערב זייט פון היימל האט גע־בלישצעט א דינינקע בריליאנטענע האלבע לבנה. אויף דער צוגעפרוירענער ערד האבען זיך געלייגט בלאהע שאטענס פון די נאך נאקעטע בוימער. ס'איז געווען שטיל, און ס'האט זיך געדאכט, אז די לבנה הארכט און היט אויפמערקזאם דאס אייגעשלאפענע שטעדטעל.

סעקונדען געזעסען אונבעוועגליך, קוקענדיג פאר זיך מיט גלעזע אויגען, דערנאך האט זי אויפגעהויבען א פיסעל, זיך אבגעלעקט אונטער'ן פאכווע, ווידער אראבגעלאזט דאס פיסעל, א ווייל גע־זעסען און באלד אוועקגעלאפען פון צימער א פערזארגטע, אוועק־שטעלענדיג דעם עק, ווי א שטעקעלע.

זינא פעטראווא האט אויפגעהערט לעזען און, ניט אויפהוי־בענדיג די אויגען פון בוך, האט זי געזאגט מיט עקעל און שטרייגנ:

— איך מיין, דאס איז געווען זשיחארעווסקי.

זשעניא איז רויט געווארען און פרעגענד א קוק **געטהאן** אויף איהר חבר'טע.

— איך האב איהם באלד דערקענט נאך דער שטימע, — האט זינא פארטגעזעצט מיט'ן זעלבען טאן. — ס'ארא אבשטוי־סענדער זשיחארעווסקי איז... א ניכטסווירדיגער פאליאקעל... איך קען איהם ניט דולדען!... אין גאנצען איז ער אן אויסגעווייקטער, און בעת ער רעדט מיט דיר, רינט איהם די סלינע פון מויל!...

— פע, זינא!... — האט זשעניא א ציטער **געטהאן**.

— געווים, די סלינע רינט ביי איהם פון מויל — האט זינא פעראווא פעסט ווידערהאלט און געזומען ווייטער לעזען.

זשעניא האט זיך איצט פארגעשטעלט זשיחארעווסקי'ס אויס־זעהן. טאקי אן אבשטויסענדער!... רעדט אלץ אזעלכע נארישקייטען און קוקט אזוי, אז מען הויבט זיך אן שעהמען... זשעניא פלעגט אלע מאל פיהלען זייער בליקען אויף איהרע שולטערען און ברוסט, בעת זי פלעגט זומער טראגען אפענע, לייכטע בלו־זעם און איהר פלעגט זיך אלע מאל אויסראכטען, אז ער טהוט זי אוים. עס איז געווען עקעלהאפט און בעליידיגענד. זשעניא פלעגט זיך ערגערען און איהם זאגען פרעכע ווערטער, און זשיחא־רעווסקי פלעגט לאכען און אלץ אויף איהר קוקען מיט פרעכע, בע־נעהריגע אויגען.

און אלע מאנסבילען פלעגען אין דער לעצטער צייט אויף איהר קוקען עפעס מאדנע. זשעניא האט נאטירליך גוט געוואוסט, אז זי איז א שעהן מיידעלע, און דאס איז איהר געווען אנגענעהם, נור עפעס פאר וואס איז דערביי אויך געווען א געפיהל פון שאנד.

איידער זי איז אריבער אין פערטען קלאס איז זי שטענדיג געווען פערליעבט אין א וועלכען איז גימנאזיסט און פלעגט אפט

מונג און ס'האָט זיך שוין נישט געוועלט מעהר שפּאציערן.

אין שטוב זיינען שוין אלע געזעסען ארום סאמאוואר, ס'איז געווען ליכטיג, ווארעם און געמיטליך. אויסער די מוטער, דעם פּאטער און דעם קליינעם גימנאזיסטל, זשעניא'ס ברודער, איז ביים טיש געזעסען א בעקאנטע דאמע. און בעת די מיידלאך האָבען זיך געזעצט ביים טיש האָט זי געזאָגט:

— ווי זשענעטשקא איז אויסגעוואקסען און שעהן געווארען!... אן אמת'ע כלה!...

זשעניא איז רויט געוואָרען, א שמייכל נעטהאָן און נידריג זיך איינגעבויגען צו איהר טאָס טהיי. די מוטער האָט זיך אויף איהר איינגעקוקט מיט א שמייכל, און דער פּאטער האָט בייז א סאָפע נעטהאָן און זיך אָנגעבלאָזען. זשעניא איז געווען זיין ליעבלינג און ער האָט נאָך אלץ אויף איהר געקוקט ווי אויף א קליין מיידעלע. אזעלכע געשפּרעכען האָט ער געהאלטען פּאר געשמאקלאָז.

נאָכ'ן טהיי טרינקען זיינען די מיידלאך אוועק אין זשעניא'ס צימער און זיך געזעצט לערנען צום עקזאמען. זינא פּעטראוונא האָט נעעפענט א בוך און געמאכט א שטרייכל פּנים. די אלטע גראָהע קאץ איז באלד ארויפּגעשפּרונגען אויף זשעניא'ס קני, האָט זיך נעמומען דרעהען און גראבלען, זיך צונויפּגעדרעהט אין א ווייכען לעבעדיגען קנויל און זיך בערוהיגט. איהר איז געווען גוט אויף דער מיידעל'ס פּולע ווארימע קני.

זינא האָט געלייענט אויפ'ן קול, מיט ביידע הענד אייננעשפּארט אין די שלייפען. זי איז געווען בלאָס פון אָנשטרייננונג. זשעניא האָט שטיל נעגלעט די קאץ, האָט זיך פערטראכט און ניט נעהאָרכט. איהר האָט זיך זעהר געוואלט דערוויסען, ווער עס האָט וועגען איהר גערעדט אויפ'ן בולוואר, אז זי איז — אן אינטערעסאנטע, און פּאר וואָס האָבען זיי דערביי עפּעס ניט אנשטענדיג געלאכט?

— ווארף אוועק די קאץ!... — האָט זינא פּעטראוונא פלוצלונג שטרייננ געזאָגט.

זשעניא האָט א ציטער נעטהאָן, האָט אויף איהר א קוק נעטהאָן א דערשראקענע און נעשיקט אראָבגעלאָזט די קאץ אויף דער פּאדלאָגע. די קאץ האָט זיך זעהר געוואונדערט, עטליכע

טערטהעניג געגאנגען ווייטער. זי האָט אין אלץ נאָכגעגעבען איהר חבר'טע, און אין גימנאזיע פלעגט מען זיי רייצען מיט'ן צונאָמען — מאן און ווייב.

אויפ'ן בולוואר האָבען זיך געשווארצט גאנצע מאסען שפּאַציערנדע, אָבער נור דורך די שטימען האָט מען געקענט דערקאָנען בעקאנטע. ביי דער אפטייק, אין די פענסטער פון וועלכער עס זיינען געשטאנען רויטע און גרינע קוגלען, וואס האָבען פון זיך אָבגעשלאָגען אין דער פינסטערקייט לאנגע, ליכטיגע שטרייפען, איז געשטאנען א קופקע יונגע לייט. זיי האָבען הויך געלאכט און זייערע פאפיראסען פלעגען אויפבליצען אין דער פינסטערקייט. זשעניא און זינא זיינען שטיל פערביי אין דער פינסטערקייט און גראד אין דער מינוט האָט אימיצער פון דער קופקע געזאָגט:

— נו, זאָל זיין אזוי!... פערליבט און דאָס אלץ!...

און א צווייטער האָט ערווידערט מיט אזא מאָדנעם אויסדרוק, אז גאָר דאָס בלוט איז ביי זשעניא'ן אָנגעלאָפען אין געזיכט:

— פאר וואָס ניט?... זשענקא איז א זעהר אינטערעסאנטע מיידעלע... אזעלכע האָב איך ליעב!

— האָסט ליעב? — האָט אימיצער זיך אָבגערופען שארף און צינישׂ, און אלע האָבען זיך צוקייכט.

די מיידלעך האָבען אינסטינקטיוו געגומען געהן גיבער, נאָר זיי האָבען נאָך געהערט הינטער זיך עטליכע אָבגערישענע אונפערשטענדליכע ווערטער און א הילכיגען געלעכטער. זיי האָבען געשווינד זיך פערקירעוועט אין געסל, וואו זשעניא האָט געוואהנט און אלץ ארום איז שטיל געווארען.

זשעניא האָט זיך שרעקליך געשעהמט און דאָס געזיכט האָט ביי איהר געברענט פון בעליידיגונג. זי האָט אפילו נאָרנישט פערשטאנען, נאָר זי האָט געפיהלט, אז מ'האָט עס געמיינט איהר און אז מ'האָט גערעדט וועגען איהר ניט קיין גוטעס, דאָס, וואָס קען זי בעליידיגען. זינא פעטראווא איז אויך געווען אויפגעבראכט, נאָר זיי האָבען א ווארט ניט געזאָגט, אזוי, אז יעדע פון זיי האָט ניט געוואוסט, צי האָט די צווייטע עפעס וואָס געהערט.

דער הימל האָט נאָך אלץ געפינקעלט, די לופט איז נאָך אלץ ריין געווען, נאָר עפעס־וואָס האָט שוין קאַליע געמאכט די שטי־

די שקלאווין

—1—

בעת מען איז זיך פארנאנדערגענאנגען פון קלויסטער איז שוין געווען גאנץ שפעט. אויפ'ן הימעל האבען געפינקעלט גרויסע שטערן. ס'איז געווען גאר אין אנהויב פריהלינג און כאטש בייטאג האט די זון געוואלעמט אזוי, אז מ'האט געקאנט ארויסגעהן אהן אן אויבער בגד, איז אבער פון אבענד די ערד געוואלען הארט און די קלייניע לוזשקעס האבען זיך פערצויגען מיט א דינינקער מירביגער אייז־פלעווקע.

זשעניא סאמאילאוויטש און זינא פעטראוונא, גימנאזיסטקעס פון אכטען קלאס, זיינען געגאנגען א היים צוזאמען. ביידע זיינען געווען אביסעל מיער; פון זייערע בלוזקעס האט געשמעקט ווייהרויך, אין די אויערען האבען נאך אבגעקלונגען די הויכע שטימען פון די זינגער און זיי זיינען נאך געווען אונטער דעם אייגדרוק פון דער קירכליכער אומגעבונג — די צאנקענדע פייערלעך פון הייליגען פארהאנג, די געהיימגיספאלע בילדער און דער טונקעלער שאטען פון פאפ.

ס'האט זיך געוואלט וואס גיכער קומען א היים, זיך זעצען ביי א העל־בעלויכטענעם טיש און טרינקען הייסע טהיי מיט גע־שמאקע זעמעלעך, און מיט געפרעגעלטע קארשען. נאר פון דעסט־ווענען איז געווען א פערדרוס אוועקצוגעהן פון אונטער אזעלכע פינקלענדיגע שטערען און אזא קרעפטיגע, מחיה'דיגע לופט. דער בלויער אוועג האט ערייצט, ס'איז אין איהם געווען עפעס־וואס קרעפטיגעס, אונרוהיגעס און באנגעס.

— לאמיר נאך אביסעל ארומגעהן — האט זשעניא פארגע־שלאגען.

זינא פעטראוונא האט געמאכט א פערעכטליכע מינע און בע־מערקט אין א שטראף־טאן:

— פערגעס ניט, איך בעט דיר, איבערמארגען איז אן עקזא־מען!

די קלייניגקע זשעניא האט זיך שטיל אבגעזיפצט און איז אונ־

מען האָט דורכגעטראגען דעם פעטען הערר, שלעפענדיג אי־ בער'ן דיל די פערבלוטיגטע פעלדלעך פון זיין שווארצען פראק; מען האָט געפיהרט פאר דער האנד א פרוי אין א העל־בלויען דע־ קאָלטירטען קלייד, מיט א בלייכען וואקסענעם געזיכט און א וואונ־ דערבארען קאָפּ, אין וועלכען ס'איז געווען איינגעפלאָכטען א ווייס־ סע לילית אויף א צובראָכענעם שטענגעל.

שעווירעוו האָט געקוקט אָן א זייט פון די שווארצע רעוואָל־ווערען, וועלכע זיינען געווען אָנגעשטעלט אנטקעגען זיין פנים, אָן א זייט פון די פערביטערטע פנים'ער, אויף דער דאָזיגער אָרימער לילית און אויפ'ן בלוט, וואס האָט פעראומריניגט די אטלאָס־ הויט פון דער פרויען־ברוסט, וואָס איז געווען בעשטימט פאר רא־ פּינירטע פערגניגענס.

עמיצער האָט געשריען אויף איהם, עמיצער האָט געצויגען איהם פאר'ן אקסעל, אבער שעווירעוו'ס אויגען זיינען געווען האַרט און קאלט, און האָבען געקוקט מיט אן אונפערשטענדליכען אוים־ דרוק גלייך ווי זיי וואָלטען געזעהן עפעס, וואס אנדערע האָבען ניט געקענט זעהן.

ס'האבען זיך דערהערט אין זאל ווילדע געשרייען, ס'האט זיך אבגעריסען א הויכע נאטע, דער גרויסער עולם איז אויפגעשפרונגען פון די ערטער, עפעס האט משונה'דיג געקנאקט און שטימען, וואס האבען זיך געטראגען פון ווייטען, האבען אלץ פערהילכט. שעווירעוו האט דערזעהן טויזענדער, צו איהם געוענדעט, פנים'ער, וואס זיינען געווען פערווילדעט פון שרעק, און מיט אן אונגעוועהנ־ליכען פערגניגען, א פער'שכור'טער פון א שרעקליכען פאראקסיזם פון נקמה, שרעק און האפנונגסלאזיגקייט האט ער ווידער אויסגע־שאסען, שוין בעוואוסטזיניג, ציעלענדיג זיך אין עולם אריין.

די קנאקערייי פון דעם בראונינג האט פערטויבט אלע גע־שרייען. דער גלאטער בראונינג האט געשניטען ווי א בליץ אי־בער די קעפ, איבער די אין פאניישען שרעק איינגעבויגענע רוקענס, איבער די פיס פון די אנטלויפענדע. דער ווילדער כאאס פון גע־שרייען האט זיך צוזאמענגעגאסען מיט דעם היסטעריישען יאמער פון פרויען. עמיצער, א פעטער, איז געבליבען שטעהן נעבען דער לאושע און געיאמערט ווי א חיה. אין די טהירען האבען זיך מענ־שען געשפארט, געדריקט איינער דעם אנדערען, נערישען אויף שטי־קער די שפיצען און סאמעט פון טואלעט, געווארפען אויפ'ן דיל די אויסגעפוצטע, צארטע פרויען און געשלאגען מיט פויסטען אי־בער די געזיכטער און רוקענס. און איבער אלעמען, אלעם פערהיל־כענדיג, האט געדונערט שעווירעוו'ס בראונינג, נעהמענדיג מיט א קאלט־בלוטיגער פרייד נקמה פאר די בעליידיגונגען, ליידען און צובראכענע לעבענס. מענשען האבען זיך געשפארט אין טהיר, אויסגעבראכען זי און געכאפט שעווירעוו'ען, טרעטענדיג איהם מיט די פיס און דערלאנגענדיג איהם שווערע קלעפ איבער'ן געזיכט, ברוסט און רוקען.

וועז מען האט איהם בייגעקומען און מיט רעוואלווערען צוגע־שפארט צום עק קארידאר, איז שעווירעוו געשטאנען רוהיג, נאר זיינע אויגען האבען געברענט מיט אן אונרחמנות'דיגער נצחון־פרייד.

פון ווייטען, פון זאל און די קארידארען האט זיך געטראגען א טומל. אומעטום, וואו מען האט נאר געווארפען דעם אויג, זיינען ארומגעקראבען דערשלאגענע, דערשראקענע מענשען, וועלכע האבען פערלארען יעדע מענשליכע געשטאלט.

פלעקען. ער האָט אפילו נישט באלד פערשטאַנען, אז ער איז אין טעאַטער, אז באלד וועט מען שפּיעלען, אז די קאַמישע פיגורען, וואָס געהען ארום איבער דער בעלייכטעטער סצענע און מאכען מיט די הענד, זיינען אקטיארען.

מיר גרויסער פערוואונדערונג, ווי א געהעצטער וואָלף, האָט ער זיך ארומגעקוקט. אלעם, וואס ער האָט איבערגעלעבט דעם דאָזיגען טאָג: זיין אנטלויפען, דאָס נעיעג נאָך איהם, די טויטליכע געפאהר, דער זיכערער נאָהענטער טויט איז געווען אזוי ווייט פון די פייערליכע קעפּ, נאַקעטע אקסלען, פאַנטאַסטישע דעקאָראַציען און פיעל־פארביגע פייערען, וועלכע ער האָט געזהן איצט.

משוגע־ווילד איז געווען דאָס, וואָס אזוי איז דאָס טאַקע: וואָס זיין גאנצער שרעק, די אונענדליכקייט פון זיינע ליידען, זיין טויט אליין האָט נאָר קיין וועדט ניט. אויך איצט האָט זיך, אזוי ווי שטענדיג, אויפגעהויבען דער פּאַרהאנג, אויך איצט האָט געמאכט מיט די הענד דער שווארצער קאפּעלמייסטער, און צוזונגען האָט זיך דער אקטיאר אין טריקא שטיל, זיס און פייערליך, ווי אין א טעמפּעל.

איהם זוכט מען, איהם, שווירעוו'ען וועט מען באלד געפינען, כאפּען און אויפהיינגען בעגינען, און דאָ וועט זיך אלץ גיך בערוהיגען, און ווידער וועט שפּיעלען מוזיק, ווידער וועלען ערנסט אנשטרענגען זייער אויפמערקזאמקייט די רוהינע, זאטע, לאכענדיגע מענשען, ווידער וועט קלינגען די וואונדערבארע שטימע, ווידער וועלען אויפציטערען פון פרייד די נאקעטע, בלייכע אקסלען פון די פרויען און פערהילכט וועט ווערען דער זאל פון הילכיגע אפּלאָדיסמענטען.

איין קורצע מינוט האָט עפּעס גרויסעס אנגעשטרענגט זיך און געוואקסען אין דעם ענטצונדענעם מח, און פלוצלונג האָט זיך ווי עפּעס אויפגעריסען. א ווילדער, א קלייניגקער, מיט צופאטלטע האָר, מיט אן אונריינעם פערפייניגטען געזיכט, מיט פערריקטע אויגען האָט שעווירעוו ארויסגערוקט זיך פון דער לאָזשע און קאנוואלסיוו אויסשטרעקענדיג די האנד, ניט ציעלענדיג זיך, האָט ער געשאסען אין די דאָזיגע רוהינע קעפּ, וואס האבען ניט געוואוסט פון קיין געפאהר.

דעם עולם, וואס האָט גאָר נישט פערשטאַנען וואס דאָ טהוט זיך. עטליכע סטודענטען, וואס האָבען יא פערשטאַנען וועד שעווירעוו איז, האָבען אומזיסט געפֿרואווט צו פערשטאַרקען די פֿאניק כדי צו נעבען איהם א מעגליכקייט צו אנטלויפֿען. עמיצער האָט געגעבען א געשריי מיט א יונגער קלינגענדיגער שטימע:

— לויפֿט אין טעאַטער!

און אינסטינקטיוו פֿאַלגענדיג דער שטימע פון דעם אונבעקאַנטען פרייַנד זיינעם, האָט שעווירעוו, צוואמען מיט'ן עולם, אריינגעשפּאַרט זיך אין די גרויסע טירען פון טעאַטער.

עמיצער האָט איהם א שטויס געטהאָן אין פּאַרטער אריין. א קאפּעלדינער איז א רויט־גאָלדענעם פראַק האָט געפֿרואווט אָבצוהאַלטען איהם, אָבער ער האָט זיך דערשראָקען פּאר זיינע ווילדע אויגען און איז אָבגעשטויסען געוואָרען אן א זייט פון פרעמדע מענשען. שעווירעוו איז דורכגעשפּרונגען א שמאַלען קאָרידאָר און פֿארביילויפענדיג די רויטע לאָקייען און די אויסגעפּוצטע דאמען, וועלכע האָבען מיט שרעק געקוקט אויף איהם, איז ער אריינגעשפּרונגען אין א ליידיגער לאָזשע, וועלכע איז געיוען בעשלאָגען מיט רויטען סאמעט און פערנומען מיט בענילדטע שטולען. כמעט אונבעוואוסטזיניג האָט ער פערמאַכט די טהיר, פערבאַראַקאַדירט זי מיט עפּעס א דיוואָן און אראָבגעלאָזט די הענד. עס איז געקומען דער סוף.

ס'האָט זיך געהערט ווי אין קאָרידאָר האָט עמיצער געשריען מיט אן אונגאַטירליכער, אויפגערעגטער שטימע:

— אויף דער גאַלעריע!... איך האָב געזעהן!... אויף דער גאַלעריע! אהין!... אהין!...

עמיצער האָט געפֿרואווט עפענען די טיר, אָבער גראד אין יענער מינוט האָט זיך אויסגעלאָשען דאָס ליכט און ס'האָט זיך אויפגעהויבען דער פּאַראַנג, אזוי אז מען האָט געקענט זעהן א העלבעלייכטעטען גרינעם גאָרטען און מענשען אין פאנטאסטישע גאָלדען־רויטע און העל־בלאָהע קלייַדער.

אַלעס, וואס איז געשעהן דערנאָך, איז געווען ווילד און שטורמיש.

פון אָנהויב האָט שעווירעוו גארנישט געזעהן אויסער די קעפּ. וואָס האָבען געהאנגען ערגעץ איבער איהם און עפּעס נעבעלהאפטע

שווארצע סאלדאטן, מיט ביקסן, און זייערע באיאָנעטן האָבן אָבגעשטראָלט די אָוועגד־פייערן.

„א געיעג!" — האָט מיט א געפיהל פון גלייכגילטיגער האָפנונגסלאָזיגקייט פערשטאנען שעווירעוו.

עס איז געווען אונמעגליך, אז מען זאָל איהם ניט בעמערקען אויף דער העלפער, ריינער גאס. אלעס איז געווען פערפאלען, אָבער מיט א משונה'דיגן עקשנות האָט שעווירעוו בעשלאָסען ניט אונטערצוגעבן זיך. און פיהלענדיג, אז מען זעהט איהם, האָט ער, ניט בעהאלטענדיג זיך, א זוּאַרף געטהון זיך איבער'ן גאס און, לויפענדיג כמעט אנטקעגן די פון אלע זייטען אָנגעלאָפענע פּאָליציסטן, איז ער ארויסגעשפרונגען אויף דעם בריטען פלאץ.

.15

א שווארצער הימעל, וואָס האָט אָבגעשפיגעלט מיליאָנען פייערן, איז געהאנגען איבער'ן שטאָדט. אויף יעדער גאס, נעבען די טראָטוארן, האָבען געשיינט העלע לאמטערנען, אָבער די גאסען האָבען אויסגעזעהן ווי פינסטערע הייל־ען.

איבער דער נאכט האָט זיך געטראָגען דעם טומעל פון טויזענדער מענשען, וואָס האָבען ווי א טייך געקוואָלען פון דער נאכט ארויס, און אריינגעגאָסען זיך אין די העלע הויפען און טויערן, פרעהליכע און אויפגעלעגטע, ווי מחנות קינדער. עס זיינען געשטאנען גרויע זשאנדארמען, מענשען האָבען גערעדט, בערד געקלאפט מיט די פיס, עקיפאזשען שטיל געטראָגען זיך איבער'ן גאס און א טויזענד־פיסיגער עולם האָט זיך ערגעץ ווייט געיאָגט.

שעווירעוו איז האסטיג געלאָפען, האָט זיך געדרעהט, איז פערשוואנדען געוואָרען אין דער שווארצער מאסע און זיך ווידער בעוויזען אויף א ליידיגען אָרט. נאָך איהם האָבען זיך מענשען געיאָגט, געכאפט איהם פון אלע זייטען, אָבער ער האָט זיך נאָך געדרעהט, געוואלט אויסדרעהען, פיהלענדיג גוט, אז דאָס איז שוין דאָס לעצטע נארישע שפיל.

ענדליך האָבענדיג צוגעלאָפען צום ארייננאנג פון טעאטער, האָט ער דערזעהן קלאָר, אז דער אייזערנער רינג ארום איהם האָט זיך צוזאמענגעשלאָסען. די גרויע טעאטער זשאנדארמען, וואָס זיינען אָנגעלאָפען הערענדיג די געשריייען, האָבען ארומגערינגעלט

וועז אַנגעטהון אין ווייסען דער גאסען־טראָטואר. שעווירעוו איז דורכגעגאנגען דעם הויף אוז ארויסגעקוקט אין גאס. עטליכע טריט פוז טויער, אין מיטען פוז דעם לויזיגען גענעל, זיינען אונבעוועגליף געשטאנען פאר איהם דרייַ פיגורען. דאָס זיינען געווען פּאָליציסטען, מיט ביקסען אויף די אקסלען.

שעווירעוו איז אַבגעשפרונגען אוז האָט זיף צוגעדריקט צו דער וואנד, אַבער די פּאָליציסטען האָבען נאָרנישט בעמערקט. זיי האָבען וועגען עפּעס שטיל גערעדט אוז שעווירעוו האָט געכאפּט די ווערטער:

— צו וואָס ממית'ן מענשען גלאט אין דער וועלט אריין... דאָס איז ריכטיג...

שטארק געקלאפּט האָט דאָס הארץ שעווירעוו'ס, אַבער זיין פערשטאנד איז געווען אזוי שארף, ווי פריהער. אוז, שטילערהייט בעווענדיג זיף, איז ער געגאנגען צוריק, זיף לייכט אויפגעהויבען אויפ'ן פּארקאן אוז אַראָבגעשפרונגען אין'ם זעלבען הויף מיט האָלץ, דורף וועלכען ער איז שוין געלאָפּען אמאָל.

ארום אוז ארום איז געווען אַנגעווארפען מיט האָלץ אוז עס האָט געשמעקט מיט וואלד אוז פייכטקייט. ליידיג איז געשטאנען דעם וועכטער'ס שטיבעל מיט טונקעלע פענסטער, אוז אלעס איז געווען שטיל אוז רוהיג. אין די אַבענע טויערען האָט אריינגעשיינט די גרויסע גאס: דאָרט זיינען געגאנגען עפּעס מענשען, געצונדען זיף העלע מאגאזין־פייערען אוז הילציג געקלאפּט די פערד.

„אויב מיר וועט זיף איינגעבען ארויסגעהן אויפ'ן פּראָספּעקט, וועל איף זיף פערליערן צווישען דעם עולם. איף וועל נעהן אויפ'ן פינלאנדער וואָקזאל, ארויסגעהן פוז שטאָדט אוז צו פוס געהן צום גרענעץ..." האָט שנעל געארבייט שעווירעוו'ס געדאנק. — „מיר גיבען זיף נישט אונטער נאָף" — האָט ער שטאָלץ געדראָהט עפּעס אן אונזיכטבארען שונא אוז איז ענטשלאָסען ארויסגעגאנגען פוז דעם טויער.

די בעווענונג אין גאס, די בלענדענדע פייערען האָבען איהם צוטומעלט. ער איז אַבגעגאנגען עטליכע טריט, אוז פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן א פערציטערטער: אין פערשיעדענע ערטער, נעבען די טויערען אוז קרייץ־וועגען, זיינען געשטאנען די זעלבע

און נעבעכדיג, און זיין גאַנץ פנים האָט זיך צוקרימט אין א שרעק־ליכער קראַנקהאַפטם גרימאַסע.

„איך וואַר משוגע... איך וועל נישט אויסהאַלטען", האָט ער געטראַכט, און ער האָט מיט אַן אונגעוועהנליכער שטימע געזאָגט: זאָל שוין זיין א סוף!

דער ווילדער קלאַנג האָט זיך צוטראָגען הילכיג איבער די וועגד פון לייזיגען הויז און שעווירעוו האָט זיך אויפגעכאַפט.

דער אַרויסגעפאַלענער רעוואָלווער איז צופעליג אַריינגעפאַלען אין די הענד, וואס האָבען געטאַפט דעם דיל. אָנריהרענדיג דעם שוואַרצן, קאַלטען שטאָהל איז ער ווי אויסגעניכטערט געוואָרען. שעווירעוו איז אויפגעציטערט געוואָרען, האָט אָנגעשטרענגט אלע קרעפטען, האָט זיך אנידערגעשטעלט א האַרטער, רוהיגער ווי שטענדיג.

— מען דארף נעהן! תליה, משוגעת אדער לעבען, איז דאָס ניט אלץ איינס, פריהער אדער שפעטער...

ער האָט זיך מיעד ארומגעקוקט, אַריינגעלעגט דעם רעוואָל־ווער אין דער טאַש און גענומען זיך אַראָבלאָזען איבער די אונ־זיכטבאַרע טרעפען, וועלכע האָבען היל כיג פערצייכענט זיינע טריט.

ער איז שוין געשטאַנען ביי דער טהיר, געזעהן שטאַרטישע פייערען און פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן, אַרויסכאַפענדיג דעם רעוואָלווער.

בייס אַרויסגאַנג, אזוי ווי פערשטעלענדיג איהם דעם וועג, איז געשטאַנען א לאַנגער, שווארצער שאָטען. ער האָט קוים גע־קענט אונטערשיידען אין דער פינסטערניש הענד, צוגערריקטע צו דער ברוסט, צולאָזענע האָר און א בלייך פנים.

— ווער איז דאָס? — האָט אויסגעשריען שעווירעוו און פלוצלינג צולאכט זיך.

דאָס איז געווען א פשוט'ער שטיק האלץ, וועלבען די פינס־טערניש און די שרעק האָבען צוגענעבען א גראַנדיעזע מאַרטירער־געשטאַלט.

ער איז צוגענאַנגען צו איהם, מיט פעראכטונג אָבגעשטויסען איהם מיט'ן פוס און איז אַרויסגענאַנגען אויפ'ן הויף.

אויפ'ן וועג האָט ער בעמערקט הויפען ציגעל, קאַלך און האלץ. די טויערען זיינען געווען אָפען, און דאָרט אין דרויסען איז גע־

און דאָס בייז וועט ניט טריאומפירען אין מיר! געה אוועק פון מיר, שטן!

שרעקליך אויפגעציטערט איז געוואָרען די גאנצע נשמה פון׳ם קליינעם מענשען, וועלכער איז געהאנגען איבער׳ן אָבגרונד, און, אויסשטרעקענדיג זיינע שוואכע הענד, האָט ער מיט א יאמער פון טרויער און האָפנונגסלאָזיגקייט אויסגעשריען:

— דו האָסט נעהאט א טעות... א טעות!

ער ווייל איהם איינהאלטען, פערניכטען די שרעקליכע ווער־טער, ער רייסט זיך צו איהם מיט די לעצטע קרעפטען. אָבער די אָרימע, מענשליכע שטימע ווערט פערלאָרען אין דעם רויס, ניט דערגרייכענדיג די שפיצען. שוואכע, מענשליכע הענד גליטשען זיך איבער הער אייביגער פעסטונג. ער מאכט אן אונאָטירליכע אנשטרענגונג, כדי זיך אָנצוהאלטען, אָבער דער שטיין איז קאלט, גרויס און אונערשיטערליך. און דאָס קליינע, צושפרייטע לייב פליהט אין דעם אָבגרונד...

מיט דעם שרעק פון גאָר אונ׳רחמנות׳דיגען טויט האָט זיך אָנגעצונדען זיין גייסט און שעווירעוו האָט זיך אויפגעכאפט.

די פינסטערניש איז געשטאנען ארום, היטענדיג דאָס געהיים־נים. די שרעקליכע ליידען פון מאכטלאָזיגקייט האָבען געגאָסען אין דעם הארץ גיפט פון יאוש, וואָס האָט געגרענעצט מיט׳ן העכ־סטען עקסטאז.

— וואָס אזוינס האָב איך געזעהן?... דעם טויט?... ניין! שטאַרב איך אָדער איך פערליר דעם פערשטאנד? מען דארף דער־מאָנען זיך!... — אזוי האָט זיך געוואָרפען אין אלע זייטען זיין פערפייניגטער גערואנק.

עם האָט זיך געדוכט, נאָך איין אנשטרענגונג און ער וועט זיך דערמאָנען. עפעס וועלטער האָבען זיך געדרעהט אין מח ביי איהם. זיי זיינען געוואקסען און געוואָרען נאָהענטער, קלאָרער. אָט האָט זיך אָנגעשטרענגט זיין נשמה און פלוצלינג ווידער אלעס פערשוואנדען. דאָס איז געווען א שווערע פיין.

א בלייכער און א שרעקליכער האָט זיך אויפגעהויבען שעווי־רעוו אויף די ציטערענדע, אָבגעשוואכטע פים, מיט בויד הענד אָנהאלטענדיג זיך פאר׳ן וואנד. ער האָט געשמייכעלט פערלאָרען

זיי אויף זייער שפּראַך; איך בין געוואָרען מענש, כדי צו קעמפּפען מיט דיר. און וועז דו וועסט רעדען צו זיי, וועל איך לאָקען צו זיך און שיקען צום טויט דיך, דעם אונפערשטענדליכען, זינלאָזען אסקעט! הערסט! איצט זיינען מיר שטערבלעך בייזע... שטויס מיך ארונטער! פערניכט דאָס גאנצע בייז פון דער וועלט. נעהם איהם אויף זיך, ווייל דו ביזט געקומען רעטען די וועלט און דו איינער וועסט קעניגען איבער איהר... שטויס מיך אראָב!

דער נאקעטער קערפער בויגט זיך אונפערשעמט און ווארפט זיך אויפ'ן ראנד פון דעם אָבגרונד. די שווארצע האָר צולאָזען זיך איבער די פעלזען און בעוועגען זיך לייכט אין דער שרעקליכער וויסטקייט. די הענד גליטשען זיך איבער'ן ראנד, איין ראָז־פאר־ביגער פוס לאָזט זיך אראָב און איבער'ן אָבגרונד הענגען שטייף אראָב רונדע ברוסטען, די שווארצע, ליידענשאפטליכע אויגען ברענען און שטארקער שפּיעלט אין זיי עפּעס שלאנגיגעס. דער גאנצער אונפערשעמטער און לאכענדיגער לייב גליטשט זיך, קלאמערט זיך, ציטערט פון אנשטרענגונג און ווארט נאָר אויף איין שטויס, כדי ער זאָל פערשווינדען אין אָבגרונד. דאָס לייב רופט, ציהט, פיהרט אריין אין נסיון. איין בעוועגונג, נאָר איין בעוועגונג.

— שטויס מיך ארונטער! דו וועסט זיין איינער!... שטויס ארונטער, און איך וועל בענשען אלע צייטען! שטויס! איך בין דאָס גאנצע בייז פון דער וועלט! דו ביסט דאָך געקומען די וועלט רעטען! טו וואָס צווייפעלסט דו? זעה, איך פאל.

די דינע ליפּען, פערשלאָסענע פון אונמענשליכען קאמפּף, ציטערען און עס ציטערען די דורכזיכטיגע ברעמען פון די פערמאכטע אויגען!

— שטויס ארונטער!

פלוצלינג האָבען זיך די צושפּאלטענע ליפּען א ריהר געטהאָן, די שיטערע ווענטלעך האָבען אויפגעציטערט און ער האָט געעפענט די אויגען.

זיי זיינען קאלט, רוהיג און ליכטיג און זיי האָבען געקוקט ערגעץ ווייט, ווייט, דורכפליהענדיג אונענדליכע רוימען און יאהר־הונדערטער. דאָס גאנצע גליק פון דער וועלט און איהר גאנצע פרייד וועלען ניט איבערוועגען איין שלעכטע בעוועגונג מיינע!

נען אריינגעפאלען אין אבגרונד; א מיראזש פון ווייטע גאלדענע שטערט און די בלאהקייט פון׳ם ווייטען ים און צוויי גרויסע אונ־מענשליכע פנימ׳ער איבער דער גאנצער וועלט.

צוזאמענלייגענדיג די הענד אויף דער ברוסט און איינדרי־קענדיג אין איהר די בייניגע פינגער, שטעהט איינער אן איינזא־מער, און דער ווינד פון די זוניגע שטראקען האט געשפיעלט מיט זיינע צופאטעלטע האר. די אויגען זיינען פערמאכט און די ליפען איינגעדריקט, אבער אן אונמענשליכע פרייד ציטערט אין זיי און עס ציטערען אויך די דארע פינגער, צוגעדריקטע צו דער ברוסט. און אליין איז ער, ווי צוגעצויגען צום הימלישען פידעל־שפיל און די גאנצע לופט, דוכט זיך, ציטערט ארום איהם, א צוטומעלטע פון דער שרעקליכער, אונמענשליכער אנשטרענגונג פון גייסט.

און יענער ליגט אויפ׳ן ראנד פון צושטערטע טרעפלעך, און פעט, נאקעט און ליידענשאפטליך טולעט זיך צו די הארטע שטיי־נער. א וואונדערבארער קערפער, א נאקעטער, אונפערשעמטער קערפער מיט פרויען־ברוסטען, וואס צינדט אן אין דעם בלוט חיה׳שע פערלאנגען. די גרויסע, פולע ברוסטען ציטערען. דער ראז־פארביגער זיך הויבט זיך פון געהיימען געלעכטער, די הענד קלאמערען זיך אן די פעלזען, אויפ׳ן לעצטען ראנד, איבער דעם שרעקליכען אבגרונד פון פעלדער, וואס פונקלען דארט אונטער דער זון. דאס שווארצע פייער פון שווארצע אויגען שפילט רעטזעל־האפט, און עפעס ריהרט זיך אין זיי ווי שווארצע שלאנגען, וואס האבען זיך בעהאלטען אין דער טיפעניש פון גרויסע וואסערען.

— איך בין דאס גאנצע בייז פון דער וועלט! — זאגט א שטימע אין דער אנגעשטרענגטער שטילקייט. איך בין דאס לע־בען, וואס לאקט און די גאנצע ערד אין איהר פינסטערער און שרעקליכער ליידענשאפטליכקייט, באר וועלכער אלעס וואס לעבט בעצאהלט מיט אייביגען ליידען! דו האסט זיך פערקערפערט, גאט׳ס גייסט! איך פערשטעה דיינע געראנקען און זעה, וויפיעל ליידען און אונגוטיגע שטרעבונגען, וועלכע זיינען ערגער פון טויט, דו זעהסט אין דער צוקונפט. דו ליידסט! און דיך וועלען קרייציגען מענשען, וויל איך בין שענער און פערשטענדליכער פון דיר. און איצט, אין דער דאזיגער מינוט, וועדט בעשטימט דער שיקזאל פון דער וועלט!... דו האסט געוואלט זיין א מענש, כדי צו רעדען מיט

לער שטימע עפּעס, אָדער ער זעהט דאָס אליין, אָבער דער אָנגע־
שטרענגטער מח האלט ניט אויס די שרעקליכע אנשטרענגונג און
רייסט זיך מאכטלאָז אָב, אוועקטראָגענדיג מיט זיך אלעס אין דעם
אָבגרונד פון דער קאלטער, מיעדער אונענדליכקייט.

איהם האָט זיך געדוכט, אז ער קלעטערט איבער א זעהר שטיי־
לען פעלז, א קליינינקער, פעריאָגטער מענש'ל, נאָך איהם קרי־
כען אונענדליכע רייהען מענשען, ווי שוימענדע וועזען פון די
שווארצע וואסערען, גרייט צו כאפּען איהם, צורייסען איהם, צו־
טרעטען איהם, ווי א גרעזעל. מיליאָנען הענד זיינען אויסגע־
שטרעקט, כאפּען איהם פאר די הענד, פאר'ן זוים פון קלייד, ריי־
סען די קליידער, און א שרעק כאפּט איהם ארום. אָבער ער קריכט
אלץ העכער און העכער, און אָט זיינען זיי שוין אלע ערגעץ ווייט
אונטען, קוים צו זעהן, און ער, אויפער אליין, — אויף א שרעק־
ליכער הויכקייט און דער ווינד פלאטערט איבער זיין קאָפּ. און
נאָך העכער איבער זיך, אויף'ן שארפען שפּיץ פעלזען, זעהט ער
צוויי שווארצע פיגורען, וואָס זיינען פערגליווערט געוואָרען הויך־
הויך איבער דער וועלט, איינזאמע אין'ם בריטען, בלאָהען רוים.
און ער פיהלט, אז זיי וויסען דאָס רעטעניש פון זיין גאנצען לע־
בען, אז באלד וועט ער זיך דערוויסען אלץ און פערשטעהן פאר־
וואָס קריכט ער אויף די שרעקליכע, איינזאמע הויך, פארוואָס ריי־
סען זיך נאָך איהם די שווארצע וועלען, וועלכע זיינען גרייט צו
צוריסען איהם. און דאָס געפיהל פון העכסטער פרייד ערשיטערט
זיין זעלע. זיי זיינען ווייט, ווי א חלום, אָבער זיי וואקסען אלץ
קומען צו נעהנטער. שעווירעוו פליהט שוין צו זיי מיט א שרעק־
ליכער שנעלקייט. די נאָהענטקייט פון'ם געהיימנים, וועלכעם ער
וועט באלד דערוויסען, פילט אָן זיין הארץ מיט אונערטרעגליכער
פרייד.

„מען זאָגט, אז אייד ער א מענש פערליירט אינגאנצען זיין פער־
שטאנד, פיהלט ער אזא שרעקליכע, אונפערגלייכליכע פרייד... איך
וויים!" טראכט שעווירעוו און פיהלט, אז דאָס אלץ איז א חלום
און קען זיך ניט אָבריסען פון איהם, שטרענגט זיך אונמענשליך
אָן, כדי ניט צו פערליירן די זעהונג און זעהן אלץ ביז'ן סוף.

א שארף־שפּיצינער פעלזען אין דער הויך; א ווייטע, גאלדענע
זון; אונענדליכע, פון נעבעל אויסגעוועבטע ווייטקייטען, וואָס זיי־

פון אמאליגער פראכט. די פינסטערניש האָט זיך געהויבען איבער די האלב צושטערטע וועגט, געקליבען זיך אין די ווינקלען און געקוקט פון די טירען, פון די אויסגעלייגטע זאלען. עפעס געשפענסטער האָבען שטיל בעוועגט זיך דאָרט, גלייך ווי עס זיינען אויפגעשטאַנען תחית המתים די געשפענסטער פון אמאליגע מענשען, וועלכע זיינען געזעסען דאָ, געליעבט און געליטען און געשטאַרבען דאָ, ווען עס איז געקומען די פאטאלע שעה.

מיט וועלכער פערוואונדערונג וואָלטען געקוקט די אָנגעפוידערטע גראפען און מארקיזינען אויף דעם קליינינקען, דערשראָקענעם, מאָדנעם מענשעל, וועלכער האָט זיך צוגעטוליעט צו דעם ווינקעל, מיט דעם רעווָאלווער אין האנד.

שעווירעוו האָט זיך אויפגעכאפט אזוי ווי פון א שרעקליכען שטויס.

מיט איהם איז געשעהן עפעס אונפערשטענדליכעס. ער האָט לכתחלה ניט געקענט כאפען וואו ער איז און וואָס איז מיט איהם; עפעס א גרויסע פרייד האָט ערשיטערט זיין גאנצע זעעלע; זיין גאנץ וועזען איז געווען אָנגעשטרענגט אין אן אונמענשליכען עקסטאז, און זיין הארץ איז געווען ווי א ברעכיגער, גלעזערנער געפעס, וואָס וועט באלד־באלד צוברעכען זיך אויף שטיקלעך. געהאָט האָט ער דאָס געפיהל, אז ער האָט נישט לאנג א וואונדערבארע, שרעקליכע זעהונג געהאט. מעגליך, אז דאָס איז געווען א האלוצינאציאָן, מעגליך, האלב פערגעסענע עראינערונגען, מעגליך, אז זיין ערשיטערטער, דאָך ניט אינגאנצען פערשלאָפענער מח, האָט געווענט זיך זיינע פאנטאזיען.

„וואָס האָב איך געזעהן? — האָט ער געפרענט זיך א צוטומעלטער. — עפעס גרויסעס, וויכטיגעס, וואָס נעהמט אין זיך אריין דאָס גאנצע לעבען, ווי דער ים — א טראָפען וואסער... וואָס איז דאָס אזוינס!... מען דארף דערמאָנען זיך"...

אָבער אזוי ווי אן אייזערנער פאָרהאנג האָט זיך אראָבגעלאָזט איבער זיין מח. נאָך האָט געשיינט הינטער איהם אן אונפערשטענדליך ליכט, ס'האָבען זיך געהערט שטימען און געדרעהט זיך עפעס פנימ'ער, אָבער ער האָט ניט געקענט דערמאָנען זיך, און דאָס איז געווען א גרויסע פיין.

אזוי ווי עמיצער האָט איהם דערצעהלט מיט א שטילער, שטי־

און אויב איצט וואָלטען אריינגעריסען זיך, מיט געשרייען פון פּרייד, זיינע פערפּאָלגער, וואָלט שעווירעוו אודאי קיין ווידער־שטאנד ניט בעוויזען.

שוואכער איז געוואָרען דער פּערמאָטערטער לייב. עפּעס א ווייסער נעבעל האָט זיך געצויגען אין דער הויך, ארום איהם, און ארומגעווייקעלט איהם, ווי תכריכים א טויטען, אבשיידענדיג איהם פון דער גאנצער וועלט. עפּעס שטילעס האָט געקלונגען אין די אויערען זיינע, און געוואָלט האָט זיך נאָר איין זאך: פּערמאכען די אויגען און מיט'ן קאָפּ אריינווארפען זיך אין דער פינסטערניש, שטילקייט און אונבעוועגליכקייט.

— מען טאָר ניט שלאָפען! — האָט ער זיך געזאָגט.

א שווערער נעבעל האָט זיך אלץ מעהר און מעהר אָנגעלעגט אויף זיין מח, אלעס איז אוועקגעשוואומען פון זיין בעוואוסטזיין, און מינוטענווייז איז שעווירעוו געשלאָפען כמעט מיט אָפּענע אויגען.

פון צייט צו צייט פלעגט ער זיך אויפכאפען, דערמאָנען זיך אָן עפּעס, אויפציטערען, שארף אומקוקען זיך און ווידער אריינ־באלען אין א פייניגענדע שלעפערגקייט, פיהלענדיג ווי עס ווערט אלץ קאלטער זיין לייב, וואָס ווערט דורכגעדרונגען מיט דער פייכט־קייט פון דעם נאסען ליים.

אנטגעגען איהם, פון א האלב צושאָטענער וואנד, האָט זיך קאָקעטיש געפלאָכטען א קאפריציעזע ראָזעטע און האָט שרעקליך נעפייניגט שעווירעוו'ן אָהן יערען זין. צייטענווייז, האָט ער קלאָר געזעהן, אז דאָס איז ניט מעהר ווי א שטיק צובראָכענער מארמאָר, אויף וועלכען ס'האָבען זיך נאָך געזעהן געמעהלעט פון אונגעווענהנ־ליכע פלאָנצען. אָבער צייטענווייז האָט די געמעהלעט פערדעקט א פינסטערניש, און זיי זיינען געוואקסען, האָבען גערוהרט זיך, אָנ־געמומען קאָשמאר־באָרמען, דאָס ווערענדיג לענגער, דאָס ווערענדיג קירצער, דאָס צוזאמענגיסענדיג זיך אין א שרעקליכען, מענשליכען געזיכט.

אָבער סוף כל סוף איז שעווירעוו ענדליך אנשלאָפען געוואָרען, וויל ווען ער האָט געעפענט אויף א מינוט די גאנץ פערשלאָסענע, דוכט זיך, אויגען, האָט ארום געבליהט די טיעפע דעמערונג און אין איהר האָבען זיך געטונקען די ווייטע ווינקלען און די רואינען

און האָט מעהר נעפּרעסען שעווירעוו׳ס נשמה, ווי די פּנימ׳ער פון זיינע פערפּאָלגער, וועלכע ער האָט זיך גאָרניט געקענט פּאַרשטעלען. דאָס איז געווען עפּעס אונפּערזענליכעס און בלינדעס, וואָס האָט זיך געיאָגט נאָך איהם, ווי דרעסירטע הינט.

שעווירעוו האָט געטראכט ניט וועגען דעם, ווי נאָהענט דער טויט איז און ווי וועניג האָפענונג ער האָט צו רעטען זיך; געטראכט האָט ער וועגען דעם, אז איהם וועט זיך ניט איינגעבען צו פערווירקליכען דעם גראנדיעזען געדאנק, וועלכען ער האָט מיט אזא פייגליכער פיינדשאפט און פּינליכער ליעבע אויסגעטראָגען אין זיין הארצען אזוי פיעל יאָהר. ער האָט זיך דערמאָנט אָן יענעם שענעם אָפיציר, וועלכער האָט ארויסגעכאפט דאָס שווערד און שיער ניט דערלאנגט איהם איבער׳ן קאָפּ; ער האָט זיך דערמאָנט אָן דעם סאָלידען עלטערען מענשען, וועלכער האָט אויסגעשטרעקט דעם שטעקען, כדי אָבצושטעלען איהם. ער האָט זיך דערמאָנט נאָך אן פערשידענעם, און האָט נעציטערט פון פיינדשאפט און פעראכטונג. ער האָט פערשטאנען, אז עלעם איז פערפאלען און אז די אלע מענשען מענען רוהיג לעבען ערוואַרטענדיג, אז באלד וועלען זיי לעזען אין די צייטונגען נייעס וועגען זיין פיינליכען און אייגזאמען טויט. וען שעווירעוו האָט קלאָר, וואָס קלאָרער קען ניט זיין, פערשטאנען זיין מאכטלאָזיגקייט, איז ער שיער ניט דערשטיקט געוואָרען פון אן אָנפאל פון א אונגלויבליכער בייזקייט און האָפענונגסלאָזינקייט.

אָבער די צייט איז זיך נענאנגען איהר נאנג, ביסלעכווייז האָט זיך בערוהיגט דאָס הארץ, וואָס האָט געקלאפט אזוי קאנווולסיוו, האָט אויפגעהערט שווער צו אָטעמען די ברוסט, און די איינגעקארטשעטע הענד האָבען זיך פון זיך אליין געזומען ארבלאָזען אין שווערער טויט־מידקייט. אזוי ווי עפּעס אָנגעשטרענגטעס ביז׳ן לעצטען גראד האָט זיך אָבגעריסען און אלע געפיהלען און געדאנקען זיינען פלוצלינג אָבגעפאלען ווי א הארץ, וואָס פלאצט פלוצלינג פון אונערטרעגליכען ליידען. ער האָט זיך בערוהיגט, און די רוה איז געווען די שווערע טויט־רוה, וואס נעמט ארום א מענשן, וועו דער שטריק איז שוין אויף זיין האלז און קיינער־ניט, — ניט מענשען און ניט געטער, — וועלען איהם שוין מעהר ניט רעטען. א שרעקליכע גלייכגילטיגקייט האָט איהם ארומגעכאפט.

קאָנווּאולסיוו געדריקט דעם רעווּאָלווער אין דער אָבגעשוואכטער האנד, גרייט צו טויטען יעדען איינעם, ווער עס וועט זיך נור בע־ווייזען אין דער חורבה פון די צושטערטע טירען. ער האָט נע־הערט געשרייען פון מענשען און א טופען פון פים, וואָס לוי־פען שוועך איבער די רואינען פון די מארמאר־טרעפ. זיין ברוסט האָט זיך געהויבען, ארויסלאָזענדיג עפעס א פערדעכטינעס קלאנג און די ווילדע אויגען האָבען געברענט, ווי ביי א צום־טויט פער־העצטען וואָלף. אָבער מינוטען, און שפּעטער־צו שעה'ן זיינען פערגאנגען, און אלעס איז געווען שטיל און לעדיג, נור שוואך האָ־בען זיך דערטראָגען וועז־ניט־וועז שוואכע גאסען־קלאנגען.

שעווירעוו האָט שוין ניט געקענט לאָגיש טראכטען און האָט שלעכט פערשטאנען, וואָס עס קומט פאָר. ער האָט אינסטינקטיוו געווארט עס זאָל פינסטער ווערען און יעדעס מאָל האָט ער פער־מאכט די אויגען, ניט זייענדיג שטארק געוונג צו קעמפּפען מיט דער שרעקליכער שוואכקייט, וועלכע האָט ארומגעכאפט זיין לייב און האָט איהם געוואָרפען אין א עקעלהאפטען פיבער. פאר זיינע פערמאכטע אויגען האָבען זיך געטראָגען גאסען, עפעס פנים'ער, הענד אויסגעשטרעקטע צו איהם. אין זיינע אויערען האָבען נאָך געקלונגען די געשרייען און די פייפערייי. צווישן מאָל האָט מען געשאָסען אויף איהם, אָבער דאָס האָט זיך זעהר שוואך אָבגעקריצט אין זיין געדעכטניש. וועד ווייס, אפשר האָט זיך דאָס אלץ נור אויסגעדוכט. דערפאר האָט געמאכט אויף איהם א שרעקליכען אייגדרוק דאָס, וואָס אלע, וועלכע זיינען איהם געקומען אנטקעגען אין דער צייט פון דעם שרעקליכען, טויטליכען גלאָף, זיינען ג־וועז זיינע שונאים!... קיינער האָט ניט געפּרואווט צו העלפען איהם בעהאלטען זיך, צו בעשיצען, פערהאלטען זיינע פערפאלגער, אָדער, וועניגסטענס, אָבטרעטען איהם דעם וועג. און אויב עס זיינען געווען מענשען, וואָס האָבען ניט געפיהלט דעם נאריש־שען, לייד־נשאפטליכען כעס צו איהם, אויב אנדערע האָבען זיך ניט ג־שטעלט אויף זיין לייד־נס־וועג, מיט הענד אויסגעשטרעקטע, כדי צו כאפען איהם, זיינען דאָס געווען אָדער גלייכגילטיגע, אָדער נייגיריגע, וואָס האָבען מיט פערגניגען געקוקט אויף דער דאָזיגער מענשען־יאגד.

און דער געדאנק וועגען די דאָזיגע נייגעריגע איז געווען שארפער

14.

קאלט און אונהיימליך איז געווען ארום, ווי אין א גרויסען בית עולם. עס האָט געשמעקט מיט נאסעם לייַם און געברָאכענע ציגעל, און נאָך עפעס א מאָדנער געַרוך, ווי פון הונדערטיעהריגען שטויב, האָט זיך געטראָגען פון א ווינקעל, אין וועלכען ס'האָט זיך פער־קליבען שעווירעוו.

שוין עטליכע שטונדען איז ער געזעסען דאָ, א בעהאלטענער הינטער'ן מיסט־קאסטען, אין'ם ווינקעל פון'ם גרויסען הויז, וואָס האָט זיך געהאלטען ביי'ם איבערבויען. דאָרט, וואו די רויטליכע פלעקען פון ליים און די צושטערטע וועגד, וואָס האָבען פאנאנדער־געעפענט זיך, ווי וואונדען, האָבען נאָך ניט אויפגעפרעסען אלע שפורען פון דער אלטער גרויסקייט, האָבען זיך געזעהן נאָך די אָבגעריסענע שטיקלעך אלטע, רייכע טאפעטען און די רעשט פון די פערגילדונגען און פערצירונגען. אמאל האָבען דאָ געוואוינט מאָדנע, אָנגעפודערטע מענשען פון פערגאנגענע דורות, מעכטיגע און שטארקע, ווי געטער. מענליך, אז אין דעמזעלבען צימער האָט געשלאָפען אן עלענאנטע און פויליע מארקיזע, אן אויסגעפוצטע אין שפיצען און באטיסט — א וואונדער פון שהנקייט, פערצער־טעלטקייט און לוקסוס, וואָס האָט זיך צובליהט אויפ'ן יסוד פון די הונדערטיעהריגע אָרדנונגען, וועלכע האָבען געדריקט די שוואר־צע ערד, די אָנגעטרונקענע מיט בלוט און בעמיסטיגטע מיט טויטע קערפערס. און איצט איז אלץ צושטערט געוואָרען פון די רוייהע, גירינע הענד פון די נייע בעלי־הבתים פון לעבען, און אין'ם העל־בלאָהען ווינקעל, אויפ'ן פאָן פון בלייך־גילדענע לילייען, האָט זיך איינגעקָרטשעט א צופאטעלטע, ווילדע פינור'ל, מיט א רעוואל־וער אין האנד.

שעווירעוו איז אהער בערלאָפען, האָבענדיג אָבגענארט זיינע פערפאָלגער. ער איז דורכגעקראָכען דעם הויף מיט האלץ און אריבערגעשפרונגען דעם פארקאן. אין אָנהויב האָט ער געראָבענט, אז דאָס איז זעהר ניט קיין זיכערער אָרט, אז פריהער פון אלעמען וועט מען דורכזוכען דאָס ניט־בעוואוינטע הויז, אָבער ער האָט שוין ניט נעהאט מעהר קיין כחות צו לויפען ווייטער, און ער איז געבליבען דאָ.

א לאנגע צייט האָט ער נאָר הייזעריג אָבגעאטעמט זיך און

ער דערזעהן א טויער, וואָס פיהרט אין א זייטיגען הויף און, קוים כאפּענדיג דעם אָטעם, שטיקענדיג זיך מיט דעם שפּייעכץ, מיט א שרעקליכען וועהטאָג אין הארצען, האָט ער זיך א וואָרף געטהון אחין.

עמיצער, א ווילד־פרעמדער, אן אונבעקאנטער, וואָס איז גלייכ־גילטיג געגאנגען איהם אנטגעגען, איז געבליבען שטעהן, האָט א קוק געטהון אהין, איבער שעווירעוו'ס קאָפּ און האָט פּלוצלינג צו־שפּרייט די הענד און פערשטעלט דעם וועג און א עקעלהאפטע, חיה'שע נרימאסע האָט זיך צושפּילט איבער זיין פּנים.

— ע... שטעהט, שטעהט נור דאָרט! — האָט ער א געשריי געטהון כמעט פרעהליך.

— לאָז! — האָט הייזעריג געענטפערט שעווירעוו, — ניט אייער געשעפט!

— ע, ניין... שטעהט נור אביסעל! קאראוליי! — האָט שוין צושריען זיך מיט אלע כוחות דער מענש און געכאפט שעווירעוו'ן.

— האלט! — האָט מען געשריען פון הינטען מיט הנאה.

אויף א סעקונדע האָט שעווירעוו דערזעהן פון דער ווייט א אונבעקאנט געזיכט, מיט שווארצע וועלצלעך און נאריש־אכזריות'־דיגע אויגען און האָט פּלוצלינג, מיט אן אונגעוועהנליכער קראפט, וועלכע האָט זיך אין איהם דערוועקט פון האָפּנונגסלאָזיגקייט און אונענדליכען כעס, דערלאנגט דעם דאָזיגען עקעלהאפטען פּנים מיט דער פויסט, עלענבויגען און דער גאנצער האנד.

— אָט... — האָט זיך ארויסגעריסען פון'ם הארצען פון'ם מענש, וואָס איז ווי א זאק מעהל אוועקגעשמיסען געוואָרען אָן א זייט.

— א־אח! האלט איהם! — האָט געהאנגען אין לופטען און די ריינע טרעלען פון א פאליציי־פייף האָבען זיך איינגעשניטען אין די אויערען.

אָבער שעווירעוו האָט זיך פערקירעוועט אין א ווינקעל און האָט פּלוצלינג דערזעהן אין דער פינסטערער וואנד פון'ם הויכען הויז, וואָס האָט איהם פערשפּארט דעם וועג, א ליכטיגען פלעק: א טויער אין גאס אריין און די שווארצע סילועטען פון מענשען און פערד, וואָס האָבען זיך געטראָגען אויף דער גאס.

אויסנעמידען אן עקיפאוש אויפ'ן וועג, דערזעהן פאר זיך א פער־וואנדערטען פרויען־נעזיכט אין א מאדנעם, העל־בלויען הוט און, אראבלויפענדיג פון בארג, אויסמיידענדיג נאך פערד און עסיפא־זשען, וואס זיינען געשטאנען אין וועג, איז ער אריינגעלאפען אין א לוידיג געסעל.

א ווייטען, פיעלשטימיגען טומעל האט ער געהערט הינטער זיך, אבער ער האט זיך ניט אומגעקוקט און, ניט פערשטעהענדיג שוין נארנישט, האט ער זיך געוואלפען אין די ערשטע אפענע טויערען. ער האט דערזעהן א טיעפען, ווי א ברונעם, הויף, צו־האקטע האלץ, זעהר פיעל פענסטער, וואס האבען מיט א גרויסער נייגירינגקייט פערקוקט זיך אויף איהם. א דינסטמיידעל מיט צוויי קינדער אין העל־בלויע קאפאר'לעך זיינען שיער ניט געפאלען איבער איהם.

— וואס שפרינגסטו, ווי א פערריקטער! האט שיער די קינ־דער ניט דערשטיקט! — האט זי א געשריי געטהאן, אבער, ניט ענטפערענדיג איהר, איז שעווירעוו געלאפען וווייטער, פארביי זיי. דורכ'ן טויער, וועלכער איז געווען ענליך צי א פייכטען, שמוצינען קעלער, אין א צווייטען הויף אריין.

איהם האט זיך געדוכט, אז דאס דינסטמיידעל האט געשריען:

— אין יענעם טויער איז ער אריינגעשפרונגען... אין יענעם!..

ווידער האבען זיך איהם געוואלפען אין די אויגען צוהנדליגער פענסטער און טירען, ווידער זיינען געבליבען שטעהן און נעקוקט אויף איהם עפעס מענשען, מיט אונבעקאנטע, אונפערשטענדליכע געזיכטער, און אומעטום איז אלעס געווען אויפגעהויבט, נאקעט, ווי אין א וויסטענייש, ניטא וואוהין צו בעהאלטען זיך און אלע ארום איהם האבען איהם אבגעשטויסען, ווי א שונא.

שעווירעוו איז געבליבען שטעהן, האט זיך אומגעקוקט. פון הינטען, אין דער פינסטערניש פון'ם טויער האט שעווירעוו דער־זעהן, ווי אין א געמעהל, מענשען, וואס האבען זיך געיאגט נאך איהם איבער'ן ערשטען הויף.

פארויס איז געלאפען דער זעלבער פעטער פאליציסט אין א שווארצען מאנטעל, און שעווירעוו'ן האט זיך אויסגעדוכט, אז לוי־פענדיג צילעווען ער זיך אין איהם פון'ם רעוואלווער. אבער דאס איז געווען מאמענטאן, ווי א זעהונג און אין א מינוט ארום האט

„צום טעלעפאָן לויפען זיי... וועלען באלד געבען צו וויסען דער פּאָליצייַ!" — האָט געטראכט שעווירעוו, אזוי ווי איינער וואָלט איהם דאָס אונטערגעזאָגט.

און ווידער האָט ער זיך מיט דערזעלבער שנעלקייט און נעניטקייט פון א מאשין אַרויפגעכאָפט אויפ'ן בּאָרט שיף, האָט כיט'ן אויג אויסגעמאָסטען דעם שמאָלען פּאס וואסער צווישען דער שיף און ברעג, און א שפּרונג געטהון. עטליכע מענשען האָבען א געשריי געטהאָן פון שרעק, אָבער שעווירעוו האָט געהאָט גליק. ער האָט זיך אויסגעגליטשט, שטעהענדיג שוין אויפ'ן בריקעל און שיער ניט אריינגעפאלען אין וואסער, אָבער ער איז צו זיך געקומען באלד, איבערגעלאָפען די בריקלעך אין א סעקונדע און אוועקגעלאָזט זיך ווידער צום זומער־גאָרטען.

ער איז געגאנגען שנעל, אלץ מאכענדיג גרעסערע און גרעסערע טריט, און איינהאלטענדיג זיך מיט אלע קרעפטען, ער זאל ניט לויפען, איבריגענס זיינען שוין סיי ווי סיי פערשיעדענע מענשען אויפמערקזאם געוואָרען אויף איהם און האָבען זיך פערוואונדערט אומגעקוקט. עפּעס א שרעקליכע קראפט האָט איהם געשטויסען אין רוקען. עס האָט זיך געוואָלט אומקוקען און ער האָט מורא געהאט — ריכטיגער ער האָט ניט געקענט. איהם האָט זיך געדוכט, אז אָט כאפּט מען איהם שוין, אז צעהנדליגער הענד ציהען זיך צו איהם פון אלע זייטען.

די בוימער, געלע ברעטער, דאָס שהנע הויכע אייזענגיטער, די דאמען, אפּיצירען און קינדער זיינען ווי אין חלום דורכגעלאָפען שנעל פאר זיין אויג. ניט פערקירעוועדיג אין גאָרטען, כמעט לויפענדיג, א בלייכער און פערוויילדערטער, האָט שעווירעוו זיך פערנומען צום בריקעל איבער דער פאָנטאָנקא. אונטען האָט ער געזהען די פלאכע רוקענס פון די שווערע לאסט־שיפלעך, די אייגעבויגענע פויערים, וואָס זיינען געזעסען אויף זיי, די נעבעלהאפטע וויטקייט פון הייזער און בולווארען און, שוין ניט איינהאלטענדיג דעם משוגע'נעם, פאנישען שרעק, האָט ער געלאָזט זיך לויפען אראָב.

דער פּאָליציסט, וואָס איז געשטאנען אויף דער וואך, א גרויסער סאלדאט, מיט גרויע וואָנצען, האָט איהם עפּעס א נעשריי געטהון. אָבער שעווירעוו האָט ניט געהערט גאָרנישט. ער האָט

געגענד. אינדערווייטענס האָט זיך געזעהן דער זומער־נאָר־טען און דער פערבויג צום „מאַרס פעלד". שעווירעוו האָט שנעל בערעכענט, ווי ווייט ער וועט דאַרפען געהן, און האָט פערשטאַנען, אז דערגעהן אהין וועט ער ניט קענען, אז די גאַנצע געגענד איז העל־בעלייכטעט, גלאַט, און ניט־געשיצט, ווי א אייביגע ווייסטענישּ. און איהם האָט זיך נערוכט, אז אין דעם טומעל פון די טויזענדער מענשען איז ער אזוי איינזאַם, אַבגעריסען פון אלע און אין נע־פאהר, ווי אויפ'ן לייַדיגען, שנייַלאַזען פעלד.

„נו, מילא... איז דען ניט אלץ איינס!" — האָט ער גלייַכ־גילטיג נעטראַכט און נעבליבען שטעהן אן אפאטישער, א שווע־רער, אַבער אין דערוועלבער צייט האָט דורכנעשניטען די לופט א שארפער פייף פון א קלייַנעם פינלענדישען שיף, וועלכע האָט נע־האלטען שוין בייַם אווענגעהן. מיט דער נענויגקייט פון א מאשין, כמעט ניט טראכטענדיג, איז שעווירעוו שנעל ארויפנעלאָפען אויף דעם וואקעלדיגען בריקעל, איז דורכנעשפרונגען דעם אייזערנעם טויער און ארַאַבנעלאָזט זיך אויפ'ן בּאַרט פון'ס שיפעל, עפעס צווי־שען מענשען, וועלכע האָבען זיך אייליג צוזעצט אויף נעלע בענק. ערשט דאמאלס האָט ער זיך אומנעקוקט.

נאָנץ ווייט, בייַם ארייַננאַנג צום בריק, האָט שעווירעוו דער־זעהן זיי: דריי מענשליכע פיגורען, וואָס זיינען געווען אַבגעטיילט פון דער נאַנצער וועלט.

דאָס זיינען געווען א שווארצער סאַלדאַט אויפ'ן פערד, א פּא־ליציאיסט און דער דעטעקטיוו. זיי האָבען גע'ישוב'ט זיך ווענען עפעס, קוקענדיג צום שיף, און האָבען זיך געשטויסען אויף איין אָרט. שעווירעוו האָט פערשטאַנען, פארוואָס זיי זיינען אזוי צו־טומעלט: זיי האָבען ניט געווואוסט, צי וועלען זיי קענען זיין אויפ'ן שיף, אייַדער עס וועט אַבגעהן אַדער ניט. זיי האָבען זיך גערוסען אהין און אהער. ענדליך האָט זיך דער פּאָליציאיסט ענטשלאָסען. האלטענדיג דאָס שווארט אין האנד, איז ער דורכנעלאָפען א דריי טריט אין שעווירעוו'ס ריכטונג, אַבער אין דערזעלבער צייט איז דאָס שיף שוין אַבגענאַנגען פון ברעג. דערזעהענדיג דאָס, האָט דער פּאָליציאיסט א טרייב געטהון דאָס פערד און נעלאָזט זיך אין נאלאָפּ צום בריק און דער אנדערער פּאָליציסט, מיט'ן דעטעקטיוו, זיינען אוועקגעלאָבען ערגעץ.

וואָס האָט פערשמירט דעם ראנד פון'ם הויבען, ליכטיגען הימעל. שעווירעוו האָט א טראכט געטהון אוו זיך געלאָזט צום בריק, וואָס האָט געפיהרט צום אַנדערען ברעג.

אוו פּלוצלינג האָט ער זיך אומגעקעהרט.

דערשראָקענע, מענשליכע אויגען האָבען איהם גליך געקוקט אין געזיכט אריין. א מענש מיט זעהר העלע וואָנצען אוו א הארטען הוט איז שיער ניט ארויפגעפאלען אויף איהם. אויף א מינוט האָבען זיך זייערע בליקען בעגענענט אוו פערגליווערט געוואָרען, דערפיהלענדיג, אז עפעס שרעקליכעס פערבינדט זיי. אָבער דאָס איז נעווען נור איין סעקונדע אוו ווירער, ווי נאָרניט איז געשהען, האָט זיך שעווירעוו אָבגעקעהרט אוו אווע געגאַנגען ווייטער, אוו דער מענש האָט איהם שנעל איבערגעיאָגט אוו פערנאַנגען פּאַרוים.

דאָס איז פאָרגעקומען אזוי שנעל אוו בליצארטיג, אז שעווירעוו האָט א טראכט געטהון, אז ער האָט נעהאט א טעות. אָבער זיין הארץ האָט געשלאָגען נערוועז אוו נערעמפּפט, עפעס אזוי ווי עס וואָלט איהם געוואָרענט פון אן אומגליק. אוו פּלוצלינג האָט שעווירעוו בעמערקט א שווארצע פיגור פון א פּאָליציאיסט, וואָס ווישט רוהיג די נאָז מיט א ווייסען האנדשוה. דער מענש אין'ם הארטען הוט איז געגאַנגען זיין וועג, האָט זיך בעגענענט מיט'ן פּאָליציאיסט אוו געגאַנגען ווייטער, ניט ענדערענדיג זיין טריט. עס האָט זיך געהויבט, אז ער איילט זיך ערנעץ. אָבער דער פּאָליציאיסט האָט אויפגעציטערט, אראָבגעלאָזט די האנד, א קוק געטהון מיט פערוואונדערונג אויף איהם אוו אומגעקוקט זיך א צוטומעלטער.

אין דערזעלבער מינוט האָט זיך שעווירעוו שנעל אוו שארף, אזוי ווי ער וואָלט שוין לאנג געווארט אויף דער נעלענענהייט, פערקירעוועט צוריק, האָט זיך דורכגע'גנב'עט צווישען א קאָמפּאניע בוי־ארבייטער, וועלכע זיינען געגאַנגען איהם אנטגעגען, אוו נעלאָזט זיך צוריק צום ברעג טייך. ער האָט ניט אומגעקוקט זיך, אָבער מיט'ן גאנצען לייב זיינעם, וועלכעם איז נעווארען אונגעוועליך לייכט, האָט ער דערפיהלט, אז מען קוקט אויף איהם, יאָגט זיך נאָך נאָך איהם אוו באלד וועט מען איהם כאפען. אוו א שארפען אוו אייליגען קוק האָט ער געוואָרפען אויף די ברעג־

איצט, זיינען זיך דאמאלס רוהיג געגאנגען די טראמווי׳ען, נעהאנדעלט די קראמען, קאקעטירט די פרויען און קיינעם האט ניט גערט, ווען זיין הארץ ווערט אויפגעפרעסען פון פיין, שרעק און האפנונגסלאזינקייט.

און אין זיין פערשלאסענער נשמה איז געוואקסען אלץ מעהר די שרעקליכע, קאלטע פיינדשאפט און די אויגען זיינע האבען גענוקט אויף די פארבייגעהער — די יונגע, אלטע, זאטע, הונגעריגע, גליקליכע, אומגליקליכע, — מיט דעמזעלבען אויסדרוק, גלייך ווי ניט הונדערטער פנימער זעהט ער, נור איין גרויסען מענשליכען פנים, ווועלכען ער האט אויפגעווארפען זיינע עולות און אזוי ווי געזאגט: „איהר אלע, אלע זייט שולדיג אין די אלע ליידען און אומזיסט ווען איהר ארויפוואלפען די שולר אויף אייערע נעהונגענע קנעכט, ווועלכע איהר צאהלט, אז זיי זאלען זעצען זיך אויף אייערען אויסגעמאגערטען האלז!... איהר זייט דאך אזא מאכט! ווער וואלט געקענט שטעלען זיך אייך אנטקעגען, אויב איהר אלע וואלט ניט געווען אזוי גלייכגילטיג, בייז אדער דערשלאגען?!... איך וויל ניט האבען צו טהון מיט די שענדליכע מערדער, ווועלכע טויטען מיט די וואפען, וואס איהר האט זיי אין די הענד אריינגענלענט, איך וועל זיך רעכענען נור מיט אייך אליין, מיט אייך אלע!"

זיינע גראנקען האבען זיך גערראהט אין א שווארצער פינסטערניש, און דאס פערשפיצטע אויער האט שארף אויפגעכאפט עפעס טריט פון א מענשען, ווועלכער פערפאלגט איהם.

נאך שטעהענדיג נעבען דעם הויז, האט שעווירעוו דערפיהלט אויף זיך עמיצענס קלוגע, שלעכטע, אומרחמנות׳דיגע אויגען, וואס האבען זיך געהאלטען אין איין אויסבאהאלטען פון איהם. ער האט זיך אומגעדרעהט א צוויי מאהל, אבער ער האט נאטרניט בעמערקט. ארום איהם זיינען נעווען אלץ אונבעקאנטע, אויפגערעגטע פנימ׳ער. אבער דאס געפיהל פון פאטאלען איז געוואקסען, און זיין הארץ האט נעקלאפט אונרעגעלמעסיג און אונזיכער.

דער בריטער טייך, מיט זיינע בלייערנע ווועלען, רויכערעגדיגע שיפען, האט זיך נעזוהען אויפ׳ן עק גאס. ווייט, אויף יענעם ברעג, האבען פערנעבעלט נעבלאהט זיך הייזער, נערטען און פאבריק־קוימענס, און איבער זיי האט זיך נעלעגט א שווארצער רויך,

דער עולם מענשען האָט צוגעדעקט דעם טויטען קערפער אין געזעהן האָט מען נור, ווי עס האָט זיך א ריהר געטהון, צוואויגט זיך אין שטיל געגומען אוועקשווימען איבער די קעפּ דער גרינער דאָך בון'ם לאזארעט־אמבולאנס.

דער עולם האָט אָנגעהויבען צוגעהן זיך.

נעבליבען זיינען נור א פּאָר קליינע געזעמלעך מענשען, דער בעל־מלאכה האָט נאָך אלץ דערצעהלט, פּאָכענדיג מיט די הענד, אָבער די גאס איז שוין ליידיג געוואָרען און ווידער זיינען געגאנגען מענשען און געלאָפּען פערד און געטראָגען זיך עקיפאזשען און וועגען, גליך ווי גארניט איז נעשעהן.

שעווירעוו האָט א זיפץ געטהון, אָבער באלד איבערגעריסען דעם זיפץ און, טיף אריינרוקענדיג די הענד אין די טאשען, איז ער אוועקגענאנגן ווייטער, טרעטענדיג זיך אוים א וועג איבער'ן קלינגענדינגען טראָטואר, פארבי מאגאזינען, לאמטערנען, מענשען און רייכע הייזער.

דער טאָג איז געווען א ווארימער, א ליכטיגער. א וויסער הימעל האָט זיך צושפרייט הויך איבער'ן שטאָדט, און איבעראל זיינען ארומגעלאָפּען האסטיג מענשען, אריינגענאנגען אין די קראָמען, און גערעדט אינער מיט'ן אנדערען. אלעס איז געווען ווי נעכטען און אייערנעכטען און אפילו אין'ם עק פון דערוואלבער גאס האָט שוין גארניט דערמאָהנט אָן דעם שרעקליכען טויט און די אלעמען אונבעקאנטע ליידען, וואלכע זיינען אויף אייביג אויסגעמעקט געוואָרען פון לעבען און געדעכטניש פון דער מענשהייט.

שעווירעוו איז נענאנגען אינער אליין צווישען דעם עולם און שווערע געדאנקען האָבען זיך געדרעהט ביי איהם אין קאָפּ אין א אונענדליך שווארצען קרייז.

ער האָט זיך דערמאָהנט, אז אויך דאמאָלס, ווען מען האָט אויפגעהאנגען זיין געליעבטע, און דאמאָלס, ווען איהם איז אויסגעקומען צו לעזען וועגען דעם טויט פון זיינע גוטע בעקאנטע, — די הייליגע, מוטיגע מענשען, וואָס האָבען געאָפּפערט מיט זיך, — האָט אויך קיינער ניט געשריען פון וועהטאָג און שרעק און קיינער האָט ניט פערגעסען צו טהון זיין געווהנליכע, טאָג־טעגליכע אר־בייט. מענשען האָבען ניט אָבגעשטעלט אינער דעם אנדערען, כדי צו דערצעהלען די שרעקליכע און טרויעריגע נייעס. אזוי ווי

צוזאמענגעדריקט און, א ריהר טהוענריג די מיידעל פאר'ן האנד, נעזאגט:

— קומט, מארוסא!

— זיי טראגען איהם, זעהט, זעהט! — האבען די מענשען צורעדט זיך און פלוצלונג האט דער עולם זיך א לאז געטהאן צו די טויערען.

צוערשט האבען זיך בעוויזען נאר די קעפ פון די פאליציילייט, פון וועלכע צוויי זייגען געווען אהן היטלען, דערנאך א זשאנדארם. עפעס האבען זיי געטראגען, נאר מען האט זיך ניט געקענט חאפען, וואס דאס איז געווען.

— איי, פאטערלעך מיינע טייערע! — האט אויסגעשריען א נאיוו שטימע פון א פויערטע.

— אן א זייט! אן א זייט! — האבען געשריען די פאליצייילייט אויף די פערד, ארייגפאהרענדיג אויפ'ן עולם. די פערד האבען געדרעהט מיט די אויערען און מיט אן אונפערשטענדליכען געזיכטס־אויסדרוק געקוקט אויף די מענשען, וועלכע האבען זיך געדרעהט צוויישען די פיס. דער עולם האט זיך אבגערוקט. עס האבען זיך קלאר ארויסגעזעהען שוין די פאליציי־לייט און הויז־היטער, און צוויישען זיי האט געפלאטערט עפעס ווייסעס.

עפעס ווי א ווינד איז דורכגעפלויגען איבער'ן עולם. אנדערע האבען אראבגענומען די היטלען, און עס איז געווארען שטיל.

— אהערצו! סטעפאנאוו, נעהם זיך אן א זייט, — האבען זיך איבערגערעדט די מענשען, וואס האבען געטראגען דעם טוי־טענס קערפער.

און שעווירעוו האט דערזעהן די טראג־ברעטער, פערדעקטע מיט עפעס ווייסען, וואס האט געלאזט אבער קלאר און שרעקליך ארויסזעהן די קאנטורען פון'ם אונבעוועגליכען מענשליכען קערפער. דאס געזיכט פון'ם טויטען איז געווען פערדעקט, אבער פון אונטען דעם לייליך האבען זיך ארויסגעוויזען די לאנגע קאשטאניען האר, וואס האבען זיך שטיל בעוועגט אין'ם טאג־שיין, און א טייל פון א ווייסען, בייניגען שטערען.

„און ליעבע, און זעלבסט־אויפאפפערונג און רחמנות!" האט דערהערט שעווירעוו דעם טיעפען, אויפגערעגטען באס, און זיין פנים האט אויסגעזיטערט פון א פלוצלינגער קאנוואולסיאן.

— יא, אָבער האָך איז דאָס שרעקליך! — האָט זי געזאָגט.

און נאָך עמיצער האָט געזאָגט, אז ס'איז שרעקליך. עס האָבען זיך געשאָטען די פיבערהאפט־אויפנערעגטע פראָגען. די מענשען האָט זיך געוואָלט דערגרעהן דאָס געהיימנים, דערוויסען זיך נאָך איינצעלהייטען פון דעם שרעקליכען, אָבער אָנציהענדען האָמאָן. עס איז געווען לעבעדיג, און אפילו פרעהליך, ווי עס איז געווענהליך אין דער צייט פון א גאסען־סקאנדאל. דער עולם האָט זיך געטומלט, און די פאָליציילייט זיינען שווייגענדיג געזעסען אויף די פערד, זעלטען וועז אָבשטופענדיג מיט דער בעווענונג פון דער האנד יענע, וואָס האָבען זיך געשטויסען פאראויס.

שווייגענדיג האָט דאָס אלץ געהערט שעווירעוו, לאנזאם און כמעט אונבעמערקבאר איבערפליהענדיג מיט זיינע קאלטע, העלע אויגען פון איין געזיכט צום אנדערן. און וואָס מעהר ער האָט געקוקט, אלץ פעסטער האָבען זיך צוזאמענגעדריקט זיינע ליפען און אלץ שטארקער האָבען געציטערט די פינגער פון די אין די טאשען פערבעהאלטענע הענר.

— גוט געטהאָן, וואָס מען האָט איהם משלח געווען אויף יענער וועלט! זאָלען זיי וויסען! א נייע מאָדע גאָר: וואַרפען באָמבען!

— דער רוח וויים, וואָס דאָס איז אזוינס, — האָט שטיל בעמערקט עמיצער כמעט שעווירעוו'ן אין אויער אריין.

ער האָט זיך שנעל אומגעקוקט און דערזעהען א פאָר יונגע אויגען, וואָס האָבען געקוקט אויפ'ן עולם מיט פעראכטונג און עמפערונג.

דאָס איז געווען א זעהר יונגינקע מיידעל מיט אזא העל־רויט אויפ'ן פנים, גלייך ווי נור וואָס האָט מען איהר א קיצעל געטהאָן.

— גערעכט, טאקי גוט אזוי! — האָט איהר אָבגעענטפערט איהר בעגלייטער, א סטודענט.

— וואָס רעדט איהר?

— און רעכענט איהר, ס'וואָלט בעסער געווען, זיי זאָלען איהם אויפהענגען?... — האָט ביטער געענטפערט דער סטודענט און אנטשווינגען געווארפען.

שעווירעוו האָט אויפמערקזאם א קוק געטהאָן אויף איהם. אָבער דער סטודענט האָט עם בעמערקט, האָט זיך פלוצלונג

ער שפּיעלט, האָט אַן אויפגערעגטער זיך געדרעהט אהין און אהער און שרעקלעך גענאיילט זיך.

— און דער אנדערער, הייסט עס, ווייסט פון גאָרנישט צו זאָגען... ביי איהם האָט מען א באָמבע געפונען, זאָגט מען...

— טו וואָס זאָגסטו „א באָמבע געפונען" און „ווייסט ניט פון וואָס צו זאָגען"? פּלאַפּעלסט, ברודער'ל, אין דער וועלט אריין!

— נייו, איך פּלאַפּעל שוין גאָר ניט! דאָס הייסט, געזוכט האָבען זיי גאָרניט איהם, די פּאָליציי האָט וועגען איהם גאָר ניט געוואוסט, נאָר דערנאָך האָט זיך אויסגעלאָזט, אז ער איז אויך פון אזעלכע!..

— הערט, ווער איז ער? — האָט זיך אריינגעמישט א רייך־בערפּוצטע פּרוי.

— איך ווייס ניט, — האָט מיט אמת'ן בערויערן געענטפערט דער בעל מלאכה.

איהרע צוגעמאָלטע אויגען האָבען געברענט מיט נייגיריגקייט, און די צאָרטע באָקען האָבען זיך צופלאָמט פון אויפלעבונג. פון אלע זייטען האָבען געקוקט די זעלבע נייגיריגע אויגען, און מענשען זיינען געקראָכען איינער דעם אנדערן אויפ'ן קאָפּ, האָבענדיג מורא צו פערלירען א ווארט פון דעם בעל מלאכה'ס ערצעהלונג.

— הייסט עס, האָט מען איהם בטעות געטויט?

— עס קומט אויס אזוי אוים! — האָט געמאָכט מיט די הענד דער ערצעהלער און דערביי געקוקט אויף אלעמען ארום אזוי, גלייך ער האָט דעם גרעסטען פערגעניגען דערפון, וואָס יענעם האָט מען געטויט בטעות.

— אָבער האָם איז דאָך שרעקלעך! — האָט אויסגערופען די פרוי, און האָט זיך אויף אומגעקוקט ארום, אזוי ווי זי וואָלט ער־וואַרט א מיטליידיג וואָרט.

— נו, יא... אָבער א באָמבע האָט מען דאָך ביי איהם געפו־נען. — האָט בעמערקט עפעם א יונגער אָפיציר, קוים־קוים שמייכ־לענדיג צו דער שעהנער פרוי. — ס'איז אלץ איין געפעהרליכע חברה.

די שווארצע אויגען פון דער פרוי האָבען שנעל א קוק געטהון אויף איהם, און מען האָט ניט געקענט פערשטעהן, וואָס פאר אן אויסדרוק ליגט אין זיי: צי פון קאָקעטעריי, צי פון שרעק.

נאָך פון דערוויטענס האָט ער דערזעהן נעבינן דעם גוט־בעקאַנטען הויז א שווארצען אויפגערעגטען עולם און צווישן טונקע־לע פיגורען פון פאָליציסטען אויף פערד, וואָס זיינען געשטאַנען אונבעוועגליך איבער די קעפ פון די נייגיריגע.

דער עולם איז געשטאַנען אויפ'ן טראָטואר, פון ביידע זייטען פונ'ם טויער און אויפ'ן ענטגעגענגעזעצטען טראָטואר האָט זיך אויסגעצויגען א לאַנגע ליניע פון שווארצע לייבער, אין וועלכע עם האָבען זיך געבליבט מענשליכע פנימ'ער מיט שארפע, טונקעלע אויגען. שעווירעוו איז צוגעשטאַנען צום עולם ארום די טויערען און האָט זיך איינגעהערט צו די רייד.

די מעהרהייט מענשען האָבען געוואַרט שווייגענדיג און אָנ־געשטרענגט זיך צו כאַפען א קוק אינ'ם הויף, וואו עס האָבען זיך ארומגעדרעהט די פאָליציי־אָפיצירען און פאָליציי לייט. נעבען דעם טראָטואר איז געשטאַנען דער וואָגען פון רויטען קרייץ, און דער דאָזיגער רויטער סימוואָל פון ליידען אָהן וועלטער האָט גע־רעדט וועגען דעם, אז דאָ איז פאַרגעקומען א שרעקליכע דראַמא, וואס איז א געהיימנים פאר יעדען און ציהט דאָך און שרעקט די דערשראָקענע מענשליכע הערצער.

עפעס א בעל־מלאכה אין א היטל מיט א דאשעק, וואָס איז געווען פערגאָסען מיט רויטער און גרינער פאַרב, האָט גע'דרש'נט און פון אלע זייטען האָבען זיך צו איהם געדוקט מענשען, אויס־שטרעקענדיג זייערע מיט נייגיריגקייט ברענענדיגע אויגען.

— האָט מען, הייסט עס, געוואָלט כאַפען איינעם, וועלכען, הייסט עס, די פאָליציי זוכט, און ער איז, פערשטעהט זיך, אנט־לאָפען !... נו איז, הייסט עס, געווען א הויז־זוכונג, און יענער, וואָס, הייסט עס, האָט פון גאַרניט געוואוסט וואָס צו זאָגען, האָט צווייענען געקוילעט און נאָך א זשאַנדאַרען פערוואונדעט אין בויך... נו האָט מען, הייסט עס, אלע קוואַרטיראַנטען ארויסגעטריבען פון הויז.

— און וואָס איז מיט'ן צווייטען? — האָט שטרענג געפרעגט א סאָלידער, פעטער מענש און מיט אזא אויסדרוק, גלייך ווי ער איז געקומען אהער, כדי אייגצופיהרען אָרדנונג און דארף באלד גענוי אויספאָרשען דעם בעל־מלאכה.

דער בעל־מלאכה, האָבענדיג גרויס הנאה פון דער ראָל, וואָס

פערענדיגט האָט זיך די בעשרייבונג מיט די ווערטער:

„דורכ'ן פענסטער איז אנטלאָפען אן אנארכיסט, וואָס האָט נעלעבט אויפ'ן פאס פונ'ם פויער ניקאָלאי יעגאָראָוו שעווירעוו און איז אין דער אמת'ן דער פון פאָליציי לאנג געזוכטער סטודענט פון דער יוריעווער אוניווערזיטעט לעאָניד ניקאָלאיעוויטש טאָקאָרעוו, וועלכער איז פעראורטיילט געוואָרען צו טויט־שטראָף און איז אנטלאָפען פון דער בעוואָפענטער וואך אויפן וועג צום געריכט. אלע מיטלען זיינען אָנגענומען געוואָרען צו אויפזוכען איהם."

שעווירעוו'ס פנים איז געווען אינגאנצען רוהיג. נאָר לעזענדיג ווי דער רעפּאָרטער בעשרייבט איבערטריבען־דראמאטיש, און מיט פיעלע אויסרופס־צייכענס, אין וועלכען צושטאנד מען האָט געטראָפען אלאדיע'ס קערפער, האָט אין שעווירעוו'ס אויגען בעווייזען זיך עפעס עהנלייכעס אויף א פייניגענדען נעפיהל פון רחמנות און א שרעקליכער פערריקטער בעזקייט.

דערנאָך איז ער אויפגעשטאנען, האָט גלייכגילטיג בעטראכט די קינדער, וואָס האָבען זיך רוהיג געשפיעלט, און איז אוועקגענאנגען פון נאָרטען.

אן אונגעוועהנליך נעפיהל האָט ער איצט איבערגעלעבט. עפעס האָט איהם געצויגען אהינצו עקשנות'דיג און געביטעריש. ער האָט קלאָר פערשטאנען, אז דאָס איז שרעקליך נעפעהרליך, און די הויז־היטער וועלען איהם זיכער דערקענען, און ער האָט שוין דערפיהלט, ווי פונ'ם גלייכגילטיגען, האסטיג־לויפענדיגען עולם רייסען זיך ארויס אונזיכטבארע הענד, וועלכע שלעפען איהם לאנגזאם, אבער זיכער, אין די ארעמס פון טויט. עס איז קלאָר געווען, אז ער טאָר ניט ארומדרעהען זיך איבער די גאסען און ניט אוועקפאהרען פון שטאָרט, און דערווייל איז ער נעווען הונגעריג און איז פערפראָרען געוואָרען, ווי א הונד, וואָס האָט קיין בעל־הבית נישט. און דאָס דאָזיגע נעפיהל פון הינטישער פעריאָגטקייט האָט דערוועקט אין איהם א נעפיהל פון חוצפה און שפאָט.

אלע איינס, האָט ער נעטראכט מעכאניש, קוקענדיג רוהיג פאר זיך מיט זיינע קאלטע ליכטיגע אויגען, — און הויך אויפהויבענדיג דעם קאָפּ, איז ער לאנגזאם געגאנגען צום אָרט, וואוהין איהם האָט געצויגען די אונפערשטענדליכע קראפט פון רחמנות, בעזקייט און האָפנונגסלאָזיגקייט.

קאַץ צוגעשפּרונגען צום בעט, אויסשטרעקענדיג די האַנד נאָך דער באָמבע.

— שים! אזוי! שנעלער! — האָט עמיצער געשריען, דוכט זיך, כּמעט איהם אין אויער אריין.

אַלאַדיעוו האָט גאָרנישט געהערט. עפּעס האָט העל זיך גע־צונדען ביי איהם אין די אויגען, דאָס גאַנצע צימער איז ערגעץ אָן א זייט אַנטלאָפען און מיט א גרויסער קראַפט איז אַלאַדיעוו נעפאַלען צום דיל.

אין צימער האָבען אריינגעקוקט בלייכע פאַלדאַטען, מיט די ביקסען אין דער האַנד. דער רויך איז לאַנגזאַם געקראָכען אין פענסטער אריין, אין וועלכען מען האָט שוין נעקענט זעהן דעם אַנקומענדיגען טאָג, און אַלאַדיעוו איז געלעגען אינמיטען צימער, מיט'ן קאָפּ ארויף, צושפּרייטע הענד און פערלייגטע קניה פון די לאַנגע נאָקעטע פּיס. זיין טרויעריגע נאָז, א פערבלאָהטע און אין בלוט פערשמירטע, האָט נעקוקט אויפ'ן סופיט און עפּעס שוואר־צעס, שרעקליכעס, שטילעס האָט שטיל צושוואומען זיך איבער'ן דיל ארום זיין קאָפּ.

13

מיט'ן אויפּגעהויבענעם קאָלנער פון פּאַלטאָ און טיף אין די טאַשען אריינגעשטעקטע הענד, איז געגאַנגען שעווירעוו איבער דער ליכטיגער גאַס, וועלכע איז געווען אָנגעפילט מיט מענשען, וואָס אויליען זיך ערגעץ.

אויף אלע קרייצוועגען האָבען צייטונגסלייט פערקויפט צייי־טונגען און געשריען, אויסלויבענדיג די סחורה:

— א דראַמא אויף מאַכאַוואיא!.. א צוזאַמענשטויס מיט אנארכיסטען!..

און מענשען האָבען געקויפט די גרויסע פאַפּירענע בויגענס, אויף וועלכע די דאָזיגע וועלטער זיינען געווען געדרוקט מיט פע־טען שריפט, וואָס האָט פון וויטען אויסגעזעהן ווי טרויער־פערצי־רונגען. שעווירעוו האָט געקויפט די צייטונגען און, זיצענדיג אויף'ן יעקאַטערינען־סקווער, וואו עס האָבען געקלונגען די פרעהליכע שטי־מען פון די קינדער, וואָס האָבען אויסגעשטרעקט זייערע קעפּלעך ווי לעבעדיגע בלומען, האָט ער דורכגעלעזען א ענויע בעשרייבונג פון די געשעהענישע.

פון דער שטוקאַטור האָט זיך צושאָטען אין די ווינקלען און א בלאָה רויכעל איז אין לייכטע פֿאַסען נעקראָכען דורכ'ן צוברא־כענעם פענסטער אין דער ווייטקייט אוועק.

שרעקליך האָט זיך צוטומלט אַלאַריעוו'ס נשמה. איהם האָט זיך נעדוכט, אז ער איז אַרעסטירט געוואָרען, אז דאָס איז אונמענליך. וואָס איז געשעהען? ערשט נעכטען, מיט עטליכע שעה צוריק, איז ער נאָך נעזעסען אַרום דעם דאָזיגען טיש און נע־שריבען, און אַרום איהם האָבען רוהיג און פרידליך נעלעבט די אַלע קלייניגקייטען — די פּאַרטרעטען, צייכנונגען, ביכער. און א שרעקליכער טרויער, אַן אָנגעזוכטיגטער מיט די לעצטע ביטערע טרערען, האָט אַרומגעכאַפט זיין נשמה. ער האָט א קוק נעטהאָן אויף זיין טיש, אויף די ביכער... און א שרעקליכע האָפענונגסלאָ־זיגקייט האָט איהם אַרומגענומען. ער האָט נעכאַפט זיך פאַר די האָר. דאָס נאַנצע צוקינפטיגע לעבען זיינס, וואָס האָט נעקענט זיין אזוי אינטערעסאַנט, ליכטיג, דויערהאַפט, אָנגעפילט מיט אַ־נעהמער ארבייט, בעגעגנישען מיט גוטע מענשען, זוניגע טעג און ליעבע, האָט זיך דורכגעטראָגען פאַר זיינע אויגען. דאָס לע־בען, וואָס האָט נעקענט זיין און וועט ניט זיין!

— טויט! — האָט איהם אונטערגעזאָגט די שרעקליכע שטי־מע פון אונענדליכער האָפענונגסלאָזיגקייט.

„פאַרוואָס? וואָס איז געשעהן?.. איין נאַרישע צופעליגקייט!" האָט ער געהאַט נאָך צייט איבערצוטראַכטען.

א האָגעל פון שווערע קלעפ האָט זיך געשאָטען איבער דער טיר פון דעם דערנעבענדיגען צימער. איבער'ן קאַריהאָר האָט מען געשלעפט עפעס שווערעס. עמיצער האָט נעגעבען בעפעהלען מיט א שארפער, אָנגעשטרענגטער שטימע. און פלוצלונג האָבען צו־קנאַקט זיך די ביקסען, און דער שטויב האָט זיך געשאָטען פון סופיט, און שטיקלעך האָלץ פון דער טיר האָבען א שנעל נעטהאָן אַלאַריעוו'ן איבער'ן נעזיכט, וואָס האָט זיך פלוצלונג בענאַסען מיט הייסען בלוט.

— אַהא! — האָט ער א טראַכט נעטהאָן מיט א טויטליכער רוהיגקייט און קאַלטער פיינדשאַפט — אזוי נאָר!..."

א פרעהליכע, ראַכעלוסטיגע בעזקייט איז נעקראָכען צום האַלז, און ער האָט הייזעריג אויסגעשריען עפעס א וואָרט, איז ווי א

איהם האָט נאָר געקאָכט א ווילדער כטיכישער שרעק און ערשי־ טערענדע בייזקייט, יענע אונמענשליכע בייזקייט, מיט וועלכער מען צוטרעט א גיפטיגען שרץ, קוילעט א שונא, שטיקט אן אָפּפער.

און פלוצלונג האָט דער גאנצער שווארצער לאָך פון טיר זיך אָנגעצונדען מיט פייער. מיט א גערויש האָט זיך פערקלאפט דאָס טירעל פון אויבען, אבנעריסען א בילד פונ'ם נאָגעל און א ווייסער שטויב האָט זיך געשאָטען פון די וועגנ.

אלאדיעוו האָט זיך א וואַרף געטהאָן אן זייט, זיך צוגעדריקט צו דער וואַנד, און שארענדיג זיך נעבען איהר, אן איינגעבויגענער ווי א חיה, האָט ער זיך דערשלעפט צו דער טיר. די פייערען פון דער שיסערייי האָבען, דאָכט זיך, געצונדען זיין פנים, אָבער ניט בעמערקענדיג דאָס, איז אלאדיעוו צוגעשפרונגען צו דער טיר, האָט אריינגערוקט דעם רעוואלווער אין דער שפאלט און אויסגעשאָסען אייגם, צוויי.

א געשרייי פון א מענשען, וועלכער איז, ווייזט אויס, נעפאלען פונ'ם שאָס, האָט איהם פערטויבט. עמיצער האָט א זיפץ געטהאָן.

— אהא! — האָט מיט אן אונגלויבליכען פערנניגען אויס־ נעשריען אלאדיעוו, ציטערענדיג פון פיינליכער פרייד, נרייט צו טויטען אָהן א סוף.

— שטעה, וואַרט! ער וועט טויטען זיך... אוועק פון יענעם צימער! — האָבען געשריען עטליכע שטימען.

אלאדיעוו האָט א כאַפּ געטהאָן מיט א שרעקליכער קראפט דעם שווערען שראנק און האָט איהם צוגעשטעלט צו דער צוברא־ כענער טיר. דערנאָך האָט ער זיך ווידער געוואַרפען צום אויוועג און האָט אונטערגעצונדען די צוריסענע צוקנייטשטע פאפירען. פרעהליך האָט זיך צוברעכט א לעבעדיגער פייערעל און האָט פער־ שיינט מיט א שפילענדיגען ליכט דאָס צובראָכענע צימער.

דאמאלס האָט זיך אלאדיעוו צוגעשלעפט מיט'ן רוקען צום ווינקעל פון צימער און זיך אומגעקוקט.

ס'איז שוין געווען כמעט ליכטיג. טרויעריג און קאָמיש האָט איצט אויסגעזעהען דאָס אלטע, ליעבע צימער. דער אראָבנעפאלע־ נער לאָמפּ איז געלענען אן אָנגעבוינענער אן דער זייט אין צוגא־ סענעם קעראָסין; אן א זייט האָט זיך א רוק געטהאָן טאלסטאי'ס פאַרטרעט, א דורכגעשאָסענער פון א קויל; דער ווייסער שטויב

טרעפ, האָבען שוואַך געפֿישטשעט איבערגעשראָקענע קינדער.

— נו, עפּען שוין! גיכער! גיב זיך אונטער! — האָבען די שטימען געהויזשעט.

און פּלוצלונג האָט אלאדיעוו'ן ארומגעכאפּט א קאלטער טויט־שרעק. איהם האָט זיך געוואלט א געשריי טהאָן אויף זיי, צוזיך־גען זיך, צופייפען זיך, אנהויבען צו זידלען זיך מיט די ערגסטע, שענדליכסטע זידלעריין.

ער האָט אליין ניט בעמערקט, ווי אזוי ער איז געקומען צו דעם שוועכען און קאלטען רעוואלווער, וועלכען ער האָט געהאלטען אין האנד. ווייזט אויס, ער האָט איהם פערכאפּט מיט זיך, ווען ער האָט ארבענומען די פּאפּירען פון טיש.

— גיב זיך אונטער!.. ברעכט, וואָס קוקט איהר! ברעכט די טיר!...

— צו אלדי רוחות געהט! — האָט משונה וויילד צושריען זיך אלאדיעוו, אויסדרעהענדיג זיך צו דער טיר און רייסענדיג ווייטער, נאנץ אינסטינקטיוו, אויף שטיקלעך די פּאפּירען.

און פּלוצלונג האָט די טיר געפּלאצט אויף אן ארט. א בריי־טער, שווארצער שפּאלט האָט זיך בעווייזען אויף איהר ווייכער אויבערפלאך. עס האָבען זיך געשאָטען שפּענדלעך, דער שליסעל איז ארויסגעשפּרונגען פון טיר אויפ'ן דיל. עטליכע שטימען האָ־בען, דוכט זיך, צולאזט זיך איבער'ן צימער אליין און עפּעס א שווארצער שאָטען, מיט'ן ביקס אין האנד, האָט זיך געשפּארט צום שפּאלט פון טיר.

אלאדיעוו האָט אויסגעשאָסען...

עס האָט דורכגעבליצט עפּעס נעלעס, עמיצער האָט דורכדרינ־גענדיג א נעשריי געטהאָן און איז שווער געפּאלען אויפ'ן דיל, אין קאָרידאָר אריין.

— נעהם איהם! שלאָג איהם! — האָט דאָס שרעקליכע, פיעל־קעפּיגע בעשעפענישע נעראָוועט.

אלאדיעוו איז נעזעסען איינגעבויגען, מיט צופּאטעלטע האָר, אין איין אונטערוועש, גלאָצענדיג מיט פּערריקטע אויגען און האָט, אויסציהענדיג זיין לאנגע האנד אנטקעגען דעם שווארצען שפּאלט אין טיר, נעהאלטען אין איין שיסען.

ער האָט שוין נאָר ניט געפּיהלט, און ניט פערשטאנען. אין

פיינדשאפט צו די דאזיגע מענשען, וועלכע ער האָט איינגעזויגען מיט דער מילך פון זיין מוטער, האָט איהם געגעבען א שטויס, און ניט אבגעבענדיג נאָך זיך אליין קיין חשבון, וואָס ער האָט בעשלאָסען צו טהאָן, האָט זיך אלאדיעוו געשטעלט אויף די קניה, אנטקעגען דעם אפענעם שווארצען מויל פונ'ם אוויוון, פון וועלכען ס'איז געגאנגען דער ריח פון קאלטען אש. מיט א שרעקליכער שנעלקייט האָט ער צוריסען דאָס שטריקעל פונ'ם פאקעט, האָט צושאָטען עפעם בלעטלעך און געגומען שנעל רייסען זיי אויף שטיקלעך. דער אויוון האָט א זיפץ געטהאָן, דאָס פאפיר האָט צוקנאקט זיך, דוכט זיך, איבער'ן גאנצען הויז.

— עפענט, אניט וועלען מיר די טיר אויסברעכען! — האָט געשריען א שנעלע, פערביטערטע שטימע.

איצט זיינען, ווייזט אויס, געשטאנען עטליכע מענשען הינטער'ן טיר און אלאדיעוו האָט געזעהען דורכ'ן וואנד זייערע שאפע, וועלפישע, אלזעהענדיגע אויגען. און פלוצלונג האָט עמיצער קרעפטיג א קלאפ געטהאָן אין טיר.

„נו, וועניג צייט" — האָט האָפנונגסלאָז דורכגעטראָגען זיך אין אלאדיעוו'ס מח א קאנוואלסיוועך געדאנק. און פלוצלונג האָט ער דערזעהען די אלע מענשען, וואָס זייער שיקזאל און לעבען העננט אָב פון דעם, צי וועט ער האָבען נענוג צייט צו טהאָן דאָס אדער ניט, צי וועט ער זיי פערראטען אדער אויפאפפערען זיך. דער דאזיגער הערראישער טריט, וועלכער וועט רעטען הונדערטער ריינע, יונגע, אויפאפערונגספולע לעבענס, האָט איהם פער'כשופ'ט. איהם האָט זיך געדוכט, אז צעהנדליגע בעקאנטע פנימ'ער האָבען איהם אריינגעקוקט אין זיין נשמה מיט האָפנונג און דאנקבארקייט, און ער האָט זיך דערפיהלט אזוי קליין, אזוי נישטיג.

„אנו, מילא..." האָט אין דער טיפעניש פון הארצען ארויסגערעדט עפעם א ווארימע שטימע, אן אנגעזעטיגטע מיט טרערען און פרייד. „נו, זאל אזוי זיין!... בעסער אויף מיין קאפ זאל עס אויסגעהן!"

אויף דער טיר האָט מען זיך שטארק אנגעזעסען, אזוי אז עס האָט אלאדיעוו'ן זיך געדוכט, אז הינטער איהר זיינען ניט מענשען, נאר צואווילדעטע חיות. עטליכע שטימען האָבען מיט א מאל גערופען זיך, און ווייטער אביסעל, ווייזט אויס, אויף די

וועט מען זיי דאָך אויך אויפקלייבען!... פערבערענען זיי... הא!... ניטאָ קיין צייט שוין!"

א ביטערער טרויער האָט א שניט געטהאָן אלאדיעוו'ן אין האַרצען. געווען איז דאָס דער שרעקליכער טרויער, וועלכען מען פיהלט פאר'ן טויט.

„נו... וואָס טהוט מען? אומקומען אליין כדי צו רעטען אנדערע? .. אָבער איך האָב דאָך זיי געזאָגט! איך האָב געבעטען לאָזען מיך צו רוה... וואס פאר א רעכט האָבען זיי צו פאדערן אזוינס פון מיר?"...

די גאנצע קוואַרטיר מענשען האָט זיך אויפגעהאפט פון שלאָף. ערגעץ האָבען זיך צואוויינט קינדער, עמיצער האָט געזיפצט און געאָכצט. אינ'ם דערנעבענדיגען צימער, ביי שעווירעוו'ן, האָט מען גערעדט אויף א קול, געקלאפט מיט די מעבעל און געזידעלט זיך.

— יא, אוועקגענגען, נו איז וואס!... צום שכן, קען זיין, אריבערגעלאָפען, אייער וואויל־גבאָרענשאפט... א שטודענט... ווער וויים! דו, טייפעל, נעהם צו דיין ביקס... וועסט נאָך קוילען א מענשען פאר נאָרנישט! — האָבען זיך צו אלאדיעוו'ן דערטראָגען פרעמדע, קאלטע און בייזע שטימען

און פלוצלונג האָט עמיצער א קלאפ געטהאָן צו איהם אין טיר, מיט אזא זיכערקייט און קאָרעקטקייט, אז אלאדיעוו'ן האָט זיך געדוכט, אז ער זעהט פאר זיך פון הינטער'ן פערמאכטען טיר יענעם, וואס קלאפט. דאָס מוז זיין א העפליכער, ליבענסווירדיגער פאָליציי־אָפיציר מיט מאנירען פון א קאַץ און אונרחמנות'דיגע, דורכזיכטיגע אויגען.

אלאדיעוו איז אבגעשפרונגען שטיל פון פענסטער, אנידערגעלייגט די באָמבע אויפ'ן טיש, האָט איהר וויידער א כאפ געטהאָן, שיער ניט ארויסגעלאָזט פון האנד און אריינגעדוקט אונטער'ן מאנטעל, אריינגעדוקט און אויפגעשטאנען, מאכטלאָז ארבלאָזענדיג די לאנגע מעכטיגע הענד.

אין טיר האָט מען ווידער געקלאפט.

— זייט אזוי גוט... עפענט... אויף א מינוטעלע! — האָט זיך געהערט אן אונבעקאנטע שטימע.

אלאדיעוו האָט ניט געענטפערט. די אלטע, איינגעזעסענע

זעהר ליכטיג אין צימער. נאָך מיט א מינוט פריהער איז נעווען אינגאַנצען פינסטער, אָבער איצט, אינ'ם שוואַכען בלאָהליכען שיין פונ'ם פריהמאָרגען, האָט זיך אַלץ אָנגעזעהן אזוי קלאָר און בולט, אז דאָס האָט געשראָקען. אָט איז דער טיש מיט דער ניט־פער־ענדיגטער ארבייט, סינגערטען אויפ'ן שטוהל, די שטיוועל נעבען בעט, די פּאַרטרעטען אויף די וועגד. און אַלעס איז דאָך געווען אזוי גוט בעקאַנט, אזוי איינפאַך, ליעב און געוועהנליך.

— וועמען דארפט איהר האָבען? — האָט זיך דערהערט א דערשראָקענער, א ציטערדיגער קול. דאָס האָט געפרעגט מאַקסי־מאָווא.

וואָס מען האָט איהר געענטפערט האָט אַלאַדיוו ניט גע־קענט הערען, אָבער די אַלטיטשקע האָט עפעס שארף אויסגעשריען און, דוכט זיך, א פאַטש געטהאָן מיט די הענד. שוועדע טריט האָ־בען זיך מיט אמאָל א שאָט געטהאָן אין קאָרידאָר.

אַלאַדיוו האָט זיך געוואַרפען צו דער טיר, און ניט טראַכ־טענדיג צו וואָס ער טהוט דאָס, האָט ער אינסטינקטיוו א דרעה געטהאָן דעם שליסעל. דערנאָך געוואַרפען זיך צום טיש, א כאַפ געטהאָן דאָס פּאַקעל, וואָס איז געווען שווער ווי א טויזענד־פודיגער שטיין, געהאַלטען עס אין האַנד א ביסעל און א לאָז געטהאָן צום פענסטער זיך.

„עס וועט אויפרייסען, סיי ווי סיי...— האָט ער א טראַכט געטהאָן, בלייבענדיג שטעהן א פערגליווערטער פאַר'ן אָבגעפענ־טען פאַרטעל, פון וועלכען עס האָט א בלאָז געטהאָן איהם אין געזיכט א צערטליך־פרישער, ריינער פריהמאָרגען־ווינטעל. — „אַלץ איינס, און דאָך וועל איך זיך קענען אָבטראָגען"...

פיבערהאפט, ווי א פיש אין נעץ, האָבען זיך געוואַרפען אין אַלע זייטען זיינע פערפלאָנטערטע גערַאַנקען. ער האָט אַרויינגע־שטופט די זאַך אינ'ן פאַרטעל און דאָס שרעקליכע אויפריים־שטאָף האָט זיך צואוויגט, בלייבענדיג העננען איבער'ן קאַלטען, פיער־עטאַזשיגען אָבגרונד פונ'ם הויף. אַלאַדיוו האָט שוין כמעט צו־נומען די פינגער, אָבער פלוצלונג האָט א נייער געדאַנק אויפגע־בליצט אין זיין מח און געוואַן איז ער אזוי שרעקליך און האַפ־נונגסלאָז, אז ער האָט צוברומט זיך, ווי א פערוואונדעטע חיה.

„וואָס טהו איך? און די פאַפּירען, די אַדרעסען? אין הויף

וועג, אין דער פינסטער א סיגאַרעט, אָבער אין דערזעלבער מינוט האָט עפעס א שטאָך געטהאָן איהם אין האַרצען און, זוכענדיג די שוועבעלעך, האָט ער אויפגעהויבען דעם קאָפּ און זיך גוט איינגעהערט.

אין איהר קעמערעל האָט זיך געריהרט מאַקסימאָווונא. מען האָט נעקענט הערען, ווי זי האָט נעגענעצט, אָנגעטהאָן עפעס, אָנגעשטויסען זיך אָן א זאַך און איז אַוועקגעטראָטען מיט נאַקעטע פיס איבער'ן קאָרידאָר.

— ווער איז דאָרט? — האָט דערהערט אלאדיעוו איהר פערשלאָפענע, אונצופריעדענע שטימע.

איהר האָט מען, ווייזט אויס, נעענטפערט, אָבער אזוי שטיל, אז מען האָט ניט נעקענט פערשטעהן.

— א טעלעגראַמע! וועמען א טעלעגראַמע? — האָט אי־בערגעפרעגט מאַקסימאָווונא.

אלאדיעוו האָט זיך שנעל אויפגעהויבען און געזעצט זיך.

„אהא!" האָט איהם א בליץ געטהאָן אין מח. און פלוצלונג האָבען זיך צוויאָנט געדאַנקען און פאַרשטעלונגען, קאָשמאַרענהאַפ־טע און אונרוואַרטעטע. דאָס קליינע פעקעל און די פאַפּיערען, וואָס דאָס מענשעל מיט'ן רויב־פויגעל־געזיכט האָט נעלאָזט ביי איהם, איז אויפנעשוואומען און געוואַקסען, געוואַקסען אלץ מעהר, אויסוואַקסענדיג אין עפעס קאָלאָסאלעס, שרעקענהאַפטעס. ער האָט שיעור ניט געטהאָן א נעשריי, מען זאָל ניט עפענען די טהיר, איז אויפגעשפרונגען און א וואַרף געטהאָן זיך צום קאַ־רידאָר, אָבער מיט אַן אונגעוועהנליכער קלאַרקייט האָט זיך דער־טראָגען צו איהם די קריצענישׂ פונ'ם אייזערנעם ריגעל, וועלכען מען נעמט ארויס פון כיר און די איינגעהאלטענע קלאַפּעריי פון מענשליכע פיס אין שוועדע שטיוועל.

אלאדיעוו האָט געהאט אזא נעפיהל, אז די גאַנצע וועלט האָט זיך א ריס נעטהאָן, האָט אויפגעלעבט און צוגליהט זיך מיט העלע שרעקליכע פארבען, געשרייען, פייפעריי און שרעקלי־כער האַסט.

א מאַגערער, א לאַנגער, אין אייז העמד, האָט זיך אלאדיעוו קאַנוואולסיוו צולאָפען איבער'ן צימער, וואַרפענדיג מיט זיינע אונגעהייער גרויסע הענד און פיס. און פלוצלונג איז געוואַרען

הענד זיך אָנגעקלאָמערט אָן'ם צובויגענעם און זיך בויגענדיגען ראַנד, זיך אָבגעריסען און ווידער ארומגעכאַפט מיט'ן עלענבויגען דעם ראַנד. דערנאָך האָט ער, קאָנווואולסיוו זיך צוזאַמענדריקענדיג, אָנגעהויבען צו שאַרען די וואַנד מיט די פּיס, און הערענדיג ווי עס שיטען זיך שטיקלעך פון דער שטוקאַטור, האָט ער א דערפּערהטער אָנגעלעהנט זיך אויפ'ן עלענבויגען, אריבערגעכאַפּט מיט דער אַנדערער האַנד דעם ראַנד און מיט דער ברוסט אריבערגעבויגען און צוגעבאַלען צום דאָך.

א מינוט צייט איז ער גלעזענען אויפ'ן קאָלטען, נאַסען דאָך כמעט אָהן בעוואוסטזיין, פיהלענדיג נור א שרעקליכען וועהטאָג אינ'ם שנעל־קלאָפענדען האַרץ און שפּירענדיג, ווי ער פליהט אראָפ, פאָלט אין א שרעקליכען אָבגרונד.

עפּעס א קלאַנג איז געפלויגען צו איהם פון הויף. דאָס האָט איהם אויפגעלעבט. עמיצער האָט גערעדט שרעקליך ווייט דאָרט אונטען. שעווירעוו האָט זיך גלעזענט אויף דער ברוסט און איז שטיל אראבגעקראָכען ווייטער צו. דאָרט, פון דער אַנדערער זייט דאָך, האָט ער דערזעהען א גרויסען אונבעקאַנטען הויף, בלינדע פענסטער, שפּיצען פון טרוקענע בוימער און גרינע פלאַכע גאזאנען־געוועבען. עפּעס א שוואַרץ מענשעל, וועלכער איז געווען עהנליך צו א קאָמישען, צו דער ערד צוגעדריקטען אינזעקט, וואָס וואַרפט מיט די פיסלעך, וועלכע געהען גלייך פון קאָפּ ארויס, איז געגאַנגען איבער ווייטע, כמעט פערפּאַרענע שטיינער פון הויף. מיט א קאָמישער קלאַרקייט האָבען זיך פון אונטען געטהאָגען אָהער אין דער הויך זיינע קליינינקע טריטלעך.

שעווירעוו האָט זיך נאָך אמאל אומגעקוקט, און איז פערשוואונדען אין דער פינסטערניש פון א גרויסען שטויביגען בוידעם.

דער הימעל האָט קאַלט געקוקט אויף דער ערד. ווייט־ווייט האָט זיך צושפּרייט די אונענדליכקייט פון דעכער און קוימענס און אויפ'ן ראַנד פון האָריזאָנט האָט געבלאָהט דער פונ'ם פריהמאָרגען־שיין פערגאָסענער בוים.

12

אלאדיעוו האָט זיך אויפגעכאַפּט פון א שארפען קלאַנג, וועלכער האָט זיך, ווי איהם האָט זיך נעדוכט, געהערט אין זיין צימער. ער האָט גענומען זוכען, ווי זיין געוואוינהייט איז גע־

שטילער וואנד, וועלכער האָט געגרענעצט מיט אן אָבנרונד.

ער האָט זיך נאָך אמאל אומגעקוקט און שטיל געעפענט דאָס פענסטער. א קאלטער, ריינער, פרישער שטראָם לופט האָט ארום־נענומען זיין געזיכט און ברוסט, וועלכע זיינען געווען צוזאמען־נעדריקט פון דער שווערער, שטיקענדער קווארטיר־לופט. שעווירעוו האָט זיך ארויסגערוקט פונ׳ם פענסטער און א קוק געטהאן ארָאָב.

ווייט־וויט דאָרט אונטען האָט זיך נעווייסט דער שטיי־נערנער טראָטואר און נעדוכט האָט זיך, אז ער לינט אין א שרעקליכער טיפענישׂ. מיט קעלט און טויט האָט פון דער טי־פענישׂ נעווען האָט אין דער הויך האָט זיך צושפרייט א פריה־מאָרגען־הימעל, און זיין אונענדליכע וויסטקייט האָט נעאָטעמט מיט קעלט און ווייטע רוימען.

שעווירעוו האָט ווידער אומגעדרעהט דעם קאָפּ צו דער קווארטיר צו און צוגעהערט זיך.

אין דערזעלביגער מינוט האָט זיך, שארף און קלינגענדיג, ווי עפעס לעבעדיגעס, געלאָזט הערען דאָס הויז־גלעקל, וואָס האָט נעווארענט פון א נעפאהר.

שעווירעוו איז פלינק און פארזיכטיג ארויפגעקראָכען אויפ׳ן פענסטער־ברעט, האָט נעווארפען א קוק ארָאָב, אין דעם שרעק־ליכען אָבנרונד מיט דעם ווייסען טראָטואר און איז ארָאָבנע־שפרונגען...

א סעקונדע האָט נעדויערט דאָס נעפיהל, אז ער פאלט שרעק־ליך. טיעף, ארום איהם, איז דער לעדיגער רוים, דאָס לייב וויגט זיך שווער אין דער לופט, איבער אן אָבנרונד. און פלוצלונג האָט זיין ברוסט זיך אָבנעקלאפט אָן קאלטע שטיינער. זיינע אין שרעקליכער אנשטרענגונג פערבויגענע פינגער האָבען זיך אנגע־כאפט אָן דעם קאלטען צוקרימטען אייזען, וואָס האָט זיך צו־בויגען פון דער שווערקייט פון זיין לייב. די פיס האָבען קאנ־וואלסיוו געגליטשט זיך איבער דער גלאָטער וואנד, קלאפענדיג מיט די קניה און גליטשענדיג זיך ארָאָב...

דאָס איינענע לייב האָט זיך אויסגעדוכט איצט שעווירָאוו׳ן אונגעוועהנליך־שווער. ער האָט זיך צובויגען, ווי א קאץ, וואָס פאלט ארָאָב פון דער הויך, האָט שוין פערמאכט פון שרעק די אויגען, האָט אָבער געמאכט די לעצטע אנשטרענגונג, מיט די

שעווירעוו האָט זיך אָנגעטהאָן. אין'ם בלייבען שיין פון פענסטער האָט זיך בעוועגט איבער'ן צימער זיין געזיכט, — א ווייסער פלעק, מיט שארפע, שוואַרצע אויגען. וועז ער האָט שוין אָנגעטהון די שטיוועל, האָט ער דערהערט עפעס נייעס. שעווירעוו איז געבליבען אָהן אטעם. האלטענדיג זיין ראָק אין האנד, האָט ער זיך צוגעהערט און נאָך שנעלער געזומען זיך אָנטהון. איבער די טרעפ, פאַרזיכטיג טרעטענדיג מיט די פיס, זיינען געגאנגען מענשען.

„זיי !"

א מינוט איז שעווירעוו געשטאנען אן אונעטשלאָסענער, דער־נאָך האָט ער שנעל אָנגעטהון א פאלטאָ, דאָס היטעל, געעפענט די טהיר און ארויסגעקוקט אין דער פינסטערניש פון'ם קאַרידאָר.

פלוצלינג האָט אין מוח ביי איהם דורכגעבליצט א געדאנק. ער האָט זיך דערמאָהנט, אז וועז ער איז ביי טאָג ארייגגעגאנגען אין קיך טרינקען, האָט ער בעמערקט זעהר נאָהענט דעם בראנד־מויער פון דעם דערנעבענדיגען הויז און דאָס פענסטער איז געווען אָהן דאָפעלטע ראמען. שנעל בעוועגענדיג זיך, שטיל ווי א קאַץ, אויסמיידענדיג די פאַרהענגלעך און קאסטענס, האָט שעווירעוו זיך דורכגעשלייכט איבער'ן קאַרידאָר. נעבען דעם ווינקעל, וואו די אלטיטשקע זיינען געשלאָפען, איז ער געבליבען שטעהן. הינטער'ן פאַרהאנג איז איצט געווען טויט־שטיל. שעווירעוו האָט זיך ניט געריהרט און אלץ צוגעהערט זיך. עמיץ האָט א זיפץ געטהון אין שלאָף און ווידער האָט זיך צוסקריפעט עפעס שוואכעס און קלייגס. שעווירעוו איז קלאנגלאָז גענאנגען ווייטער, געעפענט די טהיר אין קיך אריין און אומגעקוקט זיך.

אין קיך איז געווען כמעט ליכטיג. אויפ'ן אויוועז האָט נעגלאנצט עפעס א געשיר; דער קאלטער סאמאָוואר איז אזוי ווי געשלאָפען אויפ'ן טיש שטעהענדיג. די קאץ האָט זיך א כאפ געטהון, איז אראבגעשפרונגען אויפ'ן דיל און אוועקגענאנגען ער־נעז, אויפהויבענדיג דאָס עק'ל און מיאָוקענדיג אויף שעווירעוו'ן. עם האָט געשמעקט מיט צוגעברענטעם און קרויט. שעווירעוו איז צוגענאנגען צום פענסטער און האָט ארויסגעקוקט.

אין די פערנעבלטע, שטויביגע פענסטער האָט מען נאָרניט געקענט זעהן, אויסער א קלאָרען פלאם הימעל און דער גראָהער,

זעהן זיין לײדיגען ציטער, א שטוהל מיט די קלײדער אויף איהם, א טיש, דאָס פענסטער, א אימגאנצען פערגרויטע, אָבער דאָס גע־פיהל פון עקעלהאפטער, קלעפּינגער שווערקייט אין די פים איז גע־בליבען.

שעווירעוו האָט זיך קוים אויפגעהויבען.

צופוסענס איז געלעגען זיין פּאלטאָ, וואָס איז אראָפּגעבאלען פון בעט.

— און דאָס איז עס! — האָט ער קאלט נעשמייכעלט און געוואָלט זיך לייגען, אָבער פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן אין האָט זיך איינגעהערט.

11.

ערגעץ ווייט, ווייט, אונטען, ניט אין קווארטיר זיבער, האָט ער דערהערט פאַרזיכטיגע טריט. שעווירעוו האָט שנעל אויבגע־הויבען דעם קאָפּ און זיך געזעצט מיט א מאָל, לייכט און שנעל אויפ'ן בעט. עמיץ איז געגאנגען איבער די טרעפּ, פון עטאזש צו עטאזש, פאַרזיכטיג טרעטענדיג איבער די שטיינערנע טרעפּ מיט די שווערע שטיוול.

שעווירעוו איז געזעסען־אויף'ן בעט און האָט זיך איינגעהערט.

עמיץ איז געבליבען שטעהן נעבען טהיר. עס האָט זיך גע־דוכט, אז ער הערט זיך אויף צו. לאנג איז געווען שטיל, און פון אנשטרענגונג האָט זיך שעווירעוו'ן אָנגעהויבען דוכטען, אז דאָס קלאפּט נור דאָס בלוט אין די שלייפען ביי איהם. אלץ איז גע־וען רוהיג, און די פינסטערניש האָט זיך שטיל געוויגט פאר די אויגען. נור אין קאָרידאָר האָט זיך קוים־צו־הערען עפּעס בעוועגט.

„עס האָט זיך כּיר געדוכט", האָט א טראכט געטהון שעווי־רעוו, אראָבלאָזענדיג דעם קאָפּ אויפ'ן קישען.

אָבער אין דער זעלבער סעקונדע האָבען זיך זיינע אויגען שנעל צועפענט און אזוי ווי עמיצער האָט איהם אראָבגעווארפען פון בעט, איז שוין שעווירעוו געשטאנען מיט נאקעטע פים אויפ'ן קאלטען דיל, אין מיטען שטוב. אין דער געדעמפּטער שטילקייט האָט זיך הערהערט א פאַרזיכטיגער, א קוים הערבארער קלאנג; עס האָט א קלאפּ געטהאָן אייזען און — שטיל געווארען. עמיצער האָט פאַרזיכטיג געפּרואווט עפענען די אריינגאנגס־טהיר.

דוכט, אז ער שטעהט ערגעץ אין די הינטערשטע רייהען פון א גרויסען געזעמעל, עפעס אין א קאָלאָסאלען קאטאָלישען קלויסטער און די פייערליך־זיסע שטימע פון'ם יעזואיט־פרעדיגער טראָגט זיך פון דער קאנצעל צו איהם.

— נו, און מיר ?... מיר, וואָס גיבען אוועק דאָס טהייערסטע, וואָס מיר האָבען — לעבען און גליק, — וואָס וועט מיט אונז זיין? — האָט ער געפרעגט שטיל.

— און מיר וועלען זיין דער מיסט, וואס בעמיסטיגט די ערד, יענע ערד, אויף וועלכער עס וועט אויפגעהן א ניי לעבען!

— און מיט וואס וועט בעצאָהלט ווערען די פערברעכער, וואָס טרינקען איצט אונזער בלוט, וואָס פרעהען זיך מיט אונזערע ליידען און טאנצען ארום פון פרייד איבער אונז... ווי האָט איהר געזאָגט, מיסט ?

— וואָס ארען זיי אונז... זיי וועט משפט'ען די געשיכטע, נאָט, אויב איהר ווילט.

שעווירעוו האָט איהם געכאפט פאר'ן גאָרגעל מיט שרעקליכען כעס.

— הא, איז דאָס אלץ?... דאָס אלץ?

און פלוצלינג האָט ער אויסגעשריען ווילד און היסטעריש.

— דו לייגסט! דו ביסט א יעזואיט... א שווארצער גלח! דו ביסט געקומען מיך אָבצונארען! איך וועל דיך דערשטיקען!

ער האָט געשריען, שטיקענדיג איהם און ציטערענדיג מיט'ן גאנצען לייב פון עקל און בייזקייט, האָט אָבגעשטויסען דעם גאסט צו דער וואנד צו, אזוי אז זיין קאָפּ האָט אָנגעקלאפט אָן איהר, און האָט צוזאמענגעדריקט זיין לאָנגען, אָדעריגען האלז.

איהם האָט זיך געדוכט, אז עפעס א ליכט האָט זיך אָנגעצונדען און עמיצער האָט איהם א שטויס געטהון אין'ם הארצען און ער האָט זיך אויפגעכאפט.

דאָס הארץ האָט שווער געקלאפט און געדוכט האָט זיך, אז באלד פלאצט עס; רויטע און גאלדענע רינגלעך האָבען זיך געדרעהט אין די אויגען און איבער'ן גאנצען לייב האָט זיך גענאָכטען א הייסער, קלעפיגער שוויים. ער איז געלעגען אויפ'ן רוקען אן איינגעוויקעלטער ביז'ן האלז אין דער דעק און אין דער בלאָהער דעמערונג פון דעם אָנקומענדען פריהמאָרגען האָט ער גע־

זי וועט נאָר ניט קענען אויסהאלטען דאָס רויהע, ארומיגע לעבען. זי — די צארטע — אָבגעבען די תלינים אין די הענד, איבערגעבען צום טויט, דעם אומריינעם שטריק, דער תליה... ווייסט איהר דאָס? ניין! און איך... איך ווייס!...

שעווירעוו האָט דאָס ארויסגערעדט מיט א יאָמערענדער שטימע.

—ניט רעגט זיך אויף, מיין טייערער, — האָט געזאָגט דער נאסט מיטלעידיג, — דאָס איז, פערשטעהט זיך, שרעקליך. אָבער וואָס זאָל מען טהון?... אָהן אָפּפער דערגרייכט מען גאָרנישט... און וואָס העכער די אָפּפער, אלץ ריינער און הייליגער זייער זין.

— יאָ? — האָט געפרעגט שעווירעוו.

— יא! איהר מוזט אזוי גלויבען!... אָפּפער, אָפּפער!... אונענדליכע אָפּפער האָבען געבראכט מענשען, די געשיכטע איז אָנגעטרונקען מיט מענשליך בלוט... אָבער דאָס בלוט ווערט פערגאָסען ניט אומזיסט! און פון דאָרט, פון דער ליכטיגער, ווייטער צוקונפט, שטרעקען שוין אויס צו אונז די הענד, מיט דאנקבארקייט, בענשענדיג אונז, די גליקליכע, פרייע מענשען... אונזערע קינדער, אונזער ווערק! גאָט מיינער! וואָס זיינען אונזערע נארישע לעבענס אנטקעגען דער גרויסער צוקונפט, וועלכע נעהרט זיך פון אונזערע לייבער...

— פו, ס'ארא מיאוסקייט!... שרעקט אייך ניט דאָס, וואָס פון אייער שעהנער צוקונפט וועט שמעקען מיט מענשען־פּגרים? — האָט געפרעגט שעווירעוו און קוריץ צולאכט זיך.

„איך אמפער זיך מיט זיך אליין! ניט גוט!" — האָט ער געטראכט.

— צו הערט איהר ניט, האָט פּאָרטנעזעצט דער נאסט, גלייך ווי ער וואָלט ניט געהערט שעווירעוו'ס לעצטע ווערטער, — ווי מיר ברעכען אין, טראָט נאָך טראָט, די אייביגע וועג פון בייז און געהען אלץ פּאָרווערטס?... און איהר גלויבט ניט אין דעם זיכערען טריאומף־צוג פון אמת און ליעבע?... יאָ, פון ליעבע... נור די ליעבע וועט פּראַייניגען די מענשהייט אין איין פאמיליע — ניט קיין פערברעכען, ניט די אלע טעאָריען... פערגעסט ניט, אז איהר קענט ניט מיט בייזען דערשלאָגען דאָס בייזע...

שעווירעוו האָט שווייגענדיג געהערט. איהם האָט זיך גע־

וואָס איז שטאַרקער פון לעבע... די לעצטע, טויטלעכע, אונרחמנות'־דיגע נקמה... גוט...

— אָבער וואָס וועט איהר אויגער אויספיהרען? — האָט געפרעגט דער גאסט אביסעל אונזיכער.

שעווירעוו האָט זיך שארף צולאכט.

— ערשטענס, ווי איך גאָרנישט טהון, אויסער דעם, וואָס איך קען טהון אליין, מיט אייגענע קרעפטען און צווייטענס, מיינט איהר, איך וועל זיין דער איין־און־איינציגער?... מיר וועלען זעהן... יאָ, מיר וועלען זעהן!...

שעווירעוו האָט עטליכע מאָל איבערגע'חזר'ט דאָס וואָרט מיט איבערצייגונג און שרעק. זיין געזיכט האָט זיך אָננעצונדען מיט א בייזער פרייד, און די אויגען האָבען געקוקט אין דער פינסטער־ניש, אָננעשטרענגט און שארף, אזוי ווי ער וואָלט דאָרט געזעהן אזעלכע מענשען, ווי ער, וואס האָבען בעפרייט זיך פון אלעם מענשליכען, און געהען אונבויגזאם אין זיינע טריט.

— גאָט מיינער! אין וואָס פאר א אָבגרונדען האָט געדארפט אריינקוקען אייער זעעלע די דאָזיגע זיבען יאָהר, זינט איהר, דער גלויביגער און מונטערער יונגערמאן, זייט אוועקגענאנגען אין די פאברייקען מיט'ן הויכען גלויבען אין דעם הייליגען אמת פון לעבע! ווי אזוי האָט איהר געקענט פערבאָנדזשען אין אזא פינסטערניש? איהר זייט פשוט אבנעלאָזט, דערשלאָגען, פערמאטערט!...

— לאָזט עס אָב! — האָט א אונצופריעדענער געענטפערט שעווירעוו, — בעסער זאָגט מיר... איך בין דאָך ניט געגאנגען דאָ־מאָלס אליין... וואו זיינען די איבריגע? וואו זיינען זיי?...

— זיי זיינען אומגעקומען צוליעב דער אלגעמיינער זאך! — האָט פייערליך געענטפערט דער גאסט.

— ליזא אויך? — האָט לאנגזאם געפרעגט שעווירעוו, אזוי ווי אָנכאָפענדיג זיך אָן א זייטיגען, פארבעהאלטענעם געדאנק.

— נו יאָ... זי אויך...

— און איך, זעהט איהר, האָב איהר נור וואָס בעגעגענט... זי וויינט... איבריגענס, איז דאָס האלוצינאציאָן און ניט מעהר... דאָס איז ניט וויכטיג. וווייסט איהר, וואָס דאָס הייסט אָפּפערען מיט'ן טייערסטען אין לעבען?... זי איז געווען אזוי צארט, אזוי שוואך, אזוי דעליקאט, אז איך האָב שטענדיג געשראָקען זיך, אז

נור געפיהלט א לעבליכע מידקייט און א גרויסען פערלאנג ארָאב־ווארפען עפעס א לאסט, וואס האט עקעלהאפט נעדריקט די פיס.

— איך האָב געוואלט מיט אייך רעדען דאס לעצטע מאל... און אפשר וועט דאס שוין ניט העלפען... בעטראכט זיך... פער־שטעהט, ווי שרעקליך איז דאס, וואס איהר ווילט טהון... דאס איז א משוגע'נע גרויזאמקייט, וועלכע האט ניט קיין בערעכטיגונג און קיין זין... איהר האט א גרויסען טעות, מיינענדיג, אז פיינדשאפט קען דינען, זיין א וועלקצייג אין דער האנד פון לעבע... טאקארעוו! שעווירעוו האט זיך פערקרימט צולאכט.

— איהר רעדט אלץ וועגען דעמזעלבען! איך טראכט ניט וועגען לעבע... איך ווייל ניט הערען פון איהר... איך ווייס נור פון פיינדשאפט! פארוואס זאל איך לעב האבען אייערע מענ־שען? דערפאר, וואס זיי פרעסען אייגער דעם אנדערען, ווי חזירים אדער דערפאר, וואס זיי זיינען אזוי אומגליקליך, נעבעדיג, שוואך, נאריש, אז זיי האבען ערלויבט די עטליכע שטארקערע, שלעכטערע, גרויזאמערע מענשען פערטרייבען די מילִיאנען אונטער א טיש, ארום וועלכען יענע זיצען טיאומפירענדיגע אין גליקליכע. איך ווייל ניט לעב האבען זיי, איך האָב נור פיינד יענע, וואס האבען דאס גאנצע לעבען אונטערדריקט מיך, געטויט מיינע לע־בענס־פרייד־ען און צוגענומען אלעס, וואס איך האָב טהייער גע־האלטען. איך נעהם נקמה פאר זיך אליין! פערשטעהט עס איין מאל פאר אלע מאל! איך וואלט נקמה גענומען פון אייערע אומ־גליקליכע און גליקליכע, וואס האבען יעדער פון זיין זייט פערדאר־בען דאס לעבען, וועו די דאזיגע אומגליקליכע וואלטען ניט געווען אזוי נישטיג און ניט געהאלטען אליין פון דער שווערער לאסט. איך האָב מיט מיין פיינדשאפט געוועדעט זיך אנטקעגען יענע, וואס האלטען זיך פאר בעלי־הבתים פון לעבען... איך קען ניט לע־בען, אבער, געהענדיג אוועק פון דער וועלט, ווייל איך זיי דער־מאהנען, אז זיי לעבען אין א גרויסען טעות — די האררען פון לע־בען. זיי זיינען אויך א שפיעלצייג אין די הענד פון יעדען אייגעם, וועלכער האט מוט און פערשטאנד צו בעפרייען זיך פון זייער היפ־נאז... און אויסגעטראכט די ליעבע, וועלכע איז געווא־רען א צאם פאר יענע, וועלכע וואלטען סיי־ווי־סיי ניט געטהון קיין בייז... איך וועל אייך בעווייזען, אז עס איז דא א קראפט,

— נו, גוט... אייגענטלעך איז דאָס אלץ א נארישקייט!... וואָס דאַרפט איהר?

ער האָט געמיינט, אז דאָס געשפּענסט וועט ניט ענטפערען און האָט דערפון געהאט א בייזע הנאה, אָבער יענער האָט ארויס־געדרעט, אזוי ווי אָהן א שטימע, און דאָך אונגעוועהנליך קלאָר:

— נישקשה, מיר וועלען פאָרטזעצען אונזער שמועס. איהר דאַרפט ערקלעהרען, וואָס איהר מיינט.

— ענטשולדיגט, איך דאַרף גאָרנישט, און קען יעדע מינוט בע־פרייען זיך פון אייך, — האָט גאוה'דיג געענטפערט שעווירעוו, בעמערקענדיג אין דערזעלבער צייט מיט פערוואונדערונג, שרעק און עקעל, אז ער רעדט מיט א געשפּענסט, גלייך ווי ער גלויבט ווירקליך אין זיין עקזיסטענץ. עפּעס א קראפט האָט איהם געהאל־טען אין איהרע הענד, אריינלייגענדיג איהם וועדטער אין מויל געגען זיין ווילען און בעוואוסטזיין.

— אָבער וועמען, אייגענטלעך, שטעלט איהר פאָר? — האָט לאכענדיג, אזוי ווי מאכענדיג שפּאס פון זיך אליין, געפרעגט שע־ווירעוו.

— איהר דערקענט מיך ניט?

— אה, יא! — האָט אונערוואַרטער דערמאָהנט זיך שעווי־רעוו, דערקענענדיג דעם מאָגערען האלז און שווארצען געזיכט. — איהר זייט יענער שלאָסער, מיט וועלכען איך האָב געדעדט אין טראקטיר.

— גענוג מאכען אנשטעלען נאָך אין שלאָף, — האָט מיט פערדראָס געענטפערט דער גאסט, — איך בין אזא שלאָסער, ווי איהר זייט שעווירעוו.... זאגען אייך מיין נאָמען, הערר סטודענט טאָקארעוו?

— מען דאַרף ניט... כ'וויים... דערמאָהנט זיך... — האָט קוים־קוים אויסגערעדט שעווירעוו.

ער האָט זיך אין אמת'ען ניט דערמאָהנט, ווער דאָס איז און ווי ער הייסט, און דאָך האָט ער זיך פלוצלינג בערוהיגט, אזוי ווי ער וואלט אנשטאט דעם מענשען, וואָס איז געגאנגען איהם אנט־קעגען אין דער פינסטערניש, דערזעהן א פשוט'ן שפּיגעל מיט זיין אייגענער געשטאלט אין איהם.

דער שרעק איז אינגאנצען פערגאנגען, און שעווירעוו האָט

— אָבער וואר איז דאָ?... צו וואָס?... — האָט ער שטיל און מיט אן אנשטרענגונג ארויסגערערט.

יענער האָט געשוויגען.

— וואר האָט אייך אריינגעלאָזט אהער! — האָט נאָך שטיל־ער א געשריי געטהון שעווירעוו, אזוי ווי ער וואָלט זיך אָבגע־רופען פון א קבר, א צודריקטער פון דער טויטער ערד, וואָס האָט זיך אָנגעלעגט אויף זיין ברוסט.

יענער האָט לאנגזאם אויסגעדרעהט דעם קאָפּ און אין׳ם שווארצען שיין פון׳ם ליכט האָט שעווירעוו דערזעהן א מאָגערען, שווארצען געזיכט מיט שווארצע הייליען אנשטאָט אויגען, וואָס מען האָט ניט געקענט זעהן אין דער פינסטערניש.

— וואָס הייסט וואר? — האָט מיט פערוואונדערונג אוז אבי־סעל מיט שפּאָט געענטפערט די שטימע, וואָס האָט געקלונגען ווי פון זייט. — איהר אליין!

— וואָס לייגט איהר! — האָט נעשריען שעווירעוו, פיהלענ־דיג, ווי א אונמענשליכער שרעק קריכט פון אונטען ערגעץ צום קאָפּ ארויף. — איך לאָז קיינעם נישט צו זיך.

— ניין, איהר אליין... — האָט רוהיג און זיכער געענטפערט דער נאכטגאסט.

שעווירעוו האָט געשוויגען און האָט מיט גלענצענדע אויגען ווילד איינגעקוקט זיך אין א אונגעוועהנליכען שאָטען.

— וואָס, אייגענטליך, וואונדערט אייך אזוי? — האָט גע־ענטפערט דער גאסט, שוין מיט א אונצווייפעלהאפטען שפּאָט.

„אָה, יא... דאָס איז ווידער א האלוצינאציאן... מען דאַרף זיך נעהמען אין האנד!" — האָט פלוצלינג דערמאָהנט זיך שעווירעוו און צושמייכעלט זיך.

און פלוצלינג האָט זיך דער שרעק אויסגעלאָשען און דער־פיהלט האָט שעווירעוו א אונפערשטענדליכען עקעל און א כעס, וואס איז געווען נאָהענט צו פיינדשאפט; אין דער דאָזיגער מאָר־נער פיגור, וואָס איז געזעסען רוהיג נעבען איהם, אזוי ווי זי וואָלט ווירקליך געלעבט ניט נור אין זיין קראנקען מח, האָט זיך געפיהלט עפעס מיאוסעס, כמעט עקעלהאפטעס. שעווירעוו האָט פער־קוועטשט די צייהן פון שארפען עקעל און געזאָגט:

אפּפער... און וואָס איז גרעסער פון יענער ליעבע, וועלכע גיט אוועק די נשמה... ניט דאָס לעבען, נור די נשמה פון מענשענס וועגען! דו גערעגקסט עס? גערעגקסט?

די שטימע איז געוואָרען שטאַרקער און האָט שוין געטראָגען זיך ניט פון'ם שארבען, נור פון ערגעץ ניט ווייט. א פרעמדע און דאָך לעבעדיגע. עמיצער האָט ווירקליך גערעדט מיט איהם. און פלוצלינג האָט שעווירעוו דערזעהן א מענשען צו פוסענס פון זיין בעט. איהם האָט זיך געוואָרפען אין די אויגען א מאָנערער פראָפיל, א איינגעבויגענער רוקען און א דארער, לאנגער האלז.

עפּעס האָט זיך ווידער געריהרט אין שעווירעוו'ס מח. ער האָט בריים געעפענט די אויגען און פלוצלינג געזעצט זיך אויפ'ן בעט.

„ווידער!" האָט ער א טראכט געטהון מיט עפּעס א שרעקליכען און אונגעוועהנליכען פיזישען וועהטאָג.

— ווער איז דאָס?

די אונקלאָרע פינגור האָט זיך ניט געריהרט... איין מינוט האָט יעך שעווירעוו'ן געדוכט, — און איהם איז געוואָרען אזוי גוט און לייכט אויפ'ן הארצען, — אז דאָס איז פשוט א צופעליגער שאָטען און ער ליגט ניט אויפ'ן בעט, נור ערגעץ ווייטער, ביי דער טהיר. די פינסטערניש האָט געענטערט: דאָס נאָהענטע איז געווען ווייט און דאָס ווייטע נאָהענט. עס האָט זיך געדוכט, אז אָט צוציהט זיך דאָס צימער, אָט רוקט זיך עס צונויף און דריקט מיט זיינע נאקעטע, שאטענהאפטע וועגד, די קאלטע און בלינדע, ווי טויטע אין ווייסען, וואס רינגעלען דיך אַרום פון אלע זייטען. עס איז נעווען שרעקליך, ווילד און שוואר, ווי אין א קאשמאר. די פינסטערניש האָט געשווינגען און ווי צוגעהערט זיך, אויסבאהאלטענדיג זיך פאר עמיצען.

שעווירעוו האָט געוואָלט אויפשטעהן און אָנצינדען פייער, אָבער נאָך איידער ער האָט זיך געריהרט פון אָרט, האָט ער דערפיהלט, אז דאָס בעט־דעק איז שוואר, אזוי ווי עפּעס א גרויסער קערפער וואָלט זיך אָנגעלעגט אויף איהם. עמיצער איז ווירקליך געזעסען צופוסענס פון בעט. אין מיח איז ווידער דורכגעלאָפען א געפיהל, אז ער איז פֿערריקט.

האָט זיך געצויגען אנטקעגען. איבער איהר האָט געבלאָהט א בלוי־כער נאכטיגער הימעל און ווי שוואהצע הענד, אין טרויער אָהן ווערטער, האָבען זיך געצויגען צום הימעל אייזערנע קוימענס.

„האלוצינאציאָן!" האָט א טראכט געטהאָן שעווירעוו, פיהל־ענדיג, ווי שטאַרק זיין הארץ ציטערט און עפעס שטעהט אין האלז.

ער איז צוגענאנגען צו דער טהיר, אָנגעריהרט זי, גלייך ווי ער גלויבט ניט זיין פערשטאנד, און איז אוועקגענאנגען.

— איך בין קראנק... אפשר פערליר איך דעם פערשטאנד?... מען דארף ראנגלען זיך... איך ווער משוגע? איז דאָס מעגליך! און אלע מיינע געדאנקען זיינען א פראָדוקט פון א קראנקען מח?

און צולאכעדיג זיך פלוצלינג קאלט און שטאַלץ, איז שעווי־רעוו פעסט צוגענאנגען צום בעט און געלעגט זיך.

איהם האָט זיך געדוכט, אז ער האָט נאָך ניט פערמאכט די אויגען און שוין ווידער האָט ער, ווי פריהער, געזעהן דאָס בענס־טער, די נאקעטע וואנד און פינסטערע טהיר. אין דערביי האָט איהם עמיצער איינגערעדט מאנאָטאָן און קלאנגלאָז:

— און דיין גאנצע פיינדשאפט, און דער דאזיגער שרעקלי־כער, גאנץ משוגענער פלאן איז ניט מעהר ווי אן אויסדרוק פון דערזעלבער גרויסער, אלץ־אויפאָפפערענדער ליעבע, וועלכע דו פער־ווארפסט...

— ניט אמת! — האָט מיט א גרויסער אנשטרענגונג גע־ענטפערט שעווירעוו, אזוי ווי א גרויסע שווערקייט האָט זיך ge־לעגט אויף דער ברוסט זיינער, — דאָס איז ניט ליעבע... איך וויל ניט קיין ליעבע...

אָבער עמיצער האָט וויטער געצויגען עקשנות'דיג און אייני־טאניג, מיט א שטימע, וואס האָט זיך געהערט ווי פון שעווירעוו'ס שארבען:

— ניין, ס'איז אזוי... דו האָסט ליעב מענשען מיט אלע קרעפטען דיינע, דו האָסט ניט געקענט איבערטראָגען אלע שלעכ־טיגקייטען, אונגערעכטיגקייטען און ליידען, און דיין הילף גע־פיהל, וואָס האָט דיר געזאָגט, אז דו ביסט גערעכט אין דיינע שרעקליכע אָפפער זיינען נויטיג, איז פערטונקעלט און קראנק ge־ווארען... דו האָסט פיינד מענשען, וויל דו האָסט צו פיעל ליעבע אין דיין הארצען! און דיין פיינדשאפט איז נור דיין לעצטעס

שטיל און רוהיג און נור פון'ם קאָרידאָר האָט זיך געהערט א שוואָך, מאָנאָטאָן גערויש.

און פּלוצלינג האָט שעווירעוו פערשטאנען: זי איז געקומען דערפאר, וואָס זי וויים אלץ, און פול פון אונמענשליכער ליעבע, פון יענער ליעבע, וואָס איז שטארקער פון טויט, האָט זי בעווייגט איהם אין דער דאָזיגער לעצטער נאכט פון לעבען.

— ליזא, ניט וויין! — האָט אין שרעקליכער פיין אויס־גערערט שעווירעוו, פיהלענדיג, אז ווערטער זיינען מאכטלאָז, און זי וועט ניט ענטפערען און קען ניט ענטפערען, ווייל זי איז טויט. — איך האָב אזוי בעשלאָסען, דאָס איז דער חלום פון מיין גאנצען לעבען, זייט דו ביסט געשטאָרבען... איך געה מיט פרייד און בע־וואוסטזיניג, ווייל דאָס איז דער אייניציגער אויסוועג פון מיין פיינדשאפט, וועלכע דריקט מיך!... נו, יאָ... איך צוריים מיט אלעמען, וואָס מענשען האלטען פאר געטליך און מענשליך... אָבער איך גלויב אין מיין אמת, אזוי ווי דו האָסט געגלויבט אין יענער נאכט, פאר וועלכער דו האָסט געליטען אזוי פיעל און אומגעקומען... דאָס זיינען ניט קיין טרוימען, ניט טעאָריען, דאָס — בין איך אליין... פערשטעה!

זיינע הענד האָבען זיך קאָנוואולסיוו געצויגען צו איהר און געבליבען הענגען אין לופטען. ער האָט געציטערט פון יאוש און פרייד. אָבער זי איז אָבגעטראָטען, ניט אראָבגעהמענדיג די הענד פון דעם אין טיעפען טרויער איינגעבויגענעם געזיכט. און פּלוצ־לינג האָט זי זיך א לאָז געטהאָן אין א זייט, איז פארבייגעגאנגען זיין בעט שטיל, ווי א שאָטען, און איז אוועקגעגאנגען אין ווינקעל פון צימער. אָבער ער האָט נאָך געהאט די מעגליכקייט צו בע־מערקען איהר טונקעל קאפאָטל, דאָס זעלבע, וועלכע זי האָט גע־טראָגען דאָס לעצטע מאל, די דינע פיגור און האָר, פערקאמטע אזוי ליעב, ווי זי פלעגט עס תמיד טהון.

שעווירעוו איז שנעל אויפגעשפרונגען מיט בארוויסע פים אויפ'ן קאלטען דיל.

קיינער איז אין צימער ניט געווען און ניט געקענט זיין. דאָס פענסטער האָט שוואָך געלאָהט און אין'ם ציטערדיגען, ווי שפּיג־וועב, ליכט זיינעם האָבען קאלט געקוקט די נאקעטע וועגד פון'ם צימער. שעווירעוו איז צוגענאנגען צום פענסטער. א גרויהע וואנד

קלאַנג, און נור אין קאַרידאָר, וואו די אלטיטשקע זיינען געשלאָפען, האָט עפעס שטיל צוגעסקריפעט. ס׳האָט זיך אָדער געשארט א מויז, אָדער עמיצער האָט צוגעכראָפעט. אלעס איז געווען טויט און פערגליווערט אין טויבער אונבעוועגליכקייט. די זאַרמלאָזע פינסטערניש איז שווייגענדיג ארומגענאנגען איבער די צימערן און האָט אריינגעקוקט אין די שלאָפענדיגע געזיכטער. אין שע־ווירעוו׳ס צימער איז פון׳ם אָפענעם פענסטער געגאנגען א אונ־קלאָרע בלאָהקייט און ווי א אונבעשטימטער פלעק האָט זיך אָב־געשיינט אין זיין פינסטערער קאַפּ, וואָס איז געלעגען אויפ׳ן קישען, מיט׳ן געזיכט ארויף, גלייך ווי אָהן יעדען לעבען.

פלוצלינג האָט שעווירעוו אויפגעציטערט און אויפגעעפענט די אויגען.

עמיצער איז געשטאנען נעבען איהם. ער האָט אויפגעהויבען דעם קאַפּ.

צופוסענס פון בעט. פערדעקענדיג דאָס געזיכט מיט דעם העמד, איז געשטאנען א פרויען־פיגור, וועלכע איז געווען קוים צו זעהן אין דער האלב־פינסטערניש. עפעס געשפענסטערהאפטעס און גע־היימניספולעס איז געווען אין איהר דינעם, ציטערדיגען סילועט; און נאָך אויידער זיין געדעכטניש האָט איהם אונטערגעזאָגט, ווער די האלב־פערגעסענע טהייערע געשטאלט איז, האָט שעווירעוו דער־קענט זי. עפעס א אינערער געפיהל, פון וועלכען זיין פערשטאנד איז אויפגערודערט און זיין הארץ — צוזאמענגערריקט נעווארען, האָט איהם געזאָגט, או דאָס איז די פרוי, וועלכע ער האָט אמאל אזוי שטארק ליעב געהאט און וועלכע איז אוועקגענאנגען אהין, אין דער אייביגקייט אריין, פון וועלכער קיינער קומט ניט צוריק.

— ליזא! — האָט פול פרייד און שרעק אויסגעשריען שע־ווירעוו, פיהלענדיג, ווי זיין הארץ וועדט אויפנעציטערט.

זי איז זיך געשטאנען, פערדעקענדיג דאָס געזיכט מיט די הענד און עפעס ווי שטיל בעוועגענדיג זיך אין דער פינסטערניש, וועלכע האָט זיך געהויבען און אראבגעלאָזט.

— ליזא!... פון וואנען קומסטו?... וואָס איז מיט דיר?...

— האָט נאָך מיט מעהר שרעק געשריען שעווירעוו.

איהם האָט זיך געדוכט, או א געשריי איז דורכגעפלויגען אי־בער דער גאנצער קוואַרטיר, אָבער ווי פריהער איז אלץ געווען

— וואוהין געהט איהר? וואַרט! — האָט א געשריי געטהון אלאדיעוו.

שעווירעוו האָט זיך אומגעדרעהט, פרייגדליך געגריסט זיך און איז ארויסגענאנגען.

— אָבער... איהר... איהר זייט א משוגע'נער! — האָט אין בלינדען כעס געשריען אלאדיעוו.

איהם האָט זיך אויסגעדוכט, אז שעווירעוו האָט זיך צולאכט. אָבער די טהיר האָט זיך פערמאכט.

א צייט איז אלאדיעוו געשטאנען א צוטומעלטער אין מיטען צימער. דער קאָפ האָט איהם געטהון וועה, אין די שלייפען האָט איהם געקלאפט און זיין הארץ האָט געשלאָגען, ווי ביי א קראנקען, אונרעגעלמעסיג און פערדעכטיג־שנעל. ער האָט מעכאניש א וואַרף געטהון א בליק אויף זיין ארבייטס־צימער, זיין טיש, וואָס איז געווען פערוואָרפען מיט פאפירען און ביכער, די פאַרטרעטען אויף דער וואנד, און א פלוצלינגע קאנוואולסיאָן פון קרעפליכען, אונפערשטענדליכען עקעל האָט ארומגענומען זיין גאנצען לייב. אונערטרעגליך־עקעלהאפט איז איהם געווארען יעדער גראנק, יעדע ארבייט, אפילו דער מארגענדיגער טאָג. עס האָט זיך איהם געוואלט מיט זיינע גרויסע הענד ארומכאפען די גאנצע וועלט און צוטרייסלען זי אזוי, אז די אלע הייזער, מענשען, גראנקען און ארבייטען זאלען צושטויבט און צוזעהט און פערשוואנדען ווערען.

— אפשר וואלט דאָס ווירקליך געווען בעסער פון אלעמען!...

ער איז צוגענאנגען צום בעט, האָט זיך געווארפען מיט'ן פנים אין קישען און איז פערגליווערט געווארען.

אין דער פינסטערניש, וועלכע האָט ארומגערינגעלט זיינע פערמאכטע אויגען, איז שטיל אויפגעשטאנען און פערבייגעשוואמען עפעס א ליכטיגע געשטאלט מיט גרויסע אויגען, וואָס האָבען עפעס געפרעגט, נאָך עפעס בענקענדיג געווינקט. און געדוכט האָט זיך, אז צוגענאנגען איז עפעס א שווארצער, א גרויסער, האָט זיך חיה'יש צולאכט, א בלאָז געטהון און פערלאשען דעם העלען, פריידיגען חלום פון זיין לעבען.

10.

עס איז געווען נאכט, און די גאנצע קוואַרטיר איז שוין געשלאָפען. פון דרויסען האָט זיך ניט דערטראָגען אהער קיין שום

ניט צוויי שטימען, נור דריי... צעהנדליגער, טויזענדער שטימען, די גאנצע פינסטערניש האָט זיך צוואויינט.

— וואָס איז דאָס? — האָט ער מיט שרעק געפרעגט.

אָבער שעווירעוו האָט ניט געענטפערט. ער האָט פּלוצלינג נעכאפט אלאדיעוו'ן פאר דער האנד.

— קומט... — האָט ער רויה געזאָגט און איז ארויסגעגאנגען אין קאָרידאָר.

אין'ם העל־בעלייכטעטען צימער, וואָס האָט אויסגעזעהן אונ־געוועהנליך, מיסטעריעז־העל און אייגפאך נאָך דער פינסטערניש און דעם דאָזיגען שרעקליכען, אונפערשטענדליכען יאָמער, האָט שעווירעוו, קוקענדיג אלאדיעוו'ן גלייך אין די אויגען, פּלוצלינג גע־פרעגט איהם.

— איהר האָט געהערט? איך קען דאָס ניט הערען! וואָס וועט איהר געבען די דאָזיגע מענשען אנשטאט יענער גאָלדענער צוקונפט, וועלכע מען זאָגט צו זייערע קינדער? איהר... די נביאים פון דער קומענדער מענשהייט... פערשאָלטען זאָל זי ווערען!

אלאדיעוו איז געוואָרען פערוואונדערט און צוכעס'ט.

— ערלויבט... און איהר?... וואָס וועט איהר געבען זיי, וואָס איהר פרעגט מיך? — האָט ער אויסגערופען, אויפגערעגט אנשטרענגענדיג זיינע גרויסע ארבייטער־הענד.

— איך? — האָט מיט א מאָדנעם און אביסעל שפּאָטישען אויסדרוק איבערגעפרעגט שעווירעוו.

— נו, יאָ, איהר... וואָס שטעלט מיר אזעלכע אונפערשטענד־ליכע פראָגען... וואס פאר א רעכט האָט איהר צו רעדען אין אזא טאָן?

— איך — גאָרנישט. אפשר וועל איך נור דערמאָהנען אנ־דערע וועגען דעם, וואָס זיי האָבען פערגעסען... איבריגענס... ווייס איך ניט...

— וואָס? וואָס רעדט איהר? — האָט מיט א פלוצלינגען שרעק געפרעגט אלאדיעוו.

שעווירעוו האָט שוויגענדיג געקוקט אויף איהם. דערנאָך האָט ער ווידער געשמייכעלט, אזוי ווי וואונדערענדיג זיך, וואס מען שטעלט איהם אזעלכע נאיווע פראָגען, און איז לאנגזאם געגאנגען צו דער טהיר צו.

אמאל, איז און וועט זיין אויף דער וועלט... און ניט פערשטעהן וועלען זיי, פארוואס איהר האָט געשוויגען, ניט געמשפט, ניט אָנגענומען זיך פאר זיי!

— וואָס וויל איהר זאָגען? — האָט אלאדיעוו אויסגעמורמלט.

שעווירעוו האָט געשוויגען.

—קומט מיט מיר, — האָט ער געזאָגט און איז ארויסגעגאנגען פון צימער.

אלאדיעוו איז נאָכגעגאנגען, ווי איינער, וואָס וועט געצוויגען פון א אונפערשטענדליכער קראפט.

די נאנצע קוואַרטיר איז שוין געשלאָפען. שטיל און פינסטער איז געווען אין קאָרידאָר און שווער האָט זיך געאָטעמט אין'ם פערשטיקטען קראנקען רויך. שעווירעוו האָט געעפענט די טהיר פון זיין צימער און מיט א מאָך פון האנד האָט ער איהם אריינגעשטופען. מיט א געפיהל, וואָס איז עהנליך צו שרעק, האָט אלאדיעוו א טראָט געטהון אין דער פינסטערניש.

— הערט! — האָט שטיל, אָבער מיט אויטאָריטעט געזאָגט שעווירעוו.

אלאדיעוו האָט זיך צוגעהערט. אין אָנהויב האָט ער גאָרניט געהערט, אויסער דעם קלאפען פון זיין אייגען האַרץ. אין דער פינסטערניש האָט מען גאָר ניט געקענט זעהן, עס האָט זיך נור געדוכט, אז די אויגען פון'ם אונזיכטבארען שעווירעוו פינקלען אויף אין דער פינסטערניש. און פלוצלינג האָט אלאדיעוו דערהערט א שטיל'ען, מאַרנעם קלאנג.

עמיץ האָט געווויינט. א שטיל'ער, איינגעהאלטענער, האָפנונגסלאָז-טרויעריגער יאָמער האָט זיך איינגעשניטען אין דער שטילקייט מיט זיין דינינקען שארף. אין איהם איז געווען עפעס אונערטרעגליך-טרויעריגעס: א שווערע פיין, א האָפנונגסלאָזער געבעט, א אונמעכטיגע, דעמוטיגע טענה.

„דאָס וויינט אלענקא!" האָט זיך אָנגעשטויסען אלאדיעוו און ערשט איצט האָט ער זיך געכאפט, אז דאָס וויינט ניט איין שטימע, נור צוויי. עס איז געווארען שרעקליך. די פינסטערניש האָט געדריקט דאָס האַרץ, — אין די אויערען האָבען זיך געהערט די טרויער-קלאנגען און געדוכט האָט זיך, אז דאָס זיינען שוין

אלאדיעוו, ענטפערענדיג איהם אייגענטליך אויף די ווערטער „זי האָט אייך ליעב".

— ניין... איך וויים... איך בין א נאנצען טאָג געזעסען ביי זיך אין פינסטערען צימער... דאָרט הערט מען אלץ... איך וויים... אלאדיעוו האָט געשווינגען א פערטראכטער.

שעווירעוו איז אויפגעשטאנען.

— איהר חלומט אלץ וועגען דעם צוקונפטינען גליק פון מענשען... ווייסט איהר, שטעלט איהר זיך קלאָר פאָר, וואס פאר א שרעקליכע טייכען בלוט פיהרען צו די אינזלען פון דער דאָזיגער צוקונפט?... איהר נארט מענשען... איהר צווינגט זיי צו חלומ'ען וועגען דעם, וואָס זיי וועלען קיין מאָל ניט זעהן... איהר צווינגט זיי צו לעבען אין אומגליק און וועלען אויפגעפרעסט פון מיאוסע חזירים, וואָס האָבען א וויילדע הנאה דוקא דערפון, וואס זייער אָפּפער איז אזוי שעהן, ראפינירט, צארט און פיהלט אזוי שארף איהרע ליידען!... ווייסט איהר, וויפיעל אומגליקליכע מענשען, וועלכע איהר האָט אָבגענארט, וואַרטען אויף עפעס אנשטאט צו טהון, וויינען אנשטאט צו אומקומען אָדער אומברענגען, יאָמערען צו גאָט, וויל זיי וויייסען ניט פון קיין אנדערען ריכטער און אן אנדערער גערעכטיגקייט...

שעווירעוו'ס שטימע איז געוואקסען מיט א אונבויגזאמער מעטאלישער קראפט. אויפגעשטאנען איז אויך אלאדיעוו, ניט בעמערקענדיג דאָס אליין. איהם האָט זיך געדוכט, אז ער איז אָדער אין קאָשמאר, אָדער יענער, וואָס רעדט צו איהם, איז משוגע.

דאָס מאָדנע העל בלאנדע געזיכט מיט קאלטע אויגען האָט איהם געשראָקען.

— פערשטעהט איהר דען ניט, אז אלע אייערע חלומות וועגען דעם צוקונפטיגען גליק, אפילו וועג עס וועט קומען, וועלען ניט קענען אויסטריקענען די אונענדליכע טרעהרען־וואסערען, וואָס פליסען פון די צובראָכענע הערצער פון אלע גוטע, ליעבע מיידלעך, פון אלע הונגעריגע, בעליידיגטע, ערניידריגטע... און וועלען ניט אויסמעקען פון'ם מענשען'ס געדעכטניש די אהנמעכטיגע שנאה צו יענע, וואָס צוטרעטען איצט מיט זייער זאטען בויך, אהן שטראָף און שרעק, געשיצטע פון זייערע ביקסען און אייערע שעהנע, הוי־מאנע דרשות, אלעס גוטע און עדלע און גרויסע, וואָס איז געווען

— האָט געזאָגט שעווירעוו מיט א אונפערשטענדליכער בייזקייט.

— נו, וועגען דעם דארף מען ניט טראכטען, — האָט גע־דריקט די אקסלען אלאדיעוו, — מען דארף העלפען יענע מענשען, וועלכע דו קענסט העלפען, און וויטער ניט טראכט!

— גוט. וווייסט איהר, צו וואָס די דאָזיגע מיידל איז צו אייך נעקומען? — האָט שטרענג גערעדט שעווירעוו, קוקענדיג גלייך אויף אלאדיעוו'ן מיט דורכדרינגענדע, קאלטע אויגען.

אלאדיעוו איז ווידער רויט געוואָרען. די גאנצע געשיכטע האָט איהם אָנגעהויבען אויפצורעגען. א מאָדנער טאָן! מאָדנע פראָגען!

— איך וויים ניט, — האָט ער אונענטשלאָסען געענטפערט.

— זי איז נעקומען צו אייך דערפאר, וואָס זי האָט אייך ליעב... ווייל זי האָט א ריינע, זעלטענע, דורכזיכטיגע נשמה, וועל־כע איהר אליין האָט אויפגעוועקט... איצט, וועו זי קומט אום, איז זי נעקומען צו אייך זוכען יענעם אמת, וועלכען איהר האָט איהר אויסגעלערנט הויך צו האלטען... וואָס האָט איהר געקענט איהר זאָגען? גארנישט... איהר, דער בעל־חלומות, דער אידעאליסט, פערשטעהט איהר, ווי אונמענשליך איהר זייט נעווען? האָט איהר ניט מורא, אז ליגענדיג אין בעט א צודריקטע פון דער עקעלהאפ־טער, גרויזאמער, זעלענלאָזער חיה, וועט זי פערשעלטען אייך אלע, יענע אלע, וואָס האָבען איהר געגארט מיט שהנע חלומות וועגען א שהנעם מענשליכען לעבען? דאָס איז דאָך — שרעק־ליך!

דאָס לעצטע וואָרט האָט שעווירעוו ארויסגערעדט אזוי גע־היימניספול און פערביטערט, מיט אזא אונפערשטענדליכער קראפט, אז אלאדיעוו האָט דערפיהלט, ווי א אייזיגע קעלט לויפט איהם דורך איבער'ן רוקען.

— עס איז שרעקליך צו וועקען מתים, כדי זיי זאלען זעהן, אז זיי זיינען צופאלען און קענען קיין האָפנונג ניט האָבען... עס איז שרעקליך, וואָס מענשען פעראיידלען, פערשענערען די מענש־ליכע נשמה, כדי די לויידען זאלען זיין דינער, די פיין — שארפער... — האָט שעווירעוו נערעדט כלומרשט קאלטבלוטיג, אָבער מיט א שרעקליכען וועהטאָג.

— איהר האָט א טעות — האָט א פערלאָרענער נעמורמעלט

האָט געזעהן איצט, פערשטאנען איצט, אז דאָס מיידעלע איז נע־קומען צו איהם מיט איהר גרויסען, אונענדליכען טרויער, זי האָט געווארט, ער זאָל איהר רעטען און בים־לעבעוויין, ווי אין נעבעל, האָט ער אָנגעהויבען צו פערשטעהן, וואָס פאר א וואָרט ער האָט געדארפט איהר זאָגען.

עמיצער האָט שארף געקלאפט אין טהיר.

— ארויז! — האָט פרוידיג אויסגערופען אלאדיעוו, רעכע־נענדיג, אז אלענקא איז צוריק געקומען.

די טהיר האָט זיך געעפענט און שעווירעוו איז אריינגעקומען אלאדיעוו האָט ניט באלד איהם דערקענט.

— איך האָב געוואָלט מיט אייך רעדען וועגען אן ענין! — האָט קאלט און כמעט אפיציעל געזאָגט שעווירעוו.

— א, דאָס זייט איהר!... ביטע! — האָט גוטמוטיג געענט־פערט אלאדיעוו. — זעצט זיך.

— אויף איין מינוט... א פאָר וועדטער... — האָט געזאָגט שעווירעוו, זעצענדיג זיך ביים טיש, אויף יענעם אָרט, אויף וועל־כען נור וואָס איז געזעסען אלענקא.

— איהר ווילט רויכערען?

—ניין, איך רויכער ניט. הערט, איהר האָט געגעבען געלד־מאקסימאָוונא'ן פאר'ן לעהרער? — האָט שעווירעוו געפרעגט שנעל, אזוי ווי ער וואָלט זיך אָנגעפרעגט וועגען א וויכטיגען, אל־געמיינעם און דערצו אויליגען ענין.

אלאדיעוו איז צוזאמעלט און רויט געוואָרען.

— יא... דאָס היסט, דערווייל... זאָלען זיי זיך דערווייל אויסקירעווען.

שעווירעוו האָט געשווייגען אביסעל, קוקענדיג מיט פאָרשע־דיגע, אבער קאלטע אויגען.

— רעכענט איהר צו העלפען אלע אָרימע און הונגעריגע... איינער אליין? — פרעגט ער.

— ניין, — האָט פערוואונדערט געענטפערט אלאדיעוו — איך האָב וועגען דעם ניט געטראכט... און געגעבען האָב איך אזוי זיך, ווייל אזוי האָט זיך געמאכט.

— יא, אזוי... און וואר וועט העלפען יענע, וואָס האָבען ניט אזעלכע גוטע שכנים, ווי איהר?... אוז אזעלכע איז פאָראן גענוג!

הענד. אָבער אָנשטאָט דעם האָט זי זיך פלוצלונג אויפגעהויבען.

— וואוהין געהט איהר? זיצט, — האָט צוטומלט געזאָגט אלאדיעוו, ניט־וויל־ענדיג אויפשטעהענדיג.

אָלענקא איז געשטאנען אנטקעגען איהם און ווידער געשווינגען, שטיל און כמעט אונבעמערקבאר ברעכענדיג די פינגער פון די ארָאבנאלאזטע הענד.

— זיצט אביסעל... — האָט איבערגע'חזר'ט אלאדיעוו, פיהר־לענדיג, אז ער רעדט ניט דאָס, וואָס מען דארף און צערלירענדיג זיך אלץ מעהר.

— ניין... איך וועל נעהן... — האָט קוים הערבאר געענטפערט אָלענקא — אדיע...

אלאדיעוו האָט הילפלאָז צושפרייט די הענד.

— ס'אָרא מאָרנע איהר זייט הייַנט! — האָט ער נעזאָגט אין אויפרענונג.

אָלענקא האָט נאָך נעוואָרט. זי האָט זיך שטיל נעריהרט. עפעס א שרעקליכע מלחמה האָט פיינינענדיג נעבראָכען און נע־בוינען איהר דינענדינען, שוואכען פרויען־קערפער. נאָך א מאָל האָט זי אויפנעהויבען אויף אלאדיעוו'ן איהרע גרויסע, אימנאנצען פערנליוועדטע אויגען און ,פלוצלינג אויסדרעהענדיג זיך, איז זי אוועק צו דער טהיר.

— און ביכער... איהר וועט ניט נעהמען? — האָט מעכאניש נעפרענט אלאדיעוו.

אָלענקא איז נעבליבען שטעהן.

—מען דארף ניט... מעהר — האָט זי ארויסנערעדט מיט לי־פען, וואָס האָבען זיך קוים בעוועגט און האָט נעפעפענט די טהיר.

צוקומענדיג צו דער טהיר, איז זי נעבליבען שטעהן און האָט לאנג נעטראכט, ארָאפלאָזענדיג דעם קאָפ. זי האָט, ווייזט אויס, נעווינט. יעדענפאלס האָט אלאדיעוו גוט נעזעהן, ווי איהרע אקסלען ציטערען אויף. אָבער איהם איז נאָר ניט איינגעפאלען, וואָס צו זאָגען און ער האָט נעשווינגען.

און אלאדיעוו האָט פערשטאנען, אז זי איז אוועקנעגאנגען אויף אייביג, און האָט דאָך נעקענט בלייבען מיט איהם, איננאנצען אויף אייביג. א שווער אויפגערעגטער איז ער נעשטאנען אין צימער און א אונפערשטענדליכער טרויער האָט נעפרעסען זיין הארץ. ער

האָט זיך דורכגעטראָגען איבער זיין פנים. ער האָט זיך אָבער באלד א כאַפּ געטהאָן און אָנגעשטרענגט צערטליך געזאָגט:

— נו, מילא... דאָס איז אויך גוט... איך ווינש אייך גליק...

אָלענקא האָט געשוויגען. זי האָט שטיל בעוועגט א פינגער און געקוקט אויפֿ'ן דיל. די פּאַרב איז שוין אָבגעקראָכען פון איהר באקען און איהר געזיכט איז געוואָרען ווידער וויים, ווי דאָס געזיכט פון א בלייכער נאָנע. דאָס מיידעל האָט וועגען עפּעס נעטראַכט, אָבער אלאדיעוו האָט טריוערוג געקוקט אויף איהר און האָט זיך פּאַרגעשטעלט ביידע צוזאַמען — דעם פּעטען, חיה'שען קרעמער און די דינענקע, ברעכיגע פּרויען־פּינגור. א שווער געפיהל — א נעמיש פון אייפערזוכט, רחמנות און עקעל — האָט זיך נעריהרט ביי איהם אין האַרצען.

פּלוצלונג האָט זיך אָלענקא א חאַפּ געטהאָן. זי האָט, ווייזט אויס, געוואָלט עפּעס זאָגען, נאָר זי האָט ניט געקענט. איהרע ליפּען האָבען געציטערט, די ברוסט האָט געאָטעמט שווער און א טויטליכע בלייכקייט האָט זיך אלץ מעהר צוגאָסען איבער'ן אייגעבויגענעם גזיכט, און אן אונפּערשטענדליכע אויפּרעגונג האָט אָרומגעכאַפּט אלאדיעוו'ן. ער האָט פּלוצלונג דערזיהלט, אז עס דערנעהענטערט זיך א גרויסע, אונפערשטענדליכע פּאַר איהם מינוט, וואָס האָט אָנגעפּילט זיין נשמה מיט שרעק, שטאָלץ, פּרייד און בושה.

— וואָס ווילט איהר זאָגען? — האָט ער געפּרענט מיט א פּערציטערטער שטימע.

אָלענקא האָט געשוויגען און מען האָט געפּיהלט אז זי רייסט זיך ערגעץ, אָבער האָט ניט קיין מוט. אויף א מינוט האָט זי אויפּגעהויבען די אויגען און אלאדיעוו האָט דערזעהן גרויסע, פּערטרויערטע, עפּעס פּרעגעדיגע אויגען, וואָס האָבען זיך געבעטען רחמים, שטיל געמאָנט. זיי האָבען זיך שווייגעדיג אנגעקוקט אייגער דעם אנדערן און אינ'ם מיידעל'ס אויסדרוק פון נעזיכט איז נעוואָגן עפּעס שרעקליכעס.

אָבער אלאדיעוו איז געשטאַנען א צוטומעלטער, א דערשראָקענער, מיט אונפּערטרויען צו זיך.

אָלענקא'ס ליפּען האָבען נאָך שטאַרקער אויפּגעציטערט, — אזוי ווי זי וואָלט אין טרויער אויסברעכען זיך די דינע, בייניגע

עהנליך איז זי געווען צו א שטיל, גוט בלימעל, א צובראָכענע פונ'ם ווינד.

— איהר האָט דורכגעלעזען די ביכער מיינע? — האָט גע־פרעגט אלאדיעוו, — געפעלען אייך?

— גאָלעזען, — האָט טויט־שטיל געזאָגט אָלענקא און ווידער אנטשוויגען געווארען, מאכטלאָז אראָבלאָזענדיג די הענד אויף די קניה.

— נו, איז גוט! — האָט מיט זיין גוטמוטיגען באס געמאכט אלאדיעוו. — איך האָב נאָך איין גוט ביכעל צוגעגרייט... די העל־דין פון יענער ערצעהלונג איז עהנליך צו אייך, אזא שטילע און לִיעבע, ווי איהר, און איז אין מאנאסטיר אוועקגענאנגען, ווי איהר חלומט...

אָלענקא איז פערציטערט געווארען און האָט צוזאמענגערריקט די אקסלען, גלייך ווי איהר איז געווארען זעהר קאלט.

— איך וועל אין מאנאסטיר ניט געהן... — האָט קוים צו הערען געזאָגט זי, און די ליפען איהרע זיינען פערציטערט געוואָ־רען אזוי שטארק, אז אפילו אלאדיעוו האָט דאָס בעמערקט.

— נו, נאָט זיי דאנק! — האָט שפאָסענדיג געזאָגט אלא־דיעוו, זיך איינקוקענדיג שטארק אין דעם מיידעל'ס געזיכט. — וואָס הערט זיך אזוי?

אָלענקא איז געווארען פערטרויערט און צוטומעלט. און ניט קוקענדיג וואָס זי איז געווען אין שאָטען, האָט מען געקענט זעהן, ווי איהרע באקען, אויערען און האלז האָבען זיך אָנגעצוגדען מיט עפעס א פייער.

— איך גאָה חתונה האָבען... — האָט זי געענטפערט אזוי, אז מען האָט שוין כמעט קיין איין וואָרט ניט געקענט הערען.

— חתונה האָבען, הער נאָר א געשיכטע — מיט וועמען? — האָט אויסגעשריען אלאדיעוו און זיך א וואקעל געטהאָן אן א זייט. אויף זיין געזיכט איז דורכגעלאָפען א ציטער.

— מיט וואסילי סטעפאנאוויטש'ען... דער, וואָס האָט די קראָם ביי אונז אין הויז... — האָט נערעדט אהן א קול אָלענקא.

— מיט איהם, מיט דעם דאָזיגען! — האָט פערוואונדערט איבערגעפרעגט אלאדיעוו און א גרימאסע פון רחמנות און עקעל

קא'ן געהויבניספול און אין דער זעלבער צייט מיט האלב־פערמאכ־
טע לייד־ענשאפטליכע אויגעלעך.

— יא! איך מעג דאָס זאָגען, ניט בעריהמענדיג זיך, מיין
ווייב וועט זיך ניט האָבען וואָס צו קאָגען!

ער האָט געלאכט, קוקענדיג אלץ גלייך אויף אָלענקא'ן. ניט
קענענדיג אויסהאלטען זיין קוק, האָט דאָס מיידעל אלץ מעהר
ארונטערגעלאָזט איהר בליק פנים'על און געבויגען זיך, ווי א צור
בראכען ים־גרעזעל. און שרעקליך איז געווען צו הערען דעם פע־
טען, טריאומפירענדען געלעכטער פון דער ווילדער חיה.

וועו דער קרעמער איז אוועקגענאנגען אין די אביסעל פער־
שכור'טע מאסקימאוונא האָט איהם בענלייט ארויס, האָט אָלענקא
פלוצלונג צואווייגט זיך. זי האָט געווייגט לאנג, אויגבוינענדיג
דעם העל־האָריגען קאָפ צו די קניה, און די ווייכע אקסלען איהרע
האָבען געציטערט, און די האָר, וואָס האָבען זיך צולאָפען, האָבען
זיך בעוועגט אין דער לופטען, ווי לייכטער שנעע.

אין צימער האָט נאָך אלץ געשמעקט מיט הערינג, שטיוועל
און שוויים. די לופט איז נעווען א שווערע און די מיידעלשע
פיגור האָט אויסגעזעהן אזוי קליין, שוואך און ברעכיג.

9

וועו אלאדיעוו, אומקעהרענדיג זיך אהיים, האָט זיך נעוועצט
ש־ייבען און האָט זיך שטארק פערטהאָן אין זיין ארבייט, אנרוי־
כערענדיג א פולען צימער מיט טאבאק־רויך, איז צו איהם צור
נעקומבען אָלענקא.

זי איז אריינגענאנגען שטיל אין דערשראָקען. ווי שטענדיג,
האָט זי שוואך נעדריקט אלאדיעוו'ס נרויכע האנד אין זיך נע־
זעצט בייס טיש, אזוי אז איהר פנים איז נעבליבען אין שאטען
און נור די בלייכע העגד זייגען נעווען העל בעליכטען פינ'ם לאמפ.

— נו, וואָס וועט איהר זאָגען נוטס, אָלגא איוואנאוונא? —
האָט מיט א שערמעזידנקייט אין צערטליכקייט אין די אויגען און
אין דער שטימע נעפרעגט אלאדיעוו.

אָלענקא האָט נעשוויגען. איהר פנים איז נעווען אויף דער
שאטען־זייט, און נור די נרויסע אויגען האָבען נעשייגט אין דער
האלב־פינסטערניש. אין איהר איז נעווען עפעס ציבראכענעס, אין

רייד, אייגבויגענדיג זיין פעטען, רויטען האלז אָן א זייט, ווי אן אָקס.

— יאָ... — האָט ער געצויגען — דאָס זיינען, פערשטעהט זיך, חלומות... און אין לעבען... קען א שעהנענקע מאדמואזעל אויך אויסערן קלויסטער פערגניגען האָבען!

ער האָט געביקיקעט, צוואוינקענדיג מיט'ן אויג, אבער אָלענקא האָט דאָס ניט בעמערקט און האָט אלץ געקוקט ערגעץ אין דער הויך, גלייך ווי זי וואָלט ווירקליך געזעהן פאר זיך ווייטע פעלדער, א בלאָהען הימעל, ברייטע טייכלעך און וויסע קלויסטערוועגט.

ווען מאקסימאוונא איז געקומען מיט'ן סאמאָוואר, האָט דער קרעמער, סענטימענטאל צערטלענדיג זיך, געזאָגט:

— איך האָב ליעב, אז פרייליגס זאָלען האָבען אזא דינע טאָליע, ווי איהר, אָלגא איוואנאוונא... און ווי קומט דאָס אויס ביי פרויען אזוי קונציג: אָט דוכט זיך, וועסטו דעם אָרט מיט די פינגער ארומנעהמען, און אָט, ענטשולדיגט, איז שוין רונד....

דאָס לעצטע וואָרט האָט ער צופעליג אָנגעכאפט, און זאָגען האָט ער געוואָלט עפעס אנדערש, — עפעס אזויגס, פון וואָס ער איז רויט געוואָרען און אָנגעהויבען צו אָטהמען שווער, ווי א חזיר. ער האָט אפילו אויסגעשטרעקט זיין האנד, אבער ער האָט דערזעהן מאקסימאוונא, און א כאפ געטהאָן זי צוריק. און נאָך דעם האָט ער לאנג געווישט דעם שווייס פוני'ם שטערען.

דערנאָך האָט ער געטרונקען מיט מאקסימאוונא'ן בראָנפען, האָט פערביסען מיט א הערינג און אָנגעהויבען חכמה'ענען זיך, אז אלע מיידלעך חלומ'ען ביז דער חתונה וועגען אבשיידען זיך פון דער וועלט.

— און ווי זיי האָבען חתונה, און טרעפען אָן אויף א מאן אן אלטען אדער שוואכען, וועלען זיי איהם, קען מען זאָגען, אין קבר פערטרייבען! אזוי, מאקסימאוונא?

— נעווים! — האָט אוננאטירליך־קריכעריש געענטפערט די אלטע — נו, וועגען אייך קען מען דאָס, וואסילי סטעפאנאָוויטש. ניט זאָגען... איהר וועט גיכער יערע אויינע אויסמאטערען!

דער קרעמער האָט הויך געלאכט און לאנג געקוקט אויף אָלענ־

—ניין, אלע מענשען זיינען אומגליקליך... און יענע, וואס מיינען, אז זיי זיינען גליקליכע, זיינען אין אמת'ן אויך אומגליק־ליכע. איך וואלט געוואלט זיין א בארמהערציגע שוועסטער, איך זאל אלע אומגליקליכע קענען העלפען... אדער א נאנע.

— נו, צו וואס א נאנע? — האט געענטפערט דער קרעמער מיט א פערדעכטיגען און שרעקליכען אין זיין חוצפה'דיגקייט אויס־דרוק. — זיינען דען אויך דער וועלט פארהאן וועניג מענער?

אלענקא האט געקוקט אויף איהם, ניט פערשטעהענדיג נאר־ניט. איהר טויבקייט האט איהר דאס נאנצע לעבען בעשיצט פון אזעלכע וועלטער און געראנקען און זי האט זיי שלעכט פערשטא־נען. ווי ביי אלע טויבע, האט זיך איהר נשמה פארמירט איי־גענארטיג. זי האט געלעבט אין אונשולד. און איהרע אויגען זיי־נען איצט אויך געווען רוהיג און נאנץ דורכזיכטיגע.

— אך, ניין... וואס רעדט איהר! — האט זי זיך פערווונ־דערט. — אין מאנאסטיר איז דאך אזוי גוט!... איך בין אמאל צוויי וואכען געווען צו גאסט ביי מיין טאנטע אין וואראנעש... אין מאנאסטיר... איך האב א טאנטע א נאנע, אן אלטענקע... א שוויי־גערין... שוין פערצעהן יאהר ווי זי שווייגט... א נדר געגעבען... א הייליגע! אך, וואלט דארט גוט געווען! אין קירכע שטיל — שטיל, פייערלעך גיסען זייער רוהיג ליכט... מען זינגט אזוי גוט... דו שטעהסט און ווייסט ניט, צי דו ביסט אויף דער ערד צי אין הימעל!... און ווילסטו, געהסט דו ארויס איבער'ן פלויס. דער מא־נאסטיר איז אויפ'ן בארג, און אונטען איז דער טייך און פעל־דער. זעהסט ווייט־ווייט! אויף די גרינע פעלדער שרייען די געזנ, און די שוואלבען ציהען זייערע ליבליכע טענער. איך בין געווען דארט אין פריהלינג, האבען די עפעל בוימער געבליהט אינ'ם גאר־טען... צייטענווייז איז אזוי גוט, אז עס פערכאפט דער אטעם. עס דוכט זיך מיר, אז אט־אט ריים איך זיך אב פונ'ם בארג און פליה אוועק, ווי א פויגעל... ווייט־ווייט.

אלענקא'ס שטימע האט געציטערט פון בעגייסטערונג, אין איהרע גרויסע, העלע אויגען זיינען געשטאנען שטיל טרעהרען און איהרע ליפען האבען געציטערט. זי איז ווירקליך איצט געווען עהנליך צו א ווייסער נאנע.

דער קרעמער האט זיך צוגעהערט צו די אונפערשטענדליכע

דער קרעמער האָט זעלבסטצופרידען צוקיקעט זיך.

— וואס הייסט, מיט גאָר נישט! יונגע מאמזעלען האָבען ליעב צו אמוזירען זיך!... איך קען אבסאָלוט ניט גלויבען, אז אזא שעהנע מאדמאזעל זאָל א גאנצען טאָג זיך די אויגען ארויסנעהמען ארבייטענדיג. אייערע אויגעלעך זיינען ניט דערצו בעשאפען געווארען!

אָלענקא האָט ווידער אויפגעהויבען אויף אים איהרע גרויסע העלע אויגען. איהר האָט זיך פלוצלונג אויסגעדוכט, אז ער האָט אויף איהר רחמנות. און, ווייזט אויס, האָט זי זיך א טראכט געטהאָן, אז אפשר איז ער גאָר א גוטער, וואויל'ער מענש.

— איך... לעז ביכער... — האָט זי פערשעמט געזאָגט און שטיל געשמייכעלט.

— נו, ביכער! וואס איז דאָס פאר א פערגניגען?... אז מיר וועלען זיך מיט איהר נעהענטער בעקענען, וועט איהר מיר שוין ערלויבען אייך... אין טעאטער נעהמען. דאָס וועט זיין אינטערעסאנטער, ווי זיצען ביי די ביכלעך.

אָלענקא איז פלוצלונג לעבעדיגער געווארען. אויף איהר שוין יוידער בלייך געווארענעם געזיכט האָט זיך בעוויזען א נייער, לייכטער און ריינער פאָס רויטקייט.

— ניין, ווי קענט איהר אזוינס זאגען? עס זיינען פארהאן זעהר גוטע ביכער... צום ביישפיעל, טשעכאָוו... וועלן איך לעז עפעס טשעכאָוו'ס, וויין איך שטענדיג... אלע זיינע מענשען זיינען אזעלכע אומגליקליכע, נעבעכ'דיגע...

דער קרעמער האָט גהערט אלץ, איינבויגענדיג אָן א זייט דעם קאָפּ מיט'ן שמאָלען שטערען און פערגעבעלטע אויגען. דערנאָך האָט ער א טראכט געטהאָן.

— זיינען דען אלע אזעלכע אומגליקליכע? — האָט ער מיט'ן פריהערדיגען זיסען און אויסדרוקספולען טאָן געזאָגט. — פארהאן גליקליכע אויך... פערשטעהט זיך, האָט איינער ניט וואס צו עסען, איז ניט גוט. אבער, אז א מענש... איך וועל וועגען זיך רעדען.

ער האָט זיך צוגערוקט צו אלענקא'ן, האָט אויסגעשטעלט די אויגעלעך זיינע אזוי, אז זיי זאָלען אויסקומען איבער זיין בויך און זיך געפרואווט רעדען. אָבער אָלענקא, מיט פערגעבעלטע אויגען, האָט נאָאיוו און פער'חלומ'ט וויטער גערעדט:

און געגוי, אזוי ווי ער וואָלט געדארפט עפעס איינהאנדלען און מורא געהאט בעצאָהלען צו טייער. אָלענקא האָט זיינע אויגעלעך געפיהלט אויף איהר ברוסט, אויף די פיס און פנים, און דאָס דאָזיגע קלייניע געזיכט האָט געברענט פון שרעק און שאנדע.

זי איז געווען א דינענקע, א צארטע און א שוואכע. עס איז געווען שווער און קאָמיש פונ׳ם געדאנק, אז איהר לייכטער, ברעכיגער קערפער קען דינען רויהע, אומריינע, חיה׳שע אינסטינקטען. און אין דער דאָזיגער שוואכקייט איהרער, ריינקייט און הילפסלאָזיגקייט, איז געווען עפעס אונגעוועהנליך רייצענדעס פאר דער פעטער, גראָבער חיה, וואס האָט קוים געקענט כאפען דעם אָטעם פון דעם קאָכיגען, אומריינעם בלוט. דעם קרעמער׳ס אויגעלעך האָבען זיך פערצויגען מיט א וואסערדיגער פליסיגקייט, און פלוצלונג איז ער אינגאנצען אויפגעבלאָזען געווארען, גלייך ווי ער איז גרעסער און פעטער געווארען.

— מיט וואס פערנעהמען זיי זיך, אויב עס איז ערלויבט צו פרעגען — האָט ער געפרעגט מיט א דינענקער שטימלע, וואס האָט זיך קוים ארויסגעשפּארט פונ׳ם בעטען האלז, וועלכער איז געווען צוזאמענגעפרעסט פון ליידענשאפט און דעם בעוואוסטזיין פון פאלשטענדיגער מאכט. — כ׳האָב אייך אפשר געשטערט, אה?

— וואָס? — האָט דערשראקען איבערגעפרעגט אלענקא, אויף א מינוט אויפהויבענדיג די בעטענדיגע, העלע אויגען.

— זעה נור, זי איז טאקי א טויבע! — האָט געטראכט דער קרעמער, — נור דאָס איז נאָך בעסער! א וואויל מויד!

ער האָט ווידער געקוקט אויף איהר ברוסט און בויך, וואס האָט זיך ווייך און צארט צוזאמענגענאָסען מיט די שלאנקע פיס, וועלכע האָבען זיך קלאָהר ארויסגעזעהן פון אונטער דעם דינעם, בלאָהען אונטערקליידעל. ער האָט שוין ווי געזעהן איהר נאקטען לייב און האָט איהם אָנגעטאָפט, בעלעקענדיג זיך און הירזשענדיג.

— איך פרעג: מיט וואס זיי פערנעהמען זיך?

— איך?... מיט גאָר נישט... — האָט דערשראָקען געענטפערט אָלענקא, פיהלענדיג מיט׳ן גאנצען לייב, אז די אונפערשעמטע קלייניגקע אויגעלעך טהוען איהר אויס, צונעהמען זי און לעקען אויס איהרע גלידער.

רויטע פנים און, פארזיכטיג סקריפענדיג איבער'ן דיל, איז ער אריינגענאנגען צו אָלענקא'ן אין צימער.

מאקסימאוונא האָט צוגעגרייט דעם סאמאָוואר, בראָנפען און הערינג אויף א טעלער. אָלענקא איז געזעסען נעבען טיש, ווי א צובראָכען בוימל, און האָט מיט גרויסע, טרויעריגע אויגען גע־קוקט אויפ'ן טהיר.

— אָלענקא, דו זעה נאָר, וואָס פאר א טייערען גאסט מיר האָבען! — האָט מאקסימאוונא געזאָגט מיט אזא אונגאטירלעך פערצערטעלטער שטימע, מיט וועלכער מען רעדט מיט קינדער.

דער קרעמער איז אריינגענאנגען, טרעטענדיג מיט די פיס אזוי, ווי וען ער וואָלט געגאנגען איבער'ן אייז אין לאקירטע שיך.

— גוטען אבענד, — האָט ער געזאָגט, דערלאנגענדיג איהר זיין גרויסע, שווייסיגע האנד מיט פינגער, וואס האָבען זיך ניט אייג־נעבויגען.

אָלענקא האָט שטיל־ערהייט און ניט אויפהויבענדיג די אויגען דערלאנגט איהם איהרע דינע, בלייכע פינגער. מען האָט געקענט זעהן, ווי עס האָט געברענט איהר איינגעצויגען פנים און שווער גע־אָטעמט האָט איהר נידריגע, נאָך גאנץ מיידעלשע ברוסט.

— נו, גוט... איהר וועט זיך דורכשמועסען, און איך וועל נעהן מאכען טעע... — האָט געזאָגט מאקסימאוונא מיט דעמזעל־ביגען אונגאטירליכען טאָן, און איז אוועקגענאנגען, פערקלאפענדיג פעסט די טהיר. ביי זיך אין קיך איז זי געבליבען שטעהן, פער־טראכט זיך און א זיפץ געטהאָן. דיזעלבע שטרענגע, כמעט גרויי־זאמע מיטלידינקייט איז געווען אויף איהר טרוקענעם, בלינדען געזיכט.

אָלענקא איז געזעסען בייס טיש, ארויפלענענדיג אויף איהם די האנד, און דער בויג פון דער האנד איז געווען א דינער און רייגער, ווי פון מארמאָר. דער קרעמער איז געזעסען אנטקעגען איהר, שוועך צודריקענדיג דעם שטוהל מיט זיין אונגע־הייער גרויסען, ווי א זאק מעהל, לייב. די אויגלעך זיינע זיינען געווען גראָהע, קלייניגקע, ווי שפעלטלעך, און געקוקט האָבען זיי שארף און גיריג־חיה'יש. ביז איצט האָט ער אלענקא'ן געזעהן נור אין קירבע און ביי זיך אין קראָם, וואוהין זי פלעג אריינלויפען אויף א מינוט. איצט האָט ער איהר ארומגעקוקט אויפמערקזאם

אויף זיי שרעקליך! איהר מיינט, אז איך פערשטעה ניט, אז ער האָט אנדערש ניט געקענט טהאָן? איך פערשטעה זעהר גוט! אָן אַרעמער מענש, זאָל נאָך דעם שטאָלץ זיינעם פערלירען, איז איהם בעסער ניט געבאָרען ווערען. נאָר וואָס קענען מיר טהאָן?

— הערט, מאַקסימאָווּנא, — האָט אונענטשלאָסען געזאָגט אלאדייעוו. — נו, און וועז זיי וואָלטען אייך געצאָהלט פאר א מאנאט... וואָלט איהר דאמאלס געווארט?

— יא, זיכער!... איך בין ניט קיין חיה! איך וואָלט זיך ווי ניט איז ארויסגעדרעהט. פערזעצען קען מען עפעס... אָבער ניין, זיי האָבען גאָרנישט!

— איך וועל קריגען, מאַקסימאָווּנא, — האָט, קוקענדיג אויפ'ן דיל און שעמעוודיג זיך שרעקליך, ארויסגערעדט אלאדייעוו.

די אלטע האָט אָנגעשטרענגט געקוקט אויף איהם, אָבער זי האָט ניט געקענט זעהן דעם אויסדרוק פון זיין פנים.

— איהר? אָבער איהר האָך אליין גאָרנישט...

— יא, איך וועל קריגען... איך וועל לייהען ביי א חבר... איהר ריהרט זיי היינט ניט, און איך וועל א לויף טהאָן, ניט ווייט דאָ... יא... איהר גיט זיי שוין א ביסעל טעא און פייער... אָט נעמט צוקער, טעא, בייגעל, נעמט מיינע... איך וועל א לויף טהאָן...

מאַקסימאָווּנא האָט שווייגענדיג געקוקט אויף איהם, דערנאָך האָט זי געזופצט, גאָרנישט געזאָגט, געגומען טעא און צוקער און אוועקגענאָנגען, שאָקלענדיג מיט'ן גראָהען קאָפּ.

אלאדיעוו איז געשטאנען א צייט א צוטומעלטער אין מיטען צימער. איהם האָט זיך געדוכט, אז ער האָט געטהאָן עפעס אומ־געלומפערטעס. אָבער ער האָט ניט געטראָכט פאָרוואָס דאָס איז אזוי, נאָר געפרובט זיך דערמאָהנען, וואו ער קען אם גיכסטען קריגען געלד. און באלד איז ער טאָקי, אָנטהוענדיג שנעל דעם פאלטאָ און היטעל, ארויסגעלאָפען פון קאָרידאָר, שפרייזענדיג מיט זיינע לאנגע פים איבער די טרעפּ.

8.

א זייגער זיבען איז געקומען צוגעהן דער קרעמער.

ער האָט לאנג געקלאפט אין קאָרידאָר מיט די נייע גאלאָשען, האָט פלייסיג און אָנגעשטרענגט אויסגעווישט מיט'ן טיכעל דאָס

— איך קען נאָר ניט טהאָן... בין איך דען אזא שלעכטע? מען האָט מיר אָבגעלעגט ביז איבערמאָרגען, וועל איך ניט בעצאָהלען — וועט מען מיך ארויסטרייבען!.. איך האָב דאָך אויף זיי זיך פערלאָזט.

— און דאָך?

— איהר מיינט, איך האָב טאקי נאָר קיין רחמנות ניט? איך בין אָן אלטער מענש, דאָרף גיך שטאַרבען... ניין, סערגעי איוואָוויטש, וועז זי האָט אויף מיר געשריען, האָט זי מיך געשניטען, ווי מיט מעסערס. נאָר וואָס זאָל איך טהאָן? איך האָב גלייטען דריי חדשים צייט, האָב געקושט דעם דוואָרניק'ס טריט... צוליב וואָס, מיינט איהר? א רחמנות אויף זיי... מיר, ארעמע מענשען, זאָלען איינער אויפ'ן אנדערן קיין מיטלייד ניט האָבען, וועלען מיר דאָך נאָר פערפאָלען ווערען! מיט רחמנות לעבט די קבצנ'ישע וועלט. אָבער אָן ארימאָן טאָר ניט פערגעסען, וואו ער איז אויף דער וועלט... אָן זיך דאָרף מען אויך ניט פערגעסען; ניט איך בין אונרחמנות'דיג, — דאָס לעבען וויים פון קיין רחמנות ניט!

די שטימע פון דער אלטיטשקער מיט די וויסע בלינדע אויגען האָט געקלונגען מיט א שטרענגען, טראָגישען טרויער. אלאַדייעוו האָט געקוקט אויף איהר מיט פעחואונדערטע אויגען און געפיהלט זיך אזוי קליין און לייכטזיניג אין פערגלייך מיט איהר.

— אזוי, אזוי, סערגעי איוואָוויטש. אונזערען א ברודער, דעם ארימאָן, איז שווערער אויף יענעם רחמנות צו האָבען... אונזער רחמנות לעבט פון אונזער בלוט... א רייכער מענש גיט א נדבה א קאָפיקע,—האָט ער פערגעניגען, און איך זאָל געבען א קאָפיקע— ריים איך ארויס א שטיק ברויט פון מיין מויל. און צוליעב דעם דאָזיגען שטיקעל ברויט האָב איך זיך געבלענדט מיינע אויגען, ניטאָ מיט וואָס צו קוקען אויף דער זון... און וועלען פרעמדע מענשען אויף מיר קיין רחמנות ניט האָבען, וועל איך פגר'ן אויף דער גאָס, ווי אן אלטער הונד!.. און זיי רעדען וועגען אונרחמנות'דיגקייט!... פערשטעהן דאָרף מען!...

די אלטע האָט א זיפץ געטהאָן. אלאַדייעוו האָט געקוקט אויף איהר, ארבלאָזענדיג הילפלאָז די לאַנגע הענר.

— אזעלכע געשעפטען!... יא, יא... און א רחמנות האָב איך

איהר בעלויידיגט איהם אוך שפעטער וועט איהר איהם ארויסווער־פען אויפ'ן גאס!.. אוך ער געהט איהר נאך ערקלערען... — האט זי נעשריען מיט עמפערונג אוך גרויסען צער. — ארויס פון דאנען!

— דאס הייסט, ווי זאגט איהר — ארויס? — האט שוין העכער נערעדט מאקסימאוונא. — איך האב ניט וואוהין צו געהן, מיין קוואַרטיר...

— ארויס! — האט מיט אן אבגעריסענער שטימע היסטעריש נעשריען די קראנקע אוך אויסגעשטרעקט איהר דינע האנד אין א כמעט טראגישען זשעסט. — וואס ווילט איהר פון אונז, מיר זאלען אוועקגעהן? בערוהיגט זיך, מיר וועלען אוועקגעהן... מאר־גען שוין נעהען מיר אוועק, אוך דערווייל ארויס, ארויס!

— מאשענקא, — האט אונזיכער געמורמלט דער לעהרער.— מען דארף ניט!

— ארויס, ארויס, פערשאלטענע!.. פערפייניגט האבען זיי מיך! — האט היסטעריש נעשריען די פרוי אוך פלוצלונג געכאפט זיך פאר די האר אוך געוואַרפען זיך אן דער זייט.

דער מאן האט זיך נעלאזט לויפען נאך איהר, אוך עס האט זיך געהערט, ווי א מורמעל, ווי די קראנקע רעדט שנעל־שנעל מיט כעס אוך אהן קרעפטען, אוך וואס זי זאגט האט מען ניט נעקענט פערשטעהן.

מאקסימאוונא האט נעשוויגען, דערנאך טרויעריג פאנאנדער־נעפיהרט מיט די הענד אוך איז אוועקגענאנגען, עפעס מורמלענדיג פאר זיך, גלייך ווי זי וואלט נעפיהלט זיך שולדיג.

נעבען זיין טיר איז נעשטאנען אלאריעוו. ער האט איהר אבגערופען:

— מאקסימאוונא, קומט אהער אויף א מינוט...

די אלטע איז אריינגענאנגען צו איהם, מיט דעמוטלבען אויס־דרוק פון פייניגעדער צוטומעלטקייט אויפ'ן פנים.

—זאגט מיר, כ'בעט אייך — האט אונעטשלאסען אוך קו־קענדיג אן א זייט א זאג געטהאן אלאריעוו — קענט איהר טאקי ווירקליך ניט אביסעל צוואוארטען... איהר זעהט דאך אליין, אין וועלכער לאגע... הא?

מאקסימאוונא האט, ווי פריהער, פאנאנדערגעפיהרט מיט די הענד.

ער האָט איהר קאָנווואולסיוו געכאפט פאר'ן האנד און פיבע־ריש געבליצט מיט די אויגען.

— מאקסימאָוונא, אום גאָטעס ווילען!

— ניין, איך קען ניט... דאָס אייגענע העמד איז נאָהענטער צום לייב... איהר טהוט, ווי איהר ווילט זיך. איך האָב אויף אייך, פערשטעהט זיך, זעהר שטאַרק רחמנות, אָבער איך קען נאָר נישט טהאָן... געווען אויף אן אָרט, האָט איהר זיך געדאַרפט אָן איהם האלטען מיט צייהן. און איהר זעהט, וואָס איהר האָט אָנ־געמאכט. אליין זייט איהר שולדיג.

דער לעהרער האָט א ציטער געטהאָן פון גרויסע יסורים, אָבער ער האָט געמאכט אן אונמענשליכע אָנשטרענגונג צו האל־טען זיך אין די הענד. נאָר די אויגען זיינע זיינען צולאָפען זיך נאָך פיבערישער און דאָס געזיכט איז רויט געוואָרען, גלייך ווי איהם וואלט געווען זעהר היים.

— יא, פערשטעהט זיך... איך בין שולדיג. אָבער דאָס בין איך דאָך שולדיג, אָבער ניט די קינדער...

— אייערע קינדער... יא, יא... צוליעב די קינדער האָט איהר געדאַרפט פערשווייגען...

— איהר פערשטעהט, מאקסימאָוונא...

— וואָס פערשטעה איך! — האָט איהם גראָב איבערגערי־סען די אלטיטשקע. — וואָס געהט איהר זיך ערנידעריגען פאר מיר! איך קען גארניט טהאָן. אזוי האָט איהר געדאַרפט האָרט רעדען.

— מאקסימאָוונא!

פלוצלונג האָט זיך אין דער טונקעלער טיר בעוויזען א דינע פרויען־פיגור מיט צופאטעלטע האָר.

— לעשא, לאָז אָב! — האָט זי היסטעריש צושריען זיך — די דאָזיגע מענשען האָבען קיין רחמנות ניט! זאָלען זיי אלע געהן צו אלדי רוחות! זיי זיינען ניט ווערט דיין מינדסטען פינגער, און דו געהסט מיט זיי...

— וואָס שעלט איהר זיך, — האָט א בעליידיגטע געזאָגט מאקסימאָוונא, — מיר האָבען אפשר רחמנות מעהר ווי איהר...

— איהר האָט רחמנות? איהר זייט דאָך חיות, און ניט קיין מענשען! א מענש טרינקט זיך, און איהר זאָגט איהם מוסר...

וואָס איך האָב געגלויבט... און מעהר לייזען קען איך ניט... ווי איהר ווילט זיך!

דעם לעהרער'ס ווייב האָט זיך ניט געריהרט, אָבער דער לעהרער אליין איז אויפגעשטאַנען און איז האַסטיג ארויסגענאַנגען אין קאָריראָר, האָבענדיג כמעט מיט געוואַלט ארויסגעשטופט אהין מאַקסימאָוונא'ן.

— איהר פערשטעהט... איך האָב אייך געוואָלט זאָגען... צי קענט איהר ניט לייהען ווי ס'איז! איך וועל זוכען עפעס אן אָרט, א שטעלע. מיר האָט מען צוגעזאָגט... איז אזוי... דאָס הייסט...

זיינע אויגען זיינען ארומגעלאָפען, און א שווינדזוכט־רויט־קייט האָט פערדעקט די בלייכע באקען. מאַקסימאָוונא האָט א זיפץ געטהאָן און אזא מאַך געטהאָן מיט דער האַנד, אז דער לעהרער האָט פערשטאַנען אז ער וועט ביי איהר נאָר ניט פועל'ן.

— ניין, אויף אן אמת צוגעזאָגט! — האָט זיך געאיילט דער לעהרער, וועהרענדיג אלץ רויטער און וואַרפענדיג נאַריש מיט די הענד. — און בכלל וועל איך א זוך טהאָן, מען קען דאָך ניט... איהר זעהט אליין.

— איך קען ניט, מיין הערר, — האָט אבטרעטענדיג און צופיהרענדיג מיט די הענד געענטפערט מאַקסימאָוונא. — איך זאָל אליין ניט דארפען! אָבער צו מיר קומט מען יעדען טאָג מאַהנען געלד... איך וועל מוזען אליין אוועקגעהן, לאָזען די קוואַרטיר... אויף אייך נור האָב איך זיך פערלאָזען. און יעצט, זעהט!

— מאַקסימאָוונא! — האָט שנעל, בעטענדיג זיך, קוים צו הערען, אומקוקענדיג זיך אויפ'ן טיר, א זאָג געטהאָן דער לעהרער.— איהר בעטראכט נאָר די זאַך! וואוהין וועלען מיר נעהן? איהר מוזט וויסען, אז איך האָב פערלאָרען די שטעלע, און איצט... איך האָב היינט גערעכענט צו נעהמען אביסעל געלד פאַראויס, וויל איך האָב שוין פריהער פערנומען... די קינדער האָבען געדארפט האָבען שיכלעך און מיין ווייב — אויך עפעס... וויל, איהר פערשטעהט, עס איז קאַלט, ביטער קאַלט, און זי הוסט... און איצט האָב איך קיין קאָפיקע ניט! וואוהין וועלען מיר זיך קלייבען, אומעטום וועט מען פאַראויס מאַהנען געלד, און איהר קענט דאָך אונז... מאַקסימאָוונא, בעטראכט אונזער לאָגע!

מאקסימאוונא האָט א מינוט צייט נעקוקט אויף איהר שווייגענדיג, עפּעס ווי זי וואלט וועלען פערשטעהן, וואָס פרעהט זי זיך אזוי. זי האָט ניט פערשטאנען, האָט ענטשלאָסען א ריס געטהאָן דאָס טיכל פון איהרע גרויע גלאט־צוגעקעמטע האָר און געוואָרפען איהם אויפ'ן בעט.

— וואָס מיינען זיי זיך! וואָס, וועל איך זיי אָהן געלד האלטען? געפונען דעם אָרט!.. איך האָב אליין ניט וואָס צו פרעסען...

זי האָט נאָך אביסל געטראכט און איז פלוצלונג, שנעל אויפדרעהענדיג זיך, ארויסגענאנגען פון צימער. אלענקא, וועלכע האָט כמעט גאָרניט פערשטאנען, האָט דערשראָקען נאכגעקוקט איהר, און די אלטיטשקע האָט זיך ציטערענדיג געשלעפּט איבער'ן קאָרידאָר און בעהאלטען זיך הינטער'ן פאָרהאנגל, פון וועלכען עס האָבען באלד ארויסגעקוקט צוויי פּאָר נייגיריגע מייז־אויגען.

בייס לעהרער אין צימער איז געווען פינסטער. די קינדער האָבען זיך פערבעהאלטען ערגעץ אין די ווינקלען, און מען האָט זיי ניט געזעהן, ניט געהערט. דער לעהרער און זיין וויב זיינען געזעסען צוזאמען נעבען פענסטער און אינ'ם אונבעשטימטען הגל האָבען זיך אבגעצייכענט די סילועטען פון צוויי אין האָפענונגסלאָזע געראנקען איינגעבויגענע קעפּ.

— מאריא פעטראָוונא! — האָט איינגעהאלטען, אבער בעדייטונגספול, ווי איינע, וואָס האָט מאכט, גערופען מאקסימאָוונא.

דער לעהרער און זיין וויב האָבען שנעל אויפגעהויבען די קעפּ. קיין פּנים'ער האָט מען ניט געזעהען, אבער אין דער בעוועגונג איז געווען א דערשלאָגענקייט און דעמוטיגקייט.

— פּאר'ן צימער, ווי איהר האָט צוגעזאגט... היינט... איהר וועט באלד צאָהלען? — האָט איינגעהאלטען געזאגט די אלטע.

די צוויי טונקעלע סילועטען האָבען זיך א ריהר געטהאָן און אנשוויגען נעוואָרען. געווען איז אין זיי א שרעקליכע הילפלאָזיגקייט, אזא הילפלאָזיגקייט, וועו א מענש האָט אפילו ניט וואָס צו זאָגען.

— איז אזוי... — האָט מיט א בערוהיגטער שטימע געזאגט די אלטע. — איהר וועט זיך, הייסט עס, קלייבען, מאָרגען גיב איך אבּ דאָס צימער... דאָס, וואָס קומט פון אייך פאר דרייי חדשים, זאָל שוין בלייבען אויף אייער געוויסען... בין אליין, נאר, שולדיג,

דיג נעבען טיר, ארויסגערעדט מיט'ן מויל אָהן ציין. — און איהר. אָלגא איוואַנאָוונא, נעהמט עס פאר ליעב, פערשווייגט.

— וואָם! — האָט דערשראָקען איבערגעפרעגט אָלענקא.

— און איהר פערשווייגט... זאָג איך... — האָט ווידער געזאָגט די אָלטיטשקע. — וועט שלאָגען איין מאָל, צוויי מאָל, און ס'וועט איהם נמאס ווערען... זיי זיינען אָלע אזעלכע... צו זיי דאַרף מען גוטסקייט האָבען. זאָל ער זיך שלאָגען, און איהר ליידט... וועט ער אָבטרעטען, נישקשה!

אָלענקא האָט נעקוקט אויף איהר מיט שרעק, עפעס אזוי ווי פונ'ם פינסטערען קאַריאַר איז ארויסגעקראָכען און קריכט אָלץ נאָהענטער צו א שרעקליכער רמש. זי האָט אפילו אביסעל אויפ־געהויבען איהר קלייד און זיך צוגעטוליעט מיט'ן אקסעל צום טיש. אָבער די אָלטיטשקע איז פון איהר אָבגעטראָטען און האָט זיך האַסטיג געווענדט צו מאקסימאָוונא. איהרע קליינינקע אוי־געלעך האָבען זיך אָנגעצונדען מיט א מאַדנעם אויסדרוק פון שלאָנ־גיגער נקמה־פרייד.

— און אונזער לעהרער האָט מען דאָך פון דער שטעלע אָב־געזאָגט!

— וואָם? — האָט אויסגעשריען מאקסימאָוונא — וואָם הייסט אָבגעזאָגט? פאר וואָם?

— דערפאר, וואָם ער האָט געזאָגט א גראָב וואָרט דעם עלט־סטען. יענער האָט איהם עפעס געזידעלט, און ער האָט איהם גראָב געענטפערט... נו, האָט מען איהם ארויסגעטריבען. מאריא פעטראָוונא האָט זיך דאָס היינט שטאַרק צום הארצען גענומען!— האָט אייליענדיג, קוים־צו־הערען, אָבשטעלענדיג זיך ביי יעדען וואָרט און קוקענדיג אייפ'ן טיר, דערצעהלט די אָלטיטשקע.

מאקסימאָוונא האָט א פערוואונדערטע געקוקט אויף איהר מיט איהרע ווייסע בלינדע אויגען.

— זיי זיינען דאָך מיר פאר דריי חדשים שולדיג. היינט האָט זי אליין מיר צוגעזאָגט געבען א טייל... וואָם וועט איצט זיין? — האָט זי צוטראָגען געמורמלט.

— איצט וועלען זיי שוין ניט אָבגעבען. וואָם רעדט איהר! זיי וועלען דאָך אליין מוזען הונגערען, — האָט כמעט מיט פערגע־ניגען נעענטפערט די אָלטיטשקע.

באָס, איבערגעקרימט און צוואוויינט זיך. איהרע גרויסע אויגען האָבען זיך אָנגעפאָסען מיט גרויסע, העלע טרערען, און איהרע הענד ווינען ווידער פערציטערט געוואָרען.

— וואָס מיינסטו, ער איז געראָבט! — האָט מיט כעס געראָדט מאָסקימאָווניא, אָבער מען האָט געזעהן, אז זי שטרענגט זיך אָן צו זיין אין כעס. — אן אומגליק! ער האָט ניט געלעזען!... ווער דאַרף זיין לעזען האָבען?... ער איז א פערנומענער מענש, ניט קיין פער'חלום'טער נאַראַל, ווי דו!...

אָלענקא האָט אויפגעהערט צו ווינען און האָט ווידער בריים און פער'חלום'ט צוגעפענט די אויגען.

— הער נור, מאָסקימאָווניא, דו פערשטעהסט נאָרנישט און רעדסט!... דאָס אייניציג גוטע, וואָס איז פאַרהאַן אויף דער וועלט, איז ביכער. טשעכאָוו, צום ביישפיעל!... ווען דו לעזט איהם — ווילט זיך פשוט ווינען: אזא פערגניגען, אזא!

אָלענקא האָט צוגעדריקט ביידע הענד איהרע צו די באָקען און האָט צושאָקעלט דעם קאָפּ.

— נעה זיך מיט דיינע ביכלעך! — האָט האָלב בעז, האָלב מיטליידיג זיך גע'כעס'ט די אלטיטשקע. — אפשר איז דאָס טאקי גוט, אָבער ניט פאר אונז. איך וואָלט בלינדער פון טאָג צו טאָג... נעכטען פון טיש אראָבגענומען — צובראָכען א גלאָז. וואָלט ווייס, אפשר אין א מאָנאט וועל איך מוזען געהן אין א מושב זקנים... און איך האָב דאָך אויך געלעבט, ווי דו — געזעהט, געזעהט דאָס גאַנצע לעבען, נו האָב איך זיך דערנעהט... און איך בין ניט געווען אזא שלים־מזל, ווי דו! אליין געהט ארום נאָקעט און וויל אויך... ביכלעך! וואָס איז דא צו רעדען.

אינ'ם צימער איז שטיל־ערהויט אריינגעקראָכען די אלטיטשקע פון קאָרידאָר. איהרע קליינינקע אויגעלעך האָבען געקוקט דערשראָקען און נייגיריג.

— מאָסקימאָווניא, אָבער עס קען נאָך ערגער זיין פון טויט!.. ער איז א גראָבער יונג, א פויער... ער וועט מיך שלאָגען! — האָט מיט א האָזנונגסלאָזען נעיאָמער א געשריי געטהאָן אָלענקא.

— נו, וואָס עפעס שלאָגען! — האָט די אלטע געזאָגט, ניט נעענדיגט און ווידער האָפענונגסלאָז א מאָך געטהאָן מיט דער האַנד.

— נו וועט ער שלאָגען! — האָט די אלטיטשקע, שטעהענ־

א טויבע, אי א נארישע... וועסט פערפאלען ווערען אומזיסט און אומנישט. דו פאלג בעסער מיך, ערגער וועט דיר ניט זיין... אט שטארב איך אוועק אדער וער בלינד... וואס וועט דאמאלס פון דיר ווערען...

— איך, מאקסימאוונא, וועל האמאלס אין א קלויסטער געהן... מיר ווילט זיך זיין א נאנע. אין מאנאסטיר איז גוט... שטיל...

און פלוצלונג, גאנץ אונערווארטעט, האט אלענקא ברייט צוגעפענט די פער'חלומ'טע אויגען און האט געזאגט, פערטראכט און בעגייסטערט קוקענדיג ערגעץ ווייט־ווייט איבער די וועלט:

— מיר וואלט זיך געוואלט זיין א גרויסער ווייסער פויגעל און אוועקפליהען ערגעץ ווייט־ווייט!.. און אונטער מיר זאלען זיין בלומען, גרינע פעלדער, און איבער מיר — דער הימל... ווי אין חלום!...

מאקסימאוונא האט א זיפץ געטהאן.

— ביסט א נאר!.. און אין מאנאסטיר וועט מען דיך ניט נעהמען... אהין דארף מען אריינלעגען געלד, א נדר טהאן אדער צו דער שווארצער ארבייט געהן. וואס פאר אן ארבייטערין ביסט דו, הע!

די אלטיטשקע האט מיט פעראכטונג א מאך געטהאן מיט דער האנד.

— נו, וואס איז דא צו רעדען... דו האב חתונה מיט וואסילי סטעפאנאוויטש'ן. וועסט וועניגסטענס אליין זיין א בעל־הבית־טע און מיר בעהילפיג זיין... וואסילי סטעפאנאוויטש, זאגט מען, האט אין באנק א זיבען טויזענד רובל.

— ער איז אזא שרעקליכער, מאקסימאוונא, — האט ציטער־רענדיג געמורמלט אלענקא, ווי זי וואלט געבעטען פערצייהונג, — א רויהער, גאר א פויער!

— און דו דארפסט א פריץ? פריצים זיינען ניט פאר אונז, אלענקא... אבי ער זאל זיין א גוטער מענש, דאס איז דער עיקר...

— ער האט אפילו גאר ניט געלעזען, מאקסימאוונא. איך פרעג איהם: ווי געפעלט אייך טשעכאוו, און ער זאגט: אונזער געשעפט איז אזא, אז מיר קענען ניט פערנעמען זיך מיט נאריש־קייטען...

אלענקא האט איבערגעקרימט עמיצענס טעמפען, רויהען

— גרייט זיך צו, מיין טייערע, כ'מיין... — האָט העכער געזאָגט מאקסימאָווסקא, — וואָסילי סטעפאַנאָוויטש האָט צוגעזאָגט צו קומען זיבען א זייגער, וואָלסטו זיך אפשר צוגעפּוצט, הא...

— היינט! — האָט מיט א שרעק פון הילפלאָזיגקייט אויסגערופען אָלענקא און איז פלוצלונג ווידער געוואָרען דורכזיכטיג־בלייך, אזוי ווי איהר גאנץ לעבען וואָלט אויסגערונען פון איהר לייב און געבליבען איז עס נור אין די גרויסע אויגען, וועלכע זיינען געווען פול מיט שעמעווידיגקייט און בענקענישּ.

— און וואָס? — האָט מיט אן אונגעדולד פון איינער, וואָס לייידט, געענטפערט די אלטיטשקע, — ניט היינט, איז מארגען. אלץ איינס, פונ'ס שיקזאל קען מען ניט אנטלויפען און נאָכאמאָל אזא גליק וועסטו ניט גיך דערוואַרטען זיך. אזעלכע, ווי דו, פעהלען ניט אויס. ניט אזא גרויסע מציאה.

אלענקא'ס הענד האָבען א ציטער געטהאָן ביז די שפּיץ פינגער, וואָס זיינען געווען צושטאָכען פון די נאָדלען. זי האָט געקוקט אויף דער אלטער מיט פערטרערטע אויגען, בעטענדיג רחמנות.

— מאקסימאָווסקא... זאָל בעסער מארגען זיין. מיר... מיר טהוט וועה דער קאָפּ, מאקסימאָווסקא.

איהר נאאיוו שטימעלע האָט אבגעקלונגען מיט אזא ריהרענדען, זאנפטען געבעט, מיט אזא אונענדליכען שרעק, אז שעווירעוו, וועלכער איז געזעסען הינטער'ן טיר, אינ'ם פינסטערן צימער, האָט א דרעה געטהאָן מיט'ן קאָפּ און זיך אויפמערקזאם צוגעהערט.

מאקסימאָווסקא האָט א צייט געשוויגען.

— וועה איז מיר, מיין אָרימע! — האָט זי געזאָגט און צוכליפעט זיך. — וואָס אבער וועסט דו טהאָן... איך וויים אליין...

— ס'ארא אומגליק דאָס איז! — האָט זי געוואָלט זאָגען, אבער האָט זיך א כאַפּ געטהאָן און נור איבערגע'חזר'ט:

— מילא, וואָס קען מען טהאָן...

— מאקסימאָווסקא, — האָט, מיט א ציטערדיגער שטימע און צונויפלייגענדיג די הענד צום געבעט, אויסגערעדט אָלענקא, — איך וועל בעסער... ארבייטען...

— א סך וועסט דו אנארבייטען זיך, — האָט מיט א ביטערען פערדראָס געענטפערט מאקסימאָווסקא, — צו וואָס טויגסט דו! מיידלעך פלינקערע פון דיר מוזען געהן „אין גאס", און דו... אי

דאָס מענשעל האָט א רוק געטהאָן דאָס היטעל אויף זיין רונדען פויגעלשען קעפעל און האָט זיך האסטיג געלאָזט צום טהיר. נעבען דער טהיר איז ער מיט א מאָל געבליבען שטעהן.

— א שאָד! — האָט ער געזאָגט געהיימניספול און זייגע, קלייגע, שארפע אויגען זיינען געוואָרען פייכט און פערטרויערט. אָבער ער האָט זיך באלד בייגעקומען, א וואונק געטהאָן מיט'ן קאָפ און ארויסגעשפרונגען אין קאָרידאָר. דאָרט האָט ער זיך אומגעקוקט אויף די פאָרהענגלעך, אריינגעקוקט אין א פאָר טהירען, אזוי ווי ער וואָלט געשמעקט די לופט און איז פערשוואונדען אויף די טרעפ.

אלאדיעוו איז געזעסען ביי'ם טיש אן אייגעבוגענער און האָט נעשווייגען.

7.

אָבענדצייט זיינען געקומען פון דער סירכע מאסקימאָוונא אין די נייטאָרין אלענקא. זיי האָבען מיט זיך געבראכט דעם דינעם ארמאט פון ווייהדזיך, אין א פער'חלימ'טע דעמיטינקייט האָט נאָך געשפיעלט אויף זיערע פנימ'ער, וועלכע זיינען געווען ווי בעשיינט פון אינוועניג מיט'ן שטילען ליכט פון לעמפלעך, וואָס האָבען ארומגערינגעלט די הייליגע בילדער.

אלענקא האָט אפילו ניט ארָאבגענומען פון זיך דאָס טיכעל, זי האָט איהר גיר ארָאבגערוקט טיפער און זיך געוועצט ביי'ם טיש מיט פער'חלומ'טפרויידיגע אויגען, אניידערלייגענדיג אויף די קניה איהרע דינע, בלייכע הענד. מאסקימאָוונא איז אויך געשטאנען אין שמילער פערטראכטקייט, דערנאָך א זיפץ געטהאן, ווי אייגע וואָס קומט צו זיך, און געזעסען פאנאנדערוויקלען איהרע שווערע, ברוינע טיכלעך. איהר פנים איז פלוצלינג געוואָרען געוועהנליך פערזאָרגט און טרוקען. זי האָט א קוק געטהאָן אויף אלענקא'ן און געזאָגט אזוי ווי צו זיך:

— מען וואָלט זיך געדארפט צונרייטען...

— וואָס? — האָט דערשראָקען איבערגעפרעגט דאָס מיידעל, אויפגעהויבען איהרע רייגע, העלע אויגען און פלוצלונג איז איהר נאנצער פנים אָנגעצונדען געוואָרען פון א שוואכער, בלייכער, רעזענפארבינער רויטקייט.

אלאדיעוו האָט שווער געזיפצט און אין פיין צוזאמענגעדריקט זיינע גרויסע ארבייטער־הענד.

— נו, וואָס איז דאָ צו רעדען... מיר וועלען, ווייזט אויס, אייגער דעם אנדערען קיינמאָל ניט בערשטעהן, — האָט ער געזאגט מיט טרויער, אוועקגעגאנגען צום טיש און געזעצט זיך, טרויעריג אראָבלאָזענדיג דעם קאָפּ. איהם איז געווען שווער, גלייך ווי ער רייסט איצט איבער מיט'ן טיערסטען אין זיין לעבען.

— יאָ, מיר וועלען ניט פערשטעהן! — האָט אימפּעטיג מסכים געווען דאָס מענשעל מיט דעם רויב־פויגעל־געזיכט. — און עס לוינט זיך ניט צו פערלירען וועדטער.

אלאדיעוו האָט געקנאקט די פינגער און געשוויגען.

דאָס מענשעל האָט ארום א מינוט געוואדט אונגעטשלאָסען, קוקענדיג גלייך אויף אלאדיעוו'ן מיט זיינע רונדע, גלאנצענדיגע בריללען, הינטער וועלכע מען האָט ניט אָנגעזעהען קיין אויגען. דערנאָך האָט ער פלוצלינג זיך א כאפּ געטהאָן, און אָנגעהויבען בעוועגען זיך מיט א גרויסען אימפּעט.

— הייסט עס, קען כּען דאָס פּאָרט ביי אייך לאָזען ביז מאָרגען — האָט ער אויספּאָרשענדיג געפרעגט.

— אָה, גאָט... — האָט טרויעריג געענטפערט אלאדיעוו, — נעהט עס מיר דען אָן דעם, נור זאָל זיין... נאריש־קייטען... נו דאָ, נו דאָרט, אלץ איינס... מיר איז ניט דאָס וויכטיג.

— נו, גוט... און דערווייל אדיע... מאָרגען וועל איך קומען.

דאָס מענשעל האָט אימפּעטיג א כאפּ געטהאָן דאָס היטעל און אויסגעצויגען זיין האנד.

אלאדיעוו האָט לאנגזאם אויסגעשטרעקט זיינע.

אונערוואַרטעטערהייט האָט דאָס מענשעל ניט באלד ארויס־גענומען די האנד, די רונדע בריללען האָבען זיך אזוי ווי פערקלערט. ער האָט ענדליך ניט אָבגעלאָזט, נור אָבגעוואָרפען פון זיך אלאדיעוו'ס האנד און האָט געזאָגט:

— איך וועל, אפשר, ניט קומען... עמיצער אנדערש... דער פּאָרל: אייואן אייוואניטש.

— גוט, — האָט אויפהויבענדיג דעם קאָפּ געענטפערט אלאדיעוו.

— אלזא, אדיע!

מען זאָל איהם ניט פערשטעהן, יעדענפאלס האָט געדארפט איהם פארשטעהן דער דאָזיגער מענש, וועלכער איז יאָהרען לאנג נעווען אזוי נאָהענט צו איהם, האָט נעלעבט מיט איהם, האָט איהם א מאָל לעבּ נעהאט און נעגלויבט אין איהם, און דאָך האָט אלאדיעוו נעפיהלט, אז וואָס א מינוט וועלט אלץ בריטער צווישען זיי דער אבגרונד, איבער וועלכען וועלטער וועלען ניט אריבערשפרינגען. ווי וואונדערבאר: נאָך נאָר ניט לאנג זיינען זיי נעווען אזוי נאָהענט, זייערע אפענע הערצער האבען זיך אזוי ווי צוזאמענגענאָסען און איצט האָט זיך זיי נעדרוכט, אז זיי זיינען איננאנצען פרעמדע, רעדען אויף פערשיערענע שפראכען און זיינען אפילו אביסעל פיינדליך איינער צום אנדערען. און דאָס אלץ נור דערפאר, וואָס אלאדיעוו האָט ענדליך פערשטאנען, אז טויטען א מענשען איז א זינד, צוליעב וואָס פאר א הויכער זאך דו זאָלסט עס ניט טהון, און אז פערגאָסענע בלוט קען ניט צוזאמענבינדען די צוריסענע מענשהייט. נור לעבּ, די אונענדליכע ליעבּ, וואָס דערנעהענטערט די מענשען טריט נאָך טריט אין משך פון יאָהרהונדערטער, וועט פערבריידערען די מענשען, א סוף מאכען צום קאמפף און גוואלד־טהאטען, וואָס האבען פערואומוירדיגט ביז איצט די נעשיכטע פון דער מענשהייט. אלאדיעוו האָט נעגלויבט מיט'ן גאנצען הארצען, אז אזוי איז דאָס און וועט זיין. ער האָט נעוואוסט, אז הונדער־טער יאָהרען וועט נעווען נאָך שנאה, אבער וואָס זיינען הונ־דערטער יאָהרען אין פערגלייך מיט דער אייביגקייט און דער העלער זון פון לעבּ, וועלכע וועט ווען עס איז אויפנעהן און אויסטרינקען דאָס פערגאָסענע בלוט. וואָס פאר א וועלט האָט אנטקעגען דער ריזינער, טיטאנישער ארבייט א שטיקעל דינאָמיט, וואָס וועלט אויפנעריסען פון א פערביטערטער האנד און רופט ארויס די נייס־טען פון נקמה און שנאה. דאָס איז דאָך אזוי איינפאך, אזוי קלאָר און אזוי מאיעסטעטיש אין איהר וועלט־איינפאכקייט, אז ס'איז א רחמנות אויף דעם דאָזיגען גוטען, אפענהערציגען, לייב־בענדען מענשען, וועלכער איז גרייט צו נעהן אויפאפפערען זיין לעבּען, און קען ניט פארשטעהן אזא איינפאכען אמת, און טומעלט, היצט זיך, טוידט זיין לעבּען, קלאָרען פערשטאנד און גרויסע נשמה, כדי צו צושטערען, פערדערבען, ברענגען טויט און לייד־ען.

בען זיך צולאָפען אהין און אהער, — נור אויב אייך ווילט זיך אזוי שטארק...

— יא, מיר ווילט זיך! — האָט געזאָגט אלאדיעוו.

דאָס מענשעל האָט א ציה געטהון מיט די פלייצעס און האָט זיך באלד געוועצט מיט דער מינע פון א מענשען, וואָס איז גרייט צו ברענגען אן אָפפער.

אלאדיעוו האָט דאָס בעמערקט, אבער ער האָט זיך אנגעטהון א כח און האָט אנגעהויבען צו רעדען מיט א קינסטליכער רוהיגקייט.

—פריהער פאר אלעמען בין איך אוועקגענאנגען פון אייך ניט דערפאר, וואָס איך האָב זיך דערשראָקען, אדער... איהר ווייסט דאָך גאנץ גוט, ווי קטאָר, זייט כאטש דאָס מאל אויפריכטיג!

— קיינער מיינט דאָס ניט... — האָט נאכלעסיג א וואָרף געטהון דער מענש מיט'ן רויבפויגעל־געזיכט.

— הייסט עס, בין איך אוועקגענאנגען פון אייך נור דערפאר, וואָס מיינע מיינונגען האָבען זיך ראדיקאל איבערגעביטען. אויב איך קוק ניט אנדערש אויף אייער אידעע, קוק איך אינגאנצען אנדערש אויף אייער טאקטיק. איך האָב פערשטאנען...

— אך, גאָט מיינער, — האָט זיך מאמענטאל אויפגעכאפט דאָס מענשעל, — בעפרייט מיך פון אזעלכע רייד... מיר ווייסען... איהר האָט פערשטאנען... מיר ווייסען... איהר האָט פערשטאנען, אז מיט גוואלדטאטען דערגרייכט מען קיין פרייהייט ניט, אז מען דארף ערציהען דאָס פאָלק, און אזוי ווייטער. מיר ווייסען!...

וועדטער זיינען געפלויגען אזוי שנעל פון זיין מויל, אז עס האָט נעדוכט, דאָס זיי זיינען דאָרט א לאנגע צייט נעלענען פערשלאָסענע און ענדליך האָבען זיי זיך ארויסגעריסען פון'ם געפענגניש. אליין איז ער ארומגעשפרונגען איבער'ן צימער, האָט נעדרעהט אין אלע זייטען מיט זיין רויבפויגעל־געזיכט, און געמאכט מיט די הענד — און אויסגעזוהען האָבען זיינע אויגען ניט ווי מענשליכע, נור ווי פון א פויגעל.

אלאדיעוו איז געשטאנען אין מיטען צימער און האָט ניט געקענט זאָגען קיין איין וואָרט. וועדטער הייסט, טיפען, וואָס קענען דערגרעהן צו די טיפענישען פון'ם מענשליכען הארץ, האָט ער געהאט אין קאָפ. עס האָט זיך נעדוכט, אז עס איז אונמענליך

בער'ן צימער. אָן זיין געזיכט האָט מען געמערקט, אז ער שלאָגט זיך מיט דער דעה.

— איהר זייט דאָך איצט גאָר קיין רעוואָלוציאָנער ניט, א אידעאַליסט, א נאַנצער אָנהענגער פון טאָלסטאָי'ען! — האָט געשאָטען, ווי פון א זאָק, דאָס רויב פויגעל־געזיכט, ניט בלייבענדיג רוהיג אויף א מינוט.

— אומזיסט ווילט איהר מיך בעלײדיגען, וויקטאָר, — האָט מיט א שווערען, פויערישען פערדראָס געענטפערט אלאדיעוו. — דאָס וועל איך, פערשטעהט זיך, נעמען... ביז מאָרגען... אָבער איהר דאַרפט פערשטעהן...

— איהר וועט נעהמען — האָט לעבעדיג געפרעגט דאָס מענשעל — דאָס איז דאָס וויכטיגסטע, און אלעס איבעריגע ארט מיך ניט, אייער זאָך און פאָלעמיזירען האָבען מיר ניט וואָס.

— ניין, מיר וועלען פאָלעמיזירען! — האָט שארף געענטפערט אלאדיעוו און געבליבען שטעהן, ווערענדיג רויט און בלישצענדיג מיט די אויגלעך.

— צו וואָס? — האָט כלומרשט גלייכגילטיג געענטפערט דאָס מענשעל, און אָבגעקעהרט זיך, ווי איינער וואָס לאנגווייליט זיך.

—איהר מוזט, — האָט פערדראָסיג געזאָגט אלאדיעוו. — שוין דערפאר אליין, וואָס מיר זיינען מיט אייך געווען אזוי פיעל יאָהר נאָהענט און...

— א, לאָזט אָב... וואָס פאר א זין האָט צו דערמאָנען אזעלכע נאַריישקייטען.

אלאדיעוו איז שטארק רויט געוואָרען און האָט אָנגעהויבען צו אטהעמען שווער.

— אפשר זיינען דאָס פאר אייך נאַריישקייטען... איבריגענס גלויב איך דאָס ניט... ווי איהר זאָלט ניט בראַווירען און מאכען אן אָנשטעל... אָבער פאר מיר איז דאָס ניט קיין נאַריישקייטען און מיר ווילט זיך, איהר זאָלט מיך כאָטש איין מאָל פערשטעהן... לאָמיר זיך דורכריידען אביסעל.

— אייגענטליך, האָב איך קיין צייט ניט..., — האָט נאָאיוו געענטפערט דאָס מענשעל און זיינע דורכדרינגענדע אויגלעך האָ־

עס האָבען זיך דערהערט אימפּעטיגע טריט און צו אַלאַדיעוו'ן אין טהיר האָט אימיצער אָננעקלאָפּט.

עס איז אריינגעגאנגען א ניט־הויכער, שווארצער מענשעל, מיט א געזיכט פון א רויב־פויגעל אין רונדע, שרעקליכע בריללען.

— א ! — האָט געצויגען אַלאַדיעוו און אָן זיין שטימע האָט מען געקענט דערקענען, אז ער האָט ניט זעהר דערפרעהט זיך מיט'ן גאסט און אפילו אביסעל ניט צופריעדען געווען מיט'ן בעזוך.

גוט מאָרגען, — האָט אימפּעטיג געזאָגט דער מענש מיט'ן רויב־פויגעל גענזיכט.

— גוט מאָרגען... טהעע ווילט איהר ?

— וואָס פאר א טהעע צו אַלדי רוחות !... — האָט ברוגז געזאָגט דאָס מענשעל.

ער האָט פאָרזיכטיג אויסגעטהאָן דעם פאַלטאָ און האָט ארויס־גענומען א זאָק, וועלכע איז געווען פעסט איינגעוויקעלט אין א פאפיר.

— וואָס איז דאָס ? — האָט אונפריינדליך געפרעגט אַלאַדיעוו.

דאָס מענשעל האָט אווועקגעלייגט די זאָק אויפ'ן טיש און פאָרזיכטיג ארומגעלעגט עס מיט ביכער, כדי עס זאָל ניט ארָאב־פאלען אויפ'ן דיל. אַלאַדיעוו האָט פערזאָרגט געקוקט.

— אזא געשיכטע, — האָט זיך צו איהם אָבגעקערט דאָס רויבפויגעל־נעזיכט : — שיער ניט געכאפט מיך... קוים אַנטלאָפען... מיט קווארטירען איז איצט צרות !... כ'האָב עס אייך געבראכט, בעהאלט... און נאָך דאָס...

ער האָט האסטיג א זוך געטהאָן אין דער הויזענטאש, ארויס־גענומען עפעס א פאקעט און איהם אויך אנידערגעלעגט אויפ'ן טיש.

— איך וועל מאָרגען נעהמען עס... — האָט אָבגעריסען געזאָגט דער מענש.

אַלאַדיעוו האָט געשווויגען.

— איהר, סעניאָר, זייט, דוכט זיך, אונצופריעדען ? — האָט אין אביסעל מיט פערַאכטונג געזאָגט דאָס מענשעל. — קענט איהר אפשר דאָס לעצטע מאָל טהון אונז די דאָזיגע קליינע טובה ? איהר זייט דאָך איצט אויסער יערער געפאהר ?

אַלאַדיעוו איז אויפגעשטאנען און איז דורכגעגאנגען זיך אי־

— איהר זאָגט דאָך, אז ער איז נעווען אייער חתן...

— נו, איז וואָס, אז מיין חתן... — האָט זיך פערוואונדערט די אלטיטשקע — א חתן נעווען, אבער נעגען אזעלכע אריסטאָקראַטען קען ער דאָך ניט נעהן... א קלייענער מענשעלע... און איך, טראכט זיך, וויל בעסער פערשווייגען... און נערעכט בין איך נעווען.

— פו! — האָט בייז אויסגעשפיגען אלאדיעוו און אבגעקעהרט זיך.

די אלטיטשקע האָט ערשטוינט נעקוקט אויף איהם און די קליינינקע אויגעלעך איהרע האָבען געטרעהרט זיך מיט דערשראָקענע טרעהרעלעך.

דערווייל האָט דער אלטיטשקער, אריינרוקענדיג זיך מיט דער זייט אין טהיר, אריינגעטראָגען דעם סאמאווער. אנידערשטעלענדיג איהם אויפ'ן טיש, האָט ער דערשראָקען אומגעקוקט זיך אויף'ן ווייב, א קוק געטהון אויף אלאדיעוו'ן, וועלכער האָט זיך אבגעקעהרט אן א זייט און האָט א ציה געטהון די אלטיטשקע פאר'ן ארבעל.

— דו! — האָט ער א זאָג געטהאָן מיט דער היציקייט פון א לאקיי, וועלכער איז גרייט זיך אויפאפפערען צוליעב'ן בעלהבית.

די אלטיטשקע האָט זיך דערשראָקען אומגעקוקט אויף איהם. די פנים'לעך פון די אלטע מענשען האָבען אויסגעדריקט א פאלשטענדיגע דערשלאָגענהייט און דעמוטיגקייט; אייגער נאָך דעם אנדערען מיט טריט פון מייזלעך זיינען זיי זיך אבגעטראָטען אין קאָרידאָר און באלד האָבען זיך וויטער הינטער'ן פאָרהענגעל דערהערט זייערע האסטיגע, אבגעריסענע, קוים הערבארע שמועסען.

אלאדיעוו האָט אנגענאָסען טהעע. און ווי נור ער האָט זיך נעזעצט טרינקען, האָט מען אנגעהויבען צו קלינגען אין קאָרידאָר.

— אלאדיעוו איז אין דער היים? — האָט געפרעגט א מענרישע, האסטיגע שטימע.

— אין דער היים, זייט אזוי גוט געהט אריין, נעעהרטער הערר, — האָט שטיל געענטפערט דער אלטיטשקער, עפענענדיג די טהיר.

אלץ געענדיגט גוט, שטיל. פערשווייגען דארף א מענש.

— ניט שטענדיג קען מען פערשווייגען...

— מען קען, מיין ליעבענקער, שטענדיג קען מען... א קליין מענשעל דארף אלץ קענען איבערטראָגען. וועז איך בין אינגער געווען, האָב איך געדיענט ביי די גראפען ארָאקסין, א דינסטמיידעל געווען. איהר קענט די אראקסין'ס, די גראפען?

— דער טיפעל ווייסט זיי!

די אלטיטשקע האָט זיך דערשראָקען און עפעס ווי בעליידיגט.

— וואָס הייסט טייפעל. דער גראף אליין זיצט אין סענאט, און הייזער האָבען זיי אין פעטערסבורג און מאָסקווע...

— נו גוט, איז וואָס געווען דאָרט?

—איז ביי דער עלטערער טאָכטער דער גראף'ס א בראס־לעט'על פערלאָרען געגאנגען, האָט מען געהאט אויף מיר א חשד. דער גראף איז אין כעס געוואָרען, — א בייזער מענש געווען, — האָט ער מיר דריי מאל איבער'ן באק געגעבען און צוויי צייהן אויסגעקלאפט... אן אנדערע וואָלט, אפשר, אין געריכט געגאנגען, און איך האָב פערשווינגען... און ווייסט איהר וואָס, סערגעי איוואַ־ניטש: עס האָט זיך שפעטער ארויסגעווייזען, אז דאָס בראסלעט'על האָט דער בחור'על זייערער, דער פירשט ניקאָלאי איגנאטיעוויטש, צוגענומען, האָט זיך שטארק פער'שכור'ט און צוגענומען. און וועז אלץ האָט זיך אנטפלעקט און קלאָר געוואָרען, האָט מיר דער גראף אליין הונדערט רובעל געגעבען...

די אלטיטשקע האָט זיך פערכליפעט פון פרייד און איהר איינגעפאלען פנים'על האָט זיך צושוואומען אין א טריאומפירענדען געלעכטער.

— און וועז איך וואָלט ניט פערשווינגען דאמאָלט, וואָלט איך נאָרנישט אויסגעפיהרט. פון'ם גראף וואָלט איך נאָרנישט געקראָ־גען מיט בייזען... קיין ערות האָב איך ניט געהאט, אויסער מיין איוואן פעאדאָסעיטש'ען — ער האָט געדיענט ביי זיי. נו, און איוואן פעאדאָסעיטש האָט דאָך ניט געקענט נעגען דעם גראף ארויס־טרעטען.

— פארוואָס? — האָט בייז געפרענט אלאדיעוו און אָננע־בלאָזען זיך.

— וואָס רעדט איהר, נעגען דעם גראף...

נעזאנט האָט זי דאָס מיט א מורא, נור אויך עפעס ווי מיט א געוויסער פרייד. נעזאנט און פערגליווערט נעווארען, קוקענדיג דערשראָקען אויף אלאדיעוו'ן.

— וואָס רערט איהר? נאָר וואָס? — האָט יענער נעפרענט, האָבענדיג מיטלייד מיט די אָרימע מענשען.

די אלטיטשקע איז צוגענאנגען נאָך נאָהענטער און האָט ארויסגערערט שוין קוים צו הערען:

— האָט דעם עלטסטען בעליידינט... דער עלטסטער האָט איהם עפעס נעזאנט און ער האָט עס נעראָרפט פאָרליב נעהמען, מילא, האָט ער איהם נאָר אָבגענטפערט.

— ע... א רחמנות! — האָט פערדראָסיג נעזאנט אלאדיעוו. טו וואָס וועלען זיי איצט טהון? זיי זיינען דאָך נאָר אָרימע מענשען, בעטלער!

— בעטלער, סערגעי איוואניטש, אמת'ע בעטלער! — האָט דערפרעהט נעוואונקען דאָס איינגעפאלענע קעפעל.

— און מיר האָט מאקסימאָוונא נאָך נעכטען נעקלאָגט זיך, אז זיי האָבען איהר שוין צוויי מאָנאטען קיין קוואַרטיר־געלד ניט געצאָהלט... — האָט פערטראכט ארויסגערערט אלאדיעוו.

— ניט נעצאָהלט, ניט געצאָהלט... — האָט געשאָקעלט דאָס קעפעל און מען האָט ניט געקענט פערשטעהן, צי זי האָט ענמת נפש, צי זי פרעהט זיך.

— שלעכט! — האָט נעזיפצט אלאדיעוו. — איצט וועלען זיי איננאנצען פערפאלען וועהרען.

— פערפאלען וועהרען, סערגעי איוואניטש, זיכער וועלען זיי פערפאלען וועהרען... ווי זאָלען זיי ניט פערפאלען וועהרען... ער האָט נעראָרפט איבעטראָגען, פערשווייגען, אויף די קניה פאלען, וואָלט כען איהם מוהל נעווען... נאָט וואָלט זיך מרחם געווען... און זיי זיינען שטאָלצע; זאָגען: מיר זיינען אראָליגע... האָט מען איהם ארויסגעטריבען... אדעליגע... האָט נעראָרפט צו די פים צופאלען...

— נו ווי האָט ער נעקענט צו די פים צופאלען, אז איהם האָט מען נעזידעלט אין די אויגען, — האָט פערדראָסיג נעזאנט אלאדיעוו, טראכטענדיג וועגען עפעס.

— וואָס רערט איהר, מיין ליעבער! קלייגע מיידלעך... אָבגעזידעלט — איז וואָס... און דו פערשווייג און גאָרנים... וואָלט זיך

— שכן, איהר זייט אין דער היים? — האָט ער אויף א קול א געשריי געטהאָן. איהם איז, ווייזט אוים, נעווען לאנגווייליג און ס'האָט זיך נעוואלט זעהען א לעבעדינעז מענשען.

שעווירעוו האָט נעשוויגען.

אלאדיעוו איז אביסעל נעשטאנען און נעווארט, א שטארקען נענעץ נעטהון און איז אוועקגענאנגען. א לאנג צייט איז נעווען שטיל. אין דער קיך האָט זיך נעהערט דאָס קלאפען פון'ם סאמאווער־קוימען, א נעמורמעל פון וואסער, דערנאָך האָט אָנגעהויבען צו שמעקען מיט צוברענטע שפענדלעך. די אלטיטשקע איז אויך ארויסגעקראָכען פון הינטער'ן פאָרהענגעל, דערשראָקען אומקוענדיג זיך אויף'ן צימער פון'ם לעהרער, פון וועלכען, האָט זיך נעדוכט, איז נעקראָכען שוואר און שווייגענדיג א האָפנונגסלאָזיגקייט און האָט זיך צושפרייט איבער'ן נאנצען קווארטיר. ווייזט אוים, אלאדיעוו האָט אויך עפעס דערפיהלט, וויל ער האָט אונרוהיג בעוועגט זיך, איז עטליכע מאל אויפגעשטאנען און האָט, דוכט זיך, עטליכע מאל געזופצט. עפעס שוועדעס, דרייקענדעס איז נעהאנגען אין לופטען. די אלטיטשקע איז צוגעקראָכען אין קיך אריין, האָט נעקלאפט מיט די גלעזער און אוועקגעטראָגען טהעע־גשיר אין אלאדיעוו'ס צימער.

— אומזיסט בעאונרוהיגט איהר זיך, מאריא פעדאָסעיעוונא, — האָט פויל און צערטליך בעמערקט אלאדיעוו.

— וואָס רעדט איהר, סערגעי איוואָניטש, איך מוז אייך שטענדיג בעדינען, איהר אליין קענט ניט, — האָט האסטיג, שרעקעריג און דאָך פרעהליך אָבגעענטפערט די אלטיטשקע. איהר האָט ווירקליך, ווייזט אוים, פערשאפט פערגניגען עמיצען צו בעדינען. זי איז געבליבען שטעהן נעבען דער טהיר און האָט נעקוקט אויף אלאדיעוו'ן מיט קליינינקע, שקלאפישע אויגעלעך.

— וואָס וועט איהר זאָגען? — האָט נעפרעגט אלאדיעוו, אָנשטויסענדיג זיך, אז זי וויל אביסעל דורכשמועסען זיך און הילכיג א נענעץ געטהון.

די אלטיטשקע איז באלד צוגענאנגען צו אלאדיעוו'ן, האסטיג און שטיל, ווי א מויז, דרעהענדיג מיט די פיסלעך און האָט שטיל נעשעפטשעט:

— און אונזער לעהרער האָט מען פון דער שטעלע אָבגעזאָגט.

הענגעל האָבען ביידע אָנגעהויבען האסטיג שעפטשען; דער האָט דעם נעשיקט, יענער האָט זיך אָבגעזאָגט. דאָס נלעקעל האָט דאָס דריטע מאָל גערופען נאָך הילף.

הינטער'ן פאָרהענגעל איז עפעס אונרוהיג נעווארען, עמיצער האָט זיך נענומען אויפלען און באלד האָבען זיך אין'ם קאָרידאָר רערשראָקען דורכנעשארט וואקעלדיגע פים

— וואָס עפעס איהר ניט?... איהר זייט נעשלאָפען, הא?

— האָט נעפרענט אונצופריערען אלאדיעוו, אריינגעהענדיג אין הויז.

קיינער האָט איהם ניט נעענטפערט, נור עפעס האָט הכנעה'דיג נעפישטשעט.

אלאדיעוו איז נענאנגען איבער'ן קאָרידאָר מיט בריייטע טריט, האָט נעעפענט די טהיר פון זיין צימער און א נעשריי נעטהון מיט א פרעהליכען און נוטמוטהיגען באס:

— מאקסימאָוונא!... א סאמאָווא'ר'על, הא?

מאָדנע האָט נעקלונגען זיין לעבענס־פרייד'יגע שטימע אין דער ארומיגער דערשטיקטער און שטיקענדיגער שטילקייט. קיינער האָט זיך ניט אָבגערופען. האָט אלאדיעוו ארויסגערוקט דעם קאָפ אין קאָרידאָר און געפרעגט:

— איוואן פעדאָסעיעוויטש, מאקסימאָוונא איז ניט אין דער היים?

א הכנעה'דיגע קלעפעריגע שטימע האָט נעענטפערט פון הינטער'ן פאָרהאנג.

— מאקסימאָוונא, סערגעי איוואנאָוויטש, זיינען אוועקגענאנגען ניט אויף לאנג... אין קירכע נענאנגען מיט אלגא איוואנאָוונא.

— אהא, — האָט טיפזיניג בעמערקט אלאדיעוו, — און איהר איוואן פעדאָסעיעוויטש, וועט אפשר זיין אזוי גוט שטעלען דעם סאמאָווא'ר'על?

— באלד, די מינוט, — האָט הכנע'דיג נעענטפערט דער אלטיטשקער פון הינטער'ן פאָרהענגעל, און, שארענדיג מיט די קאָלאשען, וועלכע ער האָט אָנגעטהון אויף די באָרוועסע פים, האָט ער זיך א רוק נעטהאָן אין קיך.

אלאדיעוו האָט עפעס א זונג נעטהאָן מיט'ן באס, דערנאָך נענענעצט, און דערנאָך נעקלאפט צו שעווירעוו'ן אין טהיר.

צייה... מען דארף ניט! נו, גאַרנישט... ווי ניט איז... נו, מיר וועלען זיך דורכשלאָגען... דו האָסט דאָך ניט געקענט אנדערש, דיך האָט מען בעליידיגט... לעשענקא־א!...

און זי האָט זיך צוואוויינט מיט אן אָבנערייסענעם, קלאָגענדינגען נעיאָמער.

שעווירעוו איז געזעסען, אויסציהענדיג דעם האלז אויף יענער זייט, און זיין בלייך געזיכט האָט פיינליך און קאָנוואולסיוו געציטערט.

און דאָרט איז אלץ שטיל געוואָרען. געהערט האָט מען נור, ווי איינער כליפּעט אָהן קרעפטען און פערשטעהן האָט מען ניט נעקענט, צי ס'איז א קינד אָדער אן ערוואקסענער.

די דעמערונג האָט זיך דערנעהנטערט און אין איהר אונזיכערן, ווי שניי־וויים בלאָהליכען ליכט איז געוואָרען אונערטרעגליך שוואר און שרעקליך צו איבערטראָגען דאָס דאָזיגע שטילע געוויין.

ענדליך איז דאָס אויך אייננעשטילט געוואָרען.

אין'ם קאָרידאָר הינטער'ן פאָרהענגעל האָבען האָסטיג און אָבנעריסען געשעפטשעט מענשען. צוויי מענשען האָבען עפעם איינגערוימט איינער דעם אנדערן, שטיל געוואָרען. עפעס ווי צוגעהערט זיך, צי הערט ניט אונטער עמיצער א שרעקליכער און ווידער גערעדט האָסטיג. עפעס האָבען זיי פון שרעק גאָר ניט געקענט פערשטעהן און האָבען זיך געקלאָגט אויף עמיצען, אָבער אזוי שטיל און שרעקעריג, אז ס'האָט זיך געדוכט, אז דאָס זיינען ניט קיין מענשען, נור צוויי אלטע איבערגעשראָקענע מייז. שעווירעוו האָט זיך צוגעהערט.

— ניט אויסגעהאלטען, א?... נעריעט גראָב מיט'ן עלטסטען. דער עלטסטער האָט איהם געזאָגט: נאר... א! ניטא קיין אונטערגענעבענקייט אין מענשען... א? קיין אונטערגענעבענקייט ניטא... א! ווי געפעלט אייך... דעם עלטסטען א גראָבהייט געזאָגט.... דעם עלטסטען... דעם וואוילטעטער... א!...

שעווירעוו'ס פינגער האָבען אלץ שנעלער און שנעלער געשפאנט איבער די קניה.

דאָס גלעקעל האָט שארף געקלונגען אין קאָרידאָר. די ביידע אלטיטשקע זיינען מיט א מאל שטיל געוואָרען. קיינער האָט ניט געעפענט. ווידער האָט געקלונגען דאָס גלעקעל. הינטער'ן פאַר־

— ווייז דו ניט... אום גאָטעס ווילען! — האָט ניט א געשריי נעטהון, נור גיאָמערט דער מאנספארשוין. — אָבער... אָבער... כ'האָב ניט געקענט... אז מיר... אין די אויגען... זאָגט מען בהמה, נאָר... אָבער... ניט ווייז, ניט ווייז, ניט ווייז אום גאָטעס ווילען!... איך... איך וועל זיך אויפהענגען... אויב... פערשטעהסט...

— אהא, אויפהענגען זיך! — האָט עפעס מיט א שרעקליכער קלאַרקייט, כמעט רוהיג גיזאָגט די פרוי. — דו וועסט זיך אויפהענגען, אוז מיר וואָס?... איך קען זיך דאָך אפילו ניט אויפהענגען. דו וועסט זיך אויפהענגען; אוז זיי זאָלען פון הונגער פגר'ן... ליזעניו וועט אויפ'ן פראספעקט געהן, הא?... נו, גוט, הענג זיך, הענג זיך!. נור געדענק, אז איך וועל דיך א הענגענדריגען אויפ'ן שטריק פערשעלטען!...

— אך, גאָט מיינער! — האָט אויסגעשריען דער מאן מיט אן אָבגעריסענעם, שוין גאָר ניט הערבארען קול, און א מאָדנער טעמפער קלאנג פון איינעם, וואָס קלאפט זיך מיט'ן קאָפ אן וואנד, איז צוגעשוואומען צו שעווירעוו'ן.

— לאָז אָב, ניט דערווענ! — האָט געשריען וואַרפענדיג זיך צו איהם די פרוי. — לאָז אָב! לעשא!

עס איז געפאלען אויפ'ן דיל דער שטול. מענשען האָבען זיך קאָנוואולסיוו געריסען, געדרעהט זיך, דער מאנספארשוין האָט געכריפעט און די עקעלהאפטע, טעמפע קלעפ פון א מענשליכען שארבען אן וואנד האָבען זיך געלאָזט הערען פון צוויישען די געשרייען און כליפעריי.

— לעשא, לעשענקא, הער אויף! — האָט היסטעריש געשריען דאָס פרויענצימער און פלוצלינג האָט זיך דערהערט א נייער קלאנג, אזוי ווי דער קאָפ וואָלט זיך אָנגעשטויסען אן עפעס ווייכעס... ווייזט אויס, אז זי האָט אונטערגעלעגט איהרע הענד צווישען דעם מאנ'ס קאָפ און דער וואנד, אן וועלכע ער האָט זיך געוואַרפען אין'ם אָנפאל פון א שרעקליכער אונמענשליכער היסטעריע.

פלוצלינג האָבען זיך צוואוויינט די קינדער. פריהער די עלטסטע מיידעל, דערנאָך מיט א מאל צוויי אינגלעך, וואָס זיינען געזעסען אויפ'ן בעט, מיט אויסגעצויגענע פיסלעך.

— לעשא, לעשענקא! — האָט דאָס פרויענצימער נעמורמעלט, ווי אין פיבער. — מען דארף ניט, מען דארף ניט... פער-

— האָסט נעדארפט וויסען! נעדארפט!... אנדערע האָבען, אפשר, ניט נעהאט קיין הונגעריגע מיילער אין הויז. אָבער דו, וואָס פאר א רעכט האָסטו נעהאט צו ריזיקירען אויף אונזער חשבון? אונז האָסטו נעפרעגט? די קינדער האָסטו נעפרעגט, צי האָבען זיי א חשק פון הונגער אומצוקומען צוליעב דיין רוסלאנד! האָסט נעפרעגט?

— איך האָב דאָך דערפון ניט נעטראכט... איך האָב, ווי אלע, נעוואָלט א בעסער לעבען... טאקי פאר איך, פאר דיר.

— א בעסער לעבען! — האָט זיך די פרוי היסטעריש צוקוויטשעט. — וואָס פאר א רעכט האָסטו נעהאט צו חלום'ען וועגען א בעסערען לעבען, וועגן דו האָסט קיין ערגערס ניט נעהאט, וועגן מיר האָבען כמעט ארומגעבעטעלט איבער'ן דאָרף!... וועגן איך בין, א נאקעטע, א הוילע, צום טייכעל נעגאנגען דיינע טראנטעס שווייגקעגן... וועגן איך... איך האָב שווינדזוכט נעכאפט...

א הילכענדיגער, ווי אויף שטיקלעך צוריסענער הוסט האָט פערשטיקט דער פרוי'ס נעשרייען. א פאָר מינוט האָט זיך פון איהר בריפעניש נאָרניט נעקענט ארויסהערען, אָבער שפעטער האָט זי מיט א נערוועזער, נעפאלענער שטימע פון אייגער, וואָס לאָזט ארויס דעם לעצטען וואָרט פאר'ן טויט, ארויסגערעדט:

— דו זעהסט... איך... איך נעה אויס...

— מאשענקא! — האָט אויסגערופען דער מאן, און זיין שוואכער נעשריי האָט אויפגעציטערט פון אזא אויסגאנגספאָזען טרויער, חרטה, ליעבע אין רחמנות, אז אפילו שעווירעוי'ס רוהיג נעזיכט האָט זיך פערצויגען מיט א קאָנוואולסיווער גרימאסע.

— וואָס, מאשענקא! — האָט טריאומפירענדיג נעשריען די פרוי מיט דער אונ'רחמנות'דיגער גרויזאמקייט פון א אונגליקליכען מענשען. — פריהער האָסטו נעדארפט שרייען מאשענקא!... וואָס פאר א מאשענקא בין איך דיר איצט, איך בין א פגר... פערשטעהסט, א פגר!...

— מאמעלע! — האָט פלוצלינג געקלונגען א קינדער שטימע.

— רער ניט אזוי! מאמעלע!...

די פרוי איז פלוצלינג שטיל נעוואָרען. עס איז נעווען שטיל, אזן אין דער שטילקייט האָבען זיך דערהערט נייע מאָדנע קלאנגען: עמיצער, האָט זיך נערוכט, בילט אָדער פערקלינעט זיך.

נערענקען, אז ביי דיר זיינען אין דער היים פינף הונגעריגע קינ־דער !.. ער האָט אייגענלִיעבע ! וואָס פאר אן אייגענלִיעבע קען האָבען אן אָרימאן ! דו דאַרפסט א שטיק ברויט האָבען, און ניט קיין אייגענלִיעבע !.. וואָס דען, קען ניט, א לעהרער, ווייל ניט אונטער׳חנפ׳ענען זיך !.. דו נאר !.. דו אומגלִיקלִיכער אידיאָט !

די פרויען־שטימע האָט זיך אָבגעריסען, איז אָבגעפאַלען, הייזערינג געווָארען, אויסברעכענדיג פלוצלונג אין א פייניגענדיגען הוסט, וועלכער האָט ארויסגענומען אלע געדערים. זי האָט זיך, ווייזט אויס, געשטיקט, געשפינען, נעכריפעט און ענדלִיך אָנגעהויבען כהאָפען, ווי א אויף טויט צודריקטער הונד.

— מאשענקא... האָב רחמנות... — האָט קוים־קוים ארויסגעמורמלט א הערשלאָנען, שוואַך קול׳כעל, אין וועלכען עס האָבען זיך נעהערט טרערען פון האָפענונגסלאָזיגקייט און זאָנפטען, הילפלאָזען בעוואוסטזיין פון אן אומזיסטער און גרויזאמער בעלִיידיגונג.

— איך האָב דאָך ניט געקענט.. איך בין דאָך פאַרט א מענש און ניט קיין הונד...

די פרוי האָט חיסטעריש און ווילד זיך צולאָכט.

— וואָס פאר א מענש ביסט דו ! א הונד ביסט דו !... האָסט רו נעבראכט אויף דער וועלט הינטלעך, טו שווייג און לייד... וועז דו וואָלסט זיין א מענש, וואָלטען מיר ניט נעווואוינט אין אזא הייל, ניט נעהונגערט צו דריי טעג... וואָלט מיר ניט אויסגעקומען לייפען באַרוועסערהייט און וואשען פרעמדע טראנטעס ! א מענש ! זעה נור... א מיתה משונה זאָלסטו אייננעהמען צוזאמען מיט דיין מענש־לִיכקייט !... א יאָהר און א האלב האָבען מיר נעהונגערט, ביז איך האָב דיר אן אָרט אויסגעבעטען, אין טרעהרען האָב איך זיך נע־וואשען, ביי מענשען זיך נעבעטען, ווי א בעטלערין צו די פים נעפאלען !... שוין ניט דאָס ערשטע מאל... רוסלאנד נעוואָלט רעטען... א העלד ! אלײן שיער ניט ע׳פנר׳ט פון הונגער. א נאָט ! פערשאָלטען זאל ווערען דער טאָג, וועז איך האָב דיך דערזעהען ! . . .

— מאשענקא, האָב רחמנות ! — האָט דורכגעריסען זיך דורך איהרע ווילדע קולות א יאָמערדיגע מענשליכע שטימע, — האָב איך דען נעקענט אנדערש טהון ? אלע זיינען נענאנגען... האָבען נעהאָפט... האָב איך דען געוואוסט, אז...

קאסטענס, פערוואָרפענע מיט אלטווארג און שמאטעס, צוויי קליי־נינקע האלב־נאקעטע אינגעלעך, וואָס זיינען געזעסען אויפ'ן בעט איינער נעבען דעם אַנדערען, מיט אויסגעצויגענע פיסלעך און דער־שרַאָקענע פּנימ'ער, א פיער יעהריגע מיידעלע, וואָס האָט זיך אָנ־געשפּאַרט און צוגעדריקט צום טיש און א הויכע מאָגערע פרוי, וועלכע האָט מיט ביידע הענד זיך געריסען פאר די צופאטעלטע, צוקראָכענע האָר.

— און וואָס וועלען מיר טהון? דו האָסט געטראכט וועגען דעם, דו נאר אָבגעריסענער! — האָט זי געשריען מיט א בענומענעם קול, ווי א פערלאָרענע.

ניט אָבשטעלענדיג זיך, איז שעווירעוו ווייטער געגאנגען צו זיך אין צימער, זיך אויסגעטהון און גיעזעצט אויפ'ן בעט, צוהע־רענדיג זיך אויפמערקזאם.

די פרוי האָט ווייטער געשריען און געמאכט נוואלדען, און די געשריייען איהרע, קרענקליכע און אָבגעריסענע, האָבען זיך פער־שפּרייט איבער'ן קוואַרטיר ווי זיפצען פון איינער, וואָס טרינקט זיך. אין איהרע געשרייען האָט זיך ניט געהערט קיין בעזונדערער כעס, ניט קוקענדיג, וואָס זי האָט פערשאָלטען עמיצען, איהם עפעס פאַרגעוואָרפען און געזידעלט זיך. ס'איז גלאט געווען א געשריי פון לעצטער, הילפלאָזער האָפנונגסלאָזינקייט.

— וואוהין וועלען מיר מיט זיי געהן?... פּגר'ן אויף דער גאס פון הונגער?... נדבות בעטען ... וואָס ווילסטו, כ'זאל זיך אפשר פערקויפען, אבי דיינע קינדער אויפצוהאלטען? וואָס שווייגסטו דו, רעד!... וואָס האָסטו זיך געטראכט?... וואוהין זאָל־לען מיר איצט געהן?...

איהר שטימע איז געוואָרען אלץ קלינגענדיגער, אלץ שריי־ערישער, און די שרעקליכע שווינדזוכט־נאָטען האָבען זיך געהערט אין איהר נאנץ קלאָר.

— ווי געפעלט עס אייך!... און וואָס פאר א רעכט האָסטו צו פהאָטעסטירען, אז מען האלט דיך גלאט אויס רחמנות?... קריכט אויף!... וועך ביסט דו אזוינס!... א פּארשוין!.. בעסערע מענשען פון דיר ליידען און האלטען זיך... ווי געפעלט ער אייך, ער האָט ניט נעקענט אויסהאלטען!... און וועך מען וואָלט דיר אין צורה געשפּיגען, וואָלסט דו אויך גערארפט שווייגען... און

נע אויגען און נעפינטעלט האָט אין׳ם ווייסען טונקעל נור דער אייגער ראָז־פֿארביגער מענשליכער נאקען, דאָס קאלטע שטאָהל פון׳ם רעוואָלווער אין די צוזאמענגעדריקטע הענד און דאָס ראָז־פֿארביגע שטיקעל פלייש פון פֿאַרענט...

דער הערר איז זיך נעגאנגען, פֿאכענדיג מיט׳ן האנדשוה, און דאָס ראָז־פֿארביגע פעלבעל האָט זיך אונשולדיג ווידערירט איבער׳ן הארטען, ווי שניי ווייסען, קאַלנערעל.

שעווירעוו האָט נעמאכט א שארפען טראָט און נערוועז א ריס נעטהון מיט׳ן קאָפּ פון אונטען ארויף־צו, אזוי ווי ער וואָלט נע־וואָלט אריינווארפען אין לופט א ווילדען נעשריי פון נקמה און כעס... אָבער פלוצלינג איז ער נעבליבען שטעהן.

אן אונפערשטענדליך נעלעכטער האָט דורכנעשלייכט די דינע, אויסנעקרימטע ליפּען, די פינגער האָבען זיך צוועפענט און פלוצלינג האָט זיך שעווירעוו שנעל פערקירעוועט און אוועקנעגאנגען צוריק.

דער הערר מיט׳ן ראָז־פֿארביגען פעלבעל אונטער׳ן קאָקעטישען הוט איז אוועקגענגען ווייטער, שנעל, ווי א שטוביעל, פאכענדיג מיט׳ן שטעקעל און אריינקוקענדיג די שעהנינקע פרויען אין די אויגען און באלד האָט ער זיך פערלוירען אין דער טומעלדיגער, האסטיג זיך בעוועגענדער מאסע.

אן שעווירעוו איז נעגאנגען ניט אומקוקענדיג זיך און האָט אפילו ניט בעמערקט, אז ער איז כמעט געלאָפען אונטער די רעדער פון׳ם טראם, האָט אריבערגעשפאנט די נאם און פערשוואנדען אין די לעריגע נעסלעך אויפ׳ן וועג צו זיין לעדיגען צימער, ווי א שאָ־טען, וואָס איז ארויסגעשוואמען פון פינסטערניש און פערגעהט אין פינסטערניש. זיינע אויגען זיינען נעווען, ווי נעווועהנליך, רוהיג און העל.

6.

נאָך נעהענדיג איבער די טרעפּ, האָט שעווירעוו דערהערט א צובראָכענעם, שרעקליכען פרויען־נעשריי און ווען ער איז דורכנע־נאנגען דעם פינסטערען קאָרידאָר, האָט זיך איהם נעווארפען אין די אויגען אן אָפענע טהיר אין׳ם צימער, פון וועלכען עס האָט זיך דערטראָגען אין דער פריה די קוויטשעריי פון די קינדער. ווי שנעל ער איז ניט נעגאנגען, האָט ער דאָך בעמערקט עפעס בעטען,

זענר־פּודיגער שטיין, וועלכער איז געבליבען הענגען איבער א מענ־
שענס קאָפּ. עפּעס דינס, ווי א פּעדעמעל, האָט נאָך נעהאלטען רעם
דאָזיגען שרעקליכען שטיין, און א פּון קיינעם ניט געזעהענער שרעק
איז נעוואקסען און נעשטארקט זיך אין לופטען איבער דער פּרעה־
ליכער, אויסנעפּוצטער נאָס.

אויב מען וואָלט נעקענט מיט ווערטער אויסדריקען דעם שרעק־
ליכען תוך פּון דעם נעדאנק, וואָס האָט איצט בעזעצט זיך אין שע־
ווירעוו'ס קאָפּ, וואָלט דאָס געווען עפּעס ענליכעס צו די ווערטער:

— דו נעהסט... נעה!... אָבער ווייס, אז אויב עמיצער א
גליקליכער, א זאטער, א פּרעהליכער נעהט פּארויס מיר, זאָג איך
זיך: דו ביסט גליקליך, גוט, פּרעהליך נור דערפּאר, וואָס איך ער־
לויב עם דיר!... אפּשר וועל איך איבערקלערען איצט, אין דער
מינוט, און דיר וועט בלייבען צו לעבען צוויי סעקונדען, איינע, א
האלבע... ניט פּאר מיר זיינען די נאָרישע ווערטער וועגען דעם
הייליגען רעכט פּון יעדען מענשען אויף לעבען! איך בין דער בעל
הבית פּון דיין לעבען!... און קיינער ווייסט ניט דעם טאָג און ניט
די שעה, ווען די מאָס פּון מיין נעדולד וועט איבערפּליט ווערען,
און איך וועל אויפשטעהן און משפּט'ען אייך אלע, וואָס פּיניגען
אונז דאָס נאנצע לעבען, נעהמען צו ביי אונז זון, שעהנהייט, ליעבע,
הייסען אונז שטענדיג ארבייטען אָהן פּרייד און גליק!... און איך
וועל אפּשר דיר, נראָד דיר, פּארוועהרען צו לעבען אין נעניסען...
אָט שטרעק איך אוים מיין האנד, און פּון דיין ראָז־פּארביגען שאר־
בען וועט א שפּריץ טהון בלוט און מארך און צושיטען זיך איבער
די שטיינער פּון'ם טראָטואר!... און אויף דיין אָרט וועט זיין א
פּנר, א מיאוסער, א עקעלהאפּטער. ווער האָט עס געזאָגט, אז איך
טאָר דאָס ניט? ווער זאָגט, אז איך מוז ליידען און שווייגען?...
איך מעג אלץ, ווייל איך בין — אייגער, דער אייגציגער!... איך
אליין בין דער ריכטער פּון מיין נשמה און איהר הענקער... אין
מיינע הענד לינט דאָס לעבען פּון יעדען מענשען און איך וועל עס
אריינווארפען אין שטויב און בלאָטע, אויב מיר וועט זיך עס פּער־
גלוסטען!... ווייס דאָס, נעדענק דאָס און גיב עס איבער דער נאנ־
צער וועלט!... אזוי רעד איך.

און א שרעקליכער, אונמענשליכער צאָרן האָט ארומנעכאפּט
שעווירעוו'ס האַרץ. אויף א מינוט איז אלץ פּערשוואונדען פּון זיי־

אבנעשטעלט. ער האט, ווייזט אויס, ניט לאנג אבנעגעסען און פיהלט זיך אזוי פרעהליך, בעפרידיגט, איז א גוטער, איהם ווילט זיך איינפאך אטהעמען א ביסעל פרישע לופט, פלאטאניש קיצ־לענדיג די פונ׳ם מיטאג צוואווייכטע נערוון מיט שענינקע פרויען־געזיכטער.

שעווירעוו האט דעם הערר לאנג ניט בעמערקט, אבער זיין ראז־פארביגער נאקען האט זיך עקשנות׳דיג נערוקט אין די אויגען און דאם פעלבעל אויפ׳ן האלז האט אויף יערען שריט אויפנעציטערט פויל און זאפטיג. ענדליך האט זיך שעווירעוו׳ס קאלטער און האר־טער בליק אבנעשטעלט אויף איהם.

א שווערער און טעמפער נעדאנק האט לאנג נעפרואווט זיך קאנצענטרירען אין די דאזיגע מעטאלישע אויגען און פלוצלינג האבען זיי אננענומען א מאדנעם און פאטאלען אויסדרוק.

שעווירעוו האט שוין אליין אננעהויבען צו יאגען זיך נאך׳ן נאקען. ווען א נרופע דאמען האט איהם פארשטעלט דעם וועג, האט ער שנעל, אבער, ווייזט אויס, מעכאניש, אויסנעקירעוועט זיך, א שטויס געטהון עפעם אן אפיציר און, ניט הערענדיג זיין עמפער־טען נעשריי „נאר!", איז ער ווייטער אוועקגענאננען נאך׳ן ראזיג־פארביגען נאקען, — לאננזאם, עקשנות׳דיג און אונערשראקען.

א אונגעוועהנליכער אויסדרוק האט אלץ מעהר און מעהר זיך אננעצונדען אין די העלע אויגען און נעווען איז אין זיי עפעם א דורכזיכטיגע קלארקייט — עפעם פעסטעם, אונרחמנות׳דיגעם. ווען א לאקאמאטיוו, וואם יאגט זיך נאך א מענשען, וועלכען ער דארף באלד צוטרעטען, וואלט נעקענט קוקען, וואלט ער נעקוקט אזוי קאלט און בעשטימט, ווי שעווירעוו.

און ווען דער עלענאנטער הערר מיט׳ן ראז־פארביגען נאקען וואלט זיך אומנעקוקט, דערזעהן און פערשטאנען דעם אויסדרוק פון די דאזיגע קלארע אויגען, וואלט ער זיך אריינגעווארפען אין די נעדיכטע מענשען־רייהען, פערלארען אלעם מענשליכע, פערזענ־ליכע און מיט שרעק נעשריען: „ראטעוועט, ראטעוועט!"

שעווירעוו׳ס נערוענקען האבען זיך אין זיין ברענענדיגען קאפ נעדרעהט מיט א משוגע׳נער שנעלקייט, אלץ פערענגענדיג מעהר זייערע קרייזען און זיינען ענדליך מיט א קאשמארען־אימפעטיג־קייט נעבליבען שטעהן איבער׳ן ראזא־פארביגען נאקען, ווי א טוי־

עולם די דינע פרויען־טאָלייען און זייערע אָריגינעלע קאָסטיומען און די אונגעוועהנלעיך־גרויסע היט, פערפלייצענדיג מיט זייער בונטקייט דאָס שוואַרצע מאַנאָטאָנקייט פון די מענערישע פאָלטאָ, צילינדרען, היטלעך און קאָפּ, טאַנצענדיג און לאָקענדיג, זיי־נען זיי געגאַנגען אַנטקעגען די מענער, גלייך ווי זיי אייליען זיך זעהר און זיינען אויפגערעגט, און זייערע בעשפּיצטע אונטערקלייי־דער האָבען געהיימניספול וויבערט צום טאַקט דער קלאַפּעריי פון די קלייניע קנאַפּעל. פון אלע זייטען האָבען זיך געהערט צולאָזענע שטימען, פרעהליכע געלעכטערס, דאָס פלאַטערען פון זיידענע שטאָ־פען און איבער דעם בונטען געמיש איז געהאַנגען די קלינגעריי פונ'ם טראַם און דער ווייכער רויש פון די עקיפאַזשען.

שעווירעוו איז געגאַנגען, פערוקענדיג די הענד אין די טא־שען און מיט א הויך־פערריסענעם קאָפּ.

אויף דעמזעלבען טראָטואָר איז געגאַנגען פאַרויס שוין א לאַנגע צייט א פוליר, סאָלידער הערר אין א קאָקעטישען, אין דער זייט צוקנייטשטען הוט, וועלכער איז געווען ניט לויט זיינע יאָהרען. פון אונטער דעם הוט האָט זיך געזעהן א דאָפּעלטער ראָז־פּאַרבי־גער נאָקען מיט א ווייכען פעלבעל. ער איז געגאַנגען לייבט און אין דערזעלבער צייט סאָליד, פּאַכענדיג אָהן אנשטרענגונג מיט א שטעקעל אין דער האַנד, אין א ברוינעם האַנדשוה.

זיין קאָפּ, וואָס איז געזעסען אויף א קורצען ראָז־פּאַרבינען האַלז, האָט זיך געמיטליך געדרעהט אין אלע זייטען, קעהרענדיג זיך אָט צו די פענסטער פון די גרויסע מאַגאַזינען, און אָט צו די אָרומיגע פרויען. פרויען האָט ער בעטראַכט לייבט און מיט פערגניגען. אָן אלע זיינע בעווענונגען האָט מען געקענט מער־קען, אז ער קען פרויען, האָט זיי ליעב, האָט א שטאַרקען אפּע־טיט צו זיי, אָבער האָט זיך אָנגעפרעסען געגוג, אז ער קען זיך איצט, א צייט, אָרומגעהן רוהיג, כמעט אָהן יעדער ליידענשאפט.

דאָס האָבען אודאי געפיהלט אויך די פרויען. שוואַרצע, גראָהע, ברוינע אויגלעך פון אונטער די אָבסיפל צוגעפאַרבטע ווימ־פערען האָבען קאָקעטיש געגליטשט זיך איבער זיין פּנים און גע־מאַכט־צוטומלט אַראָבגלאָזט זיך, ווען ער האָט זיכער געשמייי־כעלט און אונבעשטימט איז געווען, צי שמייכעלט ער צו די פרויען, צי — צו זיך אליין. אָבער זיין בליק האָט זיך אויף קיינער ניט

פער איז ווי אבגעשוואכט געווארען און, אנידערלעגנדיג דעם קאפ אויף די הענד, האט ער עקשנות׳דיג געענטפערט:

— נו, וועל איך פנר׳ן... וואס פאר א ווערט האט מיין לעבען אין פערגלייך...

— ניין, עס איז גארניט ווערט! — האט גרויזאם איהם איבערגעריסען שעווירעוו און איז אויפגעשטאנען.

דער שלאסער האט שנעל אויפגעהויבען דעם קאפ, געוואלט עפעס זאגען און ארבגעלאזט איהם ווידער.

— זעה נור, ווי ער האט דא אנגעטרונקען זיך! — האט עמיצער א נעשריי געטהאן פון׳ם דערנעבענדיגען טישעל און האט זיך צולאכט מיט א שכור׳ען, אידיאטישען געלעכטער.

שעווירעוו איז אביסעל געשטאנען, עפעס נעטראכט, זיינע ליפען האבען זיך נעריהרט, אבער ער האט נאונים געזאגט, האט זיך קרום צושמייכעלט און, אויפהויבענדיג דעם קאפ, אוועקגענאנגען.

דער שווארצער שלאסער האט ניט אויפגעהויבען זיין געזיכט.

5

דער ברייטער און שלאנקער פראספעקט, אונטער׳ן ווייסען קאלטען הימעל, איז פערגאנגען אין דער בלאהער ווייטקייט. אויף וויפיעל עס האט נעקענט חאפען דאס אויג, האט די בונט־שווארצע און אויפגעלעגטע מענשענמאסע זיך בעוועגט אהן אויפהער. אלע האבען זיך נעאיילט. מענשען האבען זיך נעשטויסען, געמישט, צומישט, צונאנגען און די מאסע איז אלץ געבליבען די זעלבע, האט זיך נעדוכט.

אויסנעפוצט זיינען נעווען די הייזער, גרוים און שפיגעלדיג־־ די פענסטער, לייכט און עלעגאנט — די לאמטערנען. די לופט אליין און האס לייכט, וואס האט נעניידערט פון הימעל, איז אויפ׳ן פראספעקט נעווען עפעס ריינער, ווייסער. עס האט זיך געאטהעמט לייכטער; און דאס בלוט איז העלער און פרעהליכער געלאפען אי־ בער די גלידער.

פון פארענט, פון הינטען, און פון דער זייט איז שעווירעוו נעווען ארומגערינגעלט מיט אונענדליכע רייהען אויפגעלעגטע, יום־טוב׳דיגע נעזיכטער. עס האבען זיך נעווינט צווישען דעם

געגאָלאָפירט אין שטאָדט אריין... די הענד זיינען ביי'ם אָרימען מענשען געווען פערבונדען אויף הינטען אזוי, אז ווען ער איז אָב־געשטאָנען, האָט עס זיי אויסגערעהט און ער איז געפאָלען אין זומפ און געוואָלגערט זיך איבער דער ערד... און הינטער איהם איז געפאָהרען אן אנדער קאוואק און געשטאָבען איהם מיט דער פיקע, ביז ער איז פון דער ערד אויפגעשטאנען... א טייפעל!... אונזערע האָבען נעווויינט, זעהענדיג ווי זיי האָבען געפייניגט איהם...

— א, נעווויינט! — האָט איבערגע'חזר'ט שעווירעוו.

אין זיין קאָלטער שטימע האָט דורכגעציטערט א בייזע, שרעק־ליכע פעראכטונג, אָבער דאָס פנים איז געווען אונבעוועגליך ווי פריהער און נור די פינגער זיינע האָבען שנעלער געקלאפט איבער'ן טיש.

דער שלאָסער האָט, ווייזט אויס, פערשטאנען, ווייל די אויגען זיינע האָבען אויפגעבליצט.

— יא! נעווויינט, און מיר וועלען נאָך ווייגען... אָבער מיר ווייגען דאָך מיט בלוטיגע טרעהרען.

ער האָט אויפגעהויבען די האנד און געדראָהעט מיט'ן שוואר־צען פינגער. זיין נעזיכט איז געוואָרען אָנגעשטרענגט, אויפגערעגט, עפעס ווי זיין גאנצע נשמה האָט אָנגעכאפט אן אונגעוועהנליכע פרייד און שרעקליכע ענטשלאָסענקייט.

שעווירעוו האָט קאלט געשמייכעלט.

— צו בילינ שאצט איהר אָב אייערע בלוטיגע טרעהרען. — האָט ער מיט פעראכטונג געזאָגט.

— בילינ אָדער טהייער, אָבער ניט אייבינ וועלען זיי עליסען! — האָט דער שלאָסער געענטפערט און אין זיינע ווערטער האָט זיך געהערט אן אונבווינזאמער, כמעט משוגע'נער גלויבען.

— ניט אייבינ?... אָבער וועז וועט ווערען גרינגער... ווען איהר וועט שוין פון הונגער האָבען אויסגע'פנר'ט?

דער שלאָסער האָט דערשראָקען א קוק געטהאָן איהם אין די אויגען. עפעס א שרעקליכער קאמפף האָט זיך אָבגעשפיגעלט אויף זיין הונגעריגען, שוואַרצען פנים מיט די גלענצענדע אויגען פון א פאנאטיקער. א מינוט האָבען זיי ביידע געקוקט איינער דעם אנ־דערען אין די אויגען. שעווירעוו האָט זיך ניט בעוועגט. דער שלאָסער האָט פלוצלינג אראָבגעלאָזט די אויגען, זיין לאנגער קער־

— און וויפיעל מענשען צו'הרנ'עט — האָט נאכלעסיג בע־
מערקט שעווירעוו.

— ניין, דאמאָלס נישט... סאָלדאטען זיינען געווען, אָבער זיי
האָבען נישט געוואגט צו שיסען. געשראקען זיך דאמאָלס. אָבער
שפעטער.... ווירקליך.

דער שלאָסער האָט א מאך געטהאָן מיט דער האנד, און די
פריהערדיגע בעגייסטערונג איז ביסלעכווייז אראבגענאנגען פון זיין
שווארצען געזיכט.

— עס האָבען זיך בעוויזען ביי אונז די שווארץ־מאה'דינע,
ווי עס פיהרט זיך. עס האָבען זיך אָנגעהויבען קריגעריין, און
די אדמיניסטראציאן, ווי זי האָט דערזעהן, אז ביי אונז איז קיין
אייניקייט נישטָ, האָט זיך אנגעכאפט אָן דער ערשטער געלע־
גענהייט — און ס'איז אוועק! די דעלעגאטען, וואס מיר האָבען גע־
שיקט אין קאָמיסיאן, האָט מען ארויסגעטריבען, אריינגעזעצט אהין
שווארצ־מאה'ניקעס און מיסטערס, די ביבליאטעק פערמאכט, די
דעלעגאטען פערשפארט אין געפענגניסען.

— און וואס האָט איהר געטהאָן?

— איך בין דאמאָלס נעזעסען אין געפענגניס.

— ניט איהר אייגער, נור איהר אלע?

— דאָס הייסט, וואס פאר א אלע? די דעפוטאטען?

— ניט די דעפוטאטען, נור די אלטע ארבייטער... וועלכע
איהר האָט צוטאָרעט, צונומען?

— נו, איך זאג דאָך אייך, אז סאָלדאטען און קאנאנען האָט
מען צושטעלט ארום די גאסען...

— א... יא.. סאָלדאטען, קאָזאקען... — האָט אונבעשטימט
ארויסגערעדט שוווירעוו.

דער שלאָסער האָט געשווינגען א מינוט, און זיין פנים האָט
זיך אלץ מעהר און מעהר געקרימט.

— ווייסט איהר, וואָס זיי האָבען אונז פאר צרות אָנגעטהון!
אלץ נעווען — אי שמיץ, אי שיסעריי, אי גוואלדטאטען, אי צער־
גוואלטיגונגען פון פרויען... די דעפוטאטען האָבען געהאט די גרעס־
טע צרות... מיר האָט אבגענליקט, דערפאר וואס ערשטענס האָט
מען מיך ארעסטירט... און אנדערע זיינען אבגעקומען... דעם ביבליא־
טעקער אונזערען האָט א קאזאק צום זאָטעל צוגעבונדען און אוועק־

געביטען: די אויגען האָבען צובליצט זיך, דער קאָפ האָט זיך אויפ־געהויבען און דער פריהערדיגער בעגייסטערטער אויסדרוק האָט זיך צוגאָבען איבער זיין גאנצער קאָמיש־לאנגער פיגור.

— - מיר, פערשטעהט איהר, די בערג־ארבייטער זיינען שוועּ־רע מענשען. און וואָס קען מען פון זיי פאָדערען? א גאנצען טאָג, פון פינף אין דער פריה ביז אכט אָבענד, ליגען אונטער דער ערד איז ניט קיין קלייניגקייט. אָבענד־צייט קומט ער אהיים, כאפט איבער עפעס און געהט שלאָפען. און זיער א זייגער א פיינ — שטעה אויף! א חוץ וואסער, פערקיהלונג, שטענדיגע גע־פאהר פון עקספלאָזיאָנען... אין אונזער שאכט צוויי עקספלאָזיאָנען געווען... איינמאל אכצעהן מענשען געטויטעט; דאָס אנדערע מאל — צוויי הונדערט זעכציג צוויי... ניט קיין לעבען, נור קאטאָרג... א בערג־ארבייטער איז בעסער אויפ'ן קאטאָרג וויּ ביי דער אר־בייט... נו, פערשטעהט זיך, דערשלאָגענע מענשען ביז גאָר.... די בעלי מלאכות, די געלערנטע ארבייטער, יענע זיינען ענטוויקעל־טער... פארטיי־מענשען. מיר האָבען טאקי געארבייט, שוועּר גע־וועּן. א גרויסע שפיאָנערייי, דערוויסען זיי עפעס — שוין געלאָ־פען צום אינזשענער, אין אויער אריין: אייואנאָוו, פעטראָוו פיהרט זיך ניט גוט. נו, האָט שוין אייואנאָוו, פעטראָוו געהאט זיין פסק. אין 24 שעה ניטאָ קיין זכר פון זיי... ארויסגעשיקט... שוועּר גע־וועּן צו פראָפאנאנדירען, זעהר שוועּר... אָבער ענדליך האָבען מיר זיי צוטאָרעט, צונומען...

דער שלאָסער האָט שטאָלץ און בעגייסטערט געשמייכעלט.

באלד האָט מען געקענט אָן איהם זעהן, וואסערע אונמענש־ליכע אנשטרענגונגען עס האָט איהם געקאָסט דאָס צוטאָרען, צו־נעהמען די מענשען, וויפיעל שרעק אָון ליידען ער האָט איבערגע־לעבט, ארבייטענדיג בעהאלטענערהייט און וויפיעל פרייד — דער־זעהענדיג די ערשטע ערפאָלגען.

שעווירעוו האָט אויפמערקזאם געקוקט אויף איהם.

— אלץ דערשלאָגען זיך: ארבייטער־פערטרעטערשאפט, פרייהייט פון פערזאמלונג, פערבעסערט דעם האָספיטאל, דעם אל־טען דאָקטאָר ארויסגעטריבען — א מיאוסער נפש געווען — א ביבליאטעק־גענרינדעט, אונזערע אהין אריינגעזעצט...

— זוכט ארבייט, אויב איהר וועט ניט אויסטראכטען א קלי־נערע זאך, — האָט נאכגעפֿיגט בעמערקט שעווירעוו.

דער שלאָסער האָט נעמאכט מיט דער האנד, ווי איינער, וואָס האָט זיך מיאש געווען.

— איך זוך שוין זעקס מאָנאטען... זיי וועלען מיך ניט נעה־מען — א פּאָליטישען דארפען זיי ניט! נעכטיג אין די בילִיגע נאכט־הייזער, הונגער צו דרייי טעג... שטעלען זיך איצט צו דער ארבייט? ווער ווייסט, אפשר, וועל איך קיין כח ניט האָבען... אייערנעכטען האָב איך נעבעטען נדבה... צו וואָס א מענש קען דערגעהן...

— נדבה?

— נו, יאָ... נעבעטען און א סוף... נענאנגען עפּעס א דאמע, נו, האָב איך איהר נעבעטען...

— זי האָט נענעבען?

— ניין, זי האָט געזאָגט, אז זי האָט קיין קלייננעלד ניט...

— אהא, קליינגעלד! — האָט שעווירעוו בייז פערצוויגען די ליפּען.

ער האָט אנידערגעלעגט די האנד אויפֿ'ן טיש און האָט נע־קלאפּט איבער'ן טיש מיט א פינגער. דער שלאָסער האָט זיך אויפֿמערקזאם און ענטוישט איינגעהערט אין שעווירעוו'ס נערוועזע בעוועגונגען. ארום האָבען מענשען געשריען, געטומלט, געזידעלט זיך, אין'ם בילִיארד־צימער האָבען טעמפּ געקלאפּט די שפּיל־קוגלען און איינע, ווייזט אויס, א צובראָכענע, האָט זיך געקייקעלט מיט א נערוויש, עפּעס ווי ערגעץ וואָלט נענאנגען א צוג. דער בחור מיט'ן רינג האָט זיך אריבערגעקליבען אין בילִיארד־צימער און פון דאָרט האָט זיך געטראָגען זיין חוצפה'דיגע שטימע. פּארביי דעם פענסטער האָבען זיך אהין און אהער דורכגעטראָגען פּיס. עס האָט זיך נעדוכט, אז דיזעלבע מענשען געהען אומיסטען פּארביי די פענסטער: געהען דורך און קומען צוריק, שטעהען א ווייל אין ווינקעל און לויפּען ווידער פּארביי.

— נו, גוט... האָט איהר זיך עפּעס דערשלאָגען וועניגס־טענס? — האָט א זאָג געטהאָן שעווירעוו.

— נו נעווים!

זיין שווארץ, ענטטוישט געזיכט האָט זיך פּלוצלינג איבער־

קאטע, דער אלטער, דער ענגלענדער אליין רעדט אזוי ווייך, אירצט אייך, גיט די האנד, ווי א חבר... ניט אזוי, ווי ביי אונז, נאר פשוט אן ארבייטס־מענש האָט דאָרט א מענשליך לעבען.

— נו, גענוג נעדרעהט א קאָפ! — האָט זיך פלוצלינג צו־בייזערט דאָס פויער'ל און איז אוועקגענאנגען אן ענטוישטער, — פלאפעלט און ווייסט ניט וואָס. און איך, נאר, הער...

— אויף מיין וואָרט! — האָט היציג און ערנסט פערזיכערט דער בחור.

— גוט, גוט! — איז אלץ בעסער געווארען דער פויער'ל.

— איהר לייגט דאָס! פו!

ער האָט זיך ווייטער געדוקט צום ווינקל צו, בעליידיגט צו־ברומענדיג עפעס פאר זיך.

דער שלאָסער האָט זיך שנעל צוגעבויגען צו שעווירעוו'ן און א מורמל געטהאָן:

— שוין דעם זעקסטען מאָנאט פון הויז... אפשר איז מיין אלטע שוין געשטאָרבען, פון הונגער...

זיין שווארץ פנים האָט זיך פערקרימט.

— נו יא, אויב איהר זאָגט אן אמת, אז קיין ארבייט איז ניטאָ, בלייבט איינס... פון בריק אין וואסער אריין!

ער האָט שנעל צושטעלט די עלענבויגען אויפ'ן טיש און אריינגעזעצט די פינגער איז די האָר.

— נארישקייטען, — האָט געענטפערט שעווירעוו.

— און ווי אנדערש? — האָט ער מאָמענטאל אויפגעהויבען דעם קאָפ. — שטארבען פון הונגער, הא!

שעווירעוו האָט לאנגזאם און ניט גוט געשמייכעלט. — מען זאָגט טרינקען זיך איז דער ערנסטער טויט... פון הונגער איז, אפשר, בעסער...

דער שווארץ־פנימ'דינער שלאָסער האָט בריט צועפענט די אויגען און געקוקט אויף שעווירעוו'ן, ווי אייגער, וואָס פרענט, צי האָט ער זיך ניט פערהערט.

— און וואָס וועט איהר בעווייזען דערמיט, וואָס איהר וועט זיך דערטרינקען?... וועט זיין וועניגער מיט איין הונגעריגען, זיי וועט נאָך בעסער זיין.

— טו וואָס זאָל מען טהון?

— דאָס איז אן אנדער זאַך... טויט, א קלייניגקייט !... פאמי־
ליען־מענשען, ווייבער, קינדער !

— נו, און איהר זייט אָהן א פאמיליע ?

דער שלאָסער האָט לייכט א ציטער געטהון, זיך צוטומעלט,
אָבגעווישט דעם שטערן און שטיל געענטפערט:

— איך האָב א מוטער...

ער האָט געשווינגען, קוקענדיג אין ווינקעל און עס האָט זיך
נערוכט, אז ער הערט זיך צו זעהר אויפמערקזאם צו די מעשיות
פון׳ם חוצפה׳דיגען בחור מיט׳ן אויער־רינג.

— און געוואָלט האָט דער אינזשענער דערנאָך אויסגעבען
פאר מיר זיין טאָכטער, אָבער איך האָב זיך אָבגעזאָגט...

— פּ־פאר־וואס ? — האָט דאָס פויער׳ל מיט א נעבעכ׳דיגען
אונפערטרויען נעפרענט, אריינטהוענדיג א בעניסטערטען קוק דעם
בחור אין מויל אריין.

— אָט דאָס, מיין ליעבער, וואס איך בין א בעל־מלאכה, א
פראָלעטאריער, און זי איז אן אדעליגע. פערשטעהט זיך, זי איז
מיר שרעקליך געפעלען, אָבער ניט אונזער גלייכען... געזעגענע־
דיג זיך האָט זי מיר, הייסט עס, אליין שאמפאניער ארויסגעטראָגען
און דערביי געזאָגט: „איך האלט פון אייך, עליאזאר איוואניטש,
זעהר שטאַרק און וועל אייך שטענדיג נערענקען... נו, און דערביי...
א גאָלדענעם רינג נענעבען... וואָס דען !

— נו ? — האָט זיך צונערוקט דאָס פויער׳ל.

— נו, איז וואָס... גאָרנישט... דער רינג איז איצט... אין לאָמ־
בארד... לינט נאָך... פינף רובל האָט מען מיר נעגעבען פאר איהם.
איצטער האָב איך קיין געלד ניט, שפעטער צו וועל איך עס אויס־
קויפען און וועל איהם טראָגען... מען טאָר ניט... א זאָך צום נע־
דענקען !

— און איך, ברידערל׳עך, וועל אייך דערצעהלען ! — האָט דער
בחור פלוצלינג גאָר מיט אן אנדערער שטימע א זאָג געטהאָן, וועג־
דענדיג זיך צו די אנדערע צוהערער, — בין איך אין פענזא אריינ־
געפאלען אין א ענגלאנדישע פאבריק... די ברידער באָרים נעהיי־
סען... איז דאָרט נעווען, ברידערל׳עך, גוט ! — קיינע שטראפען,
פאר ארבייטער שטיינערנע פלינקלען, פיינע מעבעל, ווערסטו
קראנק, צאָהלט מען... א גן ערן א אמת׳ער... די בעהאנדלונג א דעלי־

ערוואַרטעט און אפילו פערביטערט געפרעגט שעווירעוו. — צי ווייסט איהר ניט, וויפיעל הונגעריגע האָבען זיך א לאָז געטהון אהער? איהר האָט געמענט בלייבען זיצען, וואו איהר זייט געווען.

דער מענש האָט ווידער צופיהרט די הענד.

— ניט געקענט... מען האָט מיך אין ערגעץ ניט געוואַלט צונעהמען... טו וואָס האָב איך געקענט טהון?

— פארוואָס? — האָט כמעט גלייכגילטיג געפרעגט שעווירעוו.

— אזוי... א סטרייק... נו... האָבען די חברים מיך אויסגעקליבען פאר א דעפוטאט... דאמאלס האָבען זיי מורא געהאט צו ריהרען, און איצט, רוהיגער געוואָרען, האָבען זיי זיך דערמאָהנט, הייסט עס... נו, און ארויסגעטריבען!...

— און וואו האָט איהר געארבייט?

— אין די שאכטען... א שלאָסער געווען.

— א דעפוטאט געווען? טו וואָס האָבען אייך די חברים ניט אויסגעלעזט?

שעווירעוו האָט ארויסגערעדט די ווערטער מיט א שלעכטער און אונגעוועהנליכער אינטאָנאציע, און קוקען האָט ער געקוקט אין זייט אריין, גלייך ווי איהם האָט שטארק אינטערעסירט די נייע המצאה פון'ם בחור מיט'ן אויער־רינג.

דער שלאָסער האָט פערוואונדערט געקוקט אויף שעווירעוו'ן.

— ווער אויסלעזען!... אָנגעקומען דריי קאָמפאניען סאלדאטען, קאנאָנען... און א סוף!

— און איהר האָט ניט געוואוסט, אז עס וועט זיך אזוי ענדיגען?

— דאָס הייסט... אין צוקונפט, פערשטעהט זיך... און דערווייל, פערשטעהט זיך, געוואוסט...

— צו וואָס זייט איהר געגאנגען?

— וואָס הייסט צו וואָס?... די חברים האָבען אויסגעקליבען...

— און איהר האָט זיך געדארפט אָבזאָגען, — האָט ווי פריהער, קוקענדיג אַן א זייט, גלייכגילטיג געענטפערט שעווירעוו.

— נו, ווי קען דאָס זיין... אויב אלע וועלען זיך אָבזאָגען, טו וואָס...

— אָבער אנטקעגען קאזאק זיינען זיי ניט געגאנגען?

ענדליך, נאָך א זעהר געלונגענער חוצפה'דיגער חכמה, אין וועלכער דער בחור מיט דעם אויער־רינגעל האָט זיך בעזונדערס אויסגעצייכענט, א חכמה, וואָס האָט ארויסגערופען א דונערדיגען געלעכטער פון די בעלי־מלאכות און אינאנאנצען צוטומלט דעם לייכט־גלויביגען פויער'ל, האָט דער מענש מיט'ן לאנגען האלז זיך א קעהר געטהון צו שעווירעוו'ן, און חניפה'דיג שמייכלענדיג, האָט ער מיט'ן קאָפּ אָנגעוויזען אויפ'ן בחור.

— א פערפאלענער מענש! — האָט ער העפליך בעמערקט.

— יאָ... — האָט ניט גערן זיך אָבגערופען שעווירעוו.

דער מענש מיט'ן לאנגען האלז האָט, ווייזט אויס, טאקי נור אויף דעם געווארט און ווי אייגער, וואָס האָט שוין ניט וואָס צו פערלירען, האָט ער געפרעגט:

— איהר, חבר, זייט פון אונזערע... אן ארבייטער, ווייזט אויס?

— יאָ, — האָט ווידער קורץ געענטפערט שעווירעוו.

דער מענש מיט'ן לאנגען האלז האָט אויפגעצויטערט.

— הערט, ביטע... איך בין ערשט דרוי טעג אין דער הויפט־שטאָדט... קען איך בייַ אייך ניט דערגעהן, ווי זאָל איך זוכען אר־בייט? איך בין א שוסטער... הא?

דעם מענשען'ס אויגען האָבען געקוקט אויף שעווירעוו'ן דער־שראָקען און מיט א געבעט, אָבער זיין נעזיכט האָט נאָך אלץ נע־האט אן אויסדרוק פון בעגייסטערונג.

שעווירעוו איז אנטשוויגען געוואָרען.

— איך ווייס ניט, — האָט ער געענטפערט — איך בין אליין אָהן ארבייט. ניטא קיין ארבייט אין ערגעץ ניט... א קרי־זים... צעהנדליגע טויזענדער ארבייטסלאָזע דרעהען זיך איצט ארום אין שטאָדט...

דער מענש מיט'ן בעגייסטערטען נעזיכט האָט אביסעל נע־עפענט דאָס כווי און שווייגענדיג געקוקט אויף שעווירעוו'ן. דער־נאָך האָט זיין פנים זיך ענטומען בייטען, בליץ ווערען און האָט פלוצלינג אָנגענומען דעם אויסדרוק פון א נאַיוועז אָהנמעכטיגען יאוש. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אן'ם שטוהל און צופיהרט די הענד.

— וואָס זייט איהר אהער געקומען צופאָהרען? — האָט אונ־

ערווארטעט און אפילו פערביטערט נעפרעגט שעווירעוו. — צי ווייסט איהר ניט, וויפיעל הונגעריגע האָבען זיך א לאָז נעטהון אהער? איהר האָט געמענט בלייבען זיצען, וואו איהר זייט נעווען.

דער מענש האָט ווידער צופיהרט די הענד.

— ניט נעקענט... מען האָט מיך אין ערנעץ ניט נעוואלט צונעהמען... טו וואָס האָב איך נעקענט טהון?

— פארוואָס? — האָט כמעט גלייכגילטיג געפרעגט שעווירעוו.

— אזוי... א סטרייק... נו... האָבען די חברים מיך אויסגעקליבען פאר א דעפוטאט... דאמאלס האָבען זיי מורא נעהאט צו ריהרען, און איצט, רוהיגער געווארען, האָבען זיי זיך דערמאָהנט, הייסט עס... נו, און ארויסגעטריבען!...

— און וואו האָט איהר נעארבייט?

— אין די שאכטען... א שלאָסער געווען.

— א דעפוטאט געווען? טו וואָס האָבען אייך די חברים ניט אויסגעלעזט?

שעווירעוו האָט ארויסגערעדט די ווערטער מיט א שלעכטער און אונגעוועהנליכער אינטאָנאציע, און קוקען האָט ער נעקוקט אין זייט אריין, גלייך ווי איהם האָט שטארק אינטערעסירט די נייע המצאה פון'ם בחור מיט'ן אויער־רינג.

דער שלאָסער האָט פעוואוונדערט נעקוקט אויף שעווירעוו'ן.

— ווער אויסלעזען!... אָנגעקומען דריי קאָמפאניען סאלדאטען, קאנאָנען... און א סוף!

— און איהר האָט ניט נעוואוסט, אז עס וועט זיך אזוי ענדיגען?

— דאָס הייסט... אין צוקונפט, פערשטעהט זיך... און דערווייל, פערשטעהט זיך, נעוואוסט...

— צו וואָס זייט איהר נענאנגען?

— וואָס הייסט צו וואָס?... די חברים האָבען אויסגעקליבען...

— און איהר האָט זיך נעדארפט אָבזאָגען, — האָט ווי פריהער, קוקענדיג אן א זייט, גלייכגילטיג געענטפערט שעווירעוו.

— נו, ווי קען דאָס זיין... אויב אלע וועלען זיך אָבזאָגען, טו וואָס...

— אָבער אנטקעגען קאזאק זיינען זיי ניט נענאנגען?

ענדליך, נאָך א זעהר געלונגענער חוצפה'דיגער חכמה, אין וועלכער דער בחור מיט דעם אויער־ריכגעל האָט זיך בעזונדערס אויסגעצייכענט, א חכמה, וואָס האָט ארויסגערופען א דונערדיגען געלעכטער פון די בעלי־מלאכות און איננאנצען צוטומלט דעם לייכט־גלויביגען פויער'ל, האָט דער מענש מיט'ן לאנגען האלז זיך א קעהר געטהון צו שעווירעוו'ן, און חניפה'דיג שמייכלענדיג, האָט ער מיט'ן קאָפּ אָננעוויזען אויפ'ן בחור.

— א פערפאלענער מענש! — האָט ער העפליך בעמערקט.

— יאָ... — האָט ניט נערן זיך אָבגערופען שעווירעוו.

דער מענש מיט'ן לאנגען האלז האָט, ווייזט אויס, טאקי נור אויף דעם נעווארט און ווי אייגער, וואָס האָט שוין ניט וואָס צו פערלירען, האָט ער נעפרעגט:

— איהר, חבר, זייט פון אונזערע... אן ארבייטער, ווייזט אויס?

— יאָ, — האָט ווידער קורץ נעענטפערט שעווירעוו.

דער מענש מיט'ן לאנגען האלז האָט אויפנעציטערט.

— הערט, ביטע... איך בין ערשט דרייַ טעג אין דער הויפט־שטאָדט... קען איך בייַ אייך ניט דערגעהן, ווי זאָל איך זוכען אר־בייט? איך בין א שוסטער... הא?

דעם מענשען'ס אויגען האָבען נעקוקט אויף שעווירעוו'ן דער־שראָקען און מיט א נעבעט, אָבער זיין נעזיכט האָט נאָך אלץ נע־האט אן אויסדרוק פון בעגייסטערונג.

שעווירעוו איז אנטשוויגען נעוואָרען.

— איך ווייס ניט, — האָט ער נעענטפערט — איך בין אליין אָהן ארבייט. ניטאָ קיין ארבייט אין ערגעץ ניט... א קרי־זים... צעהנדליגע טויזענדער ארבייטסלאָזע דרעהען זיך איצט ארום אין שטאָדט...

דער מענש מיט'ן בעגייסטערטען נעזיכט האָט אביסעל נע־עפענט דאָס מויל און שווייגענדיג נעקוקט אויף שעווירעוו'ן. דער־נאָך האָט זיין פנים זיך נענומען בייטען, בלייך ווערען און האָט פלוצלינג אָננענומען דעם אויסדרוק פון א נאאיוועס אָהנמעכטיגען יאוש. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אן'ם שטוהל און צופיהרט די הענד.

— וואָס זייט איהר אהער נעקומען צופאָהרען? — האָט אונ־

ליכער די הענד, וועגרעט זיך צום פובליקום און רופט אויס מיט א צופריעדען־נליקליכער שטימע.

— איז דאָס א נאר, ברידערלעך! איך לייג איהם, ליינ אין ער גלויבט!... גלויבט אויף אן אמת אין יערען וואָרט, ברידערלעך.

דאָס פויערעל שמייכעלט צוטומעלט, מאכט מיט דער האנד, קעהרט זיך אָב, אָבער פלוצלינג לענט זיך דער בחור מיט'ן רינג אין אויער אויפ'ן טיש, מיט דער ברוסט צום טיש צו, עפענט ברייט דעם מויל און הויבט אָן פייערליך:

— און נאָך איז נעשעהן אזא נעשיכטע, וועלן איך בין נעווען אין פענוא...

דאָס פויערעל ציטערט אויף, ציהט אויס דעם האלז און קוקט אונבעהאלפען און נעהאָרכזאם דעם ערצעהלער אין מויל אריין.

די טהיר אויפ'ן בלאָק האָט נעהאלטען אין איין יאָמערען, אריינלאָזענדיג צוזאמען מיט דער גאסען־פייכטקייט אלץ נייע און נייע נעסט, וועלכע האָבען זיך נעוידעלט נאָך שטעהענדיג אין פאָר־הויז, אויף די טרעפ.

אלץ פינסטערער איז נעווארען, נעריכטער דער נעבעל און א נעפילדער איז נעהאנגען אונטער דעם נידרינגען סופיט, נלייך ווי די זידלעריייען, מענשען, דאמפף, נעשטאנק, קולות האָבען זיך צו־זאמען נעפלאָכטען אין איין שמוציגען קאָשמאר, פון וועלכען איהר האָט ניט נעקענט ארויסקריכען.

ביי'ם זעלבען טישעל, וואו שעווירעוו איז נעזעסען, האָט זיך באלד נאָך איהם נעזעצט א מאָנערער לאנג־האלזינער מענש מיט א זעהר שווארצען און בעגיסטערטען נעזיכט. ער איז, ווייזט אויס, די נאנצע ציים נעווען שטארק אויפנערעגט: אָט האָט ער אונטערנעשפארט דעם קאָפ מיט די הענד, אָט האָט ער זיך אומ־נעקוקט אין אלע זייטען, אָט האָט ער זיך נעווארפען אין שטוהל, עפעס זוכענדיג ביי זיך אין אלע טאשען און ניט נעפינענדיג. צוי־טענוויוז האָט ער נעווארפען בליקען אויף שעווירעוו'ן און האָט, דוכט זיך, זעהר שטארק נעווואלט אָנהויבען צו רעדען מיט איהם, אָבער ער האָט ניט ענטשלאָסען זיך. שעווירעוו האָט דאָס בע־מערקט, אָבער ער האָט נעקוקט קאלט און ניט ארויסנעוויזען קיין חשק צו פערפיהרען מיט איהם א נעשפרעך.

בלאָטע אָדער, שטויסענדיג די פארבייגעהער, אוועקגעוואקעלט ער־
געץ אין דעם ווייסליכען נעבעל פון דער אונענדליכער גאס. ערגעץ
אין דער ווייט האָבען זיך געהערט ווילדע יאָמער־געשרייען און
ניט שטענדיג האָט מען געקענט אונטערשיידען, צי דאָס שרייט א
חיה, וואָס איז משוגע געוואָרען פון הונגער און וועהטאָג, אָדער עס
זינגט א שכור'ער מענש.

אויף די קרייץ־וועגען זיינען אונבעוועגליך נעזעסען אויף זייע־
רע פערד ווי פון אייזען געגאָסענע פּאָליציילייט און גלייכגילטיג
נעקוקט ערגעץ וואוהין איבער די מענשען מאסען. פון צייט צו
צייט האָבען זיי געהויבען זייערע הענד אין ווייסע האנדשוה, און
די שטארקע פערד זייערע האָבען אונפערשטענדליך געפאָכט מיט
די גרויסע, קלוגע געזיכטער.

4.

אין'ם קעלער־רעסטאָראן, וואו שעווירעוו האָט געמיטאָגט, איז
געווען אזוי טומעלדיג, ווי בשעת א שריפה און פון'ם טאבאק,
שווייס, די קיך־גערוכען איז געשטאנען אזא נעריכטער, קלעפיגער
דאמפף, אז מענשען זיינען געשוואומען אין איהם, ווי אין א זומ־
פיג־וואסערדיגען נעבעל.

שעווירעוו איז געזעסען נעבען פענסטער, הינטער וועלכען עס
האָבען זיך געדרעהט אהין און אהער אונאויפהערליך מענשליכע
פיס און, אנידערלענגדיג זיינע עלענבויגענם אויף דעם פון פעטם
צואוועיקטען טישטוך, האָט ער גלייכגילטיג נעקוקט אין דעם צוויי־
טען צימער אריין, וואו ארום א צובראָכענעם ביליארד אין'ם טא־
באק־רויך האָבען זיך בעוועגט עפעס שאָטענס מיט שטעקענס אין
די הענד. געלעכטער און זידלעריין האָבען זיך פון דאָרט נע־
טראָגען, ארום א צווייטען טישעל האָט זיך צוזעצט א קאָמפאניע
שכור'ע שוסטער. איינער פון זיי, א דאָרער, מיט א אויער־רינגעל
אין'ם רעכטען אויער, האָט, וווייזט אוים, אלעמען אמווירט, מא־
כענדיג זיך שפאס פון א נארישליכען פויערעל, וועלכער האָט איהם
נעקוקט אין מויל מיט זינלאָזע, פעראינטערעסירטע אויגען. דער
בחור מיט'ן אויער־רינגעל האָט עפעס דערצעהלט, געזאָגט לינענס,
געליינט מיט היץ, מיט ליידענשאפט, פערגעהענדיג פון פערגניגען
און פלוצלינג וועלט עס איהם אליין נמאס, ער צונעמט א גליק־

נעהויבען דעם קאָפ און איז שנעל אוועקגענאנגען איבער'ן גאס.

אין'ם וואסערדינען ליכט פון'ם הערבסט־טאָג האָט די גרויסע שטאָדט אויסגעזעהן בעזונדערס שמוציג און קאלט. די נאסע, פיי־לען־גלייכע גאסען זיינען געווען איינגעטהון אין א בלאָהליכען נעבעל. מענשען, פערד, הייזער, לאמטערנען האָבען זיך צוזאמענגענאָסען אין אײן וואסעריגע בלאָהקייט און איבער איהר האָט שאָטענהאפט געשוינט אין גאָלד דער דינער שפּיץ פון דעם מארינען־אמט, וועלכער איז ווי געהאנגען אין לופטען.

שעווירעוו איז נענאנגען איבער די גלאטיגע, קלעפּיגע טראָ־טוארען, אין מיטען פון א האסטיג־לויפענדיגען, פער'דאגה'טען עולם, פארבײ די אָפענע טהירען פון גרין־געלע ביר־שטובען און רויטע טראקטירען, פארבײ אונענדליכע רייהען פון בלינדע פענס־טער, וואָס האָבען געהאנגען עטאושען־הויך איבער דער אונרוהי־גער, פערטומעלטער גאס.

מענשען זיינען נענאנגען אנטקעגען שעווירעוו'ן, האָבען איהם אריבערגעיאָגט, איבערגענאנגען די גאס, זיך אָבגעשטעלט עפּעס קויפען, פערשוואונדען הינטער טויערען, וואָס זיינען געווען עהנליך צו קעלערס, און זיינען ווידער פון דאָרט ארויסגעקראָכען. אָבגע־ריסענע מענשען האָבען זיך מיאוס און שענדליך נעזידעלט: אין לופטען האָט ארום זיי נעהאנגען עפּעס שוועכס. אלע זיינען זיי געווען אזעלכע שמוציגע, מיאוס'ע, אָבגעריסענע, אז עס איז גע־וועז נאנץ אונפערשטענדליך, ווי שעהמען זיי זיך ניט מיט זייער חיה'שען אויסזעהן און צולויפען זיך ניט איבער אלע פיער עקען וועלט, ערגעץ אין די וועלדער, כדי זיך בעהאלטען דאָרט אין פינס־טערע היילען. און איבער די דאָזיגע שמוציגע מאסען האָבען זיך הויך און שלאנק אויסגעצויגען די עלעקטרישע לאמטערנען און גע־צויגען זיך די אונענדליכע ליניען פון די טעלעגראף־און טעלעפאָן־דראָטען.

פון די פאנאנדערגעפענטע טהירען פון די טומעלדיגע און פארדויכערטע ביר־שטובען האָבען זיך נעריסען אין דער גאס אריין הייזעריגע געשרייען פון די גראמאָפאָנען און געשאָטען זיך שיכור'ע שטיקער פלייש, וואָס זיינען נאָר ניט עהנליך גענוגע צו מענשען. זיי זיינען געפאלען אויפ'ן אָרט אין דער פערשפייעטער

טעט א געשריי געטהאן יענער, וואס האט געפרובט פערריכערען, האט מיט כעם א וואַרף געטהאן די פאפירקס אין וואנד און געבליבען שטעהן, ניט וויסענדיג, וואס וויטער צו טהון.

— פערשטעהט איהר מיך א געשיכטע... שוין דעם דריטען טאג א ניט־געגעסענער... — האט אויסגעמורמלט א גרינער בחור און האט זיך אונגעוואַרטעט צושמייכעלט, ערוואַרטענדיג, אז אלע זאלען הנאה האבען פון דעם וויץ.

— און אויפ'ן פערטען האט אונזער אייגער אויך ניט וואס צו עסען! — האט גאנץ גלייכגילטיג זיך אבגערופען יענער, וואס האט פערריכערט.

פלוצלינג איז פון'ם אנדערען אריינגאנג שנעל און פראנטיש ארויסגעלאפען א פעסטגעבויטער, העל־בלאנדער הערר מיט אויפגעהויבענע פוכיגע וואנצען. א קוים־בעמערקבארע בעוועגונג איז דורכגעלאפען איבער די ארבייטער רייהען. זיי האבען אלע נערוועז א ציטער געטהאן, א רוק געטהאן זיך און געבליבען שטעהן. נור אייגער, דער אלטער, האט ארבגענומען דאס היטעל, אויפדעקענדיג זיין אומריינעם גלאצ־קאפ.

איבער'ן אינזשעניער'ס זאטען, פעסטען פנים האט דורכגעשלייכט א קורצער שאטען. ער האט עפעס ווי געוואלט זאגען, אבער אנשטאט דעם האט ער אויסדרוקספול א מאך געטהאן מיט די אקסלען, א קוק געטהאן מיט פארוואורף ארויף־צו און א געשריי געטהאן אויפגערעגטער:

— סטעפאן! דערלאנג! וואס שטעהסטו דארט!...

דער פעטער קוטשער מיט'ן זיינער אויפ'ן בויך האט די פערד א טרייב געטהאן צום אריינגאנג צו. דער אינזשעניער האט שנעל און לייכט זיך אויפגעהויבען אויף דעם טרעפעל פון וואגען און זיך פעסט ארבגעלאזט אויף'ן לעדערנעם זיץ. דאס געלע פערד האט מיט א מאל שפילענדיג געלאזט זיך פון'ם ארט. דאס גומי פון די רעדער האט וויך בעשריבען א האלב־קרייז און דער וואגען האט זיך לייכט א טראג געטהאן איבער דער גאס. נאך איינמאל האט ער דורכגעבליצט און איז פערשוואונדען.

מיט א מאל האבען זיך די ארבייטער אנגעהויבען צו צוגעהן. שעווירעוו איז ארויסגענאנגען דער לעצטער. ער האט אריינגעדרוקט די הענד אין די טאשען, האט זיך אויסגעלייכט, הויך אויפ־

— פּיאָדאָר קאַרלאָוויטש! — האָט האַסטיג געשריען דער אלטער, טהוענדיג א לאָז זיך נאָך איהם.

דער דייטש האָט אויף א סעקונדע אָנגעשטעלט זיינע אויגען אויף דעם אלטען'ס געזיכט און אפילו ניט אויפ'ן געזיכט, נור אויפ'ן גלאצקאָפּ.

— און דו — האָט ער לאַנגזאם און בייזווילינג־צופריערען אויסגערעדט — האָסט נאָר ניט וואָס צו קומען. אויך מיר אַן ארבייטער!

— פּיאָדאָר קאַרלאָוויטש — האָט מיט א יאוש אין דער שטימע ארויסגעשריען דער אלטער: — נאָט איז מיט אייך... איך בין דען עפּעס... איך בין דאָך פון די בעסטע ארבייטער שטענדיג....

— דאָס איז שטענדיג, און היינט איז עפּעס אנדערש, — האָט כלומר'שט נאכלעסיג אריינגעווארפען דער דייטש — ביזט אלט געוואָרען, צייט שוין אויסצורוהען זיך... בעסער ניט קום, אלץ איינס!

ער האָט גענומען זיך פאר'ן העמטל פון טהיר.

— אָבער אום גאָטעס ווילען, איך...

אָבער די טהיר האָט א קלאפ געטהאָן און דער אלטער האָט זיך אָנגעשטויסען אָן דער געלער, אָבלאָבערישער וואנד. ער איז געשטאנען אביסעל, געמאכט מיט די הענד און אויסגערעהט זיך, ווי אייגער רעדט:

— נו, האָסטו דיר... וואס איצט

און פּלוצלינג האָבען אלע אָנגעטהון די היטלען און אָנגעהויבען ארויסצוגעהן אין הויף.

אָבער זיי זיינען זיך ניט צונאנגען. זיי זיינען געבליבען שטעהן געבען טויער, מיט די קעפּ צום אריינגאנג צו, ווי פערוואָנאָגלטע לאסט־פיה. און מעהרערע פון זיי האָבען טאקי ניט געהאט וואוהין צו גענהן, אזוי זינלאָז, האלב צוטומלט, האלב־גלייכגילטיג, האָבען זיי געקוקט זיך אונטער די פיס. איינער האָט פערויכערט, האָבען די איבעריגע אויפמערקזאם בעטראכט וואס ער טהוט. די צוקנייטשטע פאַפּירקאָס האָט זיך אלץ ניט אָנגעצונדען.

— דו גיעה אוועק פון דער ווינד־זייט,—האָט פערזאָרגט איינער בעמערקט.

— א, א רוח אין דיין מאמע'ן אריין! — האָט אונערוואר־

, כער, גלאצ־קעפיגער, אלטער מענש, ארויסרוקענדיג זיך צום פֿא־
רענט צו.

— וואָס איז דאָ צו ערקלעהרען! ניטאָ קיין ארבייט, איז
ניטאָ!... ניטאָ קיין בעשטעלונגען... פערשטאנען? אינגיכען וועט־
לען מיר אונזערע אייגענע ארבייטער אָבזאָגען.

אין א מינוט זיינען אלע שטיל געוואָרען און צוטומלט. אָבער
דער הויכער, גלאצקאָפיגער אלטער האָט אָנגעהויבען צו רעדען מיט
אן אָבגערעגענעם, ווייכנדיגען טאָן.

— מיר פערשטעהען, פערשטעהט זיך, אז ס'איז ניטאָ קיין
ארבייט... וואָס קען מען טהון? שלעכט איז נור, וואָס ס'איז ניט
צום אויסהאלטען... מיר הונגערען... מיר וואלטען געראַרפט זעהן
דעם אינזשיניער פוסטאָוואָיטאָוו... דאָס לעצטע מאל האָבען זיי צו־
געזאָגט א קוק טהאָן...

דעם אלטען'ס הונגעריגע, גלאנצענדע אויגעלעך האָבען מיט
שרעק און רחמנות געקוקט אויף'ן מייסטער.

— אונמענליך! — האָט אָבגעשניטען דער מייסטער, וועט־
רענדיג אונעראוואַרטעט שרעקליך בייז און זיין פנים האָט זיך אָנ־
גענאָסען מיט בלוט.

— פיאָדאָר קארלאָוויטש — האָט עקשנות'דיג, גלייך ווי ניט
צו איהם האָט מען גערעדט, געצויגען דער אלטער.

— איך האָב אייך שוין הונדערט מאל געזאָגט, — האָט מיט
א שטארקען דייטשען אקצענט, אָבער שטיל־ער ווי פריהער, א זאָג
געטהאָן דער מייסטער, — אז דער אינזשענער האָט דערמיט נאָר
ניט צו טהאָן.

— אָבער זיי...

— זיי זיינען דאָך איצט נאָר ניטאָ אין דער פאבריק — האָט
איבערגעשלאָגען דער דייטש און זיך אָבגעקעהרט.

— נישטאָ, אָט שטעהט דאָך דער עקיפאוש זייערער בייס
טויער — האָט עמיצער פון'ם עולם בעמערקט.

דער מייסטער האָט שנעל אומגעקעהרט זיך אהין־צו און זיין
געזיכט האָט זיך פערצויגען מיט קאלטער בייזקייט.

— נו... שטעהט ער! איז אייך גוט! — האָט ער לאכענדיג
אויסגערעדט און גלאָזט זיך צו דער טהיר.

געזעסען ארום צוויי הויכע, ווייסע פענסטער. אויפ'ן העלען פאָן האָבען זיך געזעהן נור טונקעלע סילועטען, און אונקלאָר האָט נע־גלאנצט דער בלאָהליכער פלעק אויף עמיצענס גלאָטען גלאצ־קאָפּ, וואָס איז עהנליך געווען צו א שארבען. סילועטען אָהן אויגען און פּנימער האָבען זיך א רוק געטהאָן אין שעווירעוו'ס ריכטונג און בערוהיגט זיך, געדולדיג וואַרטענדיג, ווי געווענליך. שעווירעוו האָט זיך געשטעלט נעבען טהיר און איז פערגליווערט געוואָרען, ווי א זעלענער, וואָס שטעהט אויף דער וואך.

לאנג איז געווען שטיל. פון צייט צו צייט האָבען זיך איבער־געוואָרפען מיט ווערטער, איינבויגענדיג זיך איינער צום אנדערען, די אויגענלאָזע שארבענס. די דריי ביורא־אנגעשטעלטע האָבען געקריצט מיט די פעדערען איבער'ן פאפיר און אזוי שנעל געקנאקט מיט די פינגער איבער די רעכען־ברעטליך, אז מען האָט געקענט מיינען, אז זיי ווילען בעווייזען, ווי שנעל זיי קענען רעכענען. דער־נאָך האָט, ענדליך, א קלאפ געטהאָן די אינוועניגסטע טהיר און א פעטער, קורצהאלזיגער מענש איז שנעל אריינגענאנגען אין קאנטאָר.

— ניקיפאָראָוו, דערלאנג די שטראָף־ליסטען! — האָט ער מיט א זעלבסטצופריעדענעם, זיכערען קול א געשריי געטהאָן.

דער אנגעשטעלטער האָט אוועקגעוואָרפען די פעדער און אנ־געהויבען צו גראָבען זיך אין די הויפענס בלאָהע ביכער. אין דער־זעלבער צייט האָבען זיך די אלע סילועטען, וואָס זיינען אויפגע־שטאנען, בשעת דער מייסטער איז אריינגענאנגען, א רוק געטהאָן זיך פון אלע זייטען און מיט אמאל צוזאמענגעשטעלט זיך ארום איהם. מען האָט איצט געקענט זעהן זייערע אבגעניצטע פידושא־קען, די צוריסענע היטלעך, די שמוציגע שטיוולען, די גרויהע פנימ'ער מיט הונגעריגע אויגען און די ארָבהענגענדיגע מאָגערע הענר.

— הערר מייסטער! — האָבען מיט אמאל עטליכע הייזעריגע שטימען א זאג געטהאָן.

דער פעטער מענש האָט גראָב און אויפגערעגט ארויסגעכאפט דאָס בוך פון'ם אנגעשטעלטען'ס האנד און זיך געוונדעט צו זיי:

— ווידער! — האָט ער אונאטירליך הויך געשריען — איהר האָט ניט געזעהען דאָס אויסגעהאנגענע פאפיר? ניין?

— ערלויבט מיר צו ערקלעהרען, — האָט אנגעהויבען א הוי־

ריק, טראָגענדיג אין זיך אזעלכע גרויסע האָפנונגען. די האָפנונגען האָבען איהם געגארט. פינף לאנגע יאָהר האָט ער געטהון זיין אר־ בייט פון טאָג צו טאָג, פון פריהמאָרגען ביז אָבענד־צייט, אויפ'ן אָרט געשטאנען א געזונדער און א קראנקער, א פרעהליכער און א פערטרויערטער, א פערליעבטער און געפייניגטער פון נעראנקען וועגען יענע, צו וועלכע עס האָט זיך געצויגען זיין נשמה.

וען אימיצער וואָלט איצט א קוק געטהאָן שעווירעוו'ן אין די אויגען, וואָלט ער זיך פערוואונדערט: אזוי אונגעוועהנליך זיינען זיי געווען. דאָס זיינען ניט געווען די געוועהנליכע קאלטע און קלאָרע אויגען, אין זיי האָט געגליהט עפעס א צארטער טרויער און שארף האָט ארויסגעקוקט פון זיי א איינגע'עקש'נטע אייזערנע פיינדשאפט.

פון צייט צו צייט האָבען געציטערט זיינע ליפען און עס איז שווער געווען צו טרעפען צי איז דאָס א שמייכעל אָדער שעווירעוו רעדט שטיל, אָהן ווערטער, צו זיך אליין.

אזוי איז ער אָבגעשטאנען א לאנגע צייט, האָט זיך שארף אומגעדרעהט, ווי לויט א מיליטערישען בעפעהל, און איז מיט פעס־ טע טריט אוועקגעגאנגען.

— וואו איז די קאנטאָר? — האָט ער געפרעגט אן ארבייטער, וועלכער איז איהם געגאנגען אנטקעגען און האָט געהאט אזא בלויי־ כען און פערשטויבטען געזיכט, אז זיינע לעבעדיגע מענשליכע אויי־ גען זיינען געווען ווי איבריגע.

— דאָ איז'ס. דער צווייטער טויער, — האָט געענטפערט דער ארבייטער און איז געבליבען שטעהן.

— פערשרייבען ווילט איהר זיך? זיי נעהמען ניט צו. — האָט ער געזאָגט האלב מיטליידיג, האלב בייזוויליג־צופריעדען און האָט געשמייכעלט בעווייזענדיג פון אונטער די דיקע בלאָהליכע ליפען ברייטע, ווייסע, ווי ביי א שווארצען, הונגעריגע צייהן.

שעווירעוו האָט איהם קאלט געקוקט אין די אויגען, גלייך ווי ער וואָלט געוואָלט איהם זאָגען:

— כ'וויים.

ער האָט געעפענט די טהיר און איז אריינגעגאנגען אין קאנטאָר.

אינווייניג האָבען שוין געווארט א מענשען צעהן, וועלכע זיינען

פערשטעלט מיט אייזערנע שטאנגען, האָט ער געקוקט אין דער מא־
שינען־אבטהיילונג.

אינווייניג האָט עפעס געזומט און געקלאפט, און די גלעזערנע
פענסטער האָבען שטיל געציטערט. די אונגעהייער גרויסע פענסטער
האָבען, ווייזט אויס, אריינגעלאָזט אין דער פאבריק זעהר פיעל ליכט,
אָבער פון'ם דרויסען, איבער וועלכען עס האָט זיך צושפרייט אזא
העלער, ליכטיגער, פרייער הימעל, האָט זיך נערוכט, אז אין דער
פאבריק הערשט א טיעפע פינסטערניש. מען האָט געקענט זעהן,
ווי געהיימניספול עס זיינען געקראָכען אין דער הויך און אראב־צו
עפעס קייטען, ווי אימפעטיג, און דאָך קוים הערבאר האָבען זיך
געטראָגען די רעדער און ארומגעפליויגען אונענדליכע פאסען. אלעס
האָט זיך בעוועגט, גערדעהט, גלאָפען, אָבער קיין מענשען האָבען
זיך ניט אָנגעזעהן. נור פון צייט צו צייט האָט זיך צווישען די
שווארצע, קאלטע מאָנסטרען בעוויזען א בליק מענשליך פנים מיט
אויגען, ווי ביי א טויטען, און איז באלד איינגעשלונגען געוואָרען
פון דער נעבעלהאפטער פינסטערניש, וועלכע איז געווען אָנגעפילט
מיט טומעל און בעוועגונג. דער דאָזיגער שרעקליכער טומעל איז,
דוכט זיך, אלץ געוואקסען און געוואקסען, אָבער אין אמת'ן איז ער
געבליבען דערזעלבער — א שווערער און מאָנאָטאָנער. און די
שטויביגע פענסטער האָבען אלעס צוזאמענגעמישט אין עפעס
פארבלאָזעס, גרויהעס און פלאָכעס, ווי אויף א לייוענר פון א זעהר
גרויסען קינעמאטאָגראף.

נעבען דעם פענסטער האָט א קלייגער מאָנסטער פון שטאָל
און אייזען, מיאוס קרימענדיג זיך און צופייפענדיג, שנעל געהי־
בעלט די קאלטע, קופערנע בלעטער און דינינקע, גאָלדענע פאסלעך
האָבען זיך האסטיג ארויסגעפלאָכטען פון זיינע שארפע מעטא־
לישע ציינדלעך. איבער דער מאשין האָט זיך געוויזען א געבויגענער
מענשליכער רוקען און עס האָבען זיך בעוועגט גרויסע, אומריינע
הענר. דאָס איז געווען א ריטמישע און מאָנאָטאָנע בעוועגונג, וואָס
האָט זיך צוזאמענגענאָסען מיט די בעוועגונגען פון דער קלייגער.
פלינקער מאשין.

שעווירעוו האָט געקוקט אויפמערקזאם אויף דעם ארבייטער.
ער איז געווען איהם נאָהענט. די מאשין האָט ער געקענט — נעבען
אזא אייגער האָט ער זיך געשטעלט ארבייטען מיט פינף יאָהר צור

ביטערטער געשריי, ווייזט אויס, פון א קראנקער און פערמאטערטער פרוי, און נאָר פריה בעגינען האָט געקלונגען נאָך א דערשלאָגענער מענערישער טענאָר'ע.

אין'ם פינסטערען קאָרידאָר, הינטער א פאָרהאנגעל, האָבען עפעם אלטיטשקע האסטיג געפליסטערט, געפאָרעט זיך ארום הויפענם שמאטעס, ווי ווערים ארום א נבלה. און עקעלהאפט איז געווען זייער דערשראָקענער, אבגעריסענער געפליסטער, וועלכער האָט זיך איבערגעריסען פון צייט צו צייט עפעס ווי די אלטיטשקע וואלטען פלוצלונג דערוואוסט זיך פון א געפאהר און האָבען זיך פארבעהאלטען פון איהר.

צו שעווירעוו'ן אין צימער איז אריין געגאנגען די בעל־הבית'טע, די אלטיטשקע, א הויכע, מאָגערע און גראָהע פרוי מיט נעבעלהאפטע אויגען, וואָס זעהען גאָרנישט. וועז שעווירעוו האָט איהר אבגענעבען דאָס געלד, האָט זי לאנג דערוויך געקוקט און ארומגעטאפט עס מיט איהרע טרוקענע פינגער.

— איך בין בלינד געוואָרען... — האָט זי געזאָגט מיט א טרויעריגער רוהינקייט, און שעווירעוו האָט שפעטער געהערט, ווי זי האָט געוויזען דאָס געלד דער נייטאָרין און זי האָט געענטפערט זיבעריג און קלינגענדיג, מיינענדיג, ווי אלע טויבע, אז מען הערט איהר ניט:

— ריכטיג, ריכטיג, מאקסימאָוונא!

אזוי איז שעווירעוו געזעסען א דריי שטונדען, קיין איין מאל ניט ענדערענדיג זיין פאָזע און נור מיט די פינגער האָט ער אלץ פלינקער און פלינקער געפיהרט. אויפמערקזאם און ערנסט האָט ער איינגעזויגט די אלע פארבלאָזע קלאנגען, וואָס האָבען אָהן ווערטער דערצעהלט וועגען דעם, ווי אָרים און נעבעכדיג דאָס מענשליכע לעבען קען זיין.

דערנאָך איז ער שנעל אויפגעשטאנען, האָט זיך שנעל אננעמהאָן און איז אוועק פון הויז.

3.

שעווירעוו איז געשטאנען אין'ם הויף פון דער פאָבריק און דורך דעם נעבעלהאפטען גרויסען פענסטער, וועלכעם איז געווען

א שמאַלער פּאַס פון גרויהען הימעל, וועלכער איז נעווען דורכגע־ שניטען פון פּערויבערטע קוימענס. דאָס צימער איז ניט נעווען קיין נעווהנלעך צימער: די וואַנט זיינען נעווען הויל, מיט גאַרניט בערעקט און דעריבער האָט זיך געדוכט, אז אין צימער איז הויל און קאַלט, אויף'ן דיל — קיין שטויבעל, אויף'ן טיש — קיין זאַך ניט. און וואַן ניט די אָנווועזנהייט פון שעווירעוו'ן, וועלכער איז גאָר נעזעסען ניט ביי'ם פענסטער, און ניט ביי'ם טיש, נור נעבען דער פערמאַכטער טהיר, וואס געהט אריין אין'ס שכנות'דיגען צימער, וואָלט קיינעם ניט איינגעפאַלען, אז עמיצער וואוינט אין דעם צימער.

שטייף, אונבעוועגליך און אונאַטירליך אויסגעגליכט, קוים פיהרענדיג מיט די פינגער איבער די קניה, איז שעווירעוו געזעסען מיט'ן רוקען צו דער טהיר אויף דעם איין־און־אייניציגען שטוהל, וועלכען ער האָט אליין איבערגעשלעפּט אהין. זיינע אויגען האָבען נעקוקט קאַלט און אָהן יעדען אינטערעס אויף זיין בעט, וועלכעם האָט אויסגעזעהן ווי א האַספּיטאַל־געלעגער, אָבער אָן די קוים־בע־ מערקבארע בעווענונגען, מיט וועלכע ער האָט זיך אָבגערופען אויף יעדען קלאַנג, האָט זיך געפיהלט, אז ער הערט זיך שטארק צו צו אלעמען, וואָס קומט פּאַר אין הויז.

פריהער האָט ער זיך איינגעהערט ווי אלאדיעוו טרינקט טהעע און נעהט דערנאָך אוועק. ער האָט געוואכט איבער אלע קלאַנגען, וואָס האָבען זיך געטראָגען פון די אלע עקען פון דעם דאָזיגען אָרימען הויז און האָבען דערצעהלט מאט און דערשראָקען וועגען דעם גרוי־ העז לעבען, וואָס וועבט זיך אין איהם.

הינטער דער טהיר, נעבען וועלכער ער איז געזעסען, האָט ג־ וואוינט א יונגינקע נייטאָרין, א נאַיוועז און אביסעל א טויבליכע. אז ס'איז אזוי, האָט ער זיך אָנגעשטויכען אן דער פרישער, שווא־ כער שטימע, אָן דעם שטילען קלאַפען פון דער קאָך־מאַשין, אָן דעם מוטערליכען טאָן, מיט וועלכען די אלטע בעל הבית'טע האָט איהר עפּעס אויסגערעדט און אויף אָן דעם, ווי פערשעהמט און ריהרענד הילפלאָז האָט איהר שוואכע שטימע אלץ איבערגעפרעגט:

— וואָס?...

ווייטער ערגעץ האָט געוואוינט א גרויסע פאמיליע. פון דאָרט האָבען זיך געטראגען קולות פון קינדער, וואס האָבען געפישטשעט ווי הונגעריגע מייזלעך; עס האָט זיך געלאָזט הערען א הויכער, פער־

זיינע פאפיראסען, דעם לאמפ, האט זיך אויסגעצויגען, און אנידער־
געזעצט זיך צום שרייב־טיש, וועלכער איז געווען בעדעקט מיט
צייטונגס־פאפיר.

אלאדיעוו איז געזעסען שפעט, ביז פריהמארגען און געשריבען.
דער לאמפ האט נעגעבען וועניג ליכט און דאס צימער איז דעריבער
געווען פערשאטענט. העל בעלויכטען איז געווען נור זיין גרויסער,
לאנגנאזיגער קאפ און די פעסטע פויערישע הענד, וואס האבען פלוי־
סיג און אויפמערקזאם געפירט מיט דער פעדער.

אנגעשטרענגט און פלויסיג האט ער געשריבען וועגען די צרות
פון די פויערים, וואס זוכען דעם אמת: וועגען דעם, ווי זיי קומען
אום רוהיג, אהן איבריגע רייד, ניט ערווארטענדיג קיין לויבגעזאנגען,
אהן טומעל, שפעט, ווי זיי וואלטען געווואוסט שפעט אזוינס, וואס
אנדערע וויסען ניט.

א געדיכטער רויך איז פון דעם לאמפ לאנגזאם געקראכען ארויף
און פערלאשען געגאנגען אין דער דעמערונג. געהערט האט זיך נור,
ווי די פעדער געהט איבער'ן פאפיר און פון צייט צו צייט טהוט
א ציטער דער שטוהל פון'ם נערוועזען רוקען זיך פון אלאדיעוו'ן,
וועלכער האט געזוכט דעם ריכטיגען אויסדרוק פאר זיין אנגע־
שטרענגטען געראנק.

אין צימער האט אלץ געשוויגען; די פינסטערע נאכט האט גע־
קוקט אין פענסטער. עס איז געווען שווער זיך פארצושטעלען, אז
די פינסטערניש פון דער נאכט איז נאר קיין פינסטערניש ניט און
אז דארט, איבער די דעכער פון די הייזער, אויף די בריטע גאסען
גליהען טויזענדער פייערען, שפאצירט ארום א פרעהליכער, האס־
טיג־זיך־בעוועגענדער עולם, זיינען אפען רעסטאראנען, אבגעהוילט
פרויען אקסלען און מענשען רעדען, קעמפפען, פערליעבען זיך און
שטארבען.

הינטער דער וואנד, אויף א הארטען געלעגער, איז געלעגען
אהן יעדער בעוועגונג שעווירעוו און זיינע קאלטע, בריט־צוועפענטע
אויגען האבען געקוקט אין דער פינסטערניש אריין מיט בייזענדער
ענטשלאסענקייט.

.2

דאס איינציגע פענסטער אין שעווירעוו'ס צימער האט ארויס־
געקוקט אין א וואנד אריין, איבער וועלכער עס האט זיך געצויגען

— אין נייע יאָ, אין בעסערע — ניט.

— פארוואָס?

— דער מענש איז גליקליך אָדער אומגליקליך ניט דערפאר, וואָס עמיצער טהוט איהם גוטס אָדער שלעכטס, נור דערפאר וואָס ער האָט אן איינגעבאָרענע פעהיגקייט צו פיהלען ליידען און פערגענגען.

— דאָס איז א פאראדאָקס.

— ניין, דאָס איז אזוי. עס זיינען פארהאן מענשען, וואָס עסען אויף פיעל מאָל מעהר פון אייך; זיי וועלען זיין הונגעריג, אויב זיי וועלען האָבען דריי מאָל אזוי פיעל, ווי איהר... יענע, וואָס לעבען אויפ'ן עקוואטאָר, ליידען יסורים, וועו די טעמפעראטור איז נידריגער פון צעהן גראד ווארימקייט און די קאָמטשאטקער פרעהען זיך, וועו די טעמפעראטור הויבט זיך אויף העכער פון צוואנציג גראד קעלט... דאָס זעלבע וועט איהר בעמערקען אין אלע מענשלעכע בעציהונגען... און אזוי איז דאָס ניט דערפאר, וואָס דאָס לעבען איז שלעכט, נור דערפאר, וואָס דער מענש איז אוא בעשעפענים, וואָס איז עמפפינדליך צו ליידען. אין וועלכע ליבענס-בעדינגונגען ער זאָל ניט לעבען, וועט שטענדיג זיין עפעס, וואָס פערשאפט ליידען. וועו דער מענש פון דעם שטיינערנעם צייטאלטער וואָלט זיך נעקענט אין זיין פאנטאזיע אריבערטראָגען צו אונז, וואלט זיך איהם זיכער נעדוכט, אז מיר לעבען אין א גן־עדן און מיר האָבען שוין דערלעבט די פערווירקליכונג פון זיינע חלומות, און אין אמת'ען זיינען מיר ניט וועניגער, אויב ניט מעהר, אומגליקליך פון איהם... איך גלויב ניט אין דעם גאלדענעם צייטאלטער.

— נו, איהר ווייסט, — האָט אלאדיעוו נעזאָגט און איהם איז ניט וויילענדיג קאלט געוואָרען אין אלע גליעדער, — דאָס איז דאָך עפעס א טייפלישע רעליגיאָן פון אומגלויבען! ענטשולדיגט מיר, אָבער איך גלויב ניט, אז איהר מיינט דאָס ערנסט.

— זעהר ערנסט, — האָט קאלט געשמייכעלט שעווירעוו.

— אָבער דאָס איז דאָך שרעקליך!

— איך זאָג ניט, אז דאָס איז גוט.

אלאדיעוו איז געבליבען שטעהן אין מיטען צימער און האָט שווייגענדיג נעקוקט אויף זיין גאסט.

— נו, גוט... — האָט ער ווידער אָנגעהויבען, — אויב ס'איז

געשלעכטליכע, פערשטעהט זיך, — רחמנות, זעלבסט־אויפאָפּפערונג וואָלטען געווען אזעלכע איינגעבוירענע אינסטינקטען, ווי גרויזאמ־קייט, וואָלטען מיר שוין לאנג געהאט אנשטאט דער קאפיטאליסטי־שער אָרדנונג א קריסטליכע רעפובליק; זאטע וואָלטען ניט געקענט רוהיג צוקוקען, ווי הונגעריגע מענשען שטאַרבען פון הונגער; עס וואָלט ניט געווען קיין הערערן און שקלאפען, ווייל אלע וואָלטען גע־שטרעבט צו אָפּפערען מיט זיך. עס וואָלט געווען אן אמת'ע גלייכ־הייט, אָבער איצט...

אלאדיעוו איז אויפגעשטאנען און האָט אָנגעהויבען געהן איבער'ן צימער מיט שווערע טריט, אזוי ווי ער וואָלט געגאנגען מיט'ן אקער איבער'ן פעלד. ענדליך האָט ער געזאָגט:

— אין'ם מענשען לעבען צוויי פרינציפען — דער געטליכער און טייפלישער, אויב מיר זאָלען רעדען מיט'ן לשון פון אונזערע מיסטיקער. דער פראָגרעס איז א קאמפף צוישען די דאָזיגע צוויי קרעפטען און איהר...

— און איך מיין, אז אויב די דאָזיגע צוויי פרינציפען, וואָס לעבען אין'ם מענשענס נשמה, וואָלטען געווען גלייך שטארק, וואָלט דאָס לעבען ניט געקענט זיין אזוי עקעלהאפט, ווי איצט... ניין!... די דאָזיגע אלע רייד וועגען לעבע, רחמנות זיינען א רעזולטאט פון'ם קאמפף פאר'ן לעבען, ווי די אלע לאקאמאטיוון, מעדיצינען, וויסענשאפטען.

— נו, גוט... צוגעגעבען.. קען דאָך, הייסט עס, דער מענש ווירקען אויף זיין נשמה, טו פארוואָס זאָלט איהר ניט גלויבען אין'ם נצחון פון'ם געטליכען פרינציפ איבער'ן טייפלישען?... די אידעא־לען נעהמען איין דאָס לעבען לאנגזאם, אבער זיכער און וועט זיי וועלען טריאומפירען...

— דאָס וועט קיין מאל ניט זיין, — האָט גלייכגילטיג געזאָגט שעווירעוו. — צוזאמען מיט'ן וואוקס פון פראָגרעס וואקסט אויך די פערפלאָנטערטקייט פון לעבען... דער קרייז פון לעבען וועכט אלץ בריייטער און וועט אונענדליך ברייטער וועכען, ווי דאָס וועלטאל... דער קאמפף פאר'ן לעבען איז אן אייביג געזעץ און וועט זיך פער־ענדיגען נור צוזאמען מיט'ן לעבען אליין.

— הייסט עס, גלויבט איהר ניט אין די מעגליכקייט פון בע־סערע לעבענס פאָרמען?

— וואָס רעדט איהר! — האָט ער אויסגעשריען.

— דאָס איז מיין מיינונג, — האָט אונגערשיטערלעך, מיט א מעטאַלישער האַרטקייט, געענטפערט שווירעוו. איך בין אן אר־ בייטער, איך וויים דאָס גוט.

אין שעווירעוו'ס שטימע האָט זיך געהערט א קראַנקהאפטע ביטערקייט, וועלכע ער האָט געוועלעך אונטערדריקט מיט דער קראַפט פון זיין ווילען, און אלאַריעוו האָט פלוצלונג בעקומען רחמנות אויף איהם.

— אייער לעבען איז, ווייזט אויס, געווען א זעהר שווער לע־ בען... האָט עס אייך פערביטערט... עס איז אונמענליך, אז איהר זאָלט גלויבען אין אייערע ווערטער... דאָס שמעקט דאָך, ענטשולדיגט מיר, מיט מענשען־האַס!

— איך האָב ניט מורא פאר דעם דאָזיגען ווארט, — האָט קאַלט געענטפערט שווירעוו. — איך האָב ווירקליך פיינד מענשען, אָבער איהר זאָגט, אז איך בין א פערביטערטער געווארען און איך רעכען, אז איך בין אן „אויסגעלערנטער" — ניט מעהר.

— וואָס האָט איהר זיך אויסגעלערענט?

— זעהען דעם אמת, וועלכען די מענשען שטרענגען זיך אן צו בעהאלטען איינער פון'ם אנדערען.

— צו וואָס זאָלען זיי דאָס בעהאלטען, אז זיי זיינען אלע אזעלכע? און אין וואָס בעשטעהט דער דאָזיגער אמת, וועגען וועל־ כען איהר רעדט?

— זיי בעהאלטען עס און מוזען עס בעהאלטען, כדי מענשען זאָלען קענען לעבען איינער אויף דעם אנדערענם חשבון. דאָס איז א פשוט'ער שווינדעל... און דער אמת איז, אז דער מענש האָט נור בייזע, שלעכטע אינסטינקטען...

— וואָס רעדט איהר! נור בייזע! — האָט אן אויפגערעגטער געשריען אלאַריעוו, — און וואו איז ליעבע, רחמנות, זעלבסט־ אויפאָפפערונג?

— איך האלט ניט פון די זאכען. דאָס איז ניט מעהר, ווי א צודעק, כדי צו בעהאלטען די מיאוס'ע נאקעטקייט און בעשיצען זיך פון די בייזע אינסטינקטען, וועלכע מאכען דאָס לעבען אונמענ־ ליך. א פראַדוקט פון אידעען און ניט פון דעם מענשענם נאטור... א אויסגעלערנטע זאך, אויסגעדרעסירט... וועג ליעבע, — ניט די

אייער נאָמען. איהר שרייבט פון פּויער'שען לעבען. איך געדענק בייַדע, אי דער בעל־הבית, אי דער גאסט זיינען אנטשווינגען גע־וואָרען. שעווירעוו האָט געקוקט אונבעוועגלעך אין גלאָז און קוים בעמערקבאר בעוועגט די פינגער פון דער האנד, וואָס איז געלעגען אויפ'ן קניה. אלאדיעוו איז, ווייזט אוים, געווען אויפגערעגט. איהם האָט זיך זעהר געוואָלט פרעגען שעווירעוו'ן, ווי זיינען איהם געפעלען זיינע ערצעהלונגען. ער איז געווען טיף איבערצייגט, אז ער שרייבט ניט פאר דער אינטעליגענץ, נור פאר ארבייטער און פּויערים. צוויי מאל האָט שוין אלאדיעוו געעפענט דעם מויל און האָט זיך ניט געקענט ענטשליסען צו פרעגען. ער האָט פערוו־כערט א פאפיראָס, פערקוועטשענדיג דאָס אויג און קוקענדיג עפעס צו אויפמערקזאם אויפ'ן פייערעל פון דעם שוועבעלע. פלוצלינג האָט ער געפרעגט מיט א געמאכטער נאכלעסיגקייט:

— זיינען אייך מיינע ערצעהלונגען געפעלען?

— יא... זיי זיינען שטארק געשריבען... מאכען אן איינדרוק...

אלאדיעוו איז רויט געוואָרען און האָט אָננעהויבען צו שמייכ־לען אנטקעגען זיין ווילען מיט א בריטען, קינדער'שען שמייכעל, וועלכען ער האָט ניט געקענט איינהאלטען.

— אָבער איהר אידעאליזירט צו שטארק די מענשען, — האָט צוגעוואָרפען שעווירעוו.

— ווי זאָל איך דאָס פערשטעהן? — האָט אן אויפגערעגטער געפרעגט אלאדיעוו.

— אויב איך האָב ניט א טעות, מיינט איהר, אז נאָרמאלע מענ־שען, מיט א נאָרמאלען פערשטאנד קענען נאָר ניט זיין שלעכט, פערדאָרבען, אז נור די שלעכטע אומשטענדען, וועלכע מען קען ענדערען, לאָזען ניט די מענשען זיין גוט. איך האלט דערפון ניט. דער מענש איז שלעכט לויט זיין נאטור. פארקעהרט. די גוטע בעדינגונגען ערלויבען אייניגע מענשען, געצעהלטע מענשען.... זיין גוט.

אלאדיעוו איז געוואָרען עמפערט. דאָס איז געווען זיין שוואַ־כער פונקט, די צענטראלע אידעע, ארום וועלכער עס האָט זיך גע־דרעהט אלץ, וואָס ער האָט געוואָלט שרייבען. אין זיין אידעע האָט ער גענלויבט שטארק, איינפאך, אזהן שום ארגומענטען, ווי א פּויער גלויבט אין גאָט.

רעדען, און געקומען בין איך דאָך, ווייל איהר האָט מיך פערבעטען צו זיך.

— וואָס רעדט איהר! — האָט אָנגעהויבען אלאדיעוו מיט היץ, איז אָבער שטארק רויט געוואָרען.

שעווירעוו האָט זיך ווידער צושמייכעלט. וועו ער האָט גע־שמייכעלט, איז זיין פנים געווען גאָר ניט דאָס, וואָס געווען: אוא ווייכער, אפילו צארטער פנים.

— ניין, פארוואָס ניט... ס'איז נאטירליך. אָבער וועו איך זאָל ווירקליך זיין א דעטעקטיוו, וואָלט איך פון אייערע פראגען זיך באלד אָנגעשטויסען, אז איהר האָט וואָס מורא צו האָבען.

אלאדיעוו האָט א קוק געטהאָן אויף איהם צוטומלט, דערנאָך א קראץ געטהאָן זיך אין נאקען, זיך בריים צולאכט און בריים א מאך געטהאָן מיט דער האנד.

— א, זאָל זיין ווי איהר זאָגט. ס'איז אמת, וואָס איז דאָ צו בעהאלטען? איהר ווייסט דאָך אליין, וואָס פאר א צייט איצט איז... און בעהאלטען האָב איך ניט וואָס.

— איך האָב ניט געזאָגט, אז איהר האָט עפעס צו בעהאלטען, נור אז איהר האָט וואָס מורא צו האָבען. איהר מוזט האָבען.

שעווירעוו האָט א שמייכעל געטהאָן.

אלאדיעוו האָט בריים צועעפענט די אויגען און עפעס געטראכט.

— יאָ־אָ... — האָט ער לאנגזאם געזויגען. — און א דעטעק־טיוו וואָלט איהר, ענטשולדיגט מיר, געוועו א פארטרעפליכער... מיט פסיכאָלאָגיע.

— מענליך, — האָט ערנסט, אָבער אביסעל אונצופרידען גע־זאָגט שעווירעוו. — וואָס שרייבט איהר? — האָט ער געפרעגט, וויילענדיג בייטען דעם ענין פון שמועס.

אלאדיעוו איז רויט געוואָרען, ווי מען וואָלט איהם געכאפט ביי דער האנד.

— איך?... אזוי זיך... איך הויב דאָך ערשט אָן... איבריגענס, שוין געדרוקט צוויי ערצעהלונגען... נאָרניט... זיי לויבען...

נערעדט האָט אלאדיעוו וועגען זיינע ערצעהלונגען כלומרשט נליכגילטיג, ניט קוקענדיג אויפ'ן נאסט, אבער א נאאיוועו, שטאָלצע פרייד האָט ניט וויילענדיג נעציטערט אין זיין שטימע.

— כ'וויים, כ'האָב געלעזען. איך האָב זיך יעצט דערמאָהנט

שעווירער האָט געשוויגען.

מען האָט געהערט, ווי אין׳ם צווייטען צימער געהט עמיצער ארום, קלאפּענדיג מיט די קלייניע קנאפּלעך פון שיבלעך. אלאדיעוו האָט פעררויבערט א גראָבען פּאפּיראָס און דורכ׳ן רויך בעטראכט אויפמערקזאם דעם גאסט.

שעווירעוו איז געזעסען גלייך און שטייף און האָט די גאנצע צייט שוואָך בעוועגט די פינגער. אין איהם איז געווען עפּעס אונ־געוועהנליכעס, עפּעס אזוינס, וואָס איז ניט עהנליך צו די הונדער־טער פּנימ׳ער, וואָס איהר קענט בעגעגענען יערען טאָג. אלאדיעוו׳ס קלוגע, פּויערישע אויגען האָבען גלייך בעמערקט די דאָזיגע בעזונ־דערהייט: א אונפערשטענדליכע ענטשלאָסענקייט און בעהאלטענע נעהאנקען ארבייט. אלאדיעוו האָט אפילו בעמערקט, אז זיין גאנ־צער קערפּער און דאָס יונגע בלאָנדע פּנים זיינען אונגעוועהנליך אונבעוועגליך. איהם האָט זיך אויך געוואָרפען אין די אויגען די כמעט אונבעמערקבארע, שנעלע בעוועגונג פון די פינגער. וואָס מעהר אלאדיעוו האָט בעטראכט דעם גאסט, אלץ פאָרזיכטיגער איז ער נעוואָרען און אלץ טיפּער איז געוואָרען די אונבעוואוסטזינינע סימפּאטיע און נאָך מעהר אינסטינקטיוועט אכטונג צו דעם דאָזיגען אונבעקאנטען מענשען.

ער האָט צוגעמאכט אביסעל די אויגען, ווי פון׳ם רויך, און האָט כלומרשט נאכלעסיג, אָבער דאָפּעלטזיניג א ווארף געטהאָן:

— א שטארקע בעאָבאכטונגם קראפט איז א זעלטענע ערשיי־נונג...

שעווירעוו האָט ניט באלד געענטפערט, נור זיינע פינגער זיי־נען זיך צולאָפּען שנעלער. עס האָט זיך געדוכט, אז ער וויל ניט ענטפערען, אָבער נאָך א קורצען שווייגען האָט ער פלוצלינג אויפ־געהויבען דעם קאָפּ, האָט מיט קאלטע אויגען א קוק געטהאָן אלא־דיעוו׳ן גלייך אין פּנים אריין און האָט געזאָגט, קוים־קוים אויסקרי־מענדיג די ליפּען:

— איך פערשטעה אייך.

— ווי? — האָט איבערגעפרעגט אלאדיעוו, וועלכער איז ניט וויליענדיג פון די אונערוואַרטעטע ווערטער צוטומעלט געוואָרען.

— איהר ווילט דערגעהן, צי איך בין ניט קיין דעטעקטיוו... נייַן, בערוהיגט זיך, אזוי דאַרף מען ניט... איך צווינג דאָך אייך ניט

— אויב ס'איז ניט קיין סוד... מיט וואָס אייגענטלעך בעשעפ־טיגט איהר זיך?

— קיין סוד ניט... איך בין אן ארבייטער, א מעטאל־שניצער, געקומען אהער זוכען ארבייט.

— הייסט עס, אן ארבייטסלאָזער?

— יא, — האָט געענטפערט שעווירעוו, און עפּעס אן אונגע־וועהנליכע נאָטע האָט א ציטער געטהאָן אין זיין שטימע.

— א וועלט מיט מענשען גענהען ארום אָהן ארבייט, — האָט מוטלייזיג בעמערקט אלאדיעוו, — אייך מוז זיין שווער?

— אונז איז שטענדיג שווער, — האָט גלייכגילטיג נעענט־פערט שעווירעוו, — און גאָר אינגיכען וועט שווער ווערען אויך יענע, וואָס לעבען איצט א לייכטען, גוטען טאָג, — האָט ער צוגע־לעגט און זיינע ווערטער האָט זיך געהערט א דראָהונג.

אלאדיעוו האָט איהם בעטראכט מיט נייגיעריגקייט. עהע־הע! — האָט ער זיך געטראכט — מוז פון יענע בחורים זיין... דעם ענין דארפען מיר ארומטראכטען... א פנים'על האָט ער א פערדעכטיגם!

שעווירעוו האָט, ווייזט אויס, בעמערקט, מיט וואָס פאר אן אויסדרוק די קלוגע, פויערישע אויגען פון בעל־הבית האָבען נעקוקט אויף איהם, און האָט אריינגעטהון זיין געזיכט אין'ם גלאָז.

— און... איהר זייט א סטודענט און שרייבט, דוכט זיך! — האָט ער האסטיג געזאָגט.

אלאדיעוו איז אביסעל רויט געוואָרען.

— פאר וואָס איז אייך דאָס איינגעפאלען?... אז איך שרייב, כ'מיין?

שעווירעוו האָט פלוצלינג א שמייכעל געטהאָן און פיעל ליעב־ליכער, ווי מען האָט געקענט ערווארטען פון זיין שטאלצער צורה.

— ניט שווער צו טרעפען, — האָט ער ערקלעהרט: — אויף די וועגען העגען ביי אייך פּאָרטרעטען פון שרייבער, אויפ'ן טיש — פערשריבענע פאפיר, ביכער; אונטער'ן טיש — צוריסענע בלעט־לעך.

אלאדיעוו האָט זיך צולאכט און א קוק געטהאָן אויף איהם אויפמערקזאמער נאָך.

— טאקי ניט שווער. אן איינפאכע זאך. איהר, זעה איך, זייט א משכיל מיט א בעאכטונגם־קראפט.

די גאנצע צייט אומיסטען זיך געהאלטען אין איין אויסגלייכען אין הויבען דעם קאָפּ.

— ניקאָלאי שעווירעוו — האָט ער קלאָר און טרוקען געזאָגט.

— אלאדיעוו, — האָט געענטפערט דער סטודענט שמייכלענדיג און דריקענדיג דעם גאסט די האנד.

געדריקט האָט ער די האנד פויערישׂ, גוטמוטיג, רויהליך און לענגער ווי מען האָט געדארפט. איבריגענס, האָט ער מיט זיין אייגענעם שטארקען רוקען, ארונטערגעלאָזענע אקסלען, די לאנגע גרויסע הענד, דעם לאנגאזיגען פראָפיל, וואָס האָט דערמאָנט אן די הייליגע בילדער, דעם קלייניעם בערדל און די רונד־פערקעמטע האָר געמאכט דעם איינדרוק פון אן איינפאכען פסקאָווער אדער נאָווגאָראָדער בויי־ארבייטער. געהערט האָט ער מיט א געדעמפטען באס, אזא זיכערען, אז ניט־ווילענדיג איז איין איינגעפאלען, אז דער מענש האָט אויך געדאנקען אזעלכע שווערע, אמת'ע באס־געדאנקען.

— נו, זעצט זיך, מיר ווילען טהעע טרינקען און שמועסען אביסעל, — האָט ער גוטמוטיג געזאָגט.

שעווירעוו האָט זיך אנידערגעזעצט. זיינע בעוועגונגען זיינען געווען שארפע און פלינקע. די גרהאָע אויגען מיט גלאנץ פון א מעטאל האָבען געקוקט קאלט און אונדורכדרינגבאר. אן איהם האָט מען נאָר ניט געקענט בעמערקען יענע צוטומעלטע נייגיערינקייט, זועלכע עם פיהלט זיך אין א מענשען, ווי פריי ער זאָל זיך ניט בעווענען, וועו ער בענעגענט אן אונבעקאנטען דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבען. קוקענדיג אויף שעווירעוו'ן, האָט אלאדיעוו א טראכט געטהאָן, אז דער דאָזיגער מענש וועט קיין מאָל, אונטער קיינע אומשטענדען, ניט פעראטען זיך, דאָס אייגענארטיגע און נעהיימניספולע, וואָס זיצט אין דער טיעפעניש פון זיין פערשלאָסענער נשמה.

— אן אינטערעסאנטער יונג! — האָט ער א טראכט געטהאן.

— איהר זייט ניט קיין הינער?

— ערשט היינט געקומען פון העלסינגפאָרס.

— און וואו זיינען אייערע זאכען?

— איך האָב קיין זאכען ניט... אזוי זיך... א קישען, א דעק, א פאר ביכער.

הערענדיג דאָס לעצטע וואָרט, האָט אלאדיעוו אויפמערקזאם און צארט א קוק געטהאָן אויפ'ן גאסט.

טע, האמפּינג, זויערע, ווי אין א שמוציגען פאָדערצימער פון א באָד. ער האָט ניט געווארט, ביז די אלטע וועט איהם ענטפערען, האָט זיך געמאכט א וועג איבער'ן קאָרידאָר צווישען קופערטס און פאָרהענג־לעך, הינטער וועלכע מענשען האָבען זיך געפּאָרעט, און איז אריין צו זיך אין צימער. ערשט וען ער האָט זיך אויסגעטאָן און איז געבליבען אין איין רויטען, פּויערישען אויפגעקנעפּטען העמד, אָהן׳ם פּאס, האָט דער סטודענט זיך דערמאָהנט, אין דעם נייעם קוואַרטיראָנט און האָט געפרענט די אלטע, וואָס האָט אריינגע־טראָגען א זידענדיגען סאמאָוואר.

— א, מאָסימאָוונא, האָט איהר פערדונגען דאָס צימער?

— פערדונגען, גאָט זיי דאנק, סערגיי איוואניטש. זעקס רו־בעל א מאָנאט. נישקשה. ער וועט דוכט זיך זיין א גוטער קווער־טיראנט. א שטילער מענש.

— ווי אזוי וויסט איהר דאָס?

די אלטע האָט א קוק געטהאָן אויף איהם מיט איהרע וויסע, כמעט בלינדע אויגען, האָט ביטער צושמייכעלט זיך און פארקוועטשענדיג די אויסגעטריקענטע, דינע ליפּען, געענטפערט:

— איך לעב שוין, סערגיי איוואניטש, פינף־און־זעכציג יאָהר אויף גאָט׳ס וועלט, האָב זיך אָנגעזעהן געניג מענשען. אלץ צוגע־קוקט זיך, בין בלינד געוואָרען קוקענדיג, — האָט זי ביטער געזאָגט און געמאכט מיט דער האנד.

דער סטודענט האָט ניט וויל־ענדיג א קוק געטהאָן אין איהרע וויסע, האלב בלינדע אויגען, האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, האָט אָבער גאָר נישט געזאָגט און, וען די אלטע איז אוועקגענאנגען, האָט ער א קלאפּ געטהון אין טהיר און פרעהליך א געשריי געטהון.

— איי, שכן, אפשר וועט איהר טרינקען טהעע לכבוד דער נייער דירה? א?

— מיט פערגניגען, — האָט געענטפערט א שארפע שטימע.

— טאָ קומט אריין צו מיר אהער.

דער סטודענט האָט זיך געזעצט צום טיש, אָנגענאָמען צווויי גלעזער שוואכען טהעע, צוגערוקט צוקער און א קעהר געטהון זיך צו דער טהיר.

עס איז אריינגעקומען א דינער, ניט הויכער, שטאַרק בלאָנדער יונגערמאן, וועלכער האָט געהאט אזא אויסזעהן, גלייך ווי ער וואָלט

אמניבוסען ; פון׳ם הויף פון אונטען, האָבען זיך דערטראגען אין דער הויך שארפע, פערביטערטע שטימען, אָבער דאָ אויבען איז נע־ווען טויט־שטיל. עס האָט זיך נעדרוכט, אז די אָבגעריסענע טהירען פון דעם דאָזיגען הויז האָבען זיך ניט אומזיסט אָבגעצאמט אזוי שטארק פון דער גאנצער וועלט: אויף יענער זייט טהיר לויערט אין שטילשווייגען עפעס א טרויעריג געהיימניס.

אונטען האָט עמיץ אויפגעפראָלט די אריינגאנגס טהיר; פון ווי־דערקול האָט אויפגעציטערט דאָס גאנצע הויז. עס האָבען זיך דער־הערט שריט פון א מענשען. מען האָט געקענט הערען, ווי ער איז געגאנגען אלץ העכער, פון שטאָק צו שטאָק, שווער שפּרייזענדיג איבער צוויי טרעפּ מיט א מאל. ווען ער איז צוגעקומען שוין צום לעצטען שטאָק און אין׳ם פערנעבעלטען פענסטער האָט דורכגע־בליצט א טונקלער סילועט, איז יענער, וואָס איז געשטאנען נעבען טהיר, צוגענאנגען א שריט איהם אנטקעגען.

— ווער איז דאָ? — האָט ניט ווילענדיג אויסגעשריען דער מענש און אין זיין שטימע האָט זיך געהערט עפּעס גרעסערעס, ווי פּשוטער שרעק.

— דאָ גיט מען אָב א צימער?... איהר ווייסט ניט?... — האָט שארף און הארט געפרענט יענער, וואָס איז געשטאנען נעבען טהיר.

— א! א צימער!... כ׳ווייס ניט... דוכט זיך, פארהאן. קלינגט אן.

— איך האָב שוין געקלונגען.

— עה! ביי אונז קלינגט מען גאָר אנדערש... אזוי!

ער האָט דערטאפט דאָס הענטעל פון׳ם גלעקעל און א ריס נע־טהאן מיט אלע קרעפטען. דאָס גלעקעל האָט א געשריי געטהאן, זיך צושריען און אָבגעריסען. עס האָט זיך געלאָזט הערען עפּעס א גע־מורמל און אין דער שפּאלט פון דער אויפגעפענטער טהיר האָט זיך, צוזאמען מיט׳ן שיין פון א געלען ליכט, ארויסגעקוקט א גראָהער קאָפּ פון אן אלטער פרוי.

— מאקסימאוונא! דער הערר פרעגט וועגען א צימער, — האָט איהר ערקלעהרט דער אָנגעקומענער, א לאנגער, מאָגערער סטו־דענט און איז אוועק אין קאָרידאָר אריין, וואו דאָס לעמפּעל אויפ׳ן וואנד האָט געברענט גלל און מאט און די לופט איז געווען א פייכ־

טע, האמפּיגע, זויערע, ווי אין א שמוציגען פאַדערצימער פון א באָד. ער האָט ניט געווארט, ביז די אלטע וועט איהם ענטפערען, האָט זיך געמאכט א וועג איבער'ן קאַרידאָר צווישען קופערטס און פאַרהענגלעך, הינטער וועלכע מענשען האָבען זיך געפאַרעט, און איז אריין צו זיך אין צימער. ערשט וועז ער האָט זיך אויסגעטהאָן און איז געבליבען אין איין רויטען, פויערישען אויפגעקנעפּטען העמד, אָהן'ס פּאס, האָט דער סטודענט זיך דערמאָהנט, אין דעם נייעם קוואַרטיראָנט און האָט געפרענט די אלטע, וואָס האָט אריינגעטראָגען א זידענדיגען סאמאָוואר.

— א, מאַסימאָוונא, האָט איהר פערדונגען דאָס צימער?

— פערדונגען, גאָט זיי דאנק, סערגיי איוואניטש. זעקס רובל א מאנאט. נישקשה. ער וועט דוכט זיך זיין א גוטער קוואַרטיראנט. א שטילער מענש.

— ווי אזוי וויסט איהר דאָס?

די אלטע האָט א קוק געטהאָן אויף איהם מיט איהרע וויסע, כמעט בלינדע אויגען, האָט ביטער צושמייכעלט זיך און פארקוועטשענדיג די אויסגעטריקענטע, דינע ליפּען, געענטפערט:

— איך לעב שוין, סערגיי איוואניטש, פינף־און־זעכציג יאָהר אויף גאָט'ס וועלט, האָב זיך אָנגעזעהן גענוג מענשען. אלץ צוגעקוקט זיך, בין בלינד געוואָרען קוקענדיג, — האָט זי ביטער געזאָגט און געמאכט מיט דער האנד.

דער סטודענט האָט ניט וויל־ענדיג א קוק געטהאָן אין איהרע וויסע, האלב בלינדע אויגען, האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, האָט אָבער נאָר נישט געזאָגט און, וען די אלטע איז אוועקגענאנגען, האָט ער א קלאפ געטהון אין טהיר און פרעהליך א געשריי געטהון.

— איי, שבן, אפשר וועט איהר טרינקען טהעע לכבוד דער נייער דירה? א?

— מיט פערגניגען, — האָט געענטפערט א שארפע שטימע.

— טאָ קומט אריין צו מיר אהער.

דער סטודענט האָט זיך געזעצט צום טיש, אָנגענאָסען צווייי גלעזער שוואכען טהעע, צוגערוקט צוקער און א קעהר געטהון זיך צו דער טהיר.

עס איז אריינגעקומען א דינער, ניט הויכער, שטארק בלאָנדער יונגערמאן, וועלכער האָט געהאט אזא אויסזעהן, גלייך ווי ער וואָלט

אמניבוסען ; פון׳ם הויף, פון אונטען, האָבען זיך דערטראגען אין דער הויך שארפע, פערביטערטע שטימען, אָבער דאָ אויבען איז גע־ווען טויט־שטיל. עס האָט זיך געדוכט, אז די אָבגעריסענע טהירען פון דעם דאָזיגען הויז האָבען זיך ניט אומזיסט אָבגעצאמט אזוי שטארק פון דער גאנצער וועלט: אויף יענער זייט טהיר לויערט אין שטילשווייגען עפעס א טרויעריג געהיימנים.

אונטען האָט עמיץ אויפגעפראָלט די אריינגאנגס טהיר; פון ווי־דערקול האָט אויפגעציטערט דאָס גאנצע הויז. עס האָבען זיך דער־הערט שריט פון א מענשען. מען האָט געקענט הערען, ווי ער איז געגאנגען אלץ העכער, פון שטאָק צו שטאָק, שווער שפרייזענדיג איבער צוויי טרעפ מיט א מאל. וועז ער איז צוגעקומען שוין צום לעצטען שטאָק און אין׳ם פערנעבעלטען פענסטער האָט דורכגע־בליצט א טונקלער סילועט, איז יענער, וואָס איז געשטאנען נעבען טהיר, צוגעגאנגען א שריט איהם אנטקעגען.

— ווער איז דאָ? — האָט ניט ווילענדיג אויסגעשריען דער מענש און אין זיין שטימע האָט זיך געהערט עפעס גרעסערעס, ווי פישוטער שרעק.

— דאָ גיט מען אָב א צימער?... איהר ווייסט ניט?... — האָט שארף און הארט געפרעגט יענער, וואָס איז געשטאנען נעבען טהיר.

— א! א צימער!... כ׳ווייס ניט... דוכט זיך, פארהאן. קלינגט אָן.

— איך האָב שוין געקלונגען.

— עה! ביי אונז קלינגט מען גאָר אנדערש... אזוי!

ער האָט דערטאפט דאָס הענטעל פון׳ם גלעקעל און א ריס גע־טהאָן מיט אלע קרעפטען. דאָס גלעקעל האָט א געשריי געטהאָן, זיך צושריען און אָבגעריסען. עס האָט זיך געלאָזט הערען עפעס א גע־מורמל און אין דער שפאלט פון דער אויפגעפענטער טהיר האָט זיך, צוזאמען מיט׳ן שיין פון א געלען ליכט, ארויסגעקוקט א גראָהער קאָפ פון אן אלטער פרוי.

— מאקסימאָוונא! דער הערר פרעגט וועגען א צימער, — האָט איהר ערקלעהרט דער אָנגעקומענער, א לאנגער, מאָגערער סטו־דענט און איז אוועק אין קאָרידאָר אריין, וואו דאָס לעמפעל אויפ׳ן וואנד האָט געברענט גע׳ל און מאט און די לופט איז געווען א פייכ־

דאָס לעבען פאַרן פאַלק

אַבענדצייט, וועלן אויף אלע טרעפ פון׳ם פיערשטאָקיגען הויז האָט זיך אראָבגעלאָזט א געדיכטע פינסטערניש, האָט עפעס א מענש א קלונג נעטהאָן. דאָס אלטע גלעקעל האָט זיך ביים צוואויינט און לאנג ניט נעקענט בערוהיגען זיך; עס האָט זיך געדוכט, אז ער קלאָגט זיך עמיצען אויף זיין ביטערען שיקזאל און אין די דינע, היי־זעריגע, אלץ שוואכערע קלאנגען זיינע האָט זיך נעהערט דאָס ראנג־לען פון א פליג. וואס איז נעפאנגען אויף אייביג פון׳ם שפינוועבס.

קיינער איז ניט ארויסגענאנגען פון׳ם קווארטיר. דער מענש איז זיך נעשטאנען אויף׳ן אָרט, נעבען דער קלעפיגער טהיר, וואָס איז געווען בעשלאָגען מיט צוריסענע שטיקלעך סעראט, אָהן יעדער בעווענונג. פון דער פינסטערניש האָט זיך אבנעשלאָגען זיין שווער־צע, אונהיימליכע פיגור. די אויסגעצויהרטע קאץ, וועלכע האָט זיך אראבגענליטשט איבער די פארענטשען א ניט בעמערקטע פון קיינעם, האָט זיך אויף דעם אונגעוועהנליכען מענשען אפילו ניט אומגעקוקט: אזוי שטיל איז ער געשטאנען. וועלן עמיצער וואלט איצט צופעליג ארויסגענאנגען פון א שכנישער קווארטיר, וואלט ער זיכער זיך דערשראָקען פאר דעם שווארצען שאטען. עפעס בייזעס און געהיימניספולעס איז אין איהם געווען: גוטע און פרעה־ליכע מענשען, וואָס קומען צוגעהן אָהן שלעכטע מחשבות אין האר־צען, שטעהען ניט אזוי.

קאלט איז געווען אויף די טרעפ און שטיל און אין דער טויטער פינסטערניש איז ארומגעקראָכען א שטיקענדיגער נעבעל, וועלכען עס האָט פון זיך אויסגעהויבט דאָס גרויסע, אומגליק־ליכע הויז, אן אָנגעשטאָפטע פון בוידעם ביז קעלער מיט שמו־ציגע, קראנקע, ארימע, שכור׳ע מענשען. אלעס אין הויז איז געווען איינגעוויקעלט אין׳ם דאָזיגען נעבעל, וואָס העכער — אלץ געדיכטער האָט ער זיך געלעגט אויפ׳ן הארצען און געדוכט האָט זיך נאָך, אז ער אליין, דער אונרחמנות׳דיגער נעבעל, האָט אָנגענומען א מענש־ליכע געשטאלט און האָט פון זיך געבאָרען דעם שרעקליכען, שווער־צען שאָטען פון׳ם מענש, וואָס איז געשטאנען אויבען און געווארט.

ערגעץ אין דער וויט האָבען געטומלט וועגען, פאיטאָנען,

Copyright by
Max N. Maisel, Publisher, 424 Grand St. N. Y.
1916

צוויי גרויסע ערצעהלונגען פון

מ. ארצייבאַשעוו

דאָס לעבען פּאַרן פּאַלק

РАБОЧІЙ ШЕВЫРЕВЪ

איבערזעצט פון ק. טעפּער.

די שקלאַווין

РАБА

איבערזעצט פון

ל. לאקסאַן.

מאקס נ. מייזעל
424 גרעַנד סטריט,
ניו יאָרק.

424 GRAND ST.
NEW YORK

אידישער פּערלאג
פּיר ליטעראַטור
און ווייסענשאפט.

MAX N. MAISEL
PUBLISHER

1916